वार्षिक अहवाल
२०१७-१८

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ
नागपूर

वार्षिक अहवाल २०१७-१८

संरक्षक

प्रा. ए. एम. पातुरकर
कुलगुरु

संपादकीय मंडळ

डॉ. ए. पी. सोमकुवर
संचालक, विस्तार शिक्षण व प्रशिक्षण

डॉ. जी. व्ही. दुमे
तांत्रिक अधिकारी

डॉ. एस. पी. लांडगे
सहा. प्राध्यापक, विस्तार शिक्षण व तांत्रिक अधिकारी

श्री. पी. एम. बागडे
कनिष्ठ लघुलेखक

प्रकाशक

विस्तार शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय
महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर- ४४० ००१
फोन : ०७१२- २९८००१४
www.mafsu.in
ईमेल : mafsudet@yahoo.co.in
टोल फ्रि नंबर : १८००-२३३-३२६८

प्रस्तावना

प्रा. ए. एम. पातुरकर
कुलगुरू

शिक्षण, संशोधन व विस्तार क्षेत्रातील महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठाची उपलब्धता सन २०१७-१८ च्या वार्षिक अहवालात नमूद करताना मला अभिमान वाटतो.

शिक्षण, प्रशिक्षण व नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने सक्षम मनुष्यबळ निर्माण करून मुल्यवर्धन व पणन याचे माध्यमातून पशुधन, मत्स्यधन उत्पादकता वाढवून राज्यातील अफाट व विविध प्रकारचे पशुधन जतन करण्यासाठी ०३ डिसेंबर २००० रोजी महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठाची स्थापना नागपूर येथे करण्यात आली. पाच घटक पशुवैद्यक महाविद्यालये, एक पदव्युत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, दोन दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालये, दोन मत्स्यविज्ञान महाविद्यालये शिवाय १०१ संलग्नित पशुधन व्यवस्थापन पदविका विद्यालये असलेल्या देशातील सर्वात मोठया पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठाचा प्रमुख असणे हा माझ्यासाठी मोठा गौरव आहे.

नाविन्यपूर्ण योजना व तंत्रज्ञानाचा वापर करून पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसायाचे उच्चतम व प्रगत ज्ञान विद्यार्थ्यांना देवून त्यांचा सर्वांगीण विकास करणे व त्यांना सक्षम बनविणे हा विद्यापीठाचा मुख्य उद्देश आहे. विस्तार शिक्षणाच्या माध्यमातून ग्रामिण रोजगार निर्मिती व राज्यातील गरीब शेतकऱ्यांच्या आर्थिक उन्नतीसाठी विद्यापीठ कटीबद्ध आहे.

व्यावसायिक कौशल्य, ज्ञान आणि क्षमता विकसित करण्यासाठी विद्यापीठामार्फत शैक्षणिक अधिकाऱ्यांना निरंतर शिक्षण, करिअर विकास, कामगिरी व्यवस्थापन, संस्था विकास आणि डॉक्टरेट करण्यासाठी विद्यापीठांतर्गत तसेच विद्यापीठाबाहेरील प्रशिक्षण कार्यक्रमांत भाग घेण्यासाठी नियुक्त करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे मा. राज्यपाल कार्यालय, भारतीय विद्यापीठ संघटना आणि भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांचे मार्फत आयोजित अभ्यासबाहय कार्यक्रम जसे क्रीडा, सांस्कृतिक आणि संशोधन कार्यक्रमांमध्ये विद्यापीठाचे विद्यार्थी नियमितपणे भाग घेत असतात.

पशुधन आणि मत्स्यपालन क्षेत्रांची गुणवत्ता, उत्पादनक्षमता आणि कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी आणि महाराष्ट्रातील, पशु, दुग्ध आणि मत्स्यव्यवसाय उद्योगांच्या वैज्ञानिक आणि तांत्रिक गरजांची सातत्याने प्रगती करण्याच्या पद्धतीची स्थापना करण्यासाठी आवश्यक संशोधन करण्यासाठी विद्यापीठ वचनबद्ध आहे.

महाविद्यालयाच्या प्राध्यापकांनी राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय प्रतिष्ठीत जर्नल्समध्ये ३२१ शोध निबंध प्रकाशित केले आहेत. विविध फंडींग एजन्सींकडून मिळालेल्या अनुदानाव्दारे मागील काही वर्षांमध्ये उत्कृष्ठ पायाभूत सुविधा आणि संशोधन सुविधा तयार करण्यात आल्या आहेत. आमच्या संशोधन कार्यासाठी प्राप्त होणाऱ्या निधीचा मोठा वाटा महाराष्ट्र शासन, राष्ट्रीय कृषी विकास योजना, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली, विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, जैवतंत्रज्ञान विभाग, भारतीय वैद्यकीय संशोधन परिषद, अन्न प्रक्रिया उद्योग, पर्यावरण आणि वने मंत्रालय आणि राजीव गांधी विज्ञान व तंत्रज्ञान आयोग, महाराष्ट्र राज्य यांचेकडून प्राप्त होतो.

विद्यापीठाने एकुण १५७.७३ लाखांच्या खर्चासह एकुण ०९ संशोधन प्रकल्प पूर्ण केले आहेत. सध्या विद्यापीठाच्या विविध महाविद्यालयांमध्ये एकुण ४७४८.४२ लाख रूपयांचे एकुण ४० प्रकल्प प्रगतीपथावर आहे हि आमच्यासाठी अभिमानाची बाब आहे.

मत्स्यविज्ञान महाविद्यालय नागपूर यांनी विदर्भातील मत्स्यपालन आणि मत्स्यपालनाच्या विकासासाठी आराखडा तयार करून महाराष्ट्र शासनास सादर केला आहे. हा आराखडा विदर्भातील वार्षिक मत्स्य उत्पादन वाढविण्यासाठी विदर्भातील पाण्याच्या प्रकारानुसार विविध मत्स्यसंवर्धन पद्धती आणि तंत्रज्ञानाचा वापर करण्याच्या संशोधनावर आधारित आहे.

नागपूर येथे महाराष्ट्र वनविकास मंडळ (एफडीसीएम) च्या सहकार्याने वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्राची (डब्ल्युआरटीसी) स्थापना हा अलीकडील काळातील आणखी एक महत्त्वपूर्ण विकास आहे. पदवीपुर्व विद्यार्थ्यांना माहिती; पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांसाठी संशोधन सामग्री आणि प्रक्षेत्रावरील पशुवैद्यकांना वन्यजीव आरोग्य व्यवस्थापनाचे प्रशिक्षण देणे या कामात वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र महत्वाची भूमिका बजावेल.

ग्रामीण जनतेच्या फायदयासाठी तंत्रज्ञानाचे हस्तांतरण आणि बेरोजगार युवकांना स्व-रोजगारासाठी प्रशिक्षण देण्यासाठी विस्तार शिक्षण आणि प्रशिक्षण महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते. विद्यापीठ पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास, मत्स्यव्यवसाय विभाग, कृषी विभाग, बॅंका आणि गैर -सरकारी संस्थांशी समन्वय साधत आहेत. विद्यापीठाने पाच कृषी विज्ञान केंद्र नागपूर, जालना, सांगली, कोल्हापूर व ठाणे जिल्हयात स्थापनेसाठी भा.कृ.अ.प. कडे अर्ज केलेले आहेत. त्यापैकी सांगली आणि नागपूर येथील कृषी विज्ञान केंद्रासाठी मंजुरी प्राप्त झाली आहे.

विद्यापीठाने २०१७-२०१८ या वर्षात वेगवेगळया संस्थानी आयोजित केलेल्या विविध ४८ प्रदर्शनात सहभाग तसेच संशोधक व शेतकरी यांची ८५९ चर्चासत्रे, १९५ प्रात्यक्षिके सादर केलेली आहेत. प्रत्यक्ष शेतकऱ्यांच्या सेवार्थ, शिबीरे, छावण्या, चिकित्सा व पशुरूग्णवाहिकासेवा, शल्यचिकित्सा, पशुप्रजनन व कृत्रिम रेतन विषयक कार्यक्रम तसेच लसीकरण इ. सेवांचा समावेश असलेल्या एकुण १,६४,८२४ केसेस हाताळण्यात आल्या. आकाशवाणीवर १२९ व दुरदर्शन वरून ३७ पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन व मत्स्यव्यवसाय या विषयांवरील माहिती प्रसारीत करण्यात आली. एकुण ४२ पत्रके, ०८ पुस्तके, स्थानिक वृत्तपत्रात १५८ प्रकाशने प्रकाशित केली गेली आणि ५३ मासिके विस्तार प्रकाशने म्हणून प्रकाशित केली गेली.

विद्यापीठाच्या अभियंता विभागाने सुमारे रू. ४९७.३३ लक्ष रूपयांचे बांधकाम पुर्णत्वास नेलेले आहे. तसेच या शाखेव्दारे रू. ४७३८.७९ लक्ष चे काम प्रगतिपथावर आहे.

प्राध्यापक वर्ग आणि विद्यार्थ्यांनी विविध क्षेत्रात उत्कृष्ठ कामगिरी केली असून त्यांना सरकारकडून आणि गैर -सरकारी संस्थांकडून सन्मानित करण्यात आले .

शैक्षणिक, संशोधन आणि विस्ताराच्या क्षेत्रात काम करण्यासाठी आवश्यक सहाय्य पुरविण्याकरिता महाराष्ट्राचे माननीय राज्यपाल, महाराष्ट्र, विशेषत: पशुसंवर्धन विभागए म. रा. व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली विभागांचे आभार मानण्याची संधी मी घेणार आहे. विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, जैवतंत्रज्ञान विभाग, भारतीय वैद्यकीय संशोधन परिषद, अन्न प्रक्रिया उद्योग, पर्यावरण आणि वने मंत्रालय आणि राजीव गांधी विज्ञान व तंत्रज्ञान आयोग, महाराष्ट्र राज्य आणि अन्य प्रायोजक एजन्सी / उद्योगांना त्यांच्या आर्थिक सहाय्यासाठी देखील मी धन्यवाद देऊ इच्छीतो. विद्यापीठाच्या कामकाजात सुधारणा करण्यासाठी मी कार्यकारी परिषद, विद्या परिषद आणि विस्तार व निरंतर शिक्षण परिषदेचे रचानात्मक समर्थन आणि सूचनांसाठी आभारी आहे.

प्रा. ए. एम. पातुरकर

अनुक्रमणिका

१. **संक्षिप्त कार्यकारी** ०१

२. **विद्यापीठाचे प्रमुख उद्दीष्टे** ०३

३. **विद्यापीठाची प्राधिकरणे** ०४

- संघटन रचना ०५
- कार्यकारी परिषद सदस्य ०६
- विद्या परिषद सदस्य ०७
- संशोधन परिषद सदस्य १०
- विस्तार व निरंतर शिक्षण परिषद सदस्य ११

४. **आस्थापना** १३

५. **प्रास्ताविक**

- मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मंबई १४
- नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर १४
- पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी १५
- पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर १५
- क्रांनापा पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ १५
- स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला १६
- दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड १६
- दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर १७
- मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर १७
- मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर १७
- वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र १८

६. **शिक्षण**

- उच्च शिक्षण १९
- पशुविज्ञान विद्याशाखा १९
- दुग्ध तंत्रज्ञान शाखा २०
- मत्स्य विज्ञान शाखा २०
- पदव्युत्तर विद्या शाखा २१
- पी.एच.डी. २१
- पदवीदान २२
- निम्न शिक्षण २३
- शिष्यवृत्ती व फेलोशिप २५
- वसतिगृहे २८
- ग्रंथालय २९
- मुलभुत सुविधा ३०
- विद्यार्थी कल्याण कार्यक्रम ३३

७. **मनुष्यबळ विकास** ३७

८. **संशोधन**

- सुरू असलेले संशोधन प्रकल्प ३८
- पूर्ण केलेले संशोधन प्रकल्प ४४
- संशोधन शिफारशी ४५
- विद्यार्थ्यांव्दारा संशोधन ५१
- कर्मचाऱ्यांव्दारा संशोधन ६९
- प्रसिध्द केलेले संशोधन लेख ८१

९. **विस्तार व प्रशिक्षण** ११०

- क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांसाठी अल्प मुदतीच्या प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन १११
- शेतकऱ्यांसाठी अल्प मुदतीच्या प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन ११३
- क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांसाठी आयोजित केलेली कार्यशाळा/चर्चासत्रे ११६
- शेतकऱ्यांसाठी आयोजित केलेली कार्यशाळा/चर्चासत्र ११७
- दत्तकग्राम योजना ११८
- रूग्णालय उपचार ११९

१०. **प्रक्षेत्र अहवाल** १२४

११. **शेतकऱ्यांसाठी प्रात्यक्षिके** १३०

१२. **प्रक्षेत्रावर शेतकरी व कर्मचाऱ्यांच्या भेटी** १३२

१३. **प्रदर्शने** १३३

१४. **प्रकाशने/रेडीओ, दुरदर्शन कार्यक्रम/प्रात्यक्षिक** १३८

१५. **संकेतस्थळ** १३९

१६. **पुरस्कार/सन्मान/पदके** १४०

१७. **महत्वाच्या व्यक्तिंच्या भेटी** १४७

१८. **बांधकामे** १५४

१९. **लेखा व वित्त** १५६

१

संक्षिप्त कार्यकारी

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपुर (म.प.म.वि.वि) ची स्थापना महाराष्ट्र राज्य शासनाच्या १९९८ च्या कायद्यान्वये (एम.ए.एच. XVII १९९८) दिनांक ०३ डिसेंबर २००० साली नागपूर येथे करण्यात आली. राज्यातील समृद्ध आणि विविध पशु आणि मत्स्यपालन संसाधनांचे शाश्वत व्यवस्थापन, संरक्षण आणि संवर्धन करण्याच्या दिशेने विद्यापीठ सेवा देत आहे.

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपुर ची स्थापना राज्यातील चार कृषी विद्यापीठातील समावेश असलेल्या पाच पशुवैद्यक महाविद्यालय, एक पदव्युत्तर पशुविज्ञान व पशुवैद्यक महाविद्यालय, तसेच दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय या महाविद्यालयांच्या प्रत्यावर्तनाने करण्यात आली. दुग्धतंत्रज्ञान व मत्स्यविज्ञान क्षेत्रात कौशल्यपुर्ण मनुष्यबळाची निकड लक्षात घेऊन विद्यापीठाने सन २००६ साली नागपुर येथे मत्स्यविज्ञान महाविद्यालय तसेच सन २००८ साली उद्‌गीर येथे एक मत्स्यविज्ञान व एका दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालयाची स्थापना केली.

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपुर व्दारे पशुवैद्यक व पशुविज्ञान विद्या शाखा (बी.व्ही. एस्सी. व ए.एच.), दुग्धतंत्रज्ञान विद्याशाखा (बी.टेक) व मत्स्यविज्ञान विद्या शाखा (बी.एफ. एस्सी) हे पदवीपुर्व शिक्षणक्रम, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान विद्याशाखा (एम.व्ही.एस्सी.) हा पदव्युत्तर तसेच आचार्य पदवीचे शिक्षणक्रम राबविले जातात. सदर अभ्यासक्रम हा भारतीय पशुवैद्यक परिषदेच्या किमान मानदंडावर आधारित असुन तो परिषदेच्या मानकांनुसार वेळोवेळी अद्यावत केला जातो. बी. टेक (दुग्धतंत्रज्ञान) तसेच बी.एफ.एस्सी. हे अभ्यासक्रम एकुण चार वर्षांचे असुन सदर अभ्यासक्रम हे भारतीय कृषी संशोधन परिषद, नवी दिल्ली च्या अधिष्ठाता समितीच्या शिफारसीप्रमाणे वेळोवेळी अद्यावत केले जातात. पदव्युत्तर अभ्यासक्रम एकुण दोन वर्षांचा असुन त्यात अभ्यासक्रमाची चार सत्रे व त्यातील एका सत्रात संशोधनाचा अंतर्भाव असतो. आचार्य पदवी अभ्यासक्रम हा नियमित विद्यार्थ्यांसाठी एकुण तीन वर्षांचा असुन त्यात अभ्यासक्रम व संशोधनाचा अंतर्भाव असतो. त्याचप्रमाणे सेवांतर्गत विद्यार्थ्यांसाठी आचार्य पदवी अभ्यासक्रम हा एकुण चार वर्षांचा असुन त्यात अभ्यासक्रम व संशोधनाचा अंतर्भाव असतो.

याशिवाय महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपुरव्दारे राज्यभरातील विविध भागांतुन संलग्नित एकुण १०१ पदविका शाळांमधुन 'पशुधन व्यवस्थापन व दुग्धोत्पादन' हा द्विवर्षीय पशुसंवर्धन व दुग्धोत्पादन विषयक पदविका अभ्यासक्रम पशुसंवर्धन क्षेत्रात लघुउद्योजकता वृध्दींगत करण्याच्या हेतूने राबविला जातो. एकूण ४६०३ विद्यार्थ्यांनी सन २०१७-१८ मध्ये पशुधन व्यवस्थापन व दुग्धोत्पादन' पदविका अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतला.

विद्यापीठाच्या घटक महाविद्यालयातील विद्यार्थी हे भारतीय कृषी संशोधन परिषदेच्या अखिल भारतीय कनिष्ठ संशोधक शिष्यवृत्तीस पात्र ठरत असतात. २०१७-१८ या वर्षात एकुण ५३ विद्यार्थ्यांनी ही परिक्षा उत्तीर्ण केली असुन ६ विद्यार्थी कनिष्ठ संशोधक शिष्यवृत्ती प्राप्त करीत आहेत. अभ्यासक्रमात गुणवत्ताप्राप्त विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती तसेच फेलोशिप्स प्रदान करण्यात येते. शासनातर्फे मागास व आर्थिकदृष्टया कमकुवत असलेल्या विद्यार्थ्यांना अर्थसहाय्य पुरविण्यात येते. विद्यार्थ्यांना विद्यापीठाव्दारे अभ्यासबाहय कार्यक्रम जसे विविध आंतरविद्यापिठ क्रिडा, खेळ, युवक-युवती सांस्कृतीक कार्यक्रम, अविष्कार इ. मध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातुन आयोजीत विशेष शिबीरे व कार्यक्रमातुन भाग घेण्यास उद्युक्त केले जाते.

संशोधन हा विद्यापीठाचा अत्यंत महत्वाचा घटक असुन सन् २०१७-१८ या वर्षी विद्यापीठाच्या घटक महाविद्यालयात भारतीय कृषी संशोधन परिषद, नवी दिल्ली; राष्ट्रीय कृषि विकास योजना; महाराष्ट्र शासन इ. निरनिराळया राष्ट्रिय व राज्य संस्थांकडुन पुरस्कृत एकुण रू. ४७४८.४२ लाखांचे अनुदान लाभलेले ४० संशोधन प्रकल्प कार्यान्वित आहेत. विद्यापीठाने रू. १५७.७३ लाखांचे ०९ संशोधन प्रकल्प यशस्वीरित्या पूर्ण केलेले आहेत. महाविद्यालयाच्या प्राध्यापकानी राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय प्रतिष्ठीत जर्नल्समध्ये ३२१ शोध निबंध प्रकाशित केले आहेत.

विस्तार हा विद्यापीठाचा महत्वाचा तिसरा घटक असून तळागाळातील शेतकरी व पशुपालकांपर्यंत ज्ञानगंगेचा व नवनविन तंत्रज्ञानाचा प्रसार करण्याचे महत्कार्य विस्तार संचालनालय अविरत करीत आहे. विद्यापीठाच्या स्थापनेच्या कालावधीपासूनच विद्यापीठ पशुसंवर्धन, दुग्धोत्पादन व मत्स्यव्यवसाय या माध्यमातून शेतकरी व पशुपालकांपर्यंत पोहचण्याचा प्रयत्न करीत आहे. प्रभावी विस्तार कार्य करण्यासाठी व त्याच्या ध्येयाप्रती जाण्यासाठी विद्यापीठाने पाच कृषी विज्ञान केंद्र नागपूर, जालना, सांगली, कोल्हापूर व ठाणे जिल्हयात स्थापनेसाठी भा.कृ.अ.प. कडे अर्ज केलेले आहेत. त्यापैकी सांगली आणि नागपूर येथील कृषी विज्ञान केंद्रासाठी मंजुरी प्राप्त झाली आहे.

विद्यापीठाच्या घटक महाविद्यालयांकडून केली जाणारी महत्वाची विस्तार विषयक कार्ये म्हणजे क्षेत्रीय व राष्ट्रीय प्रदर्शनात सहभाग, प्रशिक्षण व पशुचिकित्सा शिबीरांचे आयोजन व सहभाग तसेच शेतकरी व पशुपालकांसाठी प्रात्यक्षिकांचे आयोजन इ. कार्ये वाखाणण्याजोगी आहेत. विद्यापीठ हे राज्यभरात आयोजित प्रदर्शनात हिरीरीने सहभागी होत असते. विद्यापीठाने २०१७-२०१८ या वर्षात वेगवेगळया संस्थानी आयोजित केलेल्या विविध ४८ प्रदर्शनात सहभाग, शेतकऱ्यांसाठी ११४ प्रशिक्षणे तसेच १९५ प्रात्यक्षिके सादर केलेले आहे. प्रत्यक्ष शेतकऱ्यांच्या सेवार्थ, शिबीरे, छावण्या, चिकित्सा व पशुरूग्णवाहिकासेवा, शल्यचिकित्सा, पशुप्रजनन व कृत्रिम रेतन विषयक कार्यक्रम तसेच लसीकरण इ. सेवांचा समावेश असलेल्या एकुण १,६४,८२४ केसेस हाताळण्यात आल्या. आकाशवाणी व दुरदर्शन वरून १६६ पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन व मत्स्यव्यवसाय या विषयांवरील माहिती प्रसारीत करण्यात आली. एकुण ४२ पत्रके, ०८ पुस्तके, स्थानिक वृत्तपत्रात १५८ प्रकाशने प्रकाशित केली गेली आणि ५३ मासिके विस्तार प्रकाशने म्हणून प्रकाशित केली गेली.

विद्यापीठाच्या अभियंता विभागाने सुमारे रू. ४९७.३३ लक्ष रूपयांचे बांधकाम पुर्णत्वास नेलेले आहे. तसेच या शाखेव्दारे रू. ४७३८.७९ लक्ष चे काम प्रगतिपथावर आहे. नागपुर पशुवैद्यक महाविद्यालय येथे बाबू जगजीवनराम छात्रावास योजनेअंतर्गत मुलींचे वसतीगृहाचे व आंतरराष्ट्रीय विद्यार्थी वस्तीगृह हे बांधकाम शाखेचे नेत्रदिपक साध्य आहे.

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपुर अंतर्गत कार्यरत असणाऱ्या शिक्षकवर्गीय अधिकाऱ्यांना उत्कृष्ट कामगिरी बजावण्यासाठी तसेच इतर घडामोडीत अग्रेसर कर्मचारी, विद्यार्थी हयांना अनेक शासकीय, गैरशासकीय व इतर संस्थाव्दारे गौरविण्यात येते. विद्यापीठ आता विकासाच्या योग्य टप्प्यावर सज्ज झाले आहे, जेथे समाजाला विद्यापीठाचा प्रत्यक्ष लाभ मिळत आहे.

२

विद्यापिठाची प्रमुख उद्दीष्टे

- पशुविज्ञान व मत्स्यव्यवसाय विज्ञान यांचे विविध शाखांमध्ये, स्नातकोत्तर शिक्षणासह शिक्षण देणे व त्यात समन्वय ठेवणे;
- पशुविज्ञान आणि मत्स्यव्यवसाय विज्ञान यांमधील अभ्यासाला आणि संशोधनाला आणखी चालना देणे आणि राज्याच्या शेतीविषयक समस्या, शेतकऱ्यांच्या आकांक्षा यांच्याशी सुसंगत अशा गरजांवर आधारित संशोधनावर विशेष भर देणे;
- पशुविज्ञान व मत्स्यव्यवसाय विज्ञान या क्षेत्रांतील निम्नस्तरीय शिक्षण देणे;
- या क्षेत्रातील तांत्रिक कर्मचाऱ्यांची व्यावसायिक प्रगती व्हावी, कौशल्य वाढीस लागावे याकरिता निरंतर शिक्षण, उजळणी प्रशिक्षण पाठयक्रम व उन्हाळी वर्ग आयोजित करणे, तसेच तंत्रविषयक परिसंवाद, चर्चासत्र व कार्यशाळा भरवणे;
- परीक्षा घेणे आणि योग्य वाटतील अशा पदव्या, पदविका, प्रमाणपत्रे व इतर शैक्षणिक विशेषोपाधी प्रदान करणे;
- राज्यामध्ये समुचित विस्तार विभागामार्फत ग्रामीण जनता, उद्योग आणि या क्षेत्रातील इतर लाभार्थी यांच्यापर्यंत संशोधनाचे फायदे परिणामकारकपणे पोहोचविण्यासाठी प्रयोग शाळेतील तंत्रज्ञान शेतीपर्यंत नेण्याचे काम हाती घेणे;
- उत्पादकता वाढविण्याच्या अंतिम ध्येयाने, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन आणि मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील अध्यापन, संशोधन आणि विस्तार प्रशिक्षण यांची सांगड घालणे;
- सागरी व भूजल मत्स्यव्यवसाय वाढवणे, राज्यातील वन्य प्राण्यांचे व प्राणी संग्रहालयातील पशुंचे जतन करणे व तव्दिषयक सुधारणा करणे;
- खाऱ्या पाण्यातील व गोडया पाण्यातील मत्स्यसंवर्धनाचा विकास करणे;
- खरेदी - विक्रीविषयक पायाभूत सोयींचा विकास करणे;
- मच्छिमार आणि पशुधन पाळणाऱ्या शेतकऱ्यांसाठी कल्याणकारी योजना तयार करणे;
- पशुधन, मत्स्यव्यवसाय व दुग्धव्यवसाय यांतील उप पदार्थांच्या तंत्रज्ञानाचा विकास करणे;
- आधुनिक तंत्रशास्त्राबाबत अद्ययावात राहण्यासाठी संबंधित राज्य व केंद्र सरकारचे पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय आणि मत्स्यव्यवसाय विकास विभाग आणि पशुवैद्यक विज्ञान, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विज्ञान या क्षेत्रात विशेषज्ञ असणाऱ्या राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय संशोधन संस्था यांच्याशी संपर्क ठेवून जरूर तो दुवा स्थापन करणे.

३

विद्यापिठाची प्राधिकरणे

अ. कार्यकारी परिषद

ब. विद्यापरिषद

क. विद्याशाखा

- पशुवैद्यकिय व पशुविज्ञान विद्याशाखा
- दुग्धतंत्रज्ञान विद्याशाखा
- मत्स्य विज्ञान विद्याशाखा
- निम्न शिक्षण विद्याशाखा

ड. अभ्यासमंडळे

- पशुवैद्यकिय व पशुविज्ञान विद्याशाखा - १८
- दुग्धतंत्रज्ञान विद्याशाखा - ०६
- मत्स्य विज्ञान विद्याशाखा - ०७

इ. इतर प्राधिकरणे

- संशोधन परिषद
- विस्तार व निरंतर शिक्षण परिषद
- विद्यापीठात समाविष्ट महाविद्यालयांच्या सहयोगी अधिष्ठातांची सल्लागार समिती (१० महाविद्यालये)
- परिक्षा मंडळे
- विद्यापीठ कर्मचाऱ्यांची तक्रार निवारण समिती
- वित्तीय, वार्षिक जमा खर्च, विकास व योजना इ. विषयक स्थायी समिती.
- ग्रंथालय व माहिती तंत्रज्ञान केंद्र समिती
- विद्यार्थी कल्याण समिती
- विद्यापीठ कर्मचारी कल्याण समिती.
- बांधकाम समिती
- कायदेविषयक समिती

संघटन रचना

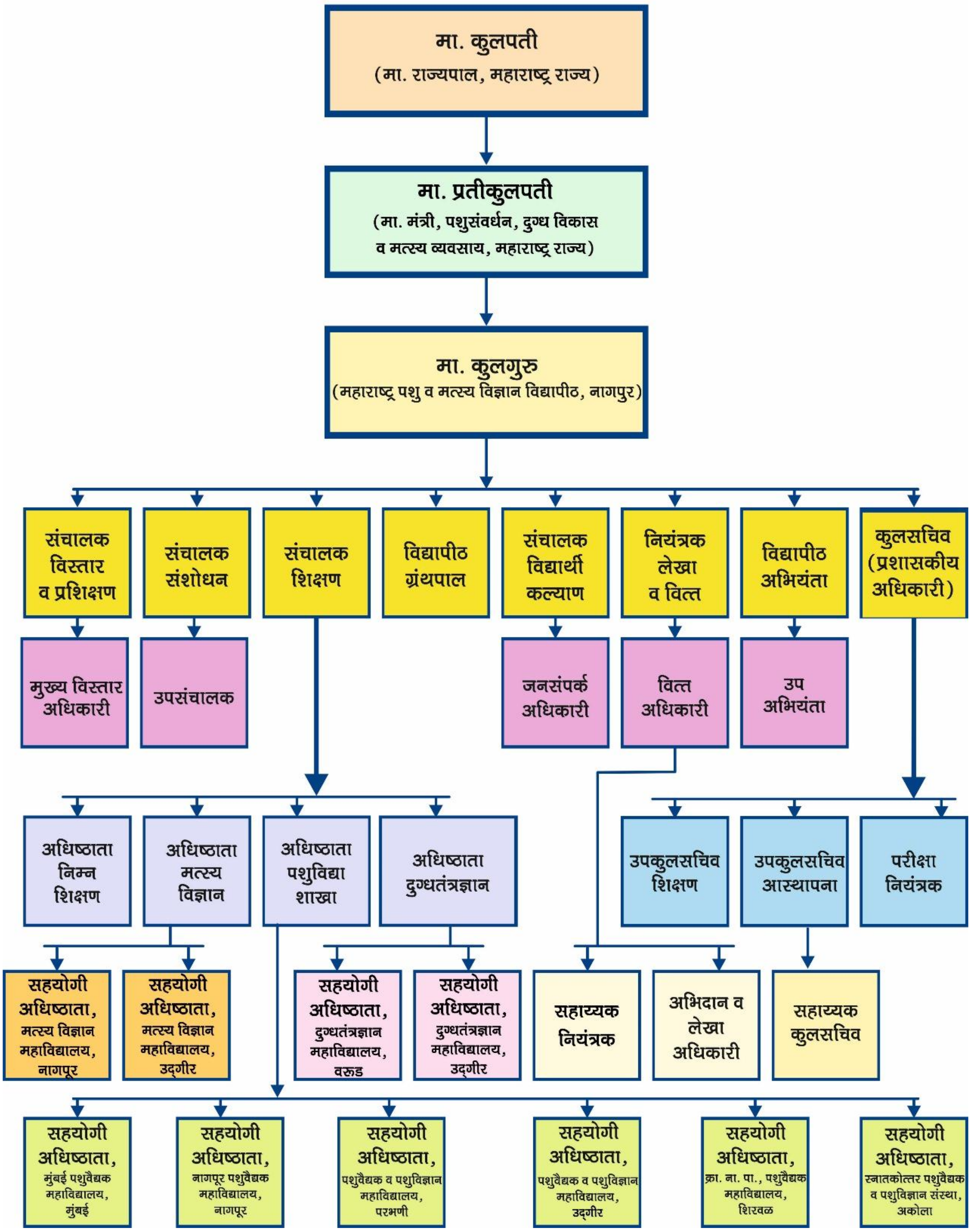
मा. कुलपती
(मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य)
मा. प्रतीकुलपती
(मा. मंत्री, पशुसंवर्धन, दुग्ध विकास व मत्स्य व्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य)
मा. कुलगुरु
(महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपुर)
संचालक विस्तार व प्रशिक्षण
संचालक संशोधन
संचालक शिक्षण
विद्यापीठ ग्रंथपाल
संचालक विद्यार्थी कल्याण
नियंत्रक लेखा व वित्त
विद्यापीठ अभियंता
कुलसचिव (प्रशासकीय अधिकारी)
मुख्य विस्तार अधिकारी
उपसंचालक
जनसंपर्क अधिकारी
वित्त अधिकारी
उप अभियंता
अधिष्ठाता निम्न शिक्षण
अधिष्ठाता मत्स्य विज्ञान
अधिष्ठाता पशुविद्या शाखा
अधिष्ठाता दुग्धतंत्रज्ञान
उपकुलसचिव शिक्षण
उपकुलसचिव आस्थापना
परीक्षा नियंत्रक
सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर
सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उद्गीर
सहयोगी अधिष्ठाता, दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड
सहयोगी अधिष्ठाता, दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, उद्गीर
सहाय्यक नियंत्रक
अभिदान व लेखा अधिकारी
सहाय्यक कुलसचिव
सहयोगी अधिष्ठाता, मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई
सहयोगी अधिष्ठाता, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर
सहयोगी अधिष्ठाता, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी
सहयोगी अधिष्ठाता, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उद्गीर
सहयोगी अधिष्ठाता, क्रा. ना. पा., पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ
सहयोगी अधिष्ठाता, स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला

३.अ. कार्यकारी परिषद सदस्य

विद्यापीठाची कार्यकारी परिषद ही विद्यापीठाचे कार्यकारी प्राधिकरण असून माननीय कुलगुरू हे पदसिद्ध अध्यक्ष आहेत. कुलसचिव हे कार्यकारी परिषदेचे सचिव असतात. कार्यकारी परिषद खालील अधिकारी व पदाधिकारी यांचा समावेश असतो.

कार्यकारी परिषद २०१७-१८

अ.क्र.	नाव/पदनाम	
१	प्रा. ए. के. मिश्रा, मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१ श्री. अनूप कुमार (भाप्रसे), मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१ प्रा. ए. एम पातुरकर, मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१	अध्यक्ष
२	आयुक्त, पशुसंवर्धन, स्पायसर कॉलेज समोर, औंध, पुणे-४४० ००७	सदस्य
३	आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, तारापोरवाला मत्स्यालय, नेताजी सुभाष रोड, चर्नीरोड, मुंबई-४०० ००२	सदस्य
४	आयुक्त, दुग्धविकास, प्रशासकीय इमारत, अब्दुल गफ्फार खान मार्ग, वरळी, मुंबई-४०० ०१८	सदस्य
५	आयुक्त, कृषि विभाग, सेंट्रल बिल्डींग, पुणे-४११ ००१	सदस्य
६	मुख्य वनसंरक्षक (नियोजन), शासकीय मुद्रणालय जवळ, झिरो माईल, सिव्हील लाईंस, नागपूर ४४०००१	सदस्य
७	श्री. अरूणकुमार नारायणराव पाटील व्यवस्थापकीय संचालक, डेअरी प्लान्ट. कॉम, अंधेरी (पूर्व), मुंबई -४०० ०९३	सदस्य
८	डॉ. व्ही. व्ही. कुलकर्णी, संचालक, राष्ट्रीय मांस संशोधन केंद्र, हैद्राबाद -५०० ०९२	सदस्य
९	डॉ. संजय के. गावकरे, व्यवस्थापक (तांत्रिक), व्हेन्ट्री बायोलॉजिकल्स, व्यंकटेश्वरा हॅचरीज, पुणे -४११ ०२५	सदस्य
१०	डॉ. राजीव रमन भटकर, जलप्राणीशास्त्र व मत्स्य व्यवसाय सल्लागार, मुंबई -४०० ०२८	सदस्य
११	डॉ. (श्रीमती) मंदाकिनी प्रकाश आमटे, लोकबिरादरी प्रकल्प, हेमलकसा, गडचिरोली -४४२ ७१०	सदस्य
१२	डॉ. राहुल वेदप्रकाश पाटील, मा. आमदार व अध्यक्ष, शंकर सहकारी दूध व्यावसायिक संघ मर्यादित, औरंगाबाद -४३० ११०	सदस्य
१३	श्री. राजेश गजानन वानखेडे ओम गुरूदेव चंदनीचौक मु. पो. सावदा, ता. रावेर, जि. जळगाव -४२५ ५०२	सदस्य
१४	श्री. बाबुराव उत्तम भोसले, मु. पो. शिवाजी नगर, ता. कडेगाव, जि. सांगली -४१६ ४१६	सदस्य
१५	श्री. मुकुंद नागनाथ डोंगरे, मु. पो. मंगरूळ, ता. तुळजापूर जि. उस्मानाबाद -४१३ ५०१	सदस्य
१६	श्री. बशिर अमिन मुर्तुजा, १०७६, बाजारपेठ रत्नागिरी -४१५ ६१२	सदस्य
१७	डॉ. जी.एस. टोटेजा, शास्त्रज्ञ 'जी' आणि मुख्य (पशुपोषण आहार), आंतरराष्ट्रीय आरोग्य विभाग व मुलभूत आरोग्य विज्ञान शास्त्र, भारतीय आरोग्य संशोधन परिषद, पोस्ट बॉक्स नं. ४९११, नवी दिल्ली - ११० ०२९	सदस्य
१८	डॉ. अशोक कुमार सहायक महानिदेशक (पशुविज्ञान), भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, पुसा, नई दिल्ली - ११०	सदस्य
१९	डॉ. भगवान अशोक सटाले सटाले मेडीकल आणि जनरल, शिवाजी चौक, गंगापूर, औरंगाबाद-४३० ११०	सदस्य
२०	डॉ. एन. पी. दक्षिणकर, अधिष्ठाता, पशुविज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१ डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, अधिष्ठाता, पशुविज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य सदस्य
२१	डॉ. एन. एन. झाडे, अधिष्ठाता, निम्न शिक्षण, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१ डॉ. पी. टी. जाधव, अधिष्ठाता, निम्न शिक्षण, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
२२	डॉ. एस. पी. चांगाडे, अधिष्ठाता, दुग्ध तंत्रज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
२३	डॉ. पी. टी. जाधव, अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि,नागपूर-४४० ००१	सदस्य
२४	डॉ. ए. पी. सोमकुवर, संचालक, विस्तार व प्रशिक्षण, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
२५	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, संचालक संशोधन, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
२६	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, कुलसचिव, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१ श्री. एन. के लोणकर, कुलसचिव, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सचिव

३.ब. विद्या परिषद सदस्य

विद्यापीठाची विद्यापरिषद ही विद्यापीठ सल्लागार मंडळ म्हणून काम करते आणि या परिषदेला सर्व विद्याविषयक, संशोधनविषयक व विस्तार शिक्षणविषयक बाबींवर कुलगुरूंना व कार्यकारी परिषदेला सल्ला देण्याचा अधिकार असतो. विद्या परिषदेमध्ये खालील सदस्यांचा समावेश असतो. मा. कुलगुरू हे विद्यापरिषदेचे पदसिध्द अध्यक्ष असुन कुलसचिव हे पदसिध्द सचिव असतात.

विद्या परिषद २०१७-१८

अ.क्र.	नाव/पदनाम	
१	प्रा. ए. के. मिश्रा, मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१	अध्यक्ष
	श्री. अनूप कुमार (भाप्रसे), मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१	
	प्रा. ए. एम पातुरकर, मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१	
२	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, संचालक (संशोधन), पशुविज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
३	डॉ. ए. पी. सोमकुवर, संचालक, विस्तार व प्रशिक्षण, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
४	डॉ. एन. पी. दक्षिणकर, अधिष्ठाता, पशुविज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, अधिष्ठाता, पशुविज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
५	डॉ. एन. एन. झाडे, अधिष्ठाता, निम्न शिक्षण, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
६	डॉ. एस. पी. चांगाडे, अधिष्ठाता, दुग्ध तंत्रज्ञान शाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
७	डॉ. पी. टी. जाधव, अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान शाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
८	डॉ. सलील टी. हान्डे, भारतीय पशुवैद्यक परिषद सदस्य, कॅम्प ऑफिस, मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई-४०००१२	सदस्य सदस्य
९	डॉ. ए. एम. पातुरकर, सहयोगी अधिष्ठाता, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई-४०००१२	सदस्य
	डॉ. पी. एल. धांडे, सहयोगी अधिष्ठाता, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई-४०००१२	सदस्य
१०	डॉ. शर्मिला बी. माजी, सहयोगी अधिष्ठाता, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी-४३१४०२	सदस्य
११	डॉ. ए. जी. करपे, सहयोगी अधिष्ठाता,पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर-४१३५१७	सदस्य
	डॉ.आर आर मुगळे, सहयोगी अधिष्ठाता, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर-४१३५१७	सदस्य
१२	डॉ. ए. एस. रानडे, सहयोगी अधिष्ठाता, क्रां.ना.पा.पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ, जि. सातारा-४१२८०१	सदस्य
१३	डॉ. पी.टी. जाधव, सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान शाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
१४	डॉ. ए. जी. करपे, सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर ४१३५१७	सदस्य
	डॉ बी. एस. खिल्लारे, सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर ४१३५१७	सदस्य
१५	डॉ. एच. एस. बिराडे सहयोगी अधिष्ठाता, स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला-४४४ १०४	सदस्य
१६	डॉ. एस. पी. चांगाडे सहयोगी अधिष्ठाता, दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद), जि. यवतमाळ-४४५ २०४	सदस्य
१७	श्री. पी. जी. वासनिक सहयोगी अधिष्ठाता, दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर-४१३ ५१७	सदस्य
१८	डॉ. ए. डी. देशमुख, विभागप्रमुख, पशुपोषण व आहारशास्त्र, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर-४४० ००६	सदस्य
१९	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, विभागप्रमुख, पशुवैद्यकीय सूक्ष्मजीवशास्त्र, क्रांनापा पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ, जि. सातारा-४१२८०१	सदस्य
२०	डॉ. आर आर मुगळे विभागप्रमुख, शरीररचनाशास्त्र, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर-४१३५१७	सदस्य
२१	डॉ. एस. एस. कुलकर्णी विभाग प्रमुख, शरीरक्रियाशास्त्र, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर-४१३५१७	सदस्य

२२	डॉ. ए. यु. भिकाणे विभागप्रमुख, पशुरोगचिकित्सा शास्त्र, नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर-४४०००६	सदस्य
२३	डॉ. ए. एस. रानडे विभागप्रमुख, कुक्कुटपालशास्त्र, मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई-४०० ०१२	सदस्य
२४	डॉ. एम. एल. गटणे विभागप्रमुख, पशुपरजीवीशास्त्र, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई- ४०००१२	सदस्य
	डॉ. बी. डब्ल्यू नरळदकर, विभागप्रमुख, पशुपरजीवीशास्त्र, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी-४३१४०२	सदस्य
२५	डॉ. एस. डी. देशपांडे विभागप्रमुख, पशुजीवरसायनशास्त्र, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी- ४३१४०२	सदस्य
२६	डॉ. सौ. एम. एम. गटणे विभाग प्रमुख,पशुवैद्यकीय औषध व विषशास्त्र, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई- ४०००१२	सदस्य
	डॉ. ए. पी. सोमकुवर विभागप्रमुख,, पशुवैद्यकीय औषध व विषशास्त्र, नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर-४४०००६	सदस्य
२७	डॉ. एच. एस. बिराडे विभाग प्रमुख, पशुप्रजनन व प्रसुतिशास्त्र, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परेल, मुंबई-४०००१२	सदस्य
२८	डॉ. पी. टी. जाधव विभाग प्रमुख, पशुशल्यचिकित्साशास्त्र, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर-४४०००६	सदस्य
२९	डॉ. व्ही. पी. पाठक, विभाग प्रमुख, पशुवैद्यकीय विकृतीशास्त्र, स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला-४४४१०४	सदस्य
	डॉ. एस.डी. मोरेगावकर विभाग प्रमुख, पशुवैद्यकीय विकृतीशास्त्र, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी- ४३१४०२	सदस्य
३०	डॉ. ए. एम. पातुरकर विभागप्रमुख, पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ्य, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परेल, मुंबई-४०००१२	सदस्य
	डॉ. एन. एन. झाडे, विभागप्रमुख, पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ्य, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर-४४० ००६	
३१	डॉ. एम. पी. सवाने, विभागप्रमुख, पशुअनुवंश व पैदासशास्त्र आणि जैवसांख्यीकी, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परेल, मुंबई-४०००१२	सदस्य
३२	डॉ. एम. एफ. सिध्दीकी विभागप्रमुख, पशुधन उत्पादन व्यवस्थापन, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी-४३१४०२	सदस्य
	डॉ. जे. एम. चहांदे विभागप्रमुख, पशुधन उत्पादन व्यवस्थापन, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर-४४०००६	सदस्य
३३	डॉ. आर. के. अंबाडकर विभागप्रमुख, पशुजन्य पदार्थप्रक्रिया तंत्रज्ञान, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर-४४०००६	सदस्य
३४	डॉ. एस. यु. दिग्रसकर विभागप्रमुख, पशुवैद्यकीय प्रतिबंधक औषध व रोगप्रसार शास्त्र,पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी-४३१४०२	सदस्य
३५	डॉ. डी. एस. देशमुख, विभागप्रमुख, पशुसंवर्धन व पशुविस्तार शिक्षण, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी-४३१४०२	सदस्य
३६	श्री. पी. जी. वासनिक, विभागप्रमुख, दुग्ध अभियांत्रिकी विभाग, दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद),जि. यवतमाळ-४४५२०४	सदस्य
३७	डॉ. एम. आर. पाटील, विभागप्रमुख, दुग्ध रसायन, जीवरसायन व खाद्यतंत्रज्ञान, दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद), जि. यवतमाळ- ४४५२०४	सदस्य
३८	डॉ. जी. एन. नारनवरे, विभागप्रमुख, दुग्ध अर्थशास्त्र, विस्तार व व्यवस्थापन, दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद), जि. यवतमाळ-४४५२०४	सदस्य
३९	डॉ. ए. आर. सरोदे, विभागप्रमुख, दुग्ध सुक्ष्मजिवशास्त्र, दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद), जि. यवतमाळ-४४५२०४	सदस्य

४०	श्री. एस. एस.घाटगे, विभागप्रमुख, मत्स्य जिवशास्त्र, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपरू-४४०००१	सदस्य
४१	श्री. एस. एस. बेलसरे, विभागप्रमुख, जलप्राणीशास्त्र, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
४२	श्री. ए. टी. तांदळे, विभागप्रमुख, मत्स्य तंत्रप्रक्रिया व सुक्ष्मजीवशास्त्र, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर-४१३ ५१७	सदस्य
४३	डॉ. पी. ए. तेलवेकर, विभागप्रमुख, मत्स्यस्त्रोत, अर्थ, सांखिकी व विस्तार शिक्षण, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
४४	डॉ. जे. जी. के. पठाण, विभागप्रमुख, मत्स्य जलआलेख, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
४५	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, कुलसचिव, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१ श्री. एन. के. लोणकर, कुलसचिव, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सचिव

३.क. विद्याशाखा

३.क.१ पशुवैद्यक आणि पशुविज्ञान विद्याशाखा
३.क.२ दुग्धतंत्रज्ञान विद्याशाखा
३.क.३ मत्स्यविज्ञान विद्याशाखा
३.क.४ निम्नशिक्षण विद्याशाखा

३.ड अभ्यासमंडळे

३.ड.१ पशुवैद्यक आणि पशुविज्ञान विद्याशाखा

१	पशुवैद्यकीय शरीररचनाशास्त्र विभाग	२	पशुवैद्यकीय शरीरक्रियाशास्त्र विभाग
३	पशुवैद्यकीय जीवरसायनशास्त्र विभाग	४	पशुवैद्यकीय औषध व विषशास्त्र विभाग
५	पशुवैद्यकीय पशुपरजीवीशास्त्र विभाग	६	पशुवैद्यकीय सूक्ष्मजीवशास्त्र व जैवतंत्रज्ञान विभाग
७	पशुवैद्यकीय विकृतीशास्त्र विभाग	८	पशुवैद्यकीय सामूहिक स्वास्थ्य विभाग
९	पशु पोषणशास्त्र विभाग	१०	पशुअनुवंश व पैदासशास्त्र विभाग
११	पशुउत्पादने व व्यवस्थापन विभाग	१२	पशुजन्य पदार्थ प्रक्रिया विभाग
१३	पशुप्रजनन, स्त्रीरोग आणि प्रसुतीशास्त्र विभाग	१४	पशुवैद्यकीय शल्यचिकित्साशास्त्र व 'क्ष'किरण विभाग
१५	पशुवैद्यकीय चिकित्सालयीन औषधवैद्यकशास्त्र, निती व न्यायशास्त्र विभाग	१६	पशुवैद्यकीय प्रतिबंधक औषध व रोगप्रसारशास्त्र
१७	पशुवैद्यकीय व पशुसंवर्धन विस्तारशिक्षण विभाग	१८	कुक्कुटपालनशास्त्र विभाग

३.ड.२ दुग्धतंत्रज्ञान विद्याशाखा

१	दुग्धतंत्रज्ञान विभाग	२	दुग्ध अभियांत्रीकी
३	दुग्ध रसायनशास्त्र, जिवरसायन आणि अन्न तंत्रज्ञान	४	दुग्ध सुक्ष्मजीवशास्त्र
५	दुग्ध अर्थशास्त्र, विस्तार व व्यवस्थापन	६	संगणक विज्ञान, गणित व सांख्यीकी

३.ड.३ मत्स्य विज्ञान विद्याशाखा

१	मत्स्य संवर्धन विभाग	२	मत्स्य व्यवसाय संसाधन व्यवस्थापन
३	जलीय पर्यावरण व्यवस्थापन	४	मत्स्य अभियांत्रिकी
५	जलीय प्राणी आरोग्य व्यवस्थापन	६	मत्स्य प्रक्रिया तंत्रज्ञान
७	मत्स्य विस्तार, अर्थ व सांख्यिकी विभाग		

३.इ इतर प्राधिकरणे

३.इ.१ संशोधन परिषद सदस्य

विद्यापीठाची संशोधन परिषद ही विद्यापीठ सल्लागार मंडळ म्हणून काम करते आणि या परिषदेला सर्व संशोधनविषयक बाबींवर कुलगुरूंना व कार्यकारी परिषदेला सल्ला देण्याचा अधिकार असतो. मा. कुलगुरू संशोधन परिषदेचे पदसिध्द अध्यक्ष असुन संशोधन संचालक सदस्य सचिव असतात. संशोधन परिषदमध्ये पुढील सदस्यांचा समावेश असतो.

संशोधन परिषद २०१७-१८

अ.क्र.	नाव/पदनाम	
१	प्रा. ए. के. मिश्रा, मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१ श्री. अनूप कुमार (भाप्रसे), मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१ प्रा. ए. एम पातुरकर, मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१	अध्यक्ष
२	डॉ. एन. पी. दक्षिणकर, अधिष्ठाता, पशुविज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१ डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, अधिष्ठाता, पशुविज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
३	डॉ. ए. पी. सोमकुवर, संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
४	डॉ. एन. एन. झाडे, अधिष्ठाता (निम्नशिक्षण), मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
५	डॉ. पी. टी. जाधव,अधिष्ठाता (मत्स्यविज्ञान विद्याशाखा), मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
६	डॉ. एस. पी. चांगाडे, अधिष्ठाता (दुग्धतंत्रज्ञान विद्याशाखा), मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
७	डॉ. दिनेश भोसले, माजी अध्यक्ष, सी.एल.ए.एफ.एम.ए. ऑफ इंडिया, मुंबई - ४०० ०२१	सदस्य
८	डॉ. एच. डी. शर्मा एसओ (जी), आरबीएचएसडी, भाभा अनुसंधान केंद्र, बायोसायन्स ग्रुप, ट्रॉम्बे, मुंबई-४०००८५	सदस्य
९	डॉ डी. डी. परकाळे व्यवस्थापकीय संचालक, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मेंढी व शेळी विकास महामंडळ, पुणे-४११०१	सदस्य
१०	डॉ अरूणकुमार रावत, संचालक, जैवतंत्रज्ञान विभाग, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान मंत्रालय, भारत सरकार,नवी दिल्ली-११०००३	सदस्य
११	डॉ विजय माखीजा, सदस्य,पोल्ट्री फेडरेशन ऑफ इंडीया,प्रादेशिक विपणन आणि कम्युनिकेशन, एपीएसी-एएनएच, एएसएम पोषण उत्पादन, अंबरनाथ (पू), ठाणे-४२१५०१, मुंबई	सदस्य
१२	डॉ आर.डी. कोकणे, सदस्य, इंडियन डेअरी असोसिएशन, विक्रोली (पू), मुंबई-४०००८३	सदस्य
१३	डॉ मंजु राही वैज्ञानिक 'ई', एपिडेमिओलॉजी आणि कम्युनिकेबल डिसीज, इंडीयन कौन्सिल ऑफ मेडिकल रिसर्च, आरोग्य संशोधन विभाग, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, अन्सारी नगर, नवी दिल्ली-११००२९	सदस्य
१४	आयुक्त, कृषि विभाग, मध्यवर्ती इमारत, तिसरा माळा, पुणे-४११००१	सदस्य
१५	आयुक्त, पशुसंवर्धन, स्पायसर मेमोरिअल कॉलेज समोर, औध, पुणे-४४०००७	सदस्य
१६	आयुक्त, दुग्धविकास, प्रशासकीय इमारत, अब्दुल गफ्फार खान मार्ग, वरळी, समुद्री तट, मुंबई-४०००१८	सदस्य
१७	आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, तारापोरवाला मत्स्यालय, नेताजी सुभाष रोड, चर्नीरोड, मुंबई-४०० ००२	सदस्य
१८	संचालक संशोधन, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली-४१५७१२	सदस्य
१९	संचालक, संशोधन, मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी -४३१४०२	सदस्य
२०	संचालक, संशोधन, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहूरी -४१३७२२	सदस्य
२१	संचालक संशोधन, डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ, अकोला -४४४१०४	सदस्य
२२	सहयोगी अधिष्ठाता, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर-४४० ००६	सदस्य
२३	सहयोगी अधिष्ठाता, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परेल मुंबई -४०००१२	सदस्य
२४	सहयोगी अधिष्ठाता, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी -४३१४०२	सदस्य
२५	सहयोगी अधिष्ठाता, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर-४१३५१७	सदस्य
२६	सहयोगी अधिष्ठाता, क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ, जि.सातारा-४१२८०१	सदस्य
२७	सहयोगी अधिष्ठाता, स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला-४४४१०४	सदस्य

२८	सहयोगी अधिष्ठाता, दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद), जि. यवतमाळ-४४५२०४	सदस्य
२९	सहयोगी अधिष्ठाता, दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातुर -४१३५१७	सदस्य
३०	सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर-४४०००१	सदस्य
३१	सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर ४१३५१७	सदस्य
३२	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, संचालक संशोधन, मपमविवि, नागपूर-४४०००१	सदस्य सचिव

३.ई.२ विस्तार व निरंतर शिक्षण परिषद सदस्य

विद्यापीठाची विस्तार व निरंतर शिक्षण परिषद ही विद्यापीठ सल्लागार मंडळ म्हणून काम करते आणि या परिषदेला सर्व विस्तार शिक्षण विषयक बाबींवर कुलगुरूंना व कार्यकारी परिषदेला सल्ला देण्याचा अधिकार असतो. मा. कुलगुरू परिषदेचे पदसिध्द अध्यक्ष असुन संचालक, विस्तार व शिक्षण हे परिषदेचे सदस्य सचिव असतात. विस्तार व निरंतर शिक्षण परिषदेमध्ये पुढील सदस्यांचा समावेश असतो.

विस्तार व निरंतर शिक्षण परिषद २०१७-१८

अ.क्र.	नाव/पदनाम	
१	प्रा. ए. के. मिश्रा, मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१ श्री. अनूप कुमार (भाप्रसे), मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१ प्रा. ए. एम पातुरकर, मा. कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर-०१	अध्यक्ष
२	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, संचालक, संशोधन, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
३	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, अधिष्ठाता, पशुविज्ञान विद्याशाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
४	डॉ. एन. एन. झाडे, अधिष्ठाता, निम्न शिक्षण, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
५	श्री. एस. पी. चांगाडे, अधिष्ठाता, दुग्ध तंत्रज्ञान शाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
६	डॉ. पी. टी. जाधव,, अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान शाखा, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
७	मा. सचिव, ग्राम विकास, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२	सदस्य
८	आयुक्त, पशुसंवर्धन, स्पायसर कॉलेज समोर, औध, पुणे-४४०००७	सदस्य
९	आयुक्त, दुग्धविकास, प्रशासकीय इमारत, वरळी, समुद्री तट, मुंबई-४०० ०१८	सदस्य
१०	आयुक्त, मत्स्य विकास, तारापूरवाला ॲक्वारीअम, मुंबई-४०० ००२	सदस्य
११	आयुक्त, कृषि विभाग, सेंट्रल बिल्डींग, पुणे-४११ ००१	सदस्य
१२	सहयोगी अधिष्ठाता, स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला-४४४ १०४	सदस्य
१३	सहयोगी अधिष्ठाता, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परेल मुंबई-४०० ०१२	सदस्य
१४	सहयोगी अधिष्ठाता, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, सेमिनरी हिल्स, नागपूर-४४० ००६	सदस्य
१५	सहयोगी अधिष्ठाता, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी-४३१४०२	सदस्य
१६	सहयोगी अधिष्ठाता, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर-४१३५१७	सदस्य
१७	सहयोगी अधिष्ठाता, क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ, जि.सातारा-४१२८०१	सदस्य
१८	सहयोगी अधिष्ठाता,दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद), जि. यवतमाळ-४४५ २०४	सदस्य
१९	सहयोगी अधिष्ठाता,दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर-४१३ ५१७	सदस्य
२०	सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, तेलंगखेडी, नागपूर-४४० ००१	सदस्य
२१	सहयोगी अधिष्ठाता, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातुर -४१३५१७	सदस्य
२२	संचालक विस्तार शिक्षण, डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला-४४४१०४	सदस्य
२३	संचालक विस्तार शिक्षण, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली-४१५७१२	सदस्य
२४	संचालक विस्तार शिक्षण, मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी-४३१४०२	सदस्य
२५	संचालक विस्तार शिक्षण, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहूरी जि. अहमदनगर-४१३७७२	सदस्य
२६	डॉ रणधीर सिंग, सहाय्यक महासंचालक (कृषि विस्तार), भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	सदस्य
२७	डॉ ए. व्ही. हरीकुमार, वरिष्ठ व्यवस्थापक (ए.एच), एनडीडीबी, आनंद-३८८००१ (गुजरात)	सदस्य

२८	श्री चंद्रमोहन नंदनपवार, उपसंचालक (कार्यक्रम), दुरदर्शन केंद्र, वरळी, मुंबई-४०००३०	सदस्य
२९	डॉ. धनंजय परकाळे, व्यवस्थापकीय संचालक, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मेंढी व शेळी विकास महामंडळ, पुणे-४११०१६	सदस्य
३०	डॉ. दिनेश टी. भोसले, माजी अध्यक्ष, क्लॉ°मा, १११, मित्तल चेंबर्स, नरीमन पाईंट, मुंबई-४०० ०२१	सदस्य
३१	डॉ. रविन्द्र हरी पाटील, पोल्ट्री ब्रीडींग आणि हॅचरी उद्योजक, मायादेवीनगर, जळगांव-४२५००२	सदस्य
३२	डॉ. जी. एस. राजोरीया, उपाध्यक्ष, आयडीए, अर्बन इस्टेट, करनाल-१३२ ००१	सदस्य
३३	श्री. निळकंठ विठ्ठलराव कोंढे, संचालक, सहकारी दुग्ध संस्था, मु. सोनपार,पोस्ट धापेवाडा, ता. कळमेश्वर, जि. नागपुर	सदस्य
३४	श्रीमती प्राजक्ता सुरेश धस,संचालक, महिला सहकारी दुग्ध संस्था, मु. जामगाव, ता. आष्टी, जि. बीड-४१४२०३	सदस्य
३५	श्रीमती किरण उमेश महल्ले, १०४,संभाजी नगर, अमरावती-४४४६०३ , महाराष्ट्र	सदस्य
३६	डॉ. राजेंद्र वडनेरे, संचालक, निरंतर शिक्षण विद्याशाखा, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, गंगापूर धरणाजवळ, नाशिक- ४२२२२२	सदस्य
३७	डॉ. पी. शिवास्वरूप, प्रादेशिक संचालक, इग्नू प्रादेशिक केंद्र, अमरावती रोड, नागपूर-४४० ०३३	सदस्य
३८	श्री. अशोक मानकर, १९६, 'कृतार्थ', मेडीकल कॉलेज चौक, उंटखाना, नागपूर-४४०००९	सदस्य
३९	डॉ. शरद एन. भारसाकळे, श्रीकृपा पोल्ट्री फिड, एफ-३८, एमआयडीसी, अमरावती	सदस्य
४०	श्री. सुनिल मानसिखा, मुख्य समन्वयक, गो-विज्ञान अंनुसंधान केंद्र, चितार ओली, महाल, नागपूर-४४० ०३२	सदस्य
४१	डॉ. सत्येंद्र सिंग आर्य, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, भारतीय कृषि कौशल्य परिषद,के-५९, गुरगाव-१२२०१८ (हरयाणा)	सदस्य
४२	डॉ. ए. पी. सोमकुवर, संचालक, विस्तार व प्रशिक्षण, मपमविवि, नागपूर-४४० ००१	सदस्य सचिव

४

आस्थापना

शिक्षकवर्गीय व शिक्षकेत्तर पदे

४.अ. शिक्षकवर्गीय पदे

अ.क्र.	आस्थापना	मंजुर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
१	विद्यापीठ मुख्यालय, नागपूर	११	१	१०
२	मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई	१२८	७४	५४
३	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय नागपूर	१०९	६८	४१
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	११६	५९	५७
५	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	८०	३९	४१
६	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	८५	४६	३९
७	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	५१	२८	२३
८	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)	३६	२८	८
९	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर	१८	७	११
१०	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	१६	१०	६
११	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर	१५	९	६
१२	पशुपैदास प्रक्षेत्र, इगतपूरी	४	१	३
१३	पशु पैदास प्रक्षेत्र, नागपूर	४	४	०
१४	पशु पैदास प्रक्षेत्र, उदगीर	४	२	२
१५	पशुपैदास प्रक्षेत्र, अकोला	४	१	३
१६	विद्यापीठ उपकेंद, उदगीर	४	३	१
१७	वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र, गोरेवाडा	९	०	९
	एकुण	६९४	३८०	३१४

४.ब. शिक्षकेत्तर पदे

अ.क्र.	आस्थापना	मंजुर पदे	भरलेले पदे	रिक्त पदे
१	विद्यापीठ मुख्यालय, नागपूर	१५९	६२	९७
२	मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, परळ, मुंबई	२३५	१०१	१३४
३	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	१६३	७८	८५
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	१६३	४०	१२३
५	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	१२२	४१	८१
६	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय शिरवळ	१४३	५७	८६
७	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	७९	३९	४०
८	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)	४७	१८	२९
९	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर	१८	१	१७
१०	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	२२	१२	१०
११	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर	१७	४	१३
१२	पशुपैदास प्रक्षेत्र, इगतपूरी	३०	७	२३
१३	पशु पैदास प्रक्षेत्र, नागपूर	३०	११	१९
१४	पशु पैदास प्रक्षेत्र उदगीर, जिल्हा उदगीर	२५	९	१६
१५	पशुपैदास प्रक्षेत्र, अकोला	३६	१६	२०
१६	विद्यापीठ उपकेंद्र, उदगीर	१३	५	८
१७	वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र, गोरेवाडा	११	०	११
	एकुण	१३१३	५०१	८१२

एकुण मंजूर पदे ={अ +ब} =६९४+१३१३ =२००७

५

प्रास्ताविक

- **मुंबई पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, मुंबई**

मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालयाची स्थापना १८८६ साली झाली, त्यावेळी इंग्रज भारतावर राज्य करीत होते. घोडयांच्या उपचाराकरिता मनुष्यबळ तयार करण्याच्या हेतूने मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालयाची स्थापना केली गेली आणि अशा तऱ्हेने पशुवैद्यकीय शिक्षण देणाऱ्या संस्थेचा आशिया खंडात उदय झाला.

स्वातंत्र्योतर काळामध्ये शेतीप्रधान अर्थव्यवस्थेमध्ये पशुपालन हा एक महत्वाचा सहघटक ठरला आणि पशुवैद्यकीय महाविद्यालयातील घडामोडी शेतकरी आणि पशुपालकांना केंद्रस्थानी ठेवून त्यांच्या उन्नतीसाठी होवू लागल्या. मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय सध्या दोन परिसरात कार्यरत आहे. परळचा परिसर, जिथे संस्थेची स्थापना झाली, आणि पशुपालन विषयक वेगवेगळे उपक्रम राबविण्यासाठी १९७८ मध्ये महाविद्यालयास प्राप्त झालेला गोरेगांव येथील १४५ एकरचा परिसर आहे. पदव्युत्तर आणि स्नातकोत्तर अभ्यासक्रम परळ येथे सुरू आहे, तर पदवीपूर्व अभ्यासक्रम गोरेगांव येथे आहे. परळ परिसराला मुंबई बीएसपीसीए व्दारा संचलित पशुरूग्णालयाच्या संलग्नतेचे वरदान मिळाले आहे. यामुळे पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांना मोलाचा असा उपचाराचा प्रत्यक्ष अनुभव मिळतो.

पैदासीसाठी वापरण्यात येणाऱ्या वळूंचे कॅरिओटायपिंग, पशुपालनासाठी विविध निवारा पध्दतींचा विकास, हृदय व रक्ताभिसरण क्रियेसंबंधी संशोधन, औषधी देण्याचे नाविण्यपूर्ण मार्ग, वनस्पतीजन्य औषधांची उपयोगिता प्रायोगिक प्राण्यांमध्ये पडताळणी, उत्पादन वाढीसाठी पशुखाद्यात अपारंपरिक स्त्रोताचा वापर, परजीवींमुळे होणारे रोग निदान करण्यासाठी नविन पध्दतींचा विकास, स्टेम सेल्स, मानव आणि प्राण्यांना एकमेकांपासून होणारे रोग हे संशोधनाचे मुख्य विषय आहेत. याशिवाय उद्योगसंस्थांसाठी करार तत्वावर संशोधन करण्याची सुविधा देखील या महाविद्यालयात उपलब्ध आहे.

केंद्र आणि राज्य सरकारच्या विविध योजनांव्दारे प्राप्त झालेल्या निधीतून नुकतीच पायाभूत विकास कामे केली गेली. दुर्बिणीव्दारे शस्त्रक्रिया करण्याचे अध्यापन केंद्र स्थापन झाले असून याव्दारे पशुवैद्यकांना आणि वैद्यकीय व्यावसायिकांना प्रशिक्षण देण्यात येते. शैक्षणिक पशुधन प्रक्षेत्र संकुल, प्रायोगिक प्राणीगृह, पैदाशीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या वळूंतील जनुकीय दोष शोधणारी प्रयोगशाळा, जनावरांतील गर्भनिदान लवकर करण्यासाठी अल्ट्रसाउंड युनिट, प्राण्यासाठी रक्तपेढी, डायलेसिस केंद्र अशा अनेक पायाभूत सुविधा महाविद्यालयात उभारल्या गेल्या आहेत.

- **नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर**

नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर १९५८ साली स्थापन झाले असून हे महाविद्यालय २००१ सालापासून महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूरच्या कार्यकक्षेत आहे. आजमितीस या महाविद्यालयात १७ शैक्षणिक विभाग असून त्यामार्फत पदवी तसेच पदव्युत्तर शिक्षण दिले जात आहे. महाविद्यालयाची पदवी अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षाची प्रवेश क्षमता ८० असून पदव्युत्तर आणि आचार्य पदवी शिक्षणाची सोय बऱ्याच विषयात उपलब्ध आहे. संशोधनात्मक उपक्रम राबविण्यासाठी मुल्यवान व अद्यावत उपकरणे महाविद्यालयाच्या मध्यवर्ती उपकरण केंद्रात उपलब्ध आहेत. याशिवाय उतिसंवर्धनाची सुविधा स्वतंत्रपणे कार्यरत आहे.

पशुवैद्यकिय छात्र सेनेचे राज्याचे एकमेव केंद्र महाविद्यालयात असून त्या मार्फत विद्यार्थ्यांना देशाची सुरक्षा व शिस्त विषयक प्रशिक्षण दिल्या जाते. या महाविद्यालयाशी संलग्नीत असलेले पशुधन व प्रक्षेत्रे विद्यार्थ्यांना चिकीत्सा व संवर्धनाविषयी निपुणता आत्मसात करण्याची संधी उपलब्ध करून देतात.

केंद्रशासनाच्या आय.सी.ए.आर. आणि आय.सी.एम.आर यांचे संयुक्त पुढाकाराने या महाविद्यालयात झुनोसिस सेंटर अंतर्गत मिळालेल्या अर्थसाहाय्यातून अत्याधुनिक उपकरणे, इतर तत्सम सोयीसुविधा उपलब्ध झालेल्या आहेत. त्याचप्रमाणे गोरेवाडा प्राणीसंग्रहालयाअंतर्गत वन्य प्राणी चिकित्सा केंद्र स्थापन झालेले असून त्यासाठी महाविद्यालयामध्ये मनुष्यबळ आणि इतर सोयी सुविधा मंजूर झालेल्या आहेत. महाविद्यालयाचे अद्यावत सर्वचिकित्सालय संकुल असुन त्यात पशुपालकांच्या आजारी जनावरांच्या उपचारासाठी सर्व अत्याधुनिक सुविधा उपलब्ध आहे.

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणीची स्थापना १९७२ साली मराठवाडा कृषि विद्यापीठाअंतर्गत झाली होती. स्थापनेपासूनच सदर महाविद्यालय पशुपालक, पक्षीपालक,उद्योजक,शासकीय व निमशासकीय तसेच विद्यार्थ्यांना पशूचिकित्सा व पशुविज्ञान क्षेत्रात शिक्षण देण्याच्या कार्यात अग्रेसर आहे. सुरुवातीला चार वर्षांचा असणारा बि.व्हि.एस.सी. ॲन्ड ए.एच.पदवी अभ्यासक्रम १९७५ साली साडे चार वर्षांचा तर १९९५-९६ साली व्हि.सी.आय. ने संपुर्ण भारतात अभ्यासक्रम समान पातळीवर आणल्यानंतर १०+२ उत्तीर्ण केल्यानंतर पाच वर्षांचा केला. सन १९७६ नंतर महाविद्यालयात निवडक शाखांसाठी पदव्युत्तर शिक्षणास प्रारंभ झाला, जे १९७९-८० साली इतर सर्व शाखांसाठी खुले झाले. महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूरच्या स्थापनेनंतर सदर महाविद्यालय या विद्यापीठांतर्गतच कार्यरत आहे. पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी हे सातत्याने शिक्षण, संशोधन व विस्तार क्षेत्रात कार्यरत असते.

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर १७ सप्टेंबर १९८७ रोजी मराठवाडा कृषी विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत स्थापन झाले. तथापी, ०१ एप्रिल २००१ पासून महाविद्यालय महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर अंतर्गत कार्यरत आहे. म.प.म.वि.वि. उपकेंद्राची सन २००३ मध्ये स्थापना करण्यात आली. महाविद्यालयाचे जुन्या बहुउददेशिय वास्तूतून नव्या वास्तूमध्ये तीन कालक्रमणामध्ये स्थानांतरण झाले आहे. एप्रिल २०११ मध्ये सर्व क्लिनीकल विभागाचे स्थानांतरण शैक्षणिक पशुचिकीत्सा संकुलाच्या नविन वास्तुमध्ये करण्यात आले आहे. पॅराक्लिनीकल विभाग 'ब' ब्लॉक मध्ये सप्टेंबर २०११ मध्ये तर इतर विभाग आणि सहयोगी अधिष्ठाता यांचे कार्यालय डिसेंबर २०१२ मध्ये 'अ' ब्लॉक मध्ये स्थानांतरीत झाली.

सन २००३ मध्ये पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सात विषयांमध्ये सुरू करण्यात आला आणि सन २००८ मध्ये पशुप्रजनन आणि पशुपोषण या विभागात पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाची सुरूवात झाली. सन् २०१६ पासून सर्व विभागात पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाची तर काही विभागात आचार्य अभ्यासक्रमाची सुरूवात झाली.

मराठवाडा आणि पश्चिम महाराष्ट्र विभागातील अवर्णित शेळयांचे कॅरॉक्टरायझेशन आणि अवलोकन या नविन संशोधन प्रकल्पास (२५.७० लक्ष) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विभाग (डीएसटी), भारत सरकार, नवी दिल्ली द्वारा नुकतीच मंजुरी प्राप्त झाली आहे

- **क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

सहयाद्रीच्या नयनरम्य पार्श्वभूमीवर शिरवळ येथे दिमाखाने वसलेली क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय ही महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठातील एक जलद गतीने प्रगती करणारी संस्था आहे. संस्थेच्या स्थापनेस अठ्ठावीस वर्षापेक्षा जास्त कालावधी लोटला असून मागील अडीच दशकांमध्ये संस्थेने सर्वच क्षेत्रात विशेषत: विद्यार्थ्यांसाठी उत्कृष्ट शैक्षणिक वातावरण निर्मितीच्या बाबतीत लक्षणीय प्रगती साधली आहे.

शैक्षणिक क्षेत्रातील कामगिरीच्या बाबतीत, प्रतिवर्षाप्रमाणे याही वर्षी महाविद्यालयाने उत्कृष्ट निकालाची परंपरा कायम राखली. बी.व्ही.एस्सी.ॲण्ड ए.एच् पदवी अभ्यासक्रम पुर्ण करणाऱ्या एकूण २३ विद्यार्थ्यांपैकी १८ विद्यार्थ्यांनी भारतीय कृषि संशोधन परिषद नवी दिल्लीद्वारा राष्ट्रीय पातळीवर आयोजित जे.आर.एफ. परीक्षेत यश संपादन केले.

महाविद्यालयासमोरील मोकळया जागेत उद्यान विकसित झाले आहे. बदकांसाठी छोटे तळे (डक पॉन्ड), कारंजे व क्रांतिसिंह नाना पाटील यांच्या स्मारकाच्या मागे मशाल बसविण्यात आलेली आहे. महाविद्यालयाच्या मुख्य प्रवेशद्वाराचे काम चालू आहे.

महाविद्यालयाला भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद अंतर्गत अखिल भारतीय समन्वयित संशोधन प्रकल्पाअंतर्गत राष्ट्रीय शुकर अनुसंधान केंद्रासाठी मे २०१७ मध्ये अनुदान प्राप्त झाले.

- **स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

पशुवैद्यकीयशास्त्रामध्ये पदव्युत्तर शिक्षण संस्थेची स्थापना सन १९७० साली डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ यांचे प्रशासकीय व वित्तीय अधिकारा अंतर्गत झाली. तद्नंतर महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर अंतर्गत सन २००० पासून सदरची संस्था कार्यरत असून त्याचे नामकरण स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला असे करण्यात आले. संस्थेकडे एकूण १५.४७ हेक्टर जमीन असून, प्रशासकिय इमारत, मुलींचे वसतीगृह, खेळाचे मैदान, पुर्णाथडी म्हैस प्रकल्प, कुक्कुट संशोधन केंद्र, खाद्य निर्मिती केंद्र आणि ग्रंथालयाची सोय उपलब्ध आहे.

स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला अंतर्गत ११ विषयांमध्ये पदव्युत्तर व ०८ विषयांमध्ये आचार्य पदवी अभ्यासक्रम कार्यन्वीत असुन सुसज्ज प्रयोगशाळा व कुक्कुट क्षेत्र, पुर्णाथडी म्हैस प्रक्षेत्र व शैक्षणिक पशुवैद्यकिय चिकित्सालय संकुल कार्यन्वीत आहे. य संस्थेमध्ये अण्विक जनुकिय प्रयोगशाळा, भ्रुण प्रत्यारोपन तंत्रज्ञान प्रयोगशाळा, खनिज व मिथेन निदान प्रयोगशाळा व लहान प्राणी प्रयोगशाळा गृह उपलब्ध असुन विविध देशातील व विदेशातील संस्थेसोबत संस्थेचा सहयोग आहे.

सद्यस्थितीत संस्थेमध्ये राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेअंतर्गत ०१ संशोधन प्रकल्प आणि ०३ विविध संस्थाचे प्रकल्प विहीत उद्दिष्टासह कार्यन्वीत आहेत. संस्थेमध्ये काही नाविन्यपुर्ण तंत्रज्ञान जसे संपुर्ण कांडी खाद्य, भ्रुणप्रत्यारोपन तंत्रज्ञानाव्दारे प्रजोत्पादन, अप्रवेशी/अखाद्य वस्तुचे गोवर्गीय जनावरांच्या पोटातील निदान, वनस्पतीजन्य औषधांचा विविध आजारांवर उपचार, क्षारयुक्त जड पाण्याचा परिणाम व भौगोलिक स्थितीनुसार विशेष खनिजद्रव्य कमतरता निदान हे विकसीत करण्यात आले.

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड**

महाराष्ट्र शासनाद्वारे डॉ. पंजाबराव कृषी विद्यापीठ, अकोला अंतर्गत दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय वरुड (पुसद) जि.यवतमाळ ची स्थापना ऑगष्ट १९९२ मध्ये ३२ विद्यार्थ्यांच्या प्रवेश क्षमतेसह पुसद येथील औद्योगिक वसाहतीमधील शासकिय दुग्ध योजनेच्या प्रशासकिय इमारतीमध्ये करण्यात आली. तसेच महाविद्यालयाच्या तात्पुरत्या इमारतीचे बांधकाम वरुड येथील कृषी विद्यालयाच्या परिसरात करण्यात आले. सदर महाविद्यालय जुलै १९९३ मध्ये तात्पुरत्या इमारतीमध्ये स्थानांतरीत करण्यात आले. सोबतच महाविद्यालयाला डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ व तालुका बीज गुणन केंद्राकडुन १९९४ मध्ये एकूण १५.६८ हे.आर जमीन हस्तांतरीत झाल्यानंतर महाविद्यालयाची प्रशासकिय इमारत, रस्ते, प्रयोगशाळा, वसतीगृह, अथितीगृह व विद्यार्थी प्रशिक्षण दुग्ध शाळेच्या निर्मीतीचा प्रस्ताव महाराष्ट्र शासनाकडे सादर करण्यात आला होता. महाराष्ट्र शासनाने महाविद्यालयाची प्रशासकिय इमारत व विद्यार्थी प्रशिक्षण दुग्धशाळेकरीता अनुक्रमे रु.६२४.७५ लक्ष व रु. ८२.२० लक्ष निधी मंजूर करण्यात आला. महाविद्यालयाच्या इमारतीचे बांधकाम सन् २००४ च्या अखेरिस तर दुग्धशाळेचे बांधकाम सन २००६ मध्ये पूर्णत्वास आले. परंतू दुग्धशाळेतील प्रक्रिया संयंत्राची उभारणी सन् २०१० मध्ये भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांची आर्थिक मदत प्राप्त झाल्यानंतर शक्य झाली. सद्यस्थितीत महाविद्यालय परिसरात अतिथीगृह व वसतीगृहाच्या इमारतीचे बांधकाम पूर्णत्वास आले आहे.

सन् २००४ नंतर महाविद्यालयाने निरंतर विकास साधत शैक्षणिक सुविधा, विद्यार्थी व कर्मचारी विकास तसेच शिक्षण, संशोधन व विस्तार कार्यात सुविधा विकसीत केल्या. सद्यस्थितीत महाविद्यालय चार वर्षाचा बी.टेक. (दुग्ध तंत्रज्ञान) तसेच दुग्ध रसायनशास्त्र, दुग्धतंत्रज्ञान, दुग्ध अभियांत्रीकी व दुग्ध सुक्ष्मजिव शास्त्र या विषयात दोन वर्षाचा एम.टेक (दुग्ध तंत्रज्ञानशास्त्र) हे शैक्षणिक उपक्रम राबवित आहे.

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ नागपुरचे घटक महाविद्यालय म्हणुन मराठवाडा विकास कार्यक्रमांतर्गत दिनांक ८ ऑगस्ट २००८ ला दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जिल्हा लातूर येथे स्थापन करण्यात आले. या महाविद्यालयाचा मुख्य उद्‌देश दुग्ध तंत्रज्ञान क्षेत्रात प्रगत ज्ञान देवुन विद्यार्थ्यांना सक्षम बनविणे व नाविण्यपुर्ण कार्यक्षम व प्रभावी धोरणे स्विकारून त्यांचे भविष्य उज्ज्वल करण्याचे आहे. पशुवैद्यक महाविद्यालयाच्या बाजूला एका लहानश्या जागेमध्ये या महाविद्यालयाची सुरूवात करण्यात आली व महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांच्या सेवा दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद) येथून पुरविण्यात आल्या. पशुवैद्यक महाविद्यालयाच्या अस्थाई बांधकामात नविन संरचना करून महाविद्यालय हे २६ जानेवारी २०१० ला नविन संरचित जागेत हलविण्यात आले असून खूपच कमी वेळेत दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालयासाठी लागणाऱ्या आवश्यक व मुलभुत सुविधा महाविद्यालयाने स्थापित केल्या आहेत.

दुग्धतंत्रज्ञान हा ४ वर्षीय पदवी कार्यक्रम भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्लीच्या अभ्यासक्रमावर आधारीत आहे. अभ्यासक्रमाकरीता भा.कृ.अ.प. नवी दिल्लीच्या जागा मिळून ३६ प्रवेश क्षमता आहे. दुग्धतंत्रज्ञान (बी.टेक) पदवी अभ्यासक्रम हा ८ सेमीस्टर मध्ये विभाजित केला आहे. महाविद्यालयाने वर्ष २०१६-२०१७ पासून भाकृअप च्या ५ व्या अधिष्ठाता परिषदेच्या शिफारसीनुसार नविन अभ्यासक्रम लागू केला आहे. विद्यार्थ्यांना दुग्धशाळेतील नियमित कार्यपध्दती तसेच दुग्ध संकलन प्रक्रिया बाबत अनुभव मिळण्याकरीता परीसरातील दुग्ध शाळेत व शासकिय/खाजगी संकलन केंद्रावर नेमले जाते. त्याचबरोबर हॅन्डस् ऑन ट्रेनिंग प्रशिक्षण कालावधीत विद्यार्थी दुग्धशाळेतील यंत्र रचणेची हाताळणी करून दुग्धप्रक्रिया, दुग्धजन्य पदार्थ निर्मिती व स्थानिक बाजारपेठेत दुग्धजन्य पदार्थाची विक्री करतात.

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर**

मत्स्य व्यवसाय क्षेत्र हे एक उदयोन्मुख क्षेत्र असुन या क्षेत्रात स्वयंरोजगार निर्माण करण्याचे विशेषत: भूमीहीन शेतमजूर आणि कमी जागा असलेल्या शेतकऱ्यांसाठी रोजगार निर्माण करण्याची क्षमता आहे. हे क्षेत्र म्हणजे लोकांना गरीबीतून बाहेर काढण्याचे एक शस्त्र आहे. हीच गोष्ट लक्षात घेता, महाराष्ट्र शासनाने ऑक्टोंबर २००६ साली महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर अंतर्गत मत्स्य विज्ञान महाविद्यालयाची स्थापना केली. महाविद्यालय आज प्राथमिक अवस्थेत असले तरी या महाविद्यालयाने विभागातील ग्रामीण शेतकरी व बेरोजगार तरूणांमध्ये मत्स्य संवर्धनाला चालना देण्याकरीता प्रगत मत्स्य शेतीच्या तंत्रज्ञानाचा प्रसार करण्याकरीता उस्फुर्तपणे सहभाग घेतला. मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर हे विदर्भातील प्रमुख मत्स्य व्यवसायीक शिक्षण संस्था असून येथे व्यावसायीक मत्स्य पदवीधर सारखे तांत्रिक मनुष्यबळ निर्माण केले जाते.

संशोधन प्रकल्पांतर्गत नागपूर जिल्हयातील निवडक १५ जलाशयातून आढळणाऱ्या ७५ मत्स्य प्रजातींचे संकलन करण्यात आले असून त्यावर आधारीत माहिती साठयाची निर्मिती करण्यात आली.

विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर यांच्यातर्फे मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूरला ''विदर्भातील मत्स्य व्यवसाय व मत्स्य संवर्धनाचा विकास'' या प्रकल्पाचा कृती आराखडा तयार करण्याचे कार्य सोपविण्यात आले ज्याचा एकुण खर्च रू. २३.१० लक्ष आहे.

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

मत्स्य विज्ञान महाविद्यालयाची स्थापना उदगीर येथे डिसेंबर २००६ मध्ये महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर अंतर्गत करण्यात आली असुन मत्स्य व्यवसायाच्या विकासाकरीता कुशल मनुष्यबळ निर्मिती करणे हा प्रमुख उद्‌देश होय. आजपावेतो या महाविद्यालयातून विद्यार्थ्यांच्या एकुण ७ तुकडया उतीर्ण झालेल्या आहेत.

राष्ट्रीय मत्स्यविकास महामंडळ, नवी दिल्ली यांचे सहकार्याने संशोधन आणि विस्तार कार्य राबविणेसाठी एकात्मिक शोभिवंत मत्स्यपालन केंद्र व मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मिती केंद्राची स्थापना करण्यात आली.

मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर येथे चार वर्षाचा बॅचलर ऑफ फिशरी सायन्स हा पदवी अभ्यासक्रम राबविला जातो. यामध्ये एकुण आठ सत्रांचा समावेश असुन महाविद्यालयाने शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये पाचव्या

अधिष्ठाता समितीने शिफारस केलेला अभ्यासक्रम सुरू केला आहे. अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी महाविद्यालयामध्ये प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला जातो व आंतरवासीता कार्यक्रम हा खाजगी कंपन्यामध्ये प्रात्यक्षिक अनुभव मिळण्यासाठी रत्नागिरी, मुंबई व सुरत येथे राबविला जातो. हा कार्यक्रम मत्स्य प्रक्रीया तंत्रज्ञान व मत्स्यसंवर्धन या मोडयुल मध्ये घेतला जातो.

- **वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र**

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठाने गोरेवाडा प्राणीसंग्रहालय व बचाव केंद्र, नागपूर येथे वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र स्थापन केले. नागपूरच्या मध्यवर्ती ठिकाणी स्थित नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय आणि विद्यापीठ मुख्यालय व लगतचे विविध वन्यप्राणी बचाव केंद्र आणि वन्यजीवन आरोग्य व्यवस्थापनात महाविद्यालयाच्या तज्ञ सदस्यांच्या योगदानामुळे विद्यापीठाने महाराष्ट्र वन विकास मंडळासोबत गोरेवाडा प्राणीसंग्रहालय व बचाव केंद्र, नागपूर येथे वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र स्थापन करण्यासाठी सामंजस्य करार केला आहे.

ह्या १८.७३ कोटींच्या महत्वाकांक्षी प्रकल्पास महाराष्ट्र शासनाने मान्यता दिली आहे. ह्या प्रकल्पासाठी स्वतंत्र २० पदे प्रस्तावित केली असून त्यामध्ये संचालक (०१-क्लिनिकल विभागांमधून), उप संचालक (०३- ०१ प्रत्येकी शस्त्रक्रिया, औषधी आणि पशुस्त्रीरोग विभागांमधून), विषयतज्ञ (०५- ०१ प्रत्येकी शस्त्रक्रिया, औषधोपचार, पशुस्त्रीरोग, विकृतीशास्त्र आणि बायोटेक्नॉलॉजी या विभागांमधून) यासह प्रक्षेत्र सहयोगी (०२), प्रशिक्षण सहाय्यक (०१) आणि सहाय्यक कर्मचारी (०८) आहे. अंदाजे ९.०० कोटी रूपयांच्या अत्याधुनिक उपकरणांसह एक सुसज्ज पशुवैद्यकीय रूग्णालय आणि प्रयोगशाळा प्रस्तावित आहे.

प्रकल्पाचा मुख्य हेतू वन्यजीवन संरक्षण कार्यक्रमासाठी आणि आरोग्य व्यवस्थापन तसेच निदान पध्दतींवरील डेटाबेस तयार करणे असून मुक्त आणि बंदिस्त वन्यप्राण्यांच्या व्यवस्थापनासाठी आवश्यक तांत्रिक क्षमता विकसीत करण्यासाठी प्रक्षेत्रावरिल पशुवैद्यक आणि राज्य वन विभागाच्या अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे हा आहे.

६

शिक्षण

६.अ. उच्च शिक्षण

विद्यापीठात पशुवैद्यक शाखेमध्ये पाच वर्षीय बॅचलर ऑफ व्हेटरनरी सायन्स ॲण्ड ॲनिमल हसबन्डरी (बी.व्ही.एससी. ॲण्ड ए.एच.) हा पदवी अभ्यासक्रम २०१६ मध्ये व्हिसीआयने ठरविलेल्या पशुवैद्यकीय शिक्षणाच्या किमान मानकानुसार; दोन वर्षीय मास्टर ऑफ व्हेटरनरी सायन्स (एम.व्ही.एससी.) हा पदव्युत्तर अभ्यासक्रम तसेच डॉक्टरेट (पीएच.डी.) हा आचार्य पदवी अभ्यासक्रम विद्यापीठातील संलग्नित पशुवैद्यक महाविद्यालयातून व स्नातकोत्तर पशुवैद्यकीय व पशुविज्ञान संस्था, अकोला येथे चालविण्यात येतात. बॅचलर ऑफ फिशरी सायन्स (बी. एफ.एससी.) हा ४ वर्षीय अभ्यासक्रम विद्यापीठाच्या मत्स्यविज्ञान महाविद्यालयातून आणि बी.टेक (दुग्धतंत्रज्ञान) हा ४ वर्षीय पदवी अभ्यासक्रम विद्यापीठाच्या दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालयातून पाचव्या डीन समितीच्या अहवालाच्या शिफारशीनुसार चालविण्यात येतो.

आंतरवासीता (इंटर्नशीप), मत्स्य उद्योग, डेअरी प्लॅन्ट तसेच ग्रामीण भागात काम करण्याचा अनुभव या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष अनुभव मिळविण्यासाठी विविध ठिकाणाच्या केद्रांवर पाठविण्यात येते व तेथे त्यांना प्रशिक्षण देण्यात येते. अशाप्रकारे एक प्रकारची सर्वगुणसंपन्न व्यक्तिमत्व विकासाची शिक्षण प्रणाली विद्यापीठाने राबविलेली आहे जेणेकरून विविध शाखांमधून तरबेज पदवीधर तयार व्हावेत आणि ते स्वत: बदलत्या सामाजिक गरजांनुसार स्वत:चा व्यवसाय सुरू करू शकतील. विद्यापीठाव्दारे तांत्रिक दृष्टया अधिक सुकर शिक्षण पध्दती, अडचणी सोडविण्यासाठी तसेच स्वपरिक्षात्मक शिक्षणपध्दतीवर जास्त भर देण्यात येतो. त्यामुळे पदवीधर विद्यार्थ्यांमध्ये आत्मविश्वासाची भावना निर्माण होवून ते स्वबळावर व्यवसाय सुरू करू शकतील आणि सध्या बाजारात सुरू असलेल्या विविध आव्हानांना तोंड देऊ शकतील. विद्यापीठातील शिक्षण हे फक्त भारतीय विद्यार्थ्यांपुरतेच मर्यादित नसून परकीय किंवा अनिवासी भारतीयांसाठी उपलब्ध आहे.

६.अ.१. पशुविज्ञान विद्याशाखा

बी.व्ही. एससी. एँण्ड ए.एच. पदवी अभ्यासक्रमाकरीता प्रवेशित झालेले विद्यार्थी

प्रवर्ग	नापवैम, नागपूर			मुंपम, मुंबई			पवैम, परभणी			पवैम, उदगीर			पवैम, शिरवळ			एकुण		
प्रवेश क्षमता	६८+१२*+१#			८५+१५*+३**+१#			६८+१२*+१#			५४+१०*+१#			५१+९*+३**+१#			३२६+५८*+६** +५#+१०@		
लिंग	पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण
अनुसूचित जाती	४	५	९	६	५	११	७	३	१०	४	४	८	४	२	६	२५	१९	४४
अनुसूचित जमाती	२	३	५	३	३	६	२	२	४	२	२	४	२	२	४	११	१२	२३
विजा-अ	३	०	३	२	१	३	२	१	३	१	१	२	२	०	२	१०	३	१३
भज-ब	१	२	३	०	०	०	१	१	२	१	०	१	२	१	३	५	४	९
भज-क	२	०	२	३	१	४	२	२	४	५	१	६	४	१	५	१६	५	२१
भज-ड	२	१	३	३	०	३	४	२	६	२	१	३	२	१	३	१३	५	१८
इ मा व	२०	७	२७	१०	१०	२०	११	६	१७	७	४	११	११	४	१५	५९	३१	९०
एस.बी.सी	१	०	१	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	०	२
खुला	९	६	१५	२०	१७	३७	१७	५	२२	१५	४	१९	६	७	१३	६७	३९	१०६
अनिवासी भारतीय@ (केवळ)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

अनिवासी भारतीय कोटयातील रिक्त जागांवर राज्य गुणवत्ता यादीतुन प्रवेशीत	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१
गोवा**	०	०	०	१	२	३	०	०	०	०	०	०	१	२	३	२	४	६
जम्मु व काश्मीर#	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
अनिवासी भारतीय	२	१	३	४	१	५	१	०	१	०	०	०	०	०	०	७	२	९
व्हीसीआय*	५	१	६	४	०	४	४	०	४	५	०	५	५	१	६	२३	२	२५
एकुण	**५२**	**२६**	**७८**	**५७**	**४०**	**९७**	**५१**	**२२**	**७३**	**४२**	**१७**	**५९**	**३९**	**२१**	**६०**	**२४१**	**१२६**	**३६७**

*व्हीसीआय, ** गोवा, #जम्मु व काश्मीर, @अनिवासी भारतीय

६.अ.२. दुग्ध तंत्रज्ञान विद्या शाखा

बी.टेक (दुग्ध तंत्रज्ञान) पदवी अभ्यासक्रमाकरीता प्रवेश क्षमता व दाखल झालेले विद्यार्थी

प्रवर्ग	दुतंम, उदगीर			दुतंम, वरुड (पुसद)			एकुण		
प्रवेश क्षमता	३०+५*+१#			३०+५*+१#			६०+१०*+२#+१०@		
लिंग	**मुले**	**मुली**	**एकुण**	**मुले**	**मुली**	**एकुण**	**मुले**	**मुली**	**एकुण**
अनुसूचित जाती	३	१	४	३	१	४	६	२	८
अनु. जमाती	१	१	२	२	०	२	३	१	४
विजा-अ	०	१	१	१	२	३	१	३	४
भज-ब	१	०	१	०	०	०	१	०	१
भज-क	२	०	२	१	१	२	३	१	४
भज-ड	२	०	२	०	०	०	२	०	२
इ मा व	४	६	१०	७	२	९	११	८	१९
एस.बी.सी	०	०	०	०	०	०	०	०	०
खुला	९	१	१०	८	३	११	१७	४	२१
अनिवासी भारतीय@	०	०	०	१	१	२	१	१	२
आयसीएआर कोटा*	०	०	०	१	०	१	१	०	१
एकुण	**२२**	**१०**	**३२**	**२४**	**१०**	**३४**	**४६**	**२०**	**६६**

* आयसीएआर, #जम्मु व काश्मीर, @अनिवासी भारतीय

६.अ.३. मत्स्य विज्ञान शाखा

बी.एफ.एस.सी. पदवी अभ्यासक्रमाकरीता प्रवेश क्षमता व दाखल झालेले विद्यार्थी

प्रवर्ग	मविम, नागपूर			मविम, उदगीर			एकुण		
प्रवेश क्षमता	३०+५*+१#			३०+५*+१#			६०+१०*+२#+१०@		
लिंग	**मुले**	**मुली**	**एकुण**	**मुले**	**मुली**	**एकुण**	**मुले**	**मुली**	**एकुण**
अ.जा.	५	१	६	१	३	४	६	४	१०
अ.ज.	१	२	३	२	१	३	३	३	६
विजा-अ	१	०	१	२	०	२	३	०	३
भज-ब	१	०	१	१	१	२	२	१	३
भज-क	०	१	१	१	०	१	१	१	२
भज-ड	१	१	२	०	१	१	१	२	३
इ मा व	८	६	१४	४	३	७	१२	९	२१
एस.बी.सी	०	०	०	१	०	१	१	०	१
खुला	१	३	४	६	४	१०	७	७	१४
आयसीएआर कोटा*	०	०	०	०	०	०	०	०	०
एकुण	**१८**	**१४**	**३२**	**१८**	**१३**	**३१**	**३६**	**२७**	**६३**

* आयसीएआर ,#जम्मु व काश्मीर, @अनिवासी भारतीय

६.अ.४. पशुविज्ञान विद्याशाखा

एम.व्ही.एससी. पदवी अभ्यासक्रमाकरीता प्रवेश क्षमता व दाखल झालेले विद्यार्थी

प्रवर्ग	नापवैम, नागपूर			मुंपम, मुंबई			पवैम, परभणी			पवैम, उदगीर			पवैम, शिरवळ			स्नापवैपवि संस्था, अकोला			एकुण		
प्रवेशक्षमता	२८+९*+२@+४#			३९+१२*+३@+१#			३५+११*+१@+१#			२६+४*+१@ +१#			३४+२@+१#			३६+१@+४#			१९८+३६*+१०@+१२#		
लिंग	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण
अनुसूचित जाती	२	२	४	३	३	६	३	१	४	०	२	२	१	२	३	१	४	५	१०	१४	२४
अनु.जमाती	०	१	१	०	१	१	१	१	२	०	०	०	१	०	१	०	०	०	२	३	५
विज-अ	०	०	०	०	०	०	१	०	१	१	०	१	१	०	१	०	१	१	३	१	४
भज-ब	०	०	०	१	०	१	०	०	०	२	०	२	०	०	०	१	०	१	४	०	४
भज-क	०	०	०	२	०	२	१	१	२	१	०	१	१	०	१	०	१	१	५	२	७
भज-ड	०	०	०	१	०	१	२	१	३	०	०	०	१	०	१	१	०	१	५	१	६
इ मा व	३	३	६	२	४	६	२	१	३	१	१	२	३	१	४	५	१	६	१६	११	२७
खुला	४	३	७	७	१०	१७	५	५	१०	१	०	१	५	३	८	६	४	१०	२८	२५	५३
अनिवासी भारतीय@ रिक्त जागा	१	०	१	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	२
आयसीएआर कोटा*	२	५	७	२	४	६	२	०	२	०	१	१	०	०	०	०	०	०	६	१०	१६
महा.शासन सेवातंर्गत कोटा#	०	१	१	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१	३
एकुण	**१२**	**१५**	**२७**	**२०**	**२३**	**४३**	**१७**	**१०**	**२७**	**६**	**४**	**१०**	**१३**	**६**	**१९**	**१४**	**११**	**२५**	**८२**	**६९**	**१५१**

आयसीएआर *, महा.शासन सेवांतर्गत कोटा# व अनिवासी भारतीय @

६.अ.५. पशुविज्ञान विद्याशाखा

पीएच.डी. पदवी अभ्यासक्रमाकरीता वर्षात प्रवेश क्षमता व दाखल झालेले विद्यार्थी

प्रवर्ग	नापवैम, नागपूर			मुंपम, मुंबई			पवैम, परभणी			स्नापवैपवि संस्था, अकोला			पवैम, शिरवळ			पवैम, उदगीर			एकुण		
प्रवेशक्षमता	२०+३*=२३			२२+५*=२७			९+१*=१०			१०			६			५			७२+९*+१०@		
लिंग	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण	पुरुष	स्त्री	एकुण
अनुसूचित जाती	०	२	२	१	०	१	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	२	४
अनु.जमाती	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
विज-अ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
भज-क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
भज-ड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
इ मा व	१	०	१	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	०	२
आयसीएआर कोटा *	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१
खुला	०	१	१	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१	३
एकुण	**१**	**४**	**५**	**४**	**०**	**४**	**१**	**०**	**१**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**६**	**४**	**१०**

*आयसीएआर व @अनिवासी भारतीय

६.अ.६ पदवी प्रदान

बी.व्ही.एससी एण्ड ए.एच पदवी देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांची माहिती

महाविद्यालयाचे नांव	खुला		इमाव		अ.जा.		अ.ज		व्हीजे/डीटी/एनटी		मागासप्रवर्ग		एकुण		
	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	एकुण
नापवैम, नागपूर	१५	१२	१०	०७	०३	०७	०३	००	०७	०३	००	००	३८	२९	६७
मुंपम, मुंबई	१६	१९	०४	०३	०५	०५	०१	०१	०२	०१	००	०१	२८	३०	५८
पवैम, परभणी	१४	०९	०९	०४	०५	०३	००	००	०९	००	००	००	३७	१६	५३
क्रानापापवैम, शिरवळ	०७	०३	०५	०१	०१	०२	०१	०१	०५	०२	००	००	१९	०९	२८
पवैम, उदगीर	०६	०३	०३	०२	०१	००	००	००	०४	००	००	००	१४	०५	१९
एकुण	**५८**	**४६**	**३१**	**१७**	**१५**	**१७**	**०५**	**०२**	**२७**	**०६**	**००**	**०१**	**१३६**	**८९**	**२२५**

बी.टेक (दुग्धतंत्रज्ञान) पदवी देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांची माहिती

हाविद्यालयाचे नांव	खुला		इमाव		अ.जा.		अ.ज		व्हीजे/डीटी/एनटी		मागासप्रवर्ग		एकुण		
	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	एकुण
दुतंम, वरूड	०५	०२	०५	०३	०५	०४	०१	००	०४	०२	०१	००	२१	११	३२
दुतंम, उदगीर	११	००	०७	००	०१	०१	०१	००	०६	००	००	००	२६	०१	२७
एकुण	**१६**	**०२**	**१२**	**०३**	**०६**	**०५**	**०२**	**११**	**१०**	**०२**	**०१**	**००**	**४७**	**१२**	**५९**

बी.एफ.एससी पदवी देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांची माहिती

महाविद्यालयाचे नांव	खुला		इमाव		अ.जा.		अ.ज		व्हीजे/डीटी/एनटी		मागासप्रवर्ग		एकुण		
	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	एकुण
मविम,नागपूर	०१	०१	०२	०१	०२	०२	०१	०३	०१	००	०१	००	०८	०७	१५
मविम,उदगीर	०५	०१	०४	००	०३	०१	००	००	०२	०१	००	००	१४	०३	१७
एकुण	**०६**	**०२**	**०६**	**०१**	**०५**	**०३**	**०१**	**०३**	**०३**	**०१**	**०१**	**००**	**२२**	**१०**	**३२**

पदव्युत्तर पदवी देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांची माहिती

महाविद्यालयाचे नांव	खुला		इमाव		अ.जा.		अ.ज		व्हीजे/डीटी/एनटी		मागासप्रवर्ग		एकुण		
	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	एकुण
नापवैम,नागपूर	३	५	२	१	०	२	१	१	१	०	०	०	७	९	१६
मुंपम, मुंबई	४	१३	२	२	२	०	२	०	४	०	०	०	१४	१५	२९
पवैम, परभणी	६	३	३	४	१	१	०	०	८	२	०	०	१८	१०	२८
स्नापवैम,अकोला	४	३	२	१	०	०	१	१	१	०	०	०	८	५	१३
क्रांनापा,पवैम, शिरवळ	३	१	१	१	०	०	०	०	१	१	०	०	५	३	८
पवैम, उदगीर	३	१	०	०	१	०	०	०	१	०	०	०	५	१	६
एकुण	**२३**	**२६**	**१०**	**९**	**४**	**३**	**४**	**२**	**१६**	**३**	**०**	**०**	**५७**	**४३**	**१००**

आचार्य पदवी देण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांची माहिती

महाविद्यालयाचे नांव	खुला		इमाव		टजा		अज		विज/भज	वि.मा.प्र.			एकुण विद्यार्थी		
	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	एकुण
नापवैम, नागपूर	१	२	२	०	२	१	१	०	१	०	०	०	७	३	१०
मुंपम, मुंबई	२	०	०	०	१	०	१	०	१	०	०	०	५	०	५
पवैम, परभणी	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१
स्नापवैम,अकोला	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	३	०	३
क्रांनापा,पवैम, शिरवळ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
पवैम, उदगीर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
एकुण	**५**	**२**	**२**	**०**	**४**	**१**	**२**	**०**	**२**	**०**	**१**	**०**	**१६**	**३**	**१९**

६.ब. निम्न शिक्षण

महाराष्ट्र पशु व मत्स्यविज्ञान विद्यापीठाच्या निम्न शिक्षण विद्याशाखेची स्थापना दि. १०/०२/२००२ रोजी विद्यापीठाच्या अधिनियम १९९८ मधिल प्रकरण अ. क्र. ३६, ३७ व ३८ नुसार करण्यात आली. निम्न शिक्षण विद्याशाखेच्या स्थापनेनंतर महाराष्ट्रातील चार कृषी महाविद्यालयांकडील असलेल्या ४२ पदविका अभ्यासक्रमाचे विद्यालये या विद्यापीठाकडे हस्तांतरीत करण्यात आले.

हस्तांतरीत झालेल्या पदविका विद्यालयापैकी ४० विद्यालयांद्वारे विनाअनुदानीत तत्वावर दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन व पशुसंवर्धन पदविका अभ्यासक्रम राबविला जात होता तसेच दोन दुग्धव्यवसाय विकास विभागातील शासकीय पदविका विद्यालये, आरे मुंबई व दापचेरी ठाणे यांचे द्वारे दुग्धतंत्रज्ञान पदविका अभ्यासक्रम राबविला जात होता. या दोन शासकीय पदविका विद्यालयाचे शैक्षणिक कार्यक्रम या विद्यापीठाकडे आहे. दापचेरी पदविका विद्यालय बंद स्थितीत हस्तांतरीत झाले असुन आरे मुंबईद्वारे राबविला जाणारा अभ्यासक्रम १२ वी नंतर इंग्रजी माध्यमातुन आहे.

चाळीस पदविका विद्यालयाच्या व्यतिरीक्त सन २००२-०३ मध्ये नविन ११२ पदविका विद्यालयांना विद्यापीठाने विनाअनुदानीत तत्वावर अभ्यासक्रम चालविण्यास मान्यता देण्यात आली होती. अशाप्रकारे दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन व पशुसंवर्धन अभ्यासक्रम संपूर्ण महाराष्ट्रात राबविला जात होता.

भारतीय पशुविज्ञान परीषद व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल केलेली याचिका यासंदर्भात न्यायालयीन आदेशाच्या आधारे वरील दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन व पशुसंवर्धन अभ्यासक्रम बंद केला. विद्यापीठाने पशुसंवर्धन क्षेत्रात स्वयंरोजगार व निम तांत्रीक सहाय्यक मनुष्यबळ तयार करण्याच्या उद्देशाने नविन पशुधन व्यवस्थापन व दुग्धोत्पादन पदविका अभ्यासक्रम इयत्ता दहावीनंतर मराठी माध्यमातुन २००६-०७ पासुन सुरू केला.

पशुधन व्यवस्थापन व दुग्धोत्पादन पदविका अभ्यासक्रमात सुधारणा करणेकरीता सन २०१३-१४ पासुन द्वितीय वर्षामध्ये २०० गुण असलेला कृत्रिम रेतन विषय नव्याने समाविष्ठ करण्यात आला.

खाजगी विनाअनुदानीत पदविका विद्यालयाद्वारे राबविला जात असलेल्या अभ्यासक्रमाचे ७ घटक महाविद्यालयाद्वारे नियंत्रण ठेवले जाते. याद्वारे पदविका विद्यालयाचे दैनदिंन व्यवहार, प्रवेश प्रक्रिया, परिक्षा, निकाल, पदविका प्रमाणपत्राचे विवरण, शुल्क जमा करणे, मान्यता चालु ठेवणे करीता तपासणी आणि शैक्षणिक गुणवत्ते संर्दभात या घटक महाविद्यालयाच्या मार्फत कामे पूर्ण करण्यात येते.

निम्नशिक्षण विद्याशाखा

निम्नशिक्षण विभागांतर्गत पदविका विद्यालयांची संख्या, प्रवेश क्षमता, प्रवेशित विद्यार्थी संख्या व पदविका प्रमाणपत्र प्राप्त विद्यार्थी संख्या इ. शैक्षणिक माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

प्रवेश क्षमता/प्रवेशित/प्रमाणपत्र प्राप्त :

अ.क्र.	विभाग/ महाविद्यालय संख्या	पदविका विद्यालयांची संख्या(२०१७-१८)	प्रथम वर्ष प्रवेश (२०१७-१८)		पदविका प्रमाणपत्र धारक विद्यार्थी (२०१७-१८)
			प्रवेश क्षमता	प्रवेशित विद्यार्थी	
१	०७ घटक महाविद्यालय	१०१ पदविका विद्यालय	१०१ x ६०= ६०६०	४६०३	२७५१

नोंदणीकृत विद्यार्थी संख्या (निम्न शिक्षण विद्याशाखा) (वर्ष निहाय)

प्रवर्ग	प्रथम वर्ष		द्वितीय वर्ष	
	पुरूष	महिला	पुरूष	महिला
खुला	८९५	४२	७१६	३२
इ. मा. व.	७६०	८१	६६७	६९
अनुसुचित जाती	९६९	२११	७३४	१९५
अनुसुचित जमाती	३५२	५८	२७९	६२
विमुक्त जाती / भटक्या जमाती	१११६	११९	८८८	७८
एकुण	**४०९२**	**५११**	**३२८४**	**४३६**

निम्नशिक्षण पदविका शाळा संपुर्ण महाराष्ट्रभर पसरलेल्या आहेत. सन २०१७-१८ करिता एकुण १०१ शाळांना मान्यता प्रदान करण्यात आली होती.

निम्नशिक्षण विद्यालयांची विभागणी :

घटक महाविद्यालय निहाय विद्यालयांची विभागणी

अ.क्र.	नियंत्रक पशुवैद्यकिय/ दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय	शाळा
१	नागपुर पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, नागपुर	१५
२	मुंबई पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, मुंबई	१६
३	क्रां.ना.पा. पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, शिरवळ	१७
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	१९
५	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उद्‌गीर	१४
६	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	१४
७	दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड(पुसद)	०६
	एकुण	**१०१**

क्षेत्रनिहाय विद्यालयांची विभागणी

अ.क्र.	क्षेत्र	जिल्हानिहाय विद्यालयांची विभागणी	विद्यालय
१	नागपुर	नागपुर	०३
२	नागपुर	वर्धा	०१
३	नागपुर	भंडारा	०५
४	नागपुर	गोंदिया	०४
५	नागपुर	गडचिरोली	०१
६	नागपूर	चंद्रपूर	०१
		एकुण-१५	
७	अमरावती	यवतमाळ	०३
८	अमरावती	अमरावती	०४
९	अमरावती	अकोला	०४
१०	अमरावती	वाशीम	०१
११	अमरावती	बुलढाणा	०२
		एकुण-१४	
१२	नाशिक	धुळे	०२
१३	नाशिक	नाशिक	०४
१४	नाशिक	जळगाव	०३
		एकुण-०९	
१५	मुंबई	ठाणे	०१
१६	मुंबई	रायगड	०१
१७	मुंबई	सिंधुदुर्ग	०१
		एकुण-०३	
१८	पुणे	पुणे	०२
१९	पुणे	सातारा	०४
२०	पुणे	कोल्हापुर	०५
२१	पुणे	सांगली	०५
२२	पुणे	सोलापुर	०१
		एकुण-१७	
२३	औरंगाबाद	औरंगाबाद	०६
२४	औरंगाबाद	अहमदनगर	१२
२५	औरंगाबाद	जालना	०२
२६	औरंगाबाद	हिंगोली	०३
२७	औरंगाबाद	परभणी	०१
		एकुण-२४	
२८	लातूर	बीड	०४

२९	लातूर	नांदेड	०७
३०	लातूर	उस्मानाबाद	०३
३१	लातूर	लातुर	०५
		एकुण-१९	
		एकुण	१०१

६.क. शिष्यवृत्ती / फेलोशिप

व्यावसायिक व तांत्रिक शिक्षण घेण्यासाठी गरीब व गुणवंत विद्यार्थ्यांना शासन वित्तीय सहाय्य करीत असते. त्याचप्रमाणे आर्थिक दृष्टया उपेक्षित विद्यार्थ्यांची सुद्धा काळजी व त्यांचे शिक्षण पुर्णत्वास नेण्यास विविध प्रकारची संधी उपलब्ध करून देण्यात येते. शासन दरवर्षी विविध शिष्यवृत्या व फेलोशिपस् विद्यार्थ्यांना देत असते ज्यामध्ये भारत सरकार शिष्यवृत्ती, फ्रीशिप्स. राष्ट्रीय बुध्दिमत्ता शिष्यवृत्ती ईत्यादिचा समावेश आहे. भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद यांच्यातर्फे कनिष्ठ संशोधक शिष्यवृत्ती ही पदव्युत्तर शिक्षणास पात्र असणाऱ्या विद्यार्थ्यांस देण्यात येते. विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, भारत सरकार यांचे मार्फत प्रोत्साहनपर शिष्यवृत्ती देण्यात येते. याच धर्तीवर खाजगी संस्थेमार्फत सुध्दा विविध प्रकारच्या शिष्यवृत्त्या प्रदान करण्यात येतात.

- **मुंबई पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, परळ, मुंबई**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती / शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृती	२०	६	५,६९,५८५
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृती	४	३	१,९८,५४५
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृती	१६	११	७,७९,९३०
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृती	२१	४	५,२९,८७०
५	व्हीजेडीटी, शुल्क माफी	६	४	१,१४,७४५
६	अनुसूचित जमाती, शुल्क माफी	५	४	१,९४,७४५
७	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	९	१४	४,७९,४५०
८	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	१०	२१	५,७३,२२५
९	विशेष मागासवर्ग, शुल्क माफी	१	-	२४,५०५
१०	एन.टी. एस. शिष्यवृत्ती	१९	८	४,८४,०००
११	अल्पसंख्यांक शिष्यवृत्ती	२	-.	६६,९००
१२	खाजगी शिष्यवृत्ती	२	-	४३,३५०
	एकुण	११५	७५	४०,५८,८५०

- **नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृती	१६	१७	२,४८,७१५
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृती	५	२	१,७८,०००
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृती	११	१५	२,८९,२१०
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृती	३९	१८	१,३२,५६०
५	व्हीजेडीटी, शुल्क माफी	१६	७	१,४०,१७५
६	अनुसूचित जमाती, शुल्क माफी	२	७	१,७५,०००
७	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	१३	७	१,६६,७६५
८	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	७	१३	६,०७,९५५
९	विशेष मागासवर्ग, शुल्क माफी	१	३	३०,७१५
१०	एन.टी. एस. शिष्यवृत्ती	२५	७	८,१५,०००
११	खाजगी शिष्यवृत्ती - आचार्य पदवी (डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन शिष्यवृत्ती अनुसूचित जाती करिता)	-	०२	६,००,०००
	एकुण	१३५	९८	३५,५५,३८०

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृत्ती	२२	१६	८,०९,८९५
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	०९	०२	३,३०,५४५
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	२५	१५	१२,१९,५७०
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृत्ती	३४	०९	८,९३,२१५
५	विशेष मागासवर्गीय, जीओआय शिष्यवृत्ती	०१	-	२३,०२५
६	व्हीजेएनटी, शुल्क माफी	११	०७	३,५६,३२०
७	अनुसूचित जमाती, शुल्क माफी	-	०३	८१,६१५
८	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	०३	०७	२,१३,२४५
९	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	०५	१२	३,२०,०७०
१०	विशेष मागासवर्ग, शुल्क माफी	०१	-	१९,३५०
११	एन.टी.एस. शिष्यवृत्ती	०८	०२	६,४३,०००
१२	अल्पसंख्यांक शिष्यवृत्ती	०३	०१	८६,७००
	एकूण	**१२४**	**७४**	**४५,४७,५५०**

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृती	२१	०९	७,१९,४४०
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृती	०७	०२	१,८५,४८५
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृती	१२	११	७,०१,६००
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृती	१९	०७	५,७७,३३०
५	विशेष मागासवर्गीय, जीओआय शिष्यवृती	०१	०१	४७,४५०
६	व्हीजेडीटी, शुल्क माफी	०३	०२	१,२४,२००
७	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	०३	०३	१,५४,९५०
८	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	०६	०६	२,५०,१००
९	विशेष मागासवर्ग, शुल्क माफी	०१	००	२०,६५०
१०	एन.टी. एस. शिष्यवृत्ती	०९	०२	१,९५,०००
	एकुण	**८२**	**२३**	**२९,७६,२०५**

- **क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम(रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृती	१९	०८	८,४४,९९०
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृती	०४	०२	१,३८,८००
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृती	०१	०३	१,००,६५०
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृती	१६	०७	४,६७,०९०
५	विशेष मागासवर्गीय, जीओआय शिष्यवृती	०२	०१	४६,७७०
६	व्हीजेडीटी, शुल्क माफी	०३	०५	२५,२९,९००
७	अनुसूचित जमाती, शुल्क माफी	०२	-	३०,२३०
८	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	०६	०५	३,७३,६००
९	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	११	०५	३,०७,८४०
१०	खाजगी शिष्यवृत्ती	०४	-	४०,०००
	एकुण	**६४**	**३६**	**४८,७९,८७०**

- **स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	०१	-	२३०५५/-
२	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	-	०१	२३०५५/-
	एकुण	०१	०१	४६११०/-

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृत्ती	०८	४	२,४४,४६५
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	०३	..	८१,७१५
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	०९	०६	३,३४,७५०
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृत्ती	२०	०७	५,४५,९५५
५	विशेष मागासवर्गीय, जीओआय शिष्यवृत्ती	०१	..	१९,०१०
६	व्हीजेडीटी, शुल्क माफी	०४	०३	१,४५,५५०
७	अनुसूचित जमाती, शुल्क माफी	०२	०३	७२,७२५
८	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	०१	-	१७,३०५
९	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	०५	०३	९४,८९०
१०	एन.टी. एस. शिष्यवृत्ती	०२	०१	६२,६४५
११	अल्पसंख्यांक शिष्यवृत्ती	०६	०२	२,००,०००
	एकुण	६१	२९	१८,१९,०१०

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृत्ती	१३	०४	३,१५,२८०
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	००	०१	३०,९५५
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	०९	०२	२,४८,२१५
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृत्ती	१७	०७	४,७९,४८०
५	व्हीजेडीटी, शुल्क माफी	०३	०२	९६,२१०
६	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	००	०२	३०,२१०
७	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	००	०३	५५,६५०
८	एन.टी. एस. शिष्यवृत्ती	०५	००	१,००,०००
९	अल्पसंख्यांक शिष्यवृत्ती	०२	०१	३५,०००
	एकुण	४९	२२	१३,९१,०००

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृत्ती	४	१	६४,१३५
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृती	१	१	४१,७२०
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृती	८	५	२,२६,४७५
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृती	११	८	२,०९,११५
५	विशेष मागासवर्गीय, जीओआय शिष्यवृती	२	२	३६,५७०
६	व्हीजेडीटी, शुल्क माफी	०	२	३०,७१०
७	अनुसूचित जमाती, शुल्क माफी	१	०	५,४२२
८	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	१	१	३०,७१०

९	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	२	६	१,२२,८४०
१०	एन.टी. एस. शिष्यवृत्ती	१	१	६,०००
	एकुण	**३१**	**२७**	**८,२७,६९७**

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर**

अ.क्र.	शिष्यवृत्ती/शुल्क माफीचे नाव	विद्यार्थ्यांची संख्या		एकूण रक्कम (रू)
		मुले	मुली	
१	व्हीजेएनटी, जीओआय शिष्यवृती	१२	०३	२,३१,२८५
२	अनुसूचित जमाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	०१	०१	३६,२१०
३	अनुसूचित जाती, जीओआय शिष्यवृत्ती	०८	०३	१,४३,१५५
४	इतर मागासवर्ग, जीओआय शिष्यवृत्ती	०८	०९	२,१७,५२५
५	व्हीजेडीटी, शुल्क माफी	००	०१	२१,४५५
६	अनुसूचित जमाती, शुल्क माफी	०२	००	३३,५६१
७	अनुसूचित जाती, शुल्क माफी	०३	०३	१,००,६८०
८	इतर मागासवर्ग, शुल्क माफी	०४	०३	१,११,२३५
९	विशेष मागासवर्ग, शुल्क माफी	००	०१	१२,१०५
१०	एन.टी. एस. शिष्यवृत्ती	०१	००	२४,०००
	एकुण	**३९**	**२४**	**९,३१,२११**

अखिल भारतीय पदव्युत्तर पूर्व प्रवेश परिक्षा

विद्यापीठातून पदवी घेतलेल्या विद्यार्थ्याच्या भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांचे मार्फत घेण्यात आलेल्या अखिल भारतीय पदव्युत्तर पूर्व परिक्षेचा निकाल खालील प्रमाणे दर्शविण्यात आलेला आहे.

महाविद्यालयाचे नांव	जे.आर.एफ करीता पात्र विद्यार्थी	एस.आर.एफ करीता पात्र विद्यार्थी	जे.आर.एफ प्राप्त विद्यार्थी	एस.आर.एफ प्राप्त विद्यार्थी
मुं.प.म, मुंबई	३	-	-	-
ना.प.वै.म, नागपूर	१४	-	०१	-
प.वै.म, परभणी	-	०३	-	०२
प.वै.म, उदगीर	०१	-	०१	-
प.वै.म. शिरवळ	१८	-	-	-
दु.तं.म. वरूड	०९	-	०२	-
दु.तं.म. उदगीर	०२	-	०२	-
म.वि.म. नागपूर	(०२) केंद्रीय मत्सिकी शिक्षण संस्था, मुंबई, संस्थानिक शिष्यवृत्ती	-	-	-
म.वि.म. उदगीर	०४	-	-	-

६.ड. वसतिगृहे

विद्यापीठाच्या संलग्नीत महाविद्यालयांमध्ये शिक्षण घेणारे बहुतांश विद्यार्थी हे महाविद्यालयीन परिसराव्यतिरिक्त इतर ठिकाणाहुन येत असतात. बहुतांश महाविद्यालयांमध्ये वसतिगृह व्यवस्था ही मुले व मुलींकरीता उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. सर्वच महाविद्यालयातून वसतिगृहाची सोय उपलब्ध करून देणे व अस्तीत्वात असलेल्या वसतिगृहांचा विस्तार करण्याचे शर्थीचे प्रयत्न विद्यापीठामार्फत करण्यात येतात.

महाविद्यालयाचे नांव	मुलांचे वसतिगृह			मुलींचे वसतिगृह		
	वसतिगृहाचे नांव	खोल्यांची संख्या	विद्यार्थी संख्या	वसतिगृहाचे नांव	खोल्यांची संख्या	विद्यार्थीनी संख्या
मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ	पदवी अभ्यासक्रमाचे वसतिगृह परळ	३०	९८	मुलींचे वसतिगृह परळ	१२	२३

	पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाचे वसतिगृह परळ	४३	५२	मुलींचे वसतिगृह गोरेगांव	१६	६८
नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	पदवीपूर्व वसतिगृह	१०४	१७०	जुने वसतिगृह	१६	४१
	पदव्युत्तर वसतिगृह	१६	२४	बाबु जगजीवनराम छात्रावास	१२९	८२
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	पदवीपूर्व वसतिगृह	९४	१३८	वृंदावन वसतिगृह	६२	९६
	पदव्युत्तर वसतिगृह	२८	२९			१९
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	पदवीपूर्व वसतिगृह	६०	९८	–	–	–
क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	सुभानमंगल मुलांचे वसतिगृह	७८	१२०	क्रांतिज्योती मुलींचे वसतिगृह	२१	६०
स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	पदव्युत्तर वसतिगृह	–	–	राजमाता जिजाऊ मुलींचे वसतिगृह	१०	१९
दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)	'आदिनाथ मुलांचे वसतिगृह	०९	४३	माऊली मुलींचे वसतिगृह	०८	११
मत्स्यविज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	–	–	–	बाबु जगजीवनराम छात्रावास	०९	१८

६. इ. ग्रंथालय

मध्यवर्ती ग्रंथालयाची सोय विद्यापीठ मुख्यालयी असुन नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मत्स्यविज्ञान महाविद्यालय, नागपूर तसेच विद्यापीठाशी निगडीत इतर महाविद्यालयांसाठी उपलब्ध आहे.

अ.क्र.	महाविद्यालय	विवरण	खरेदी केलेली पुस्तके	नविन खरेदी केलेली पुस्तके	खर्च (रू.)
१	विद्यापीठ ग्रंथालय, नागपूर	पुस्तके	३३,३०६	१,४६४	२९,१८,१११/–
		संशोधन नियतकालिके	६६	५६	१२,४२,६९२/–
		इतर प्रबंध व प्रकाशने	७,९७२	१२३	निरंक
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने	* CD – Rom Databases: – VET, BEST, FSTA * FSTA (1969 to March, 2017 CD)	–	–
२	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	पुस्तके	२०,३३९	३२९	५,००,०००/–
		संशोधन नियतकालिके	–	–	–
		इतर प्रकाशने	७३५७	४२	निरंक
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने	१४२	–	–
३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	पुस्तके	८८६५	३४५	२,००,०००/–
		संशोधन नियतकालिके	१८	१८	–
		इतर प्रकाशने	७९५	२६	–
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने	२	–	–
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	पुस्तके	६८९१	२०२	२,००,०००/–
		संशोधन नियतकालिके	–	–	–
		इतर प्रकाशने	३१९	–	–
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने	–	–	–
५	क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय	पुस्तके	७११२	०१९४	६३,७८८
		संशोधन नियतकालिके	०६	००	००
		इतर प्रकाशने	२६३	६८	००

	महाविद्यालय, शिरवळ				
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने	००	००	००
६	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	पुस्तके	२४९७	–	–
		संशोधन नियतकालिके	०६	–	–
		इतर प्रकाशने	३३७	–	–
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने	२२	–	–
७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)	पुस्तके	७४५०	४६१	२,००,०००
		संशोधन नियतकालिके	०८	–	–
		इतर प्रकाशने	१४०	–	–
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने	–	–	–
८	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर	पुस्तके	३८४४	–	..
		संशोधन नियतकालिके	१७	०९	१८,५७४
		इतर प्रकाशने			
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने			
९	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर	पुस्तके	३९४१	७५	२,०७५
		संशोधन नियतकालिके	०२	–	–
		इतर प्रकाशने	–	–	–
		इलेक्ट्रॉनिक प्रकाशने	–	–	–

६.फ. मुलभूत सुविधा

- **मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई**

अ.क्र.	सुविधा / खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम (रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१	मोनोक्युलर मायक्रोस्कोप	३.३४	राकृवियो
२	बायनाक्युलर मायक्रोस्कोप आणि कॅमेरा	४.३३	राकृवियो
३	एलायझा रिडर आणि वॉशर	२.४१	राकृवियो
४	इलेक्ट्रोलाइट ॲनालाइझर	१.७९	राकृवियो
५	सोमॅटीक सेल कांऊटर	७.९०	राकृवियो
६	ॲटॉमिक ॲब्सॉर्पशन स्पेक्ट्रोफोटोमिटर	१९.७०	राकृवियो
७	आर.टी. – पी.सी.आर.	१०.८१५	राकृवियो
८	हिमॅटोलॉजी ॲनालाइझर	७.९६	राकृवियो
९	रेफ्रिजरेटेड सेंट्रिफ्युज	४.९९	राकृवियो
१०	डिप फ्रिज -80°c	४.९२	राकृवियो
११	यु.व्हि. स्पेक्ट्रोफोटोमिटर	५.९७	राकृवियो
१२	ॲनलिटिकल वेजिंग बॅलन्स	३.७४	राकृवियो
१३	युरिन ॲनालाइझर	१.९८	राकृवियो
१४	वॉटर प्युरिफिकेशन सिस्टीम	२.९८	राकृवियो
१५	ऑटोॲनालाइझर	२.९५	राकृवियो
१६	कोयाग्युलोमिटर	१.९७	राकृवियो
१७	संगणक	१.२४	भाकृअप
१८	नॅनो ड्रॉप मशीन (स्पेक्ट्रोफोटोमीटर)	३.६९	भाकृअप
१९	हॉट एअर ओवन	०.९९	भाकृअप
२०	डीप फ्रीझर –८०°c	४.८८	मॉनिटरिंग ऑफ ड्रग रेसेड्युज ॲड एन्व्हायरन्मेंटल पोल्युटंट्स
२१	टेबल ऑफीस	०.५४	निम्न शिक्षण
२२	सर्व्हीस मिटर	०.८९	भाकृअप
२३	लॅमिनर एअरफ्लो (व्हर्टिकल)	०.९९	भाकृअप
२४	मायक्रोस्कोप (नं. ५) व मायक्रोमिटर	१.०७	भाकृअप
२५	स्टिरियोझूम मायक्रोस्कोप	०.९९	एन.आय.एफ-डी.एस.टी
२६	बायनोक्युलर कंपाउन्ड मायक्रोस्कोप	०.६२	एजन्सी स्किम
	एकुण	**१०३.७७**	

- **नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	सुविधा / खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम(रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१	रेफ्रीजरेटेड मायक्रोफ्युज	१.९०	रिवॉल्वींग फंड स्किम
२	पी सी आर उपकरण	३.००	आय.सी.एम.आर
३	इलेक्ट्रोफोरेसीस उपकरण	१.५०	आय.सी.एम.आर
४	जेल डॉक उपकरण	४.४६	आय.सी.एम.आर
५	सी.ओ.टू उपकरण	४.४८	आय.सी.एम.आर
६	इनक्युबेटर-O_2,CO_2,N_2	४.४८	भा.कृ.अ.प.,नवी दिल्ली प्रायोजित नेटवर्क प्रकल्प-"आऊटरिच प्रोग्राम ऑन झुनॉटीक डिसीजेस"
७	बायानोकुलर मायक्रोस्कोप	०.८८	भाकृअप
८	मेजवरील शीत सेंट्रीफ्युज मशीन	०.९४	भाकृअप
९	लघवी तपासणी यंत्र	०.५४	भाकृअप
१०	अतिशित फ्रिझर १७० ली. सेल फ्रॉस्ट	०.५१	भाकृअप
११	जीनेम्प उष्ण सायकलर	१.७०	भाकृअप
१२	नेत्ररोगीय मायक्रोस्कोप आणि नेत्ररोगीय शल्यक्रिया साधने सेट	१८.७४	राकृवियो प्रकल्प
१३	मोठे प्राण्यांसाठी हायड्रॉलिक ऑपरेशन टेबल	१९.५५	
१४	जैवरासायनिक विश्लेषक	५.५३	
१५	उपकरणासह लहान जनावरांसाठी सी-आर्म एक्स-रे	९.६२	
१६	इकोकार्डियोग्राम	९.३७	
१७	ट्रान्सड्यूसरसह रंग डॉपलर, थर्मल प्रिंटर, बायोप्सी मार्गदर्शक इन्स्ट्रुमेंट	१६.४०	
१८	होल्स्टर ईसीजी मशीन	३.७२	
१९	हेमॅटोलॉजी सेल काउंटर	६.४२	
२०	मोठ्या प्राण्यांच्या इनहेलेशन ॲनेस्थेसिया युनिटसह विविध व्हेपरायझर्ससह व्हेंटीलेटर	१७.८९	
२१	प्रकाश स्रोतासह असणारी लेप्रोस्कोप ची संपूर्ण युनिट, इन्फ्लेशन युनिट, इलेक्ट्रोकॉटरी, उपकरण सीसीटीव्ही आणि कॅमेरा (व्हिडिओ मॉनिटरिंग)	३०.३९	
२२	ब्रोन्कोस्कोप, यूरेथ्रोसायटोस्कोप, इसोफॅगोस्कोपी सर्व उपकरणासह लहान जनावरांसाठी सेट.	२७.२५	
२३	उपकरणासह लेझर सर्जिकल युनिट पूर्ण सेट.	२२.५७	
२४	पोर्टेबल रक्त गॅस, इलेक्ट्रोलाइट्स आणि गंभीर काळजी विश्लेषक	६.८७	
२५	कॅमेरासह प्रयोगात्मक मायक्रोस्कोप ट्रॉयनॉक्युलर	४.९४	
२६	विभागातील प्राशिक्षण कक्षाकरिता- डिजिटल पोडियम (०१ नग)	२.४४	विभागातील जमा महसूल मधून
२७	विभागातील प्रशिक्षण कक्ष व समुहचर्चाकक्ष नि पदवीधर विद्यार्थ्यांची लॅबोरेटरी कक्षाकरिता-ग्रीन राईटिंग बोर्ड (०२ नग) व युनिवर्सल प्रोजेक्टर किट (०२ नग)	०.३७	विभागातील जमा महसूल मधून

२८	पदवीधर व पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांची लॅबोरॅटरी कक्षाकरिता-विविध कलर व विविध आकारांचे शैक्षणिक संबंधीचे रोलिंग पोस्टर्स	०.४९	राकृवियो
२९	पदवीधर व पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांची लॅबोरॅटरी कक्षाकरिता-विविध आकारांचे शैक्षणिक संबंधीचे लॅमिनेटेड कलर फोटो ब्लोअप	०.४८	भाकृअप
	एकुण	**२२७.४३**	

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

अ.क्र.	सुविधा/खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम(रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१.	E-१०० निकोन व्दि-भिंगी सुक्ष्मदर्शीत्र यंत्रे (४)	२.९९	जैवतंत्रज्ञानविभाग, नवी दिल्ली
२.	SMZ745 निकोन दीर्घ दुष्टी सुक्ष्मदर्शीत्र यंत्रे (१)	१.७५	जैवतंत्रज्ञानविभाग, नवी दिल्ली
३	दीर्घदृष्टी सुक्ष्मदर्शीत्र यंत्रे (१)	४.२०	जैवतंत्रज्ञानविभाग, नवी दिल्ली
४.	ल्यामिनार यंत्र	१.००	जैवतंत्रज्ञानविभाग, नवी दिल्ली
५.	एलसीडी प्रोजेक्टर	०.७५	भाकृअप, नवी दिल्ली
६.	ग्रॅडीएंट थर्मल सायक्लर पीसीआर	२.९९	भाकृअप, नवी दिल्ली
७.	महाविद्यालयातील व्याख्यान गृह क्र.१,२,३,४ ची दुरूस्ती करणे	१.४४	भाकृअप, नवी दिल्ली
८.	मुख्य स्वच्छता गृह व महिला स्वच्छता गृहाची दुरूस्ती करणे	२.२८	भाकृअप, नवी दिल्ली
९.	महाविद्यालयातील मुलांचे गोकुळ वसतिगृहाची दुरूस्ती करणे	६६.००	भाकृअप, नवी दिल्ली
	एकुण	**६९.७२**	

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	सुविधा / खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम(रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१.	ऑटोक्लेव्ह व्हर्टीकल	०.७४	महाविद्यालय महसूल निधी
	एकुण	**०.७४**	

- **क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

अ.क्र.	सुविधा/खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम(रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१.	केल प्लस - डिस्टील ई.एम	१.५०	महाविद्यालय महसूल निधी
२.	सारटोरिअस इलेक्ट्रॅनिक वजन काटा	०.७८	महाविद्यालय महसूल निधी
३.	वराहांच्या राहण्यासाठी गोठा बांधकाम	३५.००	भाकृअप, नवी दिल्ली
४.	बीओडी इन्क्युबेटर	१.४९	
५.	संगणक व संगणक साहित्य	०.५९	
६.	शवविच्छेदन साहित्य सामग्री	०.७०	मपमविवि, नागपूर
७.	शवविच्छेदन टेबल	०.७०	
८.	शवविच्छेदन खोलीसाठी पाण्याचे पंप	०.३०	
९.	सुक्ष्मदर्शक	०.८६	
१०.	शवविच्छेदनासाठी कापणी यंत्र	०.७३	
	एकुण	**४२.६५**	

- **स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ.क्र.	सुविधा/खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम(रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१	इलेट्रोलाईट ॲनलायझर	०.९४	महसुली उत्पन्न
२	सेमी ॲटोमॅटीक क्लिनीकल केमेस्ट्री ॲनालायझर	०.८४	महसुली उत्पन्न
३	इनहेलंट ॲनास्थॅटीक मशीन	१.२०	महसुली उत्पन्न
	एकुण	**२.९८**	

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)**

अ.क्र.	सुविधा/खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम(रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१	प्लॅनेटरी मिक्सर	०.५२	भा.कृ.अ.प.विकास निधी
२	हिट स्टॅबीलिटी उपकरण	१.५०	भा.कृ.अ.प.विकास निधी
	एकुण	२.०२	

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	सुविधा / खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम(रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१	ॲटोमॅटीक प्रोटीन डिस्टीलेशन (KES 08LR-TS)	१.०७	राज्य महसूल
२	ॲटोमॅटीक प्रोटीन डिस्टीलेशन (DISTYL EM VA)	१.४३	राज्य महसूल
३	स्कबर सिस्टम	४.४५	राज्य महसूल
४	रेसीप्रोकेटींग रिग	०.५९	राज्य महसूल
५	सेंट्रीफ्युगल पंम्प टेस्ट रिंग	०.८४	राज्य महसूल
६	कट सेक्शन रेफ्रीजरेशन ट्रेनर	०.५९	राज्य महसूल
७	बॉम्ब कॅलरीमिटर	०.८३	राज्य महसूल
८	भाषा प्रयोगशाळेकरीता संगणक टेबल व खुर्ची	१.४५	राज्य महसूल
	एकूण	११.७	

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	सुविधा / खरेदी केलेली उपकरणे	रक्कम (रू. लाखात)	योजनेचे नाव
१	डिजीटल मंच	२.४६	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग
२	प्लास्टिक पूल	६५.७२	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग
३	एफ.आर.पी. टाकी	१.४७	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग
४	एफ.आर.पी. सुवाहक अंडी उबवणी संच	४.९८	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग
५	पाणी व माती परिक्षणाचे संच	१.३५	विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर
६	सुवाहक द्रुक स्पेक्ट्रोफोटोमीटर व रसायने	२.१८	विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर
७	वर्गखोल्यांतील प्रक्षेपण यंत्र (प्रोजेक्टर)	०.७५	विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर
	एकुण	१३.८४	

६.ग. विद्यार्थी कल्याण कार्यक्रम

६.ग. १. आंतर विद्यापीठ /आंतरराज्य /राष्ट्रीय स्तरावरील खेळ/क्रीडा स्पर्धा

विद्यार्थ्यांच्या संपूर्ण कल्याणासाठी विद्यापीठ अत्यंत महत्वाचे कार्य करत असून त्यामध्ये अभ्यासक्रमा व्यतिरिक्त इतर कार्यक्रम जसे, क्रिडा स्पर्धा, सांस्कृतिक कार्यक्रम आणि संशोधन स्पर्धा इ. कार्यक्रमांचे आयोजन तसेच सहभाग घेण्यात येतो. विद्यार्थी क्षमतेचे प्रदर्शन करून त्यांच्यातील ज्ञानाचे भांडार वृद्धिंगत करणेसाठी संचालनालय विशेष प्रयत्न करीत असून राष्ट्रीय स्तरावरील विविध स्पर्धामध्ये विद्यार्थी उस्फुर्तपणे सहभागी होत असतात.

विद्यार्थी कल्याण उपक्रम : आंतर विद्यापीठ/आंतरराज्य/राष्ट्रीय पातळीवरील खेळ, क्रीडा, संशोधन, सांस्कृतिक स्पर्धा

अ.क्र.	स्पर्धेचे नाव	स्पर्धा	दिनांक	सहभागी विद्यार्थ्यांची संख्या		आयोजक विद्यापीठ
				मुले	मुली	
१	महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ सांस्कृतिक स्पर्धा	इंद्रधनुष्य (मुले / मुली)	०५-०९ नोव्हेंबर, २०१७	१८	१५	वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी

२	महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ क्रिडा महोत्सव -	व्हॉलीबॉल (मुले/मुली)	२७ नोव्हें. ते ०१ डिसें.,२०१७	११	१२	डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली
		बास्केटबॉल (मुले/मुली)		१२	१२	
		कबडडी (मुले)		१२	-	
		खो-खो (मुले)		११	-	
३	महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ संशोधन स्पर्धा	आविष्कार (मुले/मुली)	१५-१७ जानेवारी, २०१८	११	०५	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहूरी
४	अखिल भारतीय पश्चिम विभागीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धा	बुध्दिबळ (मुले)	२७-३१ ऑक्टोबर, २०१७	०५	-	जागरण लेक-सिटी विद्यापीठ, भोपाल
५		बुध्दिबळ (मुली)	०४-०८ नोव्हेंबर, २०१७	-	०५	
६	अखिल भारतीय पश्चिम विभागीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धा	बॅडमिंटन (मुले/मुली)	१९-२३ डिसेंबर, २०१७	०४	०४	उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
७	अखिल भारतीय पश्चिम विभागीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धा	टेबल टेनिस (मुले)	२३-२६ जानेवारी, २०१८	०४	-	सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
८	अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ स्पर्धा	मल्लखांब (मुले)	१५-१९ जानेवारी, २०१८	०४	-	कुरुक्षेत्र विद्यापीठ, कुरुक्षेत्र

राष्ट्रीय सेवा योजना उपक्रम :

१. रासेयो अंतर्गत असलेल्या विद्यापीठ अधिनस्त महाविद्यालयांची संख्या : ०९
२. रासेयो नियमित कार्यक्रम अंतर्गत स्वयंसेवक आवंटन संख्या : १०००
३. रासेयो एककांची संख्या : १३
४. रासेयो स्वयंसेवकांची प्रत्यक्ष नोंदणी संख्या मुले : ६०३ मुली : ३८६ एकूण : ९८९
५. प्रवर्ग निहाय नोंदणी : अनु.जा.१२२, अनु.जा.ज.६९, इमाव : २५२, अल्पसंख्यांक : ४९, एकूण : ४९२
६. स्वयंमुल्यनिर्धारण रासेयो एककांची संख्या : ०१
स्वयंमुल्यनिर्धारण रासेयो स्वयंसेवकांची प्रत्यक्ष नोंदणी संख्या : मुले : ५५ मुली : २७ एकूण : ८२
(प्रवर्ग निहाय नोंदणी :अनु.जा. : १०, अनु.ज.जा : ०५, इमाव : १३, अल्पसंख्यांक : ०१, इतर : ५३)
७. रासेयो विशेष कार्यक्रम अंतर्गत स्वयंसेवक आवंटन संख्या : ५००
रासेयो अंतर्गत राबविण्यात आलेले विशेष कार्यक्रम : ०१
दत्तक घेतलेल्या गावांची संख्या : ०९
विशेष कार्यक्रमांमध्ये सहभागी स्वयंसेवक संख्या : मुले : २७७ मुली : १६१ एकूण : ४३८

६.ग.२ शैक्षणिक आणि आरोग्य जनजागृती/शिबीर कार्यक्रम :

उपक्रम		शिबीरे/आयोजीत कार्यक्रमांची संख्या	सहभागी रासेयो स्वयंसेवक संख्या		
			मुले	मुली	एकूण
आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण		०४	१३०	८६	२१६
मुलींकरीता स्वः संरक्षण प्रशिक्षण		०१	३१	१४	४५
शाळा बाहय विद्यार्थ्यांचे सर्वेक्षण		००	००	००	००
रस्ता सुरक्षा अभियान		०३	१०७	५९	१६६
योग प्रशिक्षण/प्रदर्शन		१६	४४८	१९०	६३८
पल्स पोलीयो लसीकरण		०१	००	१०	१०
नेत्र शिबीर		०१	४०	२१	६१
आरोग्य/दंत शिबीर		१७	१९६	९७	२९३
रोग प्रतिबंध (जनजागृती)	रॅली	१६	३०४	१६२	४६६
	आयोजीत कार्यक्रम	१६	१६०	९०	२५०

	पथनाटय	१०	१७३	१११	२८४
	घरोघरी अभियान	१५	२४४	१२६	३७०
	आयईसी साहित्याचे वाटप	०४	१२८	१०८	२३६
	आयरन आणि फोलिक ॲसीड गोळयांचे वाटप	०६	१३०	७०	२००
	महिलांच्या प्रसुतीची व्यवस्था	०३	३३	१७	५०
स्वच्छ भारत अभियान		२१६	१५७४	२९३	१८६७
हागणदारी मुक्त मोहीम		०२	३३	१७	५०
शेतकरी केंद्रे/शेती आधारीत उपक्रम जसे सेंद्रिय शेती विषयक प्रदर्शन/प्रशिक्षण असल्यास (विशेष उल्लेख करा)		२७	५९३	२१९	८१२
जल/जल संचलन/जलसंधारण संवर्धन वर कार्यक्रम		०४	२२५	१८४	४०९
श्रमदान		६१	५३२	२३४	७६६
ऊर्जा कार्यक्षमता/ संवर्धन कार्यक्रम	सुपर कार्यक्षम उपकरणे तयार करणे	०२	१६५	७५	२४०
	सौर ऊर्जेचा वापर करण्यास प्रोत्साहन देणे	०१	१२५	५५	१८०
	ऊर्जा संरक्षण - लोकांची चळवळ (एलइडी बल्ब विक्री मोहिम)	०२	१५५	७५	२३०
	रोजगार निर्मीती योजना/करिअर सल्लागार विषयक कार्यक्रम	१३	२८७	१५३	४४०
	कौशल्य विकास प्रशिक्षण	०६	१२७	७८	२०५
रक्तदान शिबीर		०७	२६९	७१	३४०
वृक्षारोपन		६३३	५७६	२२७	८०३

महाविद्यालय निहाय दत्तक गावे

अ. क्र.	महाविद्यालयाचे नांव	विशेष कार्यक्रमाकरीता उपस्थित रासेयो स्वयंसेवक संख्या	विशेष कार्यक्रम आयोजीत	दत्तक ग्राम/झोपडपटटी
१.	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	९०	वाघोडी, ता. डहाणू, जि. ठाणे ०१-०७ नोव्हेंबर, २०१८	लालठाणे, ता.जि. पालघर
२.	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	१००	भद्रावती, जि. चंद्रपुर १३-१९ नोव्हेंबर, २०१८	बोरगांव खुर्द, ता. जि. नागपूर
३.	क्रांनापा पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	६५	भिल्लार, ता. महाबळेश्वर, जि. सातारा ०५-११ फेब्रुवारी, २०१८	जवाळे, ता. खंडाळा, जि. सातारा
४.	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	५०	रुमना, ता. गंगाखेड, जि. परभणी १२-१८ मार्च, २०१८	रुमना, ता. गंगाखेड, जि. परभणी
५.	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	६१	नागलगांव, ता. उदगीर, जि. लातूर २०-२६ जानेवारी, २०१७	कुमदाळ (यु.), ता. उदगीर, जि. लातूर
६.	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड	४५	मोहा (इ.), ता. पुसद, जि. यवतमाळ २३ फेब्रुवारी ते ०१ मार्च, २०१८	मोहा (इ.), ता. पुसद, जि. यवतमाळ
७.	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	३०	पिंपरी, ता. उदगीर, जि. लातूर १२-१८ मार्च, २०१८	वाढवणा (खु.), ता. उदगीर, जि. लातूर
८.	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	३५	पेठकाळडोंगरी, ता.जि. नागपूर २२-२८ फेब्रुवारी, २०१८	पेठकाळडोंगरी, ता.जि. नागपूर
९.	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	३०	उमरगा मन्ना, ता. उदगीर, जि. लातूर १७-२३ नोव्हेंबर, २०१७	उमरगा मन्ना, ता. उदगीर, जि. लातूर

राष्ट्रीय सेवा योजना विशेष कार्यक्रम

१. **पक्षी उपचार शिबीर**
मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई च्या रासेयो एककामार्फत रासेयो स्वयंसेवकांनी मकर संक्रांती निमीत्त 'पक्षी उपचार शिबीर' आयोजीत करण्यात आले. विविध स्वयंसेवी संस्था आणि रासेयो स्वयंसवेकांच्या सहकार्याने दिनांक १४-१५ जानेवारी, २०१८ या कालावधीत या मोहीमेअंतर्गत शहराच्या प्रमुख भागात शिबीरे आयोजीत करण्यात आली.

२. **'प्रजासत्ताक दिन परेड' साठी निवड**
पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, उदगीर या महाविद्यालयातील अनुजकुमार ब्रम्हदेव कोली आणि स्निग्धा रचिता समोंत्रे या विद्यार्थ्यांची 'प्रजासत्ताक दिन परेड' साठी निवड झाली आणि २६ जानेवारी, २०१८ रोजी शिवाजी पार्क, दादर, मुंबई येथे त्यांनी विद्यापीठाचे प्रतिनीधीत्व केले.

३. **"आविष्कार २०१७'' (महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ संशोधन स्पर्धा)**
महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहूरी येथे दिनांक १५-१७ जानेवारी, २०१८ दरम्यान महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ संशोधन स्पर्धा 'आविष्कार २०१७' आयोजीत करण्यात आली होती. महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर अंतर्गत महाविद्यालयातील सोळा विद्यार्थ्यांनी या कार्यक्रमात सहभाग नोंदविला.पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, परभणी येथील श्री प्रदिप रामचंद्र बालागे, प्रथम वर्ष, एम.व्ही.एस.सी. या विद्यार्थ्याला प्रथम पुरस्कार मिळाला. त्यांच्या प्रकल्पाचे शिर्षक "A surgical approach for the bilateral 90^{0} contracted flexor tendon in a calf" असे होते.

४. **"इंद्रधनुष्य २०१७'' (महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ सांस्कृतिक युवक महोत्सव)**
वसंतराव नाईक कृषि विद्यापीठ, परभणी येथे दिनांक ०५-०९ नोव्हेंबर, २०१७ दरम्यान महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ सांस्कृतिक युवक महोत्सव 'इंद्रधनुष्य २०१७' आयोजीत करण्यात आला. विद्यापीठ संघाने 'शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या टाळण्यासाठी पशुधनाचे समर्थन' या विषयासंबंधीत थेट चर्चा केली आणि दुसऱ्या क्रमांकाचे बक्षिस पटकाविले. त्याचप्रमाणे 'एकांकिका* (One Act Play) मध्ये तीसऱ्या क्रमांकाचे बक्षिस प्राप्त झाले.

६.ग.३. राष्ट्रीय छात्र सेना - १ (महा) आर. एण्ड व्ही. स्क्वॅड्रन, एन.सी.सी. यूनिट, नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर

नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालयाच्या परिसरात एप्रिल २००४ मध्ये राष्ट्रीय छात्र सेने अंतर्गत 1(Mah) R&V Sqn. NCCची स्थापना करण्यात आली. सदर युनिट हे महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर अंतर्गत एकमेव असुन हे युनिट राष्ट्रीय छात्र सेनेच्या विद्यार्थ्यांची संपुर्ण शारीरिक व बौध्दीक विकासाची वाढ व्हावी या दृष्टिने प्रयत्नशील आहे. दरवर्षी प्रजासत्ताकदिनी नवी दिल्ली येथे या युनिटद्वारे महाराष्ट्राचे प्रतिनिधीत्व करण्याकरीता ५ विद्यार्थ्यांची निवड अश्वक्रिडा या स्पर्धेकरीता करण्यात येते. निवड झालेले विद्यार्थी महाराष्ट्राचे प्रतिनिधीत्व करतात.

राष्ट्रीय छात्र सेनेचा प्रगती अहवाल

अ. क्र.	परिक्षेचा प्रकार	उत्तीर्ण विद्यार्थ्याची संख्या
१	'बी' प्रमाणपत्र	६०
२	'सी' प्रमाणपत्र	२२

शिबीर

ठिकाण	सहभागी विद्यार्थी	
	मुले	मुली
नवी दिल्ली (राष्ट्रीय एकात्मिक शिबीर)	१०	०६
सावनेर जि.नागपुर(सप्टे.२०१७)	२८	३३
सावनेर जि.नागपुर(आक्टो..२०१७)	०६	०४

नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालयातील, राष्ट्रीय छात्र सेना १ (महा) आर एन्ड व्ही. स्क्वॉ., एन.सी.सी. चे २०१७-१८ या वर्षातील वार्षिक अहवाल खालील प्रमाणे आहे.

१. वृक्षलागवड - जून २०१७
२. आंतरराष्ट्रीय योग दिवस साजरा करण्यात आला - २१ जून २०१७

३. इंद्रधनुष्य : भारत शासनातर्फे आयोजित कार्यक्रमात सहभाग - जुलै २०१७
४. गिर्यारोहन शिबिरामध्ये उत्कृष्ठ कामगिरीचे प्रमाणपत्र - ऑक्टोबर २०१७
५. राष्ट्रीय एकात्मता शिबीरात समूहनृत्य स्पर्धेत सुवर्ण पदक प्राप्त - नोव्हेंबर २०१७
६. रक्तदान शिबिराचे आयोजन - डिसेंबर २०१७
७. "स्वच्छ भारत अभियान" कार्यक्रमाचे आयोजन - डिसेंबर २०१७
८. प्रजासत्ताक दिवस शिबीर, घोडेस्वारी (हॅक्स) मध्ये रजत पदक- जानेवारी २०१८

७

मनुष्यबळ विकास

या कार्यक्रमातंर्गत विद्यापीठातील प्राध्यापकांना त्यांच्या विषयांत निरंतर शिक्षण देण्याचे प्रयत्न चालु असुन सदर प्राध्यापकांना देशातंर्गत व विदेशात अध्ययन गोष्ठी, संमेलने, प्रशिक्षण कार्यक्रमात भाग घेण्यास्तव प्रोत्साहीत करण्यात येते. विद्यापीठाद्वारे काही प्राध्यापकांना प्रतिनियुक्तिवर विदेशात सुध्दा पाठविण्यात येते. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद तसेच सरकारी व निमसरकारी प्रतिष्ठाने या कार्यक्रमास भरीव अशी आर्थीक मदत करतात व त्यामुळे मनुष्यबळ विकासाचे ध्येय साध्य करता येते.

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नांव	प्रशिक्षण अंतर्गत प्राध्यापकांची संख्या
१	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	७१
२	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	२४७
३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	७४
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	२७
५	क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	१२२
६	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	१३४
७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)	०९
८	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०५
९	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	०७
१०	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०५

८

संशोधन

पशुधनाचे स्तर, उत्पादन व पशुधनाची क्षमता वाढविण्यासाठी विद्यापीठ वेगवेगळया क्षेत्रात संशोधन करत आहे. विद्यापीठ हे पशु, दुग्ध व मत्स्य उद्योग क्षेत्राशी समन्वय साधुन कार्य करत आहे व उद्योग क्षेत्रात निर्माण होणाऱ्या समस्यांचे निराकरण सुद्धा करत आहे. यामुळे महाराष्ट्रातील उद्योग जगताला देशपातळीवरच नव्हे तर आंतरराष्ट्रीय पातळीवर सुद्धा नावलौकीक मिळण्यास मदत होईल.

विद्यापीठात संशोधन कार्याचा नियमित आढावा घेण्यात येतो. दरवर्षी महाविद्यालयात होणाऱ्या संशोधनाचा उहापोह करण्यात येतो व त्यातून येणाऱ्या शिफारशीचा मा. कुलगुरू महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली होणाऱ्या संयुक्त संशोधन परिषदेत सविस्तर चर्चा करण्यात येते. याकरीता देशपातळीवरील विविध तज्ञांना पाचारण करून शिफारशींना अंतीम स्वरूप देण्यात येते. यामुळे गरजेनुसार संशोधन करता येणे शक्य होत असून संशोधनाचा दर्जा उंचावतो. अंतिम झालेल्या शिफारशी शेतकऱ्यांच्या उध्दारासाठी व पशुधन वाढविण्यासाठी कामी येतात. हया शिफारसी, पशुधनपालक, पशुचिकित्सक, पशुधन विकास अधिकारी आणि पशुधनांशी निगडीत उद्योजकांच्या कामी येतात.

८.अ. सुरू असलेले संशोधन प्रकल्प :

८.अ.१. अर्थसहाय्य करणाऱ्या संस्थेनिहाय सुरू असलेले संशोधन प्रकल्प

अ.क्र.	अर्थसहाय्य करणाऱ्या संस्थेचे नाव	प्रकल्प संख्या	एकूण प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	जैवतंत्रज्ञान विभाग, भारत सरकार, नवी दिल्ली	०२	६१.७५
२	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली	०३	१३०.७०
३	भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	०९	३०८.१९
४	भारतीय आयुर्विज्ञान अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	०१	५०.००
५	राष्ट्रीय कृषी विकास योजना, महाराष्ट्र शासन	०५	२२३२.५६
६	वनविकास मर्यादित, महाराष्ट्र शासन पुरस्कृत प्रकल्प	०१	१८७४.००
७	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान संसाधन केंद्र, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली	०१	३६.८०
८	विदर्भ वैधानिक विकास मंडळ	०१	२३.१०
९	खाजगी संस्थांनी पुरस्कृत केलेले प्रकल्प	१७	३१.३२
	एकूण	४०	४७४८.४२

८.अ.२. संस्थानिहाय सुरू असलेले संशोधन प्रकल्प

अ.क्र.	अर्थसहाय्य करणाऱ्या संस्थेचे नाव	प्रकल्प संख्या	एकूण प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	१०	६४०.७९
२	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	१२	२७९२.१८
३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	०५	५२२.६६
४	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ, जि. सातारा	०४	१८७.७३
५	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०२	२७.२४
६	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	०४	४५३.९३
७	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	०३	१२३.८९
	एकूण	४०	४७४८.४२

संशोधन प्रकल्पाची विस्तृत माहिती

८.अ.३. अर्थसहाय्य करणाऱ्या संस्थेनिहाय सुरू असलेले संशोधन प्रकल्प

१) जैवतंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधक आणि महाविद्यालयाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	निधी (रूपये लाखात)
१	प्रभावी क्षयरोग प्रतिबंधक क्रियाकलापसह निवडक स्वदेशी जडीबुटीचे प्रभावी वितरणासाठी नाविण्यपूर्ण नॅनोबायोटेक्नालॉजी	१. अल्का प्रवीण मुक्णे, सहा. प्राध्यापक फार्मसी कॉलेज, मुंबई २. डॉ.ए.एस. बन्नाळीकर, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय **सहा.सशोधक :** डॉ. आर. आर. फरांदे, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	जुन २०१३	३ वर्षे (२०१५-१६ वर्षातील रक्कम मिळाली नाही) २०१६-१७ मध्ये मिळाली	३.७५
२	'स्टार कॉलेज स्किम'अंतर्गत जिवशास्त्र व जैवतंत्रज्ञान विषयक शिक्षण व प्रशिक्षण विकास कार्यक्रम	डॉ. पी. व्ही. नांदेडकर	नोव्हेंबर २०१५	३ वर्ष	५८.००
				एकूण	**६१.७५**

२) विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधक आणि महाविद्यालयाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	निधी (रूपये लाखात)
१	ऍडीपोकिन्सच्या म्हशींच्या अंडाशयात भिव्यक्ती, स्थिनिकीकरण आणि बदलावाचा प्रभाव	डॉ. महेश गुप्ता, सहायक प्राध्यापक, नापवैम, मपमविवि, नागपूर	२१.०९.२०१६	३ वर्षे	४१.०१
२	मराठवाडा आणि पश्चिम महाराष्ट्रातील बिगर-वर्णित शेळी जनजातीचे वर्गीकरण आणि मुल्यांकन	डॉ. व्ही. बी. डोंगरे, पशुधन प्रक्षेत्र संकुल, पवैम, उदगीर	२०.०३.२०१८	३ वर्षे	२५.७०
३	गडचिरोली जिल्हयातील आदिवासी/ग्रामीण समुदायातील दारिद्रय निर्मूलनासाठी मासेमारी तंत्रज्ञानाचा प्रसार	श्री एस. ए. जोशी मत्स्य महाविद्यालय, नागपूर	१८.०५.२०१७	३ वर्षे	६३.९९
				एकूण	**१३०.७०**

३) भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधक आणि महाविद्यालयाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	निधी (रूपये लाखात)
१	अखील भारतीय समन्वयक संशोधन प्रकल्पातंर्गत कापणीपश्चात अभियांत्रिकी आणि तंत्रज्ञान	डॉ. आर. जे. झेंडे, प्रभारी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख,पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ विभाग, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ, मुंबई	१६.११.२००९	३१.०३.२०२० पर्यंत	६३.२०
२	राष्ट्रीय पातळीवरील किटकनाशकांचे अंश सर्वेक्षण करणे.	डॉ. आर. जे. झेंडे, प्रभारी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख,पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ विभाग, मुंबई	०४.०९.२०१२	३१.०३.२०२० पर्यंत	४२.००

		पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ, मुंबई			
३	प्राणीजन्य आजाराची माहिती सर्वांपर्यंत पोहचविणारा उपक्रम	डॉ. व्ही. एम. वैद्य, सहाय्यक प्राध्यापक पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ विभाग	१७.११.२००९	३१.०३.२०२० पर्यंत	१०.५०
४	भाकृअपयोजना : आउटरिच प्रोग्राम ऑन मॉनिटरिंग ऑफ ड्रग रेसेडयुज् ॲड पोल्युटंट्स	डॉ. एस. एस. सोले, प्रभारी प्राध्यापक, औषधशास्त्र व विषशास्त्र विभाग, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ, मुंबई	२००९	५ वर्षे	११.१७
५	पुढीलपिढीच्या लसीच्या विकारासाठी मध्यस्थीकृत यजमान रोगप्रतिकारक स्वरूपाचा आण्विक आधार समजणे	डॉ. पी. ए. टेंभुर्णे, सहायक प्राध्यापक, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय,नागपूर	एप्रील २०१७	३ वर्षे	४९.१२
६	एन.ए.ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस	डॉ. एस.पी. चौधरी, सहयोगी प्राध्यापक, पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ्य विभाग, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय,नागपूर	३०.०३.२०१५	३ वर्षे	६४.०१
७	नेटवर्क प्रकल्प –"आऊटरिच प्रोग्राम ऑन झुनॉटीक डिसीजेस"		०४.०३.२०१०	१० वर्षे	११.२५
८	गडचिरोली जिल्हयातील आदिवासी गावामध्ये सामुहीक पशुसंवर्धन पध्दती प्रचलीत करून प्रस्थापित करणे	डॉ. एम. एस. पाटील सहायक प्राध्यापक, पशुप्रजननशास्त्र विभाग, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	डिसेंबर २०१४	५ वर्षे	३२.३३
९	राष्ट्रीय शुकर अनुसंधान केंद्र भाकृअप, गुवाहाटी, आसाम	डॉ.एम.बी.आमले, क्रांनापापवैम, शिरवळ	मे २०१७	३ वर्षे	५०.३५
				एकूण	**३३३.९३**

४) भारतीय आयुर्विज्ञान अनुसंधान परिषद,नवी दिल्ली

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधक आणि महाविद्यालयाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	निधी (रूपये लाखात)
१	आण्विक पाळत ठेवणे आणि क्रॉस प्रजाती पशु आणि मानव मुळे रोटारिओस यांचे प्रसार	डॉ. व्ही. सी. इंगळे सहयोगी प्राध्यापक, पशुवैद्यकीय सुक्ष्मजिवशास्त्र विभाग, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	मार्च २०१७	३ वर्षे	५०.००
				एकूण	५०.००

५) राष्ट्रीय कृषी विकास योजना, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

अ क्र	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधक आणि महाविद्यालयाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	निधी (रूपये लाखात)
१	पशुवैद्यकीय चिकित्सा व अध्यापन संकुल येथे बळकटीकरण व आधुनिकीकरण आणि मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालयप्रशिक्षण केंद्राची स्थापना	डॉ. आर. व्ही. गायकवाड, डॉ. एस. डी. इंगोले, डॉ. डी. यु. लोखंडे, डॉ. एस. यु. गुळवणे, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	एप्रिल २०१७	२ वर्षे	४९९.७९

२	शैक्षणिक पशुचिकित्सालय संकूल, डायग्नोस्टिक प्रयोगशाळा सक्षमीकरण आणि आधुनिकीकरण आणि माफसू नागपूर अंतर्गत पशुवैद्यक व पशु विज्ञान केंद्रात प्रशिक्षण केंद्रांची स्थापना (इन्फ्रास्ट्रक्चर डेव्हलपमेंट)	डॉ. एस. व्ही. उपाध्ये, सहयोगी प्राध्यापक, पशुशल्यचिकित्सा व क्ष-किरणशास्त्र, नापवैम, नागपूर	१६.१०.२०१७	२ वर्षे	६९१.३२
३	राष्ट्रीय कृषी विकास योजना प्रायोजित प्रकल्प टीव्हीसीसी चे बळकटीकरण व आधुनिकिकरण	डॉ. व्ही. डी. आहेर प्राध्यापक,पशुशल्यचिकित्सा व क्षकिरण विभाग, पवैम, परभणी	१६.१०.२०१७	२ वर्षे	४५९.४५
४	पशुंमधील वंध्यत्व दोषांचा प्रतिबंध आणि उपचार व्यवस्थापन	डॉ. के. पी. खिल्लारे सहायक प्राध्यापक, क्रांनापा पवैम, शिरवळ	मार्च २०१६	३ वर्षे	१३२.००
५	शैक्षणिक पशुवैद्यकीय चिकित्सालय संकुल व निदान प्रयोगाशाळा, स्नापपविसं, अकोला यांचे बळकटीकरण	डॉ. एस. पी. वाघमारे, अधिक्षक, शैक्षणिक पशुवैद्यकीय चिकित्सालय संकुल, अकोला	१५.१२.२०१७	२ वर्षे	४५०.००
					२२३२.५६

६) महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ मर्यादित, महाराष्ट्र राज्य

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधक आणि महाविद्यालयाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	निधी (रूपये लाखात)
१	वन्यजीव संशोधन व प्रशिक्षण केंद्राची स्थापना गोरेवाडा, नागपूर	डॉ. एन.पी. दक्षिणकर, प्राध्यापक, नापवैम, नागपूर	जुन २०१३	सुरू आहे	१८७४.००
				एकूण	१८७४.००

७) विज्ञान व तंत्रज्ञान संशोधन केंद्र, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधकाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	गडचिरोली जिल्हयातील आदिवासी लोकांच्या शाश्वत उपजिविकेसाठी तंत्रज्ञानाद्वारे वैज्ञानिक मत्स्यव्यवसाय	डॉ. पी. ए. तेलवेकर, सहायक प्राध्यापक, मविम, नागपूर	१३.०५.२०१६	२ वर्षे	३६.८०
				एकुण	३६.८०

८) विदर्भ वैद्यानिक विकास मंडळ, नागपूर

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधकाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	विदर्भात मत्स्यपालन आणि जलविज्ञान विकास	डॉ. एस. डब्ल्यु. बेलसरे, सहायक प्राध्यापक, मविम, नागपूर	११.०८.२०१६	२ वर्षे	२३.१०
				एकुण	२३.१०

९) खाजगी संस्थांनी पुरस्कृत केलेले प्रकल्प

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधक आणि महाविद्यालयाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	निधी (लाखामध्ये)	खाजगी संस्थेचे नाव
१	मांसल कोंबडयांच्या खाद्यामध्ये गवार कोर्माच्या वापरामुळे होणारे परिणाम	डॉ. बी. एन. रामटेके, सहयोगी प्राध्यापक, पशुपोषणशास्त्र विभाग, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय	०९.०१.२०१८	१ वर्ष	२.७१	ल्युसिड कोलोईल लि. मुंबई
२	एफिकेसी इवॅल्युएशन ऑफ गौट मॅनेजमेंट फॉमुर्ला एव्ही/एयुपी/१६ इन एमेलियोरेटिंग द साइन्स ऑफ गौट इन पोल्ट्री	डॉ. पी. व्ही. मेश्राम, पशुविकृतीशास्त्र विभाग	मार्च २०१८	१.५ वर्षे	१.३०	आयुर्वेट लि., सोलन
३	एजन्सी स्किम: स्टडिज ऑन फ्लुनिक्सिन ओटीसी	डॉ. एस. एस. सोले, प्रभारी प्राध्यापक, औषधशास्त्र व विषशास्त्र विभाग, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ, मुंबई	जुन २००९	सुरू आहे	४.४१	बायर फार्मा, मुंबई
४	ओझोमोमी तेलाच्या स्विकृती चाचण्या आणि प्रयोगशाळेमधील अभ्यास	प्रमुख संशोधक: डॉ. आर.व्ही.गायकवाड, डॉ. सी. एन. गळधर, मुं.प.म., मुंबई, सहाय्यक संशोधक: डॉ. आर. एस. गंदगे, डॉ. पालमपल्ले एच.वाय., डॉ. पी. एस. मसारे, डॉ. डी. ए. पवाळकर, मुं.प.म., मुंबई	०३.०६.२०१६	१ वर्ष	१.९५	एच.के.एल. फार्मा, मुंबई
५	नुप्रोपुरकाचे ब्रायलर कोंबडयातील वाढ आणि जिवरसायन गुणवत्तेवर परिणाम	डॉ.एस.डी.बोरकर सहा. प्राध्यापक नापवैम, नागपूर	१०.०३.२०१८	४२ दिवस	०.५१	अलटेक बॉयोटेक्नालॉजी, बॅगलोर
६	ब्रॉयलर पक्षामध्ये क्युरोकिमीन खाद्यघटकाचा वापर करून होणारा परिणाम पाहणे	डॉ. एम.एम. कदम, कुक्कुटपालनशास्त्र, नागपूर पशुवैधक महाविद्यालय, नागपूर	फेब्रुवारी २०१८	६ महीने	१.५७	रामन व्हील लॅबोरॅटरीज, स्पेन
७	कुत्रे व गुरांमधील त्वचाविकारांच्या उपचारात तोंडावाटे वनस्पतीजन्य व जेल या औषधी प्रकाराची उपयुक्तता	डॉ. बी. एन. अंबोरे सहायक प्राध्यापक, नापवैम, नागपूर	मे २०१७	१ वर्ष	१.२५	आयुर्वेट लि., सोलन
८	गायीमध्ये जार अडकणे यावर वनस्पतीजन्य उत्पादनाचा परिणाम आणि संतुलित खनिज पुरकांची गायींच्या उत्पादन व पुनरूत्पादनामधील भूमिका	डॉ. ए. डी. पाटील सहायक प्राध्यापक, नापवैम, नागपूर	नोव्हेंबर २०१६	१ वर्ष	१.५५	आयुर्वेट लि., सोलन

९	'पशुआजारावरील औषधी वनस्पती' या विषयावर लघुपट	डॉ. एस. आर. राजुरकर प्राध्यापक, औषधीनिर्माण व विषशास्त्र विभाग, पवैम, परभणी	फेब्रु. २०१७	२० महिने	१.००	महाराष्ट्र हॉर्टीकल्चरल एण्ड मेडीसिनल प्लॉन्ट बोर्ड
१०	५-ए.एल.ए प्रिमिक्सचा ब्रॉयलरच्या वाढीवर, उत्पादनावर तसेच रक्तगुणधर्म व रोग प्रतिकारक शक्ती हिमॅटोलॉजीकल व इम्यून स्टेट्सवर होणारा परिणाम	डॉ.एम.व्ही. धुमाळ, प्राध्यापक कुक्कुटशास्त्र विभाग पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, परभणी	१८.०४. २०१७	४२ दिवस	१.१०	उल्ट्रा इम्पलेक्स प्रा. लि., हैद्राबाद
११	लेअर खाद्यातून दिलेल्या विविध हर्बल उत्पादनांचा अंडयांची गुणवत्ता व उत्पादनावर होणारे परिणाम	डॉ.एम.जी. निकम सहाय्यक प्राध्यापक, पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, परभणी	२२.०३.२०१७	५ वर्षे	३.११	आर्युव्हेट लि., बद्डी, (हि.प्र.)
१२	डायरोक व साल्कोचेक या अतिसार विरोधी आयुर्वेदिक औषधाचा अतिसारावर प्रभाव तपासणी	डॉ.एम.डी.मेश्राम, क्रां.ना.पा. पवैम, शिरवळ	२०१५-१६	२ वर्षे	४.०८	डाबर आयुर्वेट इंडीया
१३	एव्ही/आरएमपी/२३ व पाचोप्लस या औषधांचा दुधाळू जनावरांच्या अपचनावर होणाऱ्या प्रभावांचा अभ्यास करणे	डॉ. एम. डी. मेश्राम, क्रां.ना.पा. पवैम, शिरवळ	२०१५-१६	२ वर्षे	१.३०	डाबर आयुर्वेट इंडीया
१४	म्हशीतील ओस्टेओमॅलेसीया आणि रोमंथक जनावरातील पिका आजारावर मौखिक इनॉरगॅनिक फॉस्फोरसचा प्रभाव	डॉ. ए. यु. भिकाणे	०७.०३.२०१८	१ वर्ष	१.५४	राकेश फॉर्मास्युटीकल्स, कलोल, अहमदाबाद
१५	ब्रॉयलर पक्षांमध्ये मिश्र वनऔषधी मिश्रणाचा पॅरासिटामॉल निर्मीत यकृत संरक्षणावर होणारा परिणाम अभ्यासणे	डॉ. पी. आर. राठोड, सहा. प्राध्यापक, पशुविकृतीशास्त्र विभाग, स्ना.प.प.सं., अकोला	०१.०८.२०१७	४५ दिवस	१.४१	आयुर्वेट
१६	मांसल पक्षी पिलांमध्ये इस्चेरिचिया कीली प्रेरित संक्रमण विरूध्द सालकाचेक आणि सालकोचेक प्रो यांच्या रोगनिदान विषयक आणि उपचारात्मक कार्यक्षमतेचे मुल्यमापन	डॉ. एस. डब्ल्यु. हजारे सहायक प्राध्यापक, पशुवैद्यकिय औषध व विषशास्त्र विभाग, स्ना.प.व.प.संस्था, अकोला	२०.१०.२०१६	१ वर्ष	१.२८	आर्युव्हेट लि., बद्डी,(हि.प्र.)
१७	१२ आयुर्वेट उत्पादनांचे त्वरीत विषबाधेचे परिक्षण करणे	डॉ. एस. डब्ल्यु. हजारे विभागप्रमुख,औषधीनिर्माण व विषशास्त्र विभाग, स्ना.प.प.सं., अकोला	१९.०६.२०१७	१ वर्ष	१.२४	आयुर्वेट लि. सोलन
				एकुण	**३१.३१**	

८.ब. पुर्ण झालेले संशोधन प्रकल्पाबाबत विस्तृत माहिती

८.ब.१. अर्थसहाय्य करणाऱ्या संस्थेनुसार पूर्ण झालेले संशोधन प्रकल्प

अ. क्र.	अर्थसहाय्य करणाऱ्या संस्थेचे नाव	प्रकल्प संख्या	एकूण प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	जैवतंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली	०१	११०.५१
२	भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली	०१	३२.००
३	इतर संस्थांच्या योजना	०६	११.५९
४	नॅशनल इनोव्हेशन फाऊंडेशन/राष्ट्रीय नवकल्पना संस्था	०१	३.६३
	एकूण	**०९**	**१५७.७३**

८.ब.२. संस्थानिहाय पुर्ण झालेल्या संशोधन प्रकल्पाची सविस्तर माहिती

अ. क्र.	अर्थसहाय्य करणाऱ्या संस्थेचे नाव	प्रकल्प संख्या	एकूण प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	०३	४०.६७
२	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	०२	१११.५१
३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	०२	२.८८
४	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ, जि. सातारा	०१	१.६७
५	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०१	१.००
	एकूण	**०९**	**१५७.७३**

८.ब.३. पुर्ण झालेले संशोधन प्रकल्पाबाबत विस्तृत माहिती

८.ब.३.अ. अर्थ सहाय्य करणाऱ्या संस्थेनुसार पूर्ण झालेले संशोधन प्रकल्प

१) जैवतंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधकाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	गोचिड आणि गोचिड निर्मित रोगाचे आण्विक महामारी, होस्ट प्रतिरोध आणि उपन्यास रोगजनकांच्या लस विकसीत करणे लसविकसित करणे	डॉ. एस. डब्ल्यु. कोलते, सहयोगी प्राध्यापक, पशुवैद्यकीय परजिवीशास्त्र, नापवैम, नागपूर	जुन २०१४	३ वर्षे	११०.५०
				एकूण	**११०.५०**

२) भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधकाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	शेळीपालन अनुभव प्राप्त शिक्षण गट उभारणी	डॉ. एम.बी.ए. सिध्दीकी मुंबई पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, मुंबई	मार्च २०१६	१ वर्ष	३२.००
				एकूण	**३२.००**

३) नॅशनल इनोव्हेशन फाऊंडेशन

अ. क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधकाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	प्रकल्प निधी (रूपये लाखात)
१	प्रयोगशाळेत आणि प्राण्यावर काही वनस्पतीजन्य औषधीच्या गोचिडनाशक क्षमतेचा अभ्यास	डॉ. जी.पी. भारकड मुंबई पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, मुंबई	मे २०१३	४ वर्षे	३.६३
				एकूण	**३.६३**

४) खाजगी संस्थांनी पुरस्कृत केलेले प्रकल्प

अ.क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रमुख संशोधकाचे नाव	प्रकल्प सुरू झाल्याचे वर्ष	कालावधी	खाजगी संस्थेचे नाव	प्रकल्प निधी (रू. लाखात)
१	कुक्कुट मांस उत्पादनामध्ये प्रतिजैविकांचे अंश आणि साल्मोनेल्ला जिवाणूंच्या धोक्याचे पृथ:करण करणे	डॉ. आर. जे. झेंडे, प्रभारी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ विभाग, मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ, मुंबई	डिसेंबर २०१५	२.३ वर्ष	खाजगी	५.०४
२	निश्चित व अनिश्चित स्वरूपाच्या माजावर न येणाऱ्या AV/OIP/22 या औषधाचा गाई व म्हशीमधील परिणाम तपासणे	डॉ. एस. के. सहातपुरे सहयोगी प्राध्यापक, नापवैम, नागपूर	मार्च २०१८	१ वर्ष	आर्युव्हेट लि., बड्डी, (हि.प्र.)	१.००
३	ब्रॉयलर्स मधील वाढ, कामगिरी व मांसांमधील वैशिष्टये यावर लिव्हर टॉनिकच्या सामर्थ्यांचे मुल्यमापन	डॉ. एम.व्ही. धुमाळ, प्राध्यापक, कुक्कुटपालनशास्त्र, पवैम, परभणी	२०.०९.२०१७	४२ दिवस	इंडीयन हर्ब्स स्पेशालिटीस प्रा. लि. चंदीगढ	१.१८
४	'मॅस्टीक्युअर' या संमिश्र औषधाची गायीतील स्तनदाहाच्या उपचारा करीता सहाय्यक उपचार पध्दतीत परिणामकारकता (तपासणे)	डॉ. तौहिद ए. एस. सहायक प्राध्यापक, पवैम, परभणी	एप्रिल २०१७	६ महिने	न्युट्रीकेअर लाईफ सायंसेस लि. देहरादुन उत्तराखंड	१.६६
५	कोंबडयांच्या मोठया आतडयातील कृमीनाशकांच्या प्रभावीपणाचा अभ्यास	डॉ.(मेजर) कृष्णेंदु कुंडु	जुन २०१७	२ महिने	ज्युबिलीयंट लाईफ सायंसेस लि. नोयडा	१.६७
६	गायी व म्हशींमधील गोचीड व पिसवांच्या उपद्रवामध्ये बहु वनस्पती क्लीनरीक फवारणीची उपयुक्तता	डॉ. ए. यु. भिकाणे	एप्रिल २०१५	२ वर्षे	राकेश फॉर्मास्युटीकल्स, कलोल, अहमदाबाद	१.००
					एकूण	**११.५५**

८.क. संशोधन शिफारस

मा. प्रा. आ. मो. पातुरकर, कुलगुरू, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर यांच्या अध्यक्षतेत दि. २५ ते २७ जुन, २०१८ दरम्यान आयोजित १६ व्या संयुक्त वार्षिक विज्ञान संशोधन परिषदेत खालील संशोधन शिफारसींना मान्यता दिली आहे.

१	**शिर्षक**	**खुराक मिश्रणाच्या बदल्यात हायड्रोपोनिक्स मका चाऱ्याचा अवलंब करून त्याचा बकऱ्यांच्या वाढीवर होणारा परिणाम अभ्यासणे**
	शिफारस	किफायतशीर शेळी पालनासाठी, वाढत्या करडांच्या आहारात २५ टक्के आंबोणाच्या जागी हायड्रोपोनिक मक्याच्या चाऱ्याचा (शुष्क भाग तत्वावर) समावेश करण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	कु. सोनिया ढवळे आणि डॉ ए.डी. देशमुख

	महाविद्यालयाचे नांव	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर
२	शिर्षक	**शेळीच्या आहारात शेवग्याच्या पानांपासुन बनविलेल्या चाऱ्याचा खुराकात वापर केल्यास वाढीवर होणारा परिणाम**
	शिफारस	किफायतशीर शेळी पालनासाठी, वाढत्या करडांच्या आहारातील आंबोणात सरकी पेंडेच्या जागी १२.५ भाग (५० टक्के) शेवग्याचा शुष्क पाल्याचा समावेश करण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	श्री बिलाल अली आणि डॉ एस.बी. कविटकर
	महाविद्यालयाचे नांव	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर
३	शिर्षक	**करडांच्या संरक्षित व असंरक्षित मेदाम्लांच्या वापराचा त्यांच्या वाढीवर होणाऱ्या परिणामांचा अभ्यास.**
	शिफारस	किफायतशीर शेळी पालनासाठी, वाढत्या करडांच्या आहारात शुष्क खाद्याच्या १ टक्के इतक्या प्रमाणात मेदाम्ले पुरविण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	कु. एस. एम. काटे आणि डॉ बी. एन. रामटेके
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
४	शिर्षक	**खाद्यामध्ये समाविष्ट केलेल्या गवार (सायमोप्सिस टेट्रा मोनोलोबा) कुरमाचा मांसल पक्ष्यांच्या वाढीवर, आतडयाच्या आरोग्यावर आणि तुसाच्या विशेषतेवर होणारा परिणाम**
	शिफारस	किफायतशीर मांसल कोंबडी पालनासाठी पक्षांच्या आहारातील प्रथिन घटकाच्या ५ टक्के गवार कोरमा मिल चा समावेश करण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	श्री आर. एस. आव्हाड आणि डॉ के. वाय. देशपांडे
	महाविद्यालयाचे नांव	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी
५	शिर्षक	**मुऱ्हा जातीच्या दुधाळ म्हशीच्या आहारात क्रोमियम प्रोपीओनेटचा पुरक वापर करुन होणारा परिणाम अभ्यासणे.**
	शिफारस	मुऱ्हा जातीच्या दुधाळ म्हशींच्या आहारात १.५ मि. ग्रॅ. क्रोमियम प्रोपिऑनेट प्रति किलो शुष्क खाद्य पुरविल्यास दुधोत्पादन किफायतशीर ठरते.
	अन्वेषक	श्री चेतन वंजारी आणि डॉ एस. एम. भालेराव
	महाविद्यालयाचे नांव	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ
६	शिर्षक	**विविध गादी माध्यम मिश्रणाचा मांसल पक्ष्यांवर होणाऱ्या परिणामांचा तुलनात्मक अभ्यास**
	शिफारस	भाताच्या तूसात सोयाबीनचे तूस (५० टक्के) अथवा ज्वारी तूस (७५ टक्के) मिसळून गादीमाध्यम म्हणून वापरल्यास मांसल कोंबडी पालन अधिक फायदेशीर ठरते.
	अन्वेषक	श्री नरवाडे आनंद रोहिदास आणि पर्सी ई. आवारी
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
७	शिर्षक	**शेक दिलेले गवारची पिठ व बिटा मॅननेज विकार यांच्या खाद्यातील वापरांमुळे मांसल पक्षांच्या उतपादनावर होणाऱ्या परिणामांचा अभ्यास**
	शिफारस	मांसल कोंबडयांच्या खाद्यातून ५ टक्के सोयाबीन पेंड कमी करुन तितक्याच प्रमाणात भाजलेले गवार आणि बीटा मॅननेज विकर ५ ग्रॅ. प्रति १०० किलो खाद्य पुरविल्यास मांसल कोंबडी पालन अधिक किफायतशीर होते.
	अन्वेषक	डॉ एस.एल. पाशमवार आणि डॉ एम.जी. निकम
	महाविद्यालयाचे नांव	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी
८	शिर्षक	**सेंद्रीय आम्ल प्रक्रीया केलेल्या मक्याच्या भुशाच्या गादीच्या वापराचा मांसल कोंबडयांच्या उत्पादन क्षमतेवर होणाऱ्या परिणामाचा अभ्यास करणे.**
	शिफारस	१० टक्के सेंद्रीय आम्लाची प्रक्रिया केलेला मक्याचा भुसा मांसल कोंबडी पालनासाठी गादी माध्यम म्हणून वापरल्यास पक्षांची उत्पादन क्षमता वाढते, गादी माध्यम स्वच्छ रहाण्यात मदत होते, तसेच ते पक्षांसाठी आरामदायी ठरते.
	अन्वेषक	डॉ व्ही. डी. लोणकर आणि डॉ ए. एस. रानडे
	महाविद्यालयाचे नांव	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ

९	शिर्षक	**विविध प्रकारच्या अविघटनीय तंतूमय खाद्यपदार्थाच्या वापराचा मांसल कोंबडयांच्या उत्पादन क्षमतेवर होणाऱ्या परिणामाचा अभ्यास करणे.**
	शिफारस	मांसल पक्षांच्या खाद्यात वजन वाढीसाठी प्रतिजैविका ऐवजी २ टक्के प्रमाणात ओट च्या टरफलांचा नैसर्गिक स्वरुपात उपलब्ध असलेला अविघटनीय तंतूमय भाग वापरुन तसेच पक्षांच्या खाद्यातील १०० किलो कॅलरी उर्जा प्रति किलो खाद्य आणि २.५ टक्के प्रथिने व अमिनो आम्ले कमी केल्यास उत्पादनावर विपरीत परिणाम होत नाही व मासंल कोंबडी पालन फायदेशिर ठरते.
	अन्वेषक	डॉ व्ही. डी. लोणकर आणि डॉ ए. एस. रानडे
	महाविद्यालयाचे नांव	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ
१०	शिर्षक	**मेलाटोनिनचा बैलांच्या शुक्रांणु गुणधर्म आणि अत्याधुनिकतेवर बदल.**
	शिफारस	शिफारस करण्यात येते की, शुक्राणुंच्या अति शितरंक्षणात्मक माध्यमामध्ये ०.१ मिली मोलार मेलाटोनिन मिसळल्यास वळुंच्या अतिशीतरक्षित शुक्राणुंची गुणवत्ता वाढते.
	अन्वेषक	डॉ ए. आर. चैर्थाश्री आणि डॉ एस.डी. इंगोले
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
११	शिर्षक	**१) गोवंशातील थैलेरिया ॲन्युलाटाचे पी.सी.आर. व एलायझाच्या सहाय्याने रोगनिदान २)म्हशींमधील थायलेरिया ॲन्युलाटा व थायलेरिया ओरिएन्टॅलिस चे रोगनिदान आणि होणाऱ्या विकृतीच्या अभ्यास**
	शिफारस	गायी-म्हशीतील थायलेरिओसिस रोगाच्या खात्रीलायक निदानासाठी गळयाच्या शिरे मधील रक्ता ऐवजी कानाच्या शिरे मधील रक्ताच्या नमुन्याची काचपट्टी तपासणी व पीसीआर तंत्राने परिक्षण करणे अधिक प्रभावी ठरते.
	अन्वेषक	डॉ सिध्दार्थ जमदाडे आणि डॉ. एन.व्ही. कुरकुरे डॉ प्रतिक इंगळे पाटील आणि डॉ पी.एम. सोनकुसरे
	महाविद्यालयाचे नांव	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर
१२	शिर्षक	**रिफीसीफॅलस मायक्रोप्लस या गाईवरील गोचिडांच्या नियंत्रणासाठी बुरशीजन्य आणि वनस्पतीजन्य किटकनाशकांची प्रयोगशाळेतील परिणामकारकता तपासणे**
	शिफारस	मराठवाडा विभागातील गोचीड निर्मुलनाकरिता बिव्हेरिया ब्याझीयाना, मेटारायझीयम अनासोप्ली व व्हर्टिसिलीयम लेकानी या तीन बुरशीजन्य गोचीडनाशकांची ५ ग्राम पावडर (ज्या मध्ये $१०^{८}$ बिजानुधानी प्रती ग्राम) व ५ ग्राम गुळ प्रती लीटर पाण्यामध्ये एकत्रित द्रावण तयार करुन रीफिसिफयालस मायक्रोप्लस प्रजातीच्या प्रौढ गोचीड व अंडीच्या निर्मुलनासाठी गोठ्यामध्ये ३० मिलि प्रति चौरस मीटर क्षेत्राफळावर फवारण्यासाठी शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	डॉ ग्रीश्मा राव यु.बी. आणि डॉ बी.डब्ल्यु. नरळदकर
	महाविद्यालयाचे नांव	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी
१३	शिर्षक	**इलेक्ट्रॉन प्रभारित किरणांचा विकिरण करून शित तापमानात संवर्धित करण्यात आलेल्या वराह मांस पदार्थांची गुणवत्ता तपासणे**
	शिफारस	वराह सॉसेज आणि सलामी या मांसजन्य अन्न पदार्थाची शीत तापमानात साठवणूक क्षमता अनुक्रमे २७ आणि २९ दिवस इतकी वाढविण्यासाठी इलेक्ट्रॉन विकिरणीकरणाची ४.५ किलोग्रे इतकी प्रक्रिया करण्यात यावी अशी शिफारस करण्यात येत आहे.
	अन्वेषक	डॉ दिपीका प्रभाकर आणि डॉ आर.जे. झेंडे
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
१४	शिर्षक	**ई एस बी एल प्रजातीच्या इश्चिरिशिया कोलाय या खाण्यायोग्य प्राण्यापासून मिळालेल्या जीवाणुचा बाहय तसेच आण्विक गुणधर्माचा तौलनिक अभ्यास**
	शिफारस	प्रतिजैविकांना वाढता प्रतिरोध लक्षात घेता रोग परिस्थिती विज्ञानाच्या दृष्टीकोणातून पशु-पक्ष्यांच्या विष्ठेमधे आढळणाऱ्या इ. कोलाय जीवाणूंची विविधता, ई.एस.बी.एल. प्रकारातील प्रतिरोध, बिटा लॅक्टम जनुकांचा प्रादुर्भाव आणि सी.टी.एक्स.एम. गटांचा सखोल अभ्यास करणे गरजेचे आहे
	अन्वेषक	डॉ रंजन एम. आणि डॉ आर. पी. कोल्हे
	महाविद्यालयाचे नांव	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ

१५	**शिर्षक**	**श्वानांतील मधुमेहाचे निदान व उपचार**
	शिफारस	रिकॉम्बिनंट इन्सुलीन ०.५ आय यु. प्रति कि. ग्रॅ. स्नायूत इंजेक्शनव्दारे दिल्यास मधु मेह ग्रस्त श्वानाच्या रक्तातील शर्करेचे प्रमाणलक्षणीय प्रमाणात घटते, करिता याची मधुमेहग्रस्त श्वानाच्या उपचारा करिता शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	डॉ पी.पी. चौधरी आणि डॉ व्ही. एम. धुत
	महाविद्यालयाचे नांव	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर
१६	**शिर्षक**	**श्वानांतील डेमोडीकोसिस या आजारासाठी रोगप्रतिकारक शक्तिच्या वाढीसंबंधी उपचार पध्दतीचा अभ्यास**
	शिफारस	श्वानांमधील डेमोडीकोसीस या रोगावर पंचगव्य घ्रत ५ मीली व २ लसुण गोळी या प्रमाणे दिवसातून दोन वेळा दिल्यास या रोगाचा प्रभावी पणे उपचार केला जाऊ शकतो.
	अन्वेषक	डॉ एम.पी. साखरे आणि डॉ एन.पी. दक्षिणकर
	महाविद्यालयाचे नांव	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर
१७	**शिर्षक**	गुरांच्या थैलेरियासीस रोगांवर कॅलोट्रॉपिस प्रोसेरा आणि आरटेमिसीया ॲनुवाची उपचारात्मक परिणामकारकता
	शिफारस	आर्टेमिसिया अनुवा वनस्पतीचा अर्क (४० टक्के पाणी आणि ६० टक्के इथेनॉल मध्ये) १०० मि.ग्रॅ. प्रति कि.ग्रॅ. वजनाप्रमाणे गुरांना मुखावाटे सहा दिवस दिल्यास सुप्त थायेलेरिओसिस रोगाच्या उपचारा करीता प्रभावी आढळले.
	अन्वेषक	डॉ एम.एफ.ए. सिध्दीकी आणि डॉ एस.पी. वाघमारे
	महाविद्यालयाचे नांव	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था,अकोला
१८	**शिर्षक**	**गोवंशवर्गीय जनावरांमध्ये यकृतजन्य कावीळ आजाराचे रोगनिदानात्मक आणि उपचारात्मक पैलु**
	शिफारस	यकृत बाधेमुळे कावीळ झालेल्या गोवंशीय प्राण्यांच्या उपचारासाठी डेक्सट्रोज ५ टक्के २५ मिली प्रति किलो दिवसातून दोन वेळा शिरेतून १० ते १५ दिवस किंवा आजार बरा होईपर्यंतय जीवनसत्वांचे इंजेकशन १० मिली स्नायूत १५ ते २० दिवसय डेक्झामिथॅझोन ४० मि. ग्रॅम, ३० मी. ग्रॅम, २० मी. ग्रॅम स्नायूत पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या दिवशीय खाजेची लक्षणे असणाऱ्या जनावरांना क्लोरफेनिरामीन मॅलीयेट ०.२५ मि. ग्रॅम प्रति किलो ५ ते ७ दिवसय यकृत कार्य सुधारणाऱ्या वनौषधी १० गोळ्या सकाळ– संध्याकाळ २० ते ३० दिवसय रेचक वनौषधी ४५० मिली ३ ते ५ दिवस आणि अमॉक्सिसिलीन व क्लॉक्सॉसिलीन १० मी. ग्रॅम प्रति किलो शिरेतून ७ ते १० दिवस या उपचारपद्धतीची शिफारस करण्यात येत आहे.
	अन्वेषक	श्री एच.ए. शेख आणि डॉ ए.यु. भिकाणे
	महाविद्यालयाचे नांव	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर
१९	**शिर्षक**	**म्हशींमधील थायलेरीओसीस आजाराचा प्रभाव व रोगनिवारक व्यवस्थापन**
	शिफारस	थायलेरिओसिस आजाराचा प्रभाव मराठवाडा विभागातील लातुर व नांदेड जिल्हयांमधील म्हशींमध्ये निदानांती आढळून आला असून, ज्या म्हशींमध्ये ताप येणे, पुढील फर्‌यासमोरील लसीका ग्रंथी सुजणे, रक्तक्षय झाल्यामुळे डोळ्याचे श्लेषमल आवरण फिक्कट रंगाचे दिसणे, रक्तामधील हिमोग्लोबीन चे प्रमाण कमी होणे (<९ ग्रॅम /डेसी लिटर) व प्रतिजैविक उपचारपद्धतीला प्रतिसाद न देणे अशी लक्षणे दिसून येतात त्यांना गोचीड तापासाठी संशयित ठरवून थायलेरिओसिस आजारासाठी रक्त काचपट्टी तपासणी करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
	अन्वेषक	डॉ ए. ए. भोसले आणि डॉ ए. यु. भिकाणे
	महाविद्यालयाचे नांव	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर
२०	**शिर्षक**	**म्हशींमधील सर्पदंशाचे रोगपरिस्थितीविज्ञान, रोगनिदान व उपचारपद्धती व्यवस्थापन**
	शिफारस	१) म्हशींमध्ये पायावंर खालून वर चढत्या क्रमाने येणारी सूजय चेहऱ्यावरील असमान सूजय रक्तस्त्रावासह अथवा रक्तस्त्रावाशिवाय ही लक्षणे हिमोटॉक्सिक सर्पदंशाची सूचक समजावी. २) क्षेत्रिय स्तरावर हिमोटॉक्सिक सर्पदंशाची तीव्रता तपासण्याकरिता तसेच यावरील उपचारांना मिळणास प्रतिसाद आजमाविण्याकरिता रक्त गोठण्यासाठी लागणाऱ्या कालावधीची चाचणी करण्याची शिफारस करण्यात येते. ३) प्रयोगशाळेत हिमोटॉक्सिक सर्पदंशाची तीव्रता तपासण्याकरिता, तसेच यावरील उपचारांना मिळणारा प्रतिसाद आजमाविण्याकरिता, रक्तातील प्लेटलेटच्या संख्येची तपासणी करण्याची शिफारस करण्यात येते.

		४) हिमोटॉक्सिक सर्पदंशावर खालील प्रमाणे उपचार करण्याची शिफारस करण्यात येते. अ) पॉलीव्हेलंट ॲण्टी स्नेक व्हेमन सुरुवातीला २० मिली शिरेतून तद्नंतर १० ते २० मिली पहिल्या २४ तासात लक्षणांच्या तीव्रतेनुसार ब) ॲमॉक्सिसिलीन - क्लॅक्सॅसिलीन १० मि. ग्रॅ प्रति कि. ग्रॅ. प्रमाणे शिरेतून अथवा स्नायूतून ७ ते ९ दिवस क) डेक्सॅमिथॅझोन ८० मि. ग्रॅ. शिरेतून पहिल्या दिवशी ४० मि. ग्रॅ. दुसऱ्या आणि तिसऱ्या दिवशी, २० मि. ग्रॅ. ४ आणि ५ व्या दिवशी (गाभण नसलेल्या म्हशींमध्ये) ड) मेलोक्सिकॅम ०.५ मि.ग्रॅ. प्रति कि. ग्रॅ. प्रमाणे शिरेतून अथवा स्नायुतून ५ ते ९ दिवस, गाभण जनावरात आणि गाभण नसलेल्या जनावरात ६ व्या दिवसापासून पुढील चार दिवस इ) डेक्स्ट्रोज ५ टक्के ४ ते ६ लि. शिरेतून ५ दिवस फ) फ्युरोसेमाइड १ ते १.५ मि.ग्रॅ. प्रति किलो प्रमाणे शिरेतून अथवा स्नायूतून ग) कारबॅझोक्रोम सॅलीसिलेट १० मिली स्नायूतून दररोज ३ ते ५ दिवस ह) ब जीवन सत्वे ५-१० मिली स्नायुतून ५ ते ६ दिवस ज) लोह गोळी सकाळ संध्याकाळ पाचव्या दिवसा पासून पुढे १० दिवस
	अन्वेषक	डॉ ए.यु. भिकाणे, डॉ. आर.के. जाधव, डॉ पी.एस. मसारे आणि डॉ एस.एस. घोके
	महाविद्यालयाचे नांव	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर
२१	**शिर्षक**	**शेळयांमधील आंम्लपचन आजारावर विविध पूरक आवश्यक तेलद्रव्य औषधोपचार पध्दतींचा तुलनात्मक अभ्यास**
	शिफारस	शेळयातील लॅक्टोएसिडोसिसच्या यशस्वी उपचारांसाठी पारंपारिक उपचारांसोबत लसूण तेल (१ मिली) आणि दालचिनी तेल (२ मिली) पूरक उपचार म्हणुन पोटामध्ये इंजेक्शनव्दारे देण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	श्री बी.एस. निथीन आणि डॉ. एस.यु. दिग्रसकर
	महाविद्यालयाचे नांव	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी
२२	**शिर्षक**	**प्रसुति पश्चात गर्भाशियाच्या दाहाचे निदान व उपचार करण्याच्या पध्दतीचा अभ्यास करून त्याचा संकरित गायींच्या प्रजोत्पादन कार्यक्षमतेवर होणारा परिणाम अभ्यासणे**
	शिफारस	गायीतील गर्भाशियाच्या अस्तरावरणाच्या दाहाचे अचूक निदान प्रसूतीनंतर ३०±२ दिवसांनी करण्यासाठी योनीतील स्त्रावाचा गुणांक आणि सायटोब्रश तंत्राज्ञानाव्दारे गर्भाशियाच्या अस्तरावणाच्या पेशींची अवस्था या दोन्ही पध्दतीचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	डॉ आर. जे. चौधरी आणि डॉ (सौ) एस.यु. गुळवणे
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
२३	**शिर्षक**	**डांगी गायींमध्ये ओवीसिंक आणि डबलसिंक कार्यपध्दती वापरुन प्रजननक्षमता वाढविणे**
	शिफारस	डांगी गायीतील माज प्रवर्तनासाठी/माज समन्वयासाठी तसेच प्रजनन क्षमता सुधारण्यासाठी ओव्हीसिंक कार्यपध्दती ऐवजी डबलसिंक कार्यपध्दतीचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	श्री के.पी. यादव आणि डॉ. आर. आर. शेलार
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
२४	**शिर्षक**	**अपगार मुल्यांकन पध्दत वापरुन नवजात मांजरांचे परीक्षण करणे**
	शिफारस	ॲपगार मुल्यमापन तंत्र हे तणावग्रस्त नवजात मांजरीची पिले ओळखण्याचे सोपे तंत्र असून मांजरी पाळणाऱ्यांना सहज शिकविता येण्याजोगे आहे. या तंत्राचा उपयोग करुन नवजात मांजराच्या पिलातील मृत्यु दर कमी करण्यास मदत होउ शकते.

ॲपगार मुल्यांकन पध्दत (ग्रोपेटी - २०१०)

१	म्युकसमेंब्रेनचा रंग	निळसर	गुलाबी	लालसर
२	हृदयाचे ठोके (प्रति मिनिट)	<१२०	१२०-१८०	>१८०
३	श्वसनदर (प्रति मिनिट)	<१५	१५-३०	>३०
४	पेडल रिफ्लेक्स्	निरंक	कमी प्रतिसाद	चांगला प्रतिसाद
५	हालचाल	निरंक	कमी प्रतिसाद	सक्रिय
६	दुध पिण्याची क्रिया	निरंक	कमकुवत	सक्रिय
७	आवाज	निरंक	कमी	जोरदार

	अन्वेषक	श्री आर. सी. रिबेरो आणि डॉ एस. एम. गायकवाड
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
२५	शिर्षक	**मादी श्वानांमधील दुबीर्णीच्या सहाय्याने नसबंदी शस्त्रक्रियेच्या पध्दतींचा चिकित्सालयीन अभ्यास**
	शिफारस	मादी श्वानांच्या निर्बीजीकरणाकरिता दुर्बिणीव्दारे नसबंदी करण्याची पध्दत सुरक्षित आणि सोपी असून यामुळे पारंपरिक पध्दतीमुळे होणारे संप्रेरकाचे असंतुलन तसेच इतर दुष्परिणाम टाळता येतात.
	अन्वेषक	डॉ. एस. पी. साल्वेकर आणि डॉ पी. टी. जाधव
	महाविद्यालयाचे नांव	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर
२६	शिर्षक	**श्वानांमधील मुतखडयाच्या आजाराकरिता मुत्रानलिकेच्या विविध भागाचे शल्यक्रिया व्यवस्थापन**
	शिफारस	नर श्वानांमधील मुत्रानलिका आणि मुत्राशयातील खडे काढण्याकरीता ऑस-पेनीसचे मागे मुत्रा नलीकेला छेद देवून त्यामधुन मोठया व्यासाच्या राईल्स नलीकेव्दारे मुत्राशयातील लहान खडे हवेच्या दाबाने ओढून शोसूण घेणे या पध्दतीचा उपयोग मुत्राशयाची शस्त्राक्रिया टाळण्याकरिता शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	श्री. ए. पी. बिरादार आणि डॉ एस.व्ही. उपाध्ये
	महाविद्यालयाचे नांव	नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर
२७	शिर्षक	**श्वानामध्ये चांगले आरोग्य राखण्यासाठी दुर्बिणीव्दारे बॅरिॲट्रीक पध्दतीने चकित्सा अभ्यास**
	शिफारस	शिफारस करण्यात येते की, लठ्ठ श्वानांमध्ये जठरांच्या मोठ्या वक्राकार भागावरील सीरमी पटलांच्या दोन्ही थरांची दुर्बिणीद्वारे घडी करुन शिवल्यास लठ्ठपणा नियंत्रित ठेवण्यास मदत होते.
	अन्वेषक	श्री एस.डी. त्रिपाठी आणि डॉ एल.बी. सरकटे
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
२८	शिर्षक	**दुर्बीणव्दारे स्वंथ करणाऱ्या जनावरांतील दुग्धनलिकाविकार निदान व त्यावरील उपचार**
	शिफारस	गाय, म्हैस व शेळीच्या आचळातील दुधाच्या प्रवाहाला बाधा आल्यास त्याचे निदान व उपचार करण्याकरिता दुर्बिणीव्दारे शस्त्राक्रिया करण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	श्री वाल्वेकर संतोष भिकाजी आणि डॉ जी. एस. खांडेकर
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
२९	शिर्षक	**श्वानांच्या जठर व आतडयांविषयीच्या आजारांच्या उपचारासाठी पारंपारिक व दुर्बिणीच्या सहाय्याने केल्या जाणाऱ्या शस्त्रक्रियांचे तुलनात्मक अभ्यास करणे**
	शिफारस	जनावरांतील आतड्यांच्या शल्यचिकित्सक आजारांवर पारंपारिक पध्द्तीने उपचार करण्याऐवजी दुर्बिणीच्या सहाय्याने शस्त्रक्रिया करण्याची शिफारस करण्यात येते.
	अन्वेषक	थॉमस युनिस जॉर्ज आणि एस.डी. त्रिपाठी
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
३०	शिर्षक	**श्वानांमध्ये दुर्बिणीव्दारे झिफॉईड च्या बाजूने व बरगडयांच्या मधून छातीची तपासणी करून प्रोपोफॉल-आयसोफ्ल्युरेन व केटामाईन-आयसोफ्ल्युरेन या भूलीच्या औषधांचे तुलनात्मक मुल्यमापन करणे.**
	शिफारस	श्वानामध्ये छातीच्या आतील भागाचे दुर्बिणीव्दारे परिक्षण करताना छातीच्या हाडाच्या खालच्या बाजूने दुर्बिण टाकण्याची शिफरस करण्यात येते.
	अन्वेषक	श्री दातीर अनिल अप्पासाहेब आणि डॉ जी. एस. खांडेकर
	महाविद्यालयाचे नांव	मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई
३१	शिर्षक	**म्हशींमध्ये श्वासपटलाच्या अंतर्गत दुरूस्तीसाठी एकस्तरीय व द्विस्तरीय शल्यचिकित्सा पद्धतींचा तुलनात्मक अभ्यास करणे**
	शिफारस	शिफारस करण्यात येते की, म्हशींमध्ये श्वासपटलाच्या अंतर्गळ दुरुस्तीची एकस्तरीय शल्यक्रियापध्दती, पशुशल्यचिकित्सकास सोयीची तसेच पशुशल्यचिकित्सकास आणि पशुंनासुध्दा कमी तणावाची, तर शेतकऱ्यांसाठी किफायतशीर ठरते.
	अन्वेषक	श्री. पेंढारकर गंगाधर घनश्याम आणि डॉ ए. एच. उलेमाले
	महाविद्यालयाचे नांव	क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ

३२	**शिर्षक**	**गोवर्गीय जनावरांचे खुरांच्या बाधेवर उपाययोजनांसाठी शल्य-चिकित्सालयीन उपचार पध्दती**
	शिफारस	१) खुरांची नियमित स्वच्छता, खुर धुण्यासाठी ५ टक्के मोरचुदच्या द्रावणाचा किंवा पोटॅशियम परमॅगनेटचा वापर त्याचप्रमाणे गरजेनुसार खुर कापणीचा अवलंब या बाबी खुरांच्या आजारांचा प्रतिबंध व उपचारासाठी फायदेशिर ठरतात. २) खुरांच्या संवेदनशील भागास इजा झाल्यास या अबाधित खुरांवर लाकडी ठोकळा चिटकविण्यासाठी सहजतेने उपलब्ध, स्वस्त पर्याय म्हणुन दातांची कवळी बनविण्याकरीता वापरण्यात येणाऱ्या सेल्फ पॉलीमरायझींग पावडरचा वापर यशस्वीरित्या करता येतो.
	अन्वेषक	डॉ आर.व्ही. राउळकर आणि डॉ एम. जी. थोरात
	महाविद्यालयाचे नांव	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था,अकोला

८.ड. विद्यार्थ्यांव्दारा संशोधन : विभागनिहाय

८.ड.१	**पशुवैद्यकीयशरीररचना शास्त्र विभाग**		
१	**शिर्षक**	:	**श्वानांच्या पाठील पायांमधील प्लांटार स्नायुसमुहाचा जीवयांत्रिकीशी असलेला संबंध याचा स्थुल शरीररचनाशास्त्रात्मक व पेशीरचनात्मक अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	१)पायाच्या बायसेप स्नायू, त्या स्नायुची लांबी, फॅसीक्युलस आणि आडवा छेद हा सगळयात जास्त होता. ज्याच्यामुळे जास्त वजन क्षमता व हालयाल सभवते. त्सेच सेनीटेडीनस स्नायुतील स्नाय तंजूची लांबी व रचना जास्त आढळली हयामुळे जोरात पळणे शक्य होते. २) स्नायुंची हालचाल होताना तयार होणारा ताण व समांतर जोर हा स्नायुमध्ये शोषला जातो.
२	**शिर्षक**	:	**मेंढया (ओविस एरिस) आणि शेळया (कॅपरा हिरकस) यांच्या स्तन आणि कासेच्या पेशीच्या जडणघडणीच्या स्वरुपाच्या आणि पेशाच्या स्वरुपाच्या शास्त्राचा आणि विद्युतपरमाणु सुक्ष्मदर्शकाद्वारे केलेला तुलनात्मक अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	१) शेळीची कात ही मेंढीच्या कालेपेक्षा कासेपेक्षा मोठी आढली म्हणलेच जास्तीची दुधनिर्मीती क्षमता दर्शवते शेळी व मेंढीच्या बायोमेट्रीक व सुक्षम निरीक्षणात फरक आढळला. २) दुध देण्याच्या कालावधीत जुळणारी उती ही कमी परंतु अलवीओलर दुध देण्याच्या कालावधीत अजी सगळयात जास्त आढळली अलवीओलर मधील स्त्राव हा आम्लधर्मी आढळला. अलवीओलर मधील पेशीभित्तीकात घजाकृती पेशी तसेच बेसोफलीक केंद्रात आढळले. ३) दुध देणाऱ्या व नदेणाऱ्या शेळी मेंढीतील दुध क्षवणाच्या कोशातील स्त्रावांची संख्या सारखीच आढळली परंतु दोन्ही प्रजातीत दुध दुणाऱ्या स्थीतीत त्यांचे आकारमान वाढलेले आढळले. ४) पेशींचा सुक्षम-अतीसुक्ष तसेच पेशीरसायनांच्या अभ्यास असेदर्शवते की दुध देणा-या स्थितीत कासेच्या पेशीभित्तीकातील पेशीची कार्यक्षमतेवर प्रभाव पडतो. ५) कासेचा दाह हा दंडगोलाकृती संडा मध्ये जास्त जाणवतो.
८.ड.२	**पशुवैद्यकीय शरीरक्रिया शास्त्र विभाग**		
१	**शिर्षक**	:	**मेलाटोनिनचा बैलांच्या शुक्रांणु गुणधर्म आणि अत्याधुनिकतेवर बदल**
	निष्कर्ष	:	एचएफ संकरीत नरांच्या उद्रारणावर मेलाटोनिनचा परिणाम, ह्या बैलांच्या शुक्रांणु गुणधर्म आणि शुक्राणुंच्या अत्याधुनिकतेवर अतिशित साठवणा दरम्याने होणारा बदल ह्या संशोधनात अभ्यासण्यात आला. कृत्रिम योनीमार्ग पध्द्तीने मिळालेल्या प्रत्येक अधिवृषणास सारख्या पाच वर्गात मुल्यमापन करुन त्वरित ट्रिस् अंड्यातील पिवळा बलक आधारीत वर्धकमध्ये मेलाटोनिन मिसळून नियंत्रित-गोठणपूर्व व नियंत्रित वितळवणा नंतर राहिलेल्या उद्रणाचे मुल्यमापन करुन ०.१ एमएम, ०.२ एमएम आणि ०.२५ एमएम मेलाटोनिन मिसळून ४८ तासासाठी अतिशित साठवून ठेवले. नंतर अधिवृषणातील वितळवलेले नमुने हे कासा घटक, शुक्राणुंवरील व्यवहार्यता, अत्याधुनिक बदल, होस्ट चाचणी आणि ॲक्रोसोमची अखंडता ह्यासाठी तपासले गेले. शुक्राणुंची हालचाल व सामर्थ्य हि ०.२५ एमएम मेलाटोनिन मिसळवलेल्या गटात जास्त होती, त्या पाठोपाठ ०.१ एमएम मेलाटोनिन मिसळवलेल्या गटात, परंतु शुक्राणुंची गती व सामर्थ्य हे ०.२ एमएम मेलाटोनिन मिसळवलेल्या गटात नियंत्रित वितळवणातील कमी प्रमाणात होती. पण वक्ररेषेतील गती आणि डोके विस्थापनाचा मोठेपणा वगळता मेलाटोनिनचे प्रमाण वाढल्यानंतर वाढले. शुक्राणु व्यवहार्यता, ॲक्रोसोमची अखंडता आणि शुक्राणुंची होस्ट चाचणी प्रतिकात्मतेची सरासरी टक्केवारी हि ०.२ एमएम मेलाटोनिन मिसळवलेल्या शुक्राणुंमध्ये नियंत्रित वितळणातील गटामध्ये सगळ्यात जास्त प्रमाणात होते, तसेच त्या पाठोपाठ ०.१ एमएम मेलाटोनिन आणि ०.२५ एमएम मेलाटोनिन मिसळवलेल्या विर्यात आढळून आले. इलेक्ट्रॉन सुक्ष्मदर्शक यंत्रा परिक्षणाद्वारे असे आढळून आले की, ०.१ एमएम मेलाटोनिन मिसळवलेल्या गटात ॲक्रोसोम आणि प्लाझमा पडद्याची सचोटी इतर नियंत्रित गटाशी तुलना करता कायम ठेवण्यात

			आलेली, परंतु ॲक्रोसोम आणि प्लाझमा पडद्याची सगळ्यात जास्त हानी हि ०.२ एमएम व ०.२५ एमएम मेलाटोनिन मिसळवलेल्या गटात आढळून आली. वरील अभ्यासादरम्यान असा निष्कर्ष येतो की, बैलांच्या शुक्राणुंमध्ये साठवणुकीच्या वेळी अतिशित माध्यमामध्ये मेलाटोनिन मिसळवल्यामुळे शुक्राणुंची हालचाल, सामर्थ्य, प्लाझमा पडद्याची अखंडता आणि शुक्राणुंची सामान्य संरचना हि मेलाटोनिनच्या ॲटिऑक्सिडेंट गुणधर्मामुळे प्लाझमा पडद्याची अखंडता जतन केली जाते, मायटोकाँड्रियाची घनदाट रचना आणि अतिशित साठविलेल्या शुक्राणुंच्या प्रक्रियामध्ये सुधारणा दिसून येते.
२	शिर्षक	:	**म्हशींच्या विविध गाभण अवस्थेमधील रक्तजलातील इंटरल्युकिन १β एकुण प्रथिने यांची रुपरेषा**
	निष्कर्ष	:	सदर प्रयोगातुन हे लक्षात आले कीए रक्तजलातील इंटरल्यूकीन-१ ब चे प्रमाण गर्भधारणेच्या आरंभीच्या व अंतिम टप्प्यापेक्ष ामधिल टप्प्यात वाढलेले आढळले. रक्तजलातील एकुण प्रथिनांचे प्रमाण मध्य गर्भधारणेच्या टप्प्यापेक्षा आरंभी गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये कमी झाले होते आणि ते प्रसुतीपूर्व गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये लक्षणीयरित्या वाढले. तिन्ही गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये रक्तजलातील एकुण प्रथिनांचे प्रमाण हे सांख्यिकीरुपाने अलक्षणीय होते. रक्तजलातील अल्बुमिन चे प्रमाण आरंभी गर्भधारणेच्या टप्प्यापासुन मध्य गर्भधारणेच्या टप्प्यात वाढले. ते मध्य गर्भधारणेच्या टप्प्यापासुन प्रसुतीपूर्व गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये कमी झाले. तिन्ही गर्भधारणेच्या टप्प्यांमध्ये रक्तजलातील अल्बुमिनचे प्रमाण हे सांख्यिकीरुपाने अलक्षणीय होते. रक्तजलातील ग्लोबुलिन ची पातळी ही मध्य गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये सर्वात जास्त होती. तिन्ही गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये रक्तजलातील ग्लोबुलिनचे प्रमाण हे सांख्यिकीरुपाने अलक्षणीय होते. रक्तजलातील अल्ब्युमिन रू ग्लोबुलिन हे प्रमाण आरंभी गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये सर्वात जास्त होते. ते प्रसुतीपूर्व गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये कमी होते तर मध्य गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये सर्वात कमी होते. तिन्ही गर्भधारणेच्या टप्प्यामध्ये म्हशींच्या रक्तजलातील अल्बुमिनचे प्रमाण हे सांख्यिकीरुपाने अलक्षणीय होते. इंटरल्यूकीन-१ ब चे एकूण प्रथिने आणि ग्लोब्युलीनशी आरंभीच्या आणि मधल्या गर्भधारणेच्या काळात सकारात्मक परस्परसंबंध आढळून आले. तसेच इंटरल्यूकीन-१ ब चे परस्परसंबंध एकूण प्रथिने, अल्ब्युमिन, ग्लोब्युलिन आणि अल्ब्युमिन-ग्लोब्युलीनचे गुणोत्तर प्रमाण यांच्याशी गर्भधारणेच्या तीनही टप्प्यात सांख्यिकी रुपाने असाधारण होते. रक्तजलातील एकूण प्रथिनांचा परस्परसंबंध आरंभीच्या काळातील ग्लोब्युलीन, मध्यल्या काळातील ग्लोब्युलीन आणि अल्ब्युमिन-ग्लोब्युलीनचे गुणोत्तर प्रमाण आणि अंतिम काळातील ग्लोब्युलीन यांच्याशी लक्षणीय होते. रक्तजलातील अल्ब्युमिनचे परस्परसंबंध हे आरंभीच्या व अंतिम काळातील ग्लोब्युलीन तर, मध्य काळातील ग्लोब्युलीन आणि अल्ब्युमिन-ग्लोब्युलीनच्या गुणोत्तर प्रमाणाशी सकारात्मक आढळून आले आणि ते लक्षणीय होते. ग्लोब्युलीनचे परस्परसंबंध हे अल्ब्युमिन-ग्लोब्युलीनच्या गुणोत्तर प्रमाणाशी गर्भधारणेच्या तीन्ही टप्प्यांमध्ये नकारात्मक आढळले. तसेच ते सांख्यिकीरुपाने लक्षणीय होते. ह्या अभ्यासातून असे आढळून आले की, इंटरल्यूकीन-१ ब चे गर्भधारणेच्या मध्यकाळात वाढलेले प्रमाण हा म्हशींमधील कल असून तो त्यांचे प्रजाती विशेष असू शकतो. इंटरल्यूकीन-१ ब च्या वाढलेल्या प्रमाणाची गर्भधारणेच्या मधील टप्प्यात महत्वाची भूमिका असू शकते आणि यावर अजूनसंशोधन करणे गरजेचे आहे.
८.ड.३ औषध व विषशास्त्र विभाग			
१	शिर्षक	:	**बहुऔषध प्रतिरोधक स्टॅफिलोकोकसआयिस विरोधात निवडलेल्या वनस्पतींचे अर्क ऑफ एंटीमिओबियल क्रिया कला पबुबुलीन मास्टिटिस पासुन वेगळे केले जाते.**
	निष्कर्ष	:	लसूण सोडून इतर सर्व वनस्पतींच्या बाबतीत इथेनॉलिक अर्क हा मानका एवढा अथवा त्याच्या पेक्षा जास्त क्षमतेचा आढळून आला. या उपरोक्ष पाणामधील अर्क हा सिप्रोफ्लोक्सासीन आणि इथेनॉलिक अर्कपिक्षा सर्वच मात्रांमध्ये कमी क्षमतेचा आढळला.
२	शिर्षक	:	**संभाव्य अंतुकेब्राहुन पुरूष गिब्रिबिटच्या डेलटे मैथिन आणि गर्भविकासावरील तिच्या प्रभावाचे परिणाम विस्कळीत करणे.**
	निष्कर्ष	:	भ्रूणांची सरासरी संख्या, फलित भ्रुणांची घट तर मस्तूक व व्यंग (न उबवलेले) भ्रुणांमध्ये वाढ यावरून डेल्टामेथ्रीन मधे घेतलेल्या तीव्रतेच्या द्रावणांमध्ये अंतस्त्राव विस्कळीत करण्याचे काही गुणधर्म दिसले. हिस्टोपॅथोलॉजी, संप्रेरक चाचण्या व व्हायटेलोजेनीन चाचणी प्रयोगाला पूरक ठरतील व वरील विधानाला पुष्टी देता येईल.
३	शिर्षक	:	**झेब्राफिश (डॅनिओ रेरीओ)भ्रूणातील काही पशुवैद्यकीय औषधांचा विकासिक विषाक्तता**
	निष्कर्ष	:	अभ्यासलेल्या पशुऔषधांमध्य विषबाधेची क्रमवारी (कमीत कमी ते सर्वोच्च विषबाधा) अनुक्रमे ट्रायक्लाबेंडेझॉल, क्लोसॅटल, लिव्हॅमेसोल, टियामुलीन व रेक्टोपामाईन अशी होती. सर्व निष्कर्षांअंती झेब्राफिश भ्रूण विकासकाळातील विषबाधा तपासण्यासाठी उत्कृष्ट प्रतिकृती आहे हे दिसून आले.

४	शिर्षक	:	**मुंबई आणि ठाणे भागातील सिरम मध्ये काही धातुंची तपासणी करणे**
	निष्कर्ष	:	वेगवेगळया वयोगटातील श्वानांमध्ये एसजीओटी आणि एसजीपीटी पातळी मधील फरक लक्षणीय होता, तसेच नर आणि मादास श्वानांमध्ये बीयूएन पातळीमध्ये लक्षणीय फरक आढळून आला होता. बाकी सर्व एसजीपीटी, एसजीओटी, बीयुएन आणि क्रिएटीनिन पातळी सामान्य आवाक्यात होती.एचबी, पीसीव्ही, टिईसी, लिम्फोसाईट, डब्लुबीसी, एमसीएच, एमसीएचसी आणि प्लेटलेट पातळी सामान्य आवाक्यामध्ये होती आणि त्यामध्ये लक्षणीय फरक आढळून आला नव्हता.
५	शिर्षक	:	**वनस्पती अर्क व पारंपारीक प्रतीजैविके यांच्या जिवाणु विरोधी क्षमता व त्यांच्या एकत्रीत वापराने स्टेफायलोकोकस ऑरिअस व इस्चरचीया कोलाय व जिवानू विरोधी प्रतिबंधक क्षमतेचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	अभ्यासातून असे दिसून आले की एच इंडीका व पी ग्रांटम वनस्पती अर्काचा ग्राम पॉझीटीव व निगेटीव जिवानू विरोधी क्रिया आढळतात. एम इंडीका व पारंपारीक प्रतीजैविके त्यांच्या एकत्रीत वापराने स्टेफायलोकोकस ऑरिअस जिवानू विरोधी प्रतिबंधक क्षमता वाढते. तसेच पी ग्रांटम व पारंपारीक प्रतीजैविके त्यांच्या एकत्रीत वापराने इस्चरचीया कोलाय जिवानू विरोधी प्रतिबंधक क्षमता वाढल्याचे दिसून आले.
६	शिर्षक	:	**लिमोनिमा ॲसिडामाच्या (कवठ) पानाच्या अर्काच्या जिवानू विरोधी कार्याचा मुख्यत्वे पाश्चुरेल्ला मल्टोसिडा विरोधी अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	अभ्यासातून असा निष्कर्ष काढला की पाणीयुक्त व मद्ययुक्त अर्काचा उपचारासाठी उपयोग केला जावू शकतो. परंतु याचा वापर संसर्गजन्य जिवानू विरोधी खात्रीपुर्वक करता येनार नाही, कारण पाश्चुरेल्ला मल्टोसिडा या जिवानू विरोधी खुपच कमी सक्रीयता निरीक्षणामध्ये दिसून आलेली असल्यामुळे या वनस्पतीच्या पनाचा उपयोग घटसर्प या रोगावर उपचारासाठी समायोजीत करू शकत नाही.
७	शिर्षक	:	**उंदरामंध्ये आसेर्निक व्दारे निर्मित जिनोटॉक्सिसीटी, ऑक्सिडीकारक ताण व प्रतिकारशक्तीची विषबाधा यावर होणारा आवळा आणि लसूण यांच्या गुणकारक परिणामांचा तुलनात्मक अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	स्विस अल्बीनो व विस्टर उंदरांमध्ये सोजियम अर्सेनाईटच्या लघुकालीन व दीर्घकालीन वारंवार होणाऱ्या संपर्कामुळे विषबाधा होते.लसणाचा उपचार केलेल्या प्राण्यांपेक्षा आवळयाचा उपचार केलेल्या प्राण्यांची आरोग्यस्थिती अधिक चांगली झाल्याचे आढळले.
८	शिर्षक	:	**नोनीफळाचे सत्व आच्छादित सुवर्ण नॅनोकणांमुळे विस्टर उंदरांमध्ये होणारी सबॲक्युट त्वचेची विषबाधा**
	निष्कर्ष	:	नोनीफळसत्व आच्छादित नॅनो सुवर्णकणामुळे होणारी विषबाधा रक्त चाचण्यांच्या अभ्यासात ठळकपणे नॅनो दिसून येत नाही परंतू सदरील सुवर्ण कणांमुळे चौदाव्या दिवसापर्यंतच्या प्रयोगात प्रतिकार शक्तीवर किंचीत परिणाम झाला. परंतू याचा मात्रा व कोर्टीगशी संबंध नाही.
९	शिर्षक	:	**कुरकुमीन या घटकाचा ई. कोलाय या जीवाणु संसर्गीत ब्रॉयलर पक्षावरील प्रतिबंधात्मक व उपचारात्मक गुणांचे परिक्षण करणे**
	निष्कर्ष	:	कुरकुमीनच्या प्रतिबंधात्मक व उपचारात्मक मात्रेचा वजनवाढ, खाद्याची मात्रा आणि रक्तातील गुणधर्म व जिवरसायनीक घटकावर सुध्दा ई. कोलाय ब्रॉयलर पक्षांच्या संकरणात चांगला प्रभाव दिसुन आला. त्यामुळे कुरकुमीन या घटकाचा उपयोग ब्रॉयलर पक्ष्यांतील ई कोलाय जिवाणुंचे संक्रमण रोखण्याकरीता होवु शकतो.
८.ड.४ पशुपरजीवीशास्त्र विभाग			
१	शिर्षक	:	**रीफीसीफॅल्स मायक्रोप्लस (अकॅरीना: इक्झोडीडे) या गाईवरील प्रजातीच्या गोचिडांच्या नियंत्रणासाठी बुरशीजन्य आणि वनस्पतीजन्य किटकनाशकांची प्रयोगशाळेतील परिणामकारकता तपासणे**
	निष्कर्ष	:	१ या बुरशीजन्य किटकनाशकांची पावडरच्या मध्ये १० बिजकण प्रतिग्राम असलेली पावडर १,२,४,५,६ ग्रॅम या प्रमाणात प्रति लिटर पाण्यामध्ये वापरण्यात आले. अभ्यासाअंती असे आढळून आले की ८ प्रकारच्या बुरशीजन्या किटकजन्याच्या वापरामुळे १४.२५ ते १००%पर्यंत गोचीडाचा मृत्यूदर आढळला. २ या पावडरचा मादी गोचीडावर असा परिणाम आढळून आला की त्यांच्या पासुन मिळणाऱ्या अंडयामध्ये लक्षणीय घट होऊन सामान्य गोचीडाने दिलेल्या १५७८.५५ अंडयाच्या तुलनेत हे प्रमाण १०२.८५, ३४.२९, २९.००, २७.८५, ४७.५७, ८.८५, १०.७१, १०.७१ अनुक्रमे वरिल ८ बुरशीसाठी आढळून आले. याचाच अर्थ असा की, या बुरशीजन्य किटकनाशकामुळे अंडे देण्याच्या संख्येत लक्षणीय घट झाली व ही बाब गोचीड नियंत्रण कार्यक्रमामध्ये अत्यंत प्रभावी ठरते.

८.ड.५ सुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग			
१	शिर्षक	:	**श्वानांच्या चर्मरोगांचे जीवाणूजन्य आणि बुरशीजन्य घटकांसाठीचा तपास**
	निष्कर्ष	:	१. कुत्र्याच्या त्वचेच्या आजारांमध्ये जीवाणंच्या संक्रमणाचा प्रादुर्भाव (१०.३%) बुरशीजन्य घटकांपेक्षा (६६.६%) जास्त आढळला. २. दोन्ही आजारांचा प्रादुर्भाव १-३ वर्ष वयोगटामधील नर कुत्र्यामध्ये मादी कुत्र्यापेक्षा जास्त आढळला ३. कुत्रात्वचा संक्रमणासाठी स्टॅफाईलोकोकस प्रजाती (६७.२०%) मुख्य कारणीभूत असल्याचे दिसून आले ४. बुरशीजन्य घटकपैकी डरमॅटोफाईट (२०%) आणि ईस्ट (२२%)यांचे आजार सारख्या श्रेणीत आढळून आले. ५. जेन्टामाईसिन, क्लोरामफिनीकॉल आणि व्हॅनकॉमीसीन ही प्रतिजैविके जीवाणूजन्य त्वचेच्या संक्रमणात प्रभावी आढळून आली. ६. मिकोनॅझोल हे प्रतीकवकी औषध प्रभावी आढळले आणि निस्टॅटीन हे कमी प्रभावी आढळले. ७. मॅलेसेझिया पॅचीडरमॅटाईटिस आणि कॅनडिडासाठी ॲम्फोटेरिसीन बी २०(९९.९%) प्रभावी आढळले आणि किटोकोनॅझोल ३(१३.६३%) आणि आयट्रॅकोनॅझोल ६(२७.२७%) कमी प्रभावी आढळले.
२	शिर्षक	:	**कोंबडयांमधील मायकोप्लाझमा आजाराच्या जलद निदानासाठी मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकमच्या रंगीत प्रतिजनाचा विकास**
	निष्कर्ष	:	१. रंगीत प्रतिजन बनविण्यासाठी मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकमची जास्तीत जास्त वाढ करण्यासाठी पीपीएलओ माध्यात डुक्कराचे रक्तजल (२०%) आणि यीस्ट अर्क वापरण्यात आला. २. मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकम प्रतिद्रव्य ओळखण्यासाठी प्रक्षेत्रीय स्ट्रेनपासून बनविलेले प्रायोगिक प्रतिजन संदर्भ स्ट्रेन (एटीसीसी) पेक्षा प्रभावी दिसून आले. ३. क्रॉस क्रिया आणि खोटे सकारात्मक निर्णयाशिवाय १:२० अशा पध्दतीने सौम्य केलेल्या रक्तजलाची जलद रक्तजल प्रसमुहनाची इष्टतम क्रिया आढळून आली. ४. मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकम प्रतिद्रव्य ओळखण्यासाठी प्रायोगिक जलद रक्तजल प्रसंमूहन प्रतिजनाची संवेदनशीलता इलायझापेक्षा जास्त आढळून आली. ५. प्रायोगिक आणि व्यावसायिक जलद रक्तजल प्रसमुहन प्रतिजनाव्दारे जलद रक्तजल प्रसमुहनाची संवेदनशीलताचा तुलनात्मक अभ्यास केल्यास असे आढळले की, प्रायोगिक प्रतिजन हे व्यावसायिक प्रतिजनापेक्षा श्रेष्ठ किंवा उत्कृष्ट आढळून आले.
३	शिर्षक	:	**कोंबडयामधील मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकम आणि मायकोप्लाझमा साएनोवीचे रक्तजलामधील रोग प्रतिकारक प्रचलन**
	निष्कर्ष	:	१. महाराष्ट्र राज्यात वेगवेगळया पाच विभागातील कोंबडयांमधील मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकम आणि मायकोप्लाझमा साएनोवींच्या प्रतिद्रव्याचा रक्तजलामध्ये प्रादुर्भाव दिसून आला. २. मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकम आणि मायकोप्लाझमा साएनोवी चा प्रादुर्भाव पश्चिम महाराष्ट्रामध्ये जास्त प्रमाणात आणि विदर्भ विभागात कमी प्रमाणात आढळला. वयोगटामधील परिक्षणात असे आढळून आले की, २ आठवडे वयोगटामधील कोंबडयांमध्ये मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकम आणि मायकोप्लाझमा साएनोवीचा प्रादुर्भाव जास्त प्रमाणात आढळून आला. तसेच हिवाळयामध्ये या आजाराचा प्रादुर्भाव जास्त प्रमाणात दिसून आला. ३. कोंबडयामध्ये मायकोप्लाझमा आजाराच्या निदानासाठी जलद रक्तजल प्रसमूहन आणि एलायझा हया पध्दती निवडक पध्दती म्हणून करण्यात आल्या. सकारात्मक तपासास पारंपारिक पध्दतीने विलगीकरण आणि जैवरेणू पध्दत या चाचण्या करून पृष्ठी देण्यात आली. ४. पश्चिम महाराष्ट्रामधील जास्त प्रामणात आढळून आलेल्या मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकमचा प्रादुर्भाव अज्ञात असा नोंदविण्यात आला. तथापि तो उत्तम विकसीत झालेल्या जास्त घनता असलेल्या कुक्कुटपालन संगोपन आणि जास्त जनावरांचा पेव यामुळे असावा. महाराष्ट्र राज्यातील मायकोप्लाझमा आजाराची सद्य स्थिती स्थापन करण्यासाठी मायकोप्लाझमा गॅलसेप्टीकम आणि मायकोप्लाझमा साएनोवीचा रक्तजलामधील प्रादुर्भाव याचा विस्तृत अभ्यास करणे आवश्यक आहे.
४	शिर्षक	:	**शेळया मधील पीपीआरविषाणूंचे आण्विक गुणवर्णन व वंशावळ विश्लेषण**
	निष्कर्ष	:	२५ शेम्बडाच्या नमुन्या पैकी ०३ नमुने बाधीत आढळले.
५	शिर्षक	:	**शेळया मधील मवा विषाणूंचे आण्विक गुणवर्णन व वंशावळ विश्लेषण**
	निष्कर्ष	:	२५ खपल्यांच्या नमुन्या पैकी १० नमुने बाधित आढळले.
६	शिर्षक	:	**शेळया मेंढयांच्या श्वसन नलिकेतील पाश्चुरेला जातीच्या जीवाणूंचे जणुकीय पृथकरण**
	निष्कर्ष	:	१.पाश्चुरेला हया आजाराचे प्रमाण मेंढयामध्ये जास्त प्रमाणात आढळून आला. २. कॅप.ए.जणुकाधारी जंतुंचे प्रमाण हे कॅप.डी. जणुकापेक्षा जास्त असल्याचे दिसून आले.

८.ड.६ पशुवैद्यकीय विकृतीशास्त्र विभाग			
१	**शिर्षक**	:	**कॉस्टस पिक्टस आणि एनीकोस्टोमा लिटरोले या वनस्पतींच्या अर्कांचा स्प्रॅग डॉली उंदरामध्ये स्ट्रेप्टोझोटोसीन टोचून निर्माण करण्यात आलेल्या मधुमेहामध्ये होणाऱ्या परिणामांचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	१. असे आढळून आली की, कॉस्टस पिक्टस या वनस्पतीच्या अर्कचे प्रतिशत प्रमाण हे एनीकोस्टोमा सिटरोले या वनस्पतीच्या अर्कापेक्षा जास्त आढळले. एकूणच पोषक आहारतत्वे ही कॉस्टस पिक्टस वनस्पतींमध्ये एनीकोस्टोमा सिटरोले या वनस्पतीपेक्षा अधिक प्रमाणात आढळली. दोन्ही प्रकारच्या वनस्पतींच्या दोन्ही प्रकारच्या अर्कांमध्ये रक्तशर्करारोग प्रतिबंधक औषधीतत्वांचे गुणधर्म आढळून आले. २. अभ्यासाच्या पहिल्या टप्प्यामध्ये कॉस्टस पिक्टस आणि एनीकोस्टोमा लिटरोले या दोन्ही वनस्पतींच्या पाण्यामधील आणि अल्कोहोल मधील अर्कांची मात्राा २००० मि.ग्रॅ. प्रति कि.ग्रॅ. शरीरवजन पेक्षा जास्त एल.डी. ५० कट ऑफ दर आढळला. ३. अभ्यासाच्या दुसऱ्या टप्प्यामध्ये असे आढळून आले की, सर्वसाधारण मात्रा ४५० मि.ग्रॅ. प्रति कि. ग्रॅ. शरीरवजन पेखा जास्त एलडी ५० कट ऑफ दर आढळला. अभ्यासाच्या दुसऱ्या टप्प्यामध्ये असे आढळून आले कीर, सर्वसाधारण मात्रा ४५० मि.ग्रॅ. प्रति कि. ग्रॅ. शरीरवजन एवढी गृहीत धरून पग्रयोगाच्या तिसऱ्या टप्प्याचे संधोधन करता येईल. ४. रक्तशर्करा रोगग्रस्त उदरांमध्ये उपचार करण्यासाठी ४५० मि.ग्रॅ. प्रति कि.ग्रॅ. शरीरवजन कॉस्टस पिक्टस या वनस्पतींचे दोन्ही अर्क (पाण्यामधील आणि अल्कोहोल मधील) हे रक्तशर्करेचे प्रमाण कमी करण्यासाठी एनिकरेस्टोमा लिटरोले या वनस्पतीच्या दोन्ही अर्कापेक्षा अधिक उपयोगी असल्याचे आढळून आले. ५. एस.टी.झेड ही औषधी ४५ मि.ग्रॅ. प्रति कि.ग्रॅ. शरीरवजन या प्रमाणात पोटामध्ये एकवेळा टोचल्यानंतर स्प्रॅग डॉली जातीच्या उंदरांमध्ये रक्तशर्करा रोग निर्माण करता आला व तो पुढे ४२ दिवसांपर्यंत कायम राहिला. ६. पण्यामधील अर्क हे अल्कोहोलमधील अर्काच्या तुलनेने अधिक जास्त परिणामकारक असल्याचे आढळले. तसेच दोन्ही अर्क एकत्रितपणे पाजल्यानंतर त्यांचा एकत्रित परिणाम अधिक चांगला आढळला. ७. असा निष्कर्ष काढता येतो की, कॉस्टस पिक्टस आणि एनीकोस्मोमा लिटरोले या दोन्ही वनस्पतींचा पाण्यामधील एकत्रित अर्क ४५० मि.ग्रॅ. प्रति कि.ग्रॅ. शरीरवजन ही मात्रा स्प्रॅग डॉली जातीच्या उंदरांमध्ये रक्तशर्करारोग कमी करण्यासाठी फायदेशीर होईल.
२	**शिर्षक**	:	**श्वानांतील कर्करोगाच्या उत्स्फुर्त वाढीचा विकृतीशास्त्रीय अभ्यास.**
	निष्कर्ष	:	१. सौम्य आणि घातक टयूमरचा प्रार्दुभाव समान होता. इपियेलिअल टयूमर होण्याचे प्रमाण सौम्य आणि घातक प्रकारात एक समान होते. तथापि, मेसनकायमल व लिम्फोहिस्टोसायटीक टयूमरचे प्रमाण सौम्यापेक्षा अधिक घातक होते. मेसनकायमल टयूमरचे प्रमाण ३६.९% आढळले त्याचप्रमाणे या अभ्यासात लिम्फोसारकोमा व ॲडीनोसारकोमाच्या केसे स सर्वात जास्त आढळल्या. २. लॅब्रोडोर जातीच्या कुत्र्यांमध्ये सर्वात जास्त कर्करोगाची नोंद झाली. दुसऱ्या स्थानी नॉन-डिस्क्रीप्ट जातीचे कुत्रे होते मात्र त्यांच्यामध्ये घातक टयूमरच्यानोंदी जास्त होत्या. ३. उत्स्फूर्त टयूमरची वाढ ५.१ ते ९ वर्ष वयोगटातल्या कुत्र्यांमध्ये सामान्यत: जास्त होती. ४. मादीपेक्षा नरांमध्ये उत्स्फूर्त टयू मरच्या वाढीचे प्रमाण जास्त होते. मात्र नरांपेक्षा मादीमध्ये घातक कर्क रोगाची संख्या जास्त होती. ५. टयूमरचा आकार, स्थान, बाहय स्वरूप व जूनी माहिती कर्करोगाचे संभावित निदान करण्याकरिता उपयोगी पडतात. तसेच असे आढळून आले की एनीमिया, ल्युकोसॉयटोसीस आणि वाढलेल्या एएलपी व्हॅल्यूस कर्करोगामध्ये सामान्यत: पाहायला मिळतात. ६. सायटोलॉजी पध्दतीद्वारे राउंड सेल टयूमरचे अचूक निदान करता येते. मात्र मेसनकायमल टयूमरचे निदान करताना ते अनिर्णीत राहण्याची शक्यता जास्त असते. ७. विसरल लिम्फोमा व प्रजनन संस्थेच्या टयूमरचे निदान हे यु .एस.जी. मार्गदर्शीत सायटोलॉजी पध्दतीने प्रभावीरित्या करता येते. मात्र प्लीहाच्या टयूमरचे निदान मर्यादित असते . ८. सायटोलॉजी पध्दतीत जलद रंग प्रक्रिया ही प्रभावी असून सायटोलॉजीस्ट या पध्दतीत रुळलेला हवा. ९. कर्करोगाच्या निदानासाठी सायटोलॉजी ही विश्वासाई पध्दत असली तरीनकारात्मक चाचणीचा अर्थ कर्करोग नाही असा धरू नये व याची कल्पनाकुत्र्यांच्या मालकांना दयायला हवी. १०. सायटोलॉजीच्या व्यतिरिक्त हिस्टोपॅथोलॉजी सुध्दा कर्करोगाच्या पुष्टीकरणासाठी, स्टेजिंग व ग्रेडिंगसाठी वापरली पाहिजे.

३	शिर्षक	:	**म्हशींमधील थायलेरिया ॲन्युलॅटा व थायलेरिया ओरिएंटालिसची विकृती व त्यांचे निदान**
	निष्कर्ष	:	१. रक्त काचपट्टी तपासणीमध्ये थायलेरियोसिसचा प्रादुर्भाव १७.६२% (४०/२७७) आढळला. कानाच्या शिरांमधून व मानेच्या शिरांमधून घेतलेल्या काचपट्टीची संवेदनशीलता अनुक्रमे ३९.४७% व २८.८८% आढळली. १. पीसीआर चाचणीव्दारे थायलेरियोसिसचा प्रादुर्भाव नागपूरमध्ये ३९.२०% (८९/२२७) आढळला. २. थायलेरिया ॲन्युलाटा, थायलेरिया ओरिएंटालिस व दोघांचा प्रादुर्भाव अनुक्रमे ३०.३९% (६९/२२७), ५.७२% (१३/२२७) व ३.०८% (७/२२७) आढळला. ३. रक्तातील बदल व रोगनिदान विषयक बदल थायलेरिया ॲन्युलाटा व थायलेरिया ओरिएंटालिस दोघांनी बाधितमध्ये जास्त व नंतर एकटया थायलेरिया ॲन्युलाटा व थायलेरिया ओरिएंटालिस बाधित म्हशींमध्ये आढळला. ४. कानातील रक्त शिरांमधून रक्त घेणे थायलेरियाच्या निदानासाठी सर्वोत्तम आहे. ५. पीसीआर तंत्र थायलेरिओसिसच्या वेगवेगळया रोगांच्या रुपांमध्ये जास्त संवेदनशील व अचूक निदान करते.
४	शिर्षक	:	**पीसीआर व एलाएझा ने थायलेरिया ॲन्युलाटा गायी गुरांमध्ये ओळख**
	निष्कर्ष	:	१.क्लिनिकल थायलेरिओसिसचे निदान करण्यासाठी मानेतील शिरेतून रक्त काचपट्टी चाचणीपेक्षा कानाच्या शिरेतून घेतलेल्या रक्ताची काचपट्टी चाचणी चांगली आहे. २.थायलेरिया बाधित जनावरांच्या रक्तामध्ये हिमोग्लोबिन, पीसीव्ही व लाल रक्तपेशी न बाधित जनावरांपेक्षा कमी आढळतात. ३.थायलेरिओसिस बाधित जनावरांच्या रक्तजलामध्ये प्रथिने, अल्ब्युमिन, ग्लोब्युलिन कमी तर एएसटी आणि एएलटी जास्त प्रमाणात आढळतात. ४.पीसीआर तंत्र इतर नेहमीच्या पध्दतीपेक्षा निदानासाठी अधिक संवेदनशील व अचूक आहे. कानाच्या शिरेमधून घेतलेले रक्त थायलेरिया ॲन्युलाटाच्या निदानासाठी वापरले पाहिजे. ५.जास्त प्रमाणात रोग परिस्थितीत अभ्यास करण्याकरिता एलायझा योग्य आहे. ६.थायलेरिया बाधित संकरीत जनावरांमध्ये देशी जनावरांपेक्षा जास्त प्रमाणात आढळला. ७.थायलेरिया ॲन्युलाटा च्या जुनाट वाहक जनावरांना शोधण्यासाठी पीसीआर तंत्र उपयुक्त आहे. कानाच्या शिरेमधून काढलेल्या रक्तावर पीसीआर तंत्राचा वापर मानक पध्दती म्हणून केला पाहीजे.
५	शिर्षक	:	**शेळयातील श्वसन संस्थेच्या जिवाणू बाधीत विकृतीच्या कारण मिमांसेचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	या अभ्यासाद्वारे एकंदरीत २०० शेळयांचे शवविच्छेदनांती संशोधनात श्वसन संस्थेशी निगडीत ८९.७२% शेळयांमध्ये विकृती दिसून आल्या. एक वर्षवयांच्या शेळयांमध्ये हा प्रादूर्भाव ९६.९१%व १ वषपिक्षा जास्त वयाच्या शेळयांमध्ये ७१.९२% एवढा आढळून आला. सर्व जिवांनूच्या प्रजातीमध्ये स्टॅफिलो कोकस प्रजातीच्या जिवांनूचा प्रादूर्भाव सर्वोच्य २९.१६% आढळून आला. या अभ्यासाद्वारे शेळयांमध्ये श्वसन संस्थेच्या विकृतीत फायब्रीनस न्युमोपॅथी या विकृतीचा सर्वात जास्त प्रादूर्भाव असल्याचे आढळून आले. माल्डीटॉफ एमएस या अतिसुक्ष्म यंत्राद्वारे जीवांणूचा अभ्यास करण्यात आला तसेच विकृतींचा सूक्ष्म विकृतीद्वारे देखील सविस्तर अभ्यास करण्यात आला त्यात ब्रान्को निमोनियाचे प्रमाण जास्त आसल्याचे आढळले.
६	शिर्षक	:	**विष्टार जातीच्या उंदरांमध्ये प्रायोगीकरीत्या निर्मित घानेरी वनस्पतीमूळे होणाऱ्या विषविकृतीचा व त्यावर कूटकी वनस्पतीच्या वापराच्या फायदेशीर परिनामाचा अभ्यास.**
	निष्कर्ष	:	घानेरी वनस्पतीच्या पानाचे चूर्ण ०.२५% २८ दिवस दररोज दिले असता त्यांच्या वजनात घट आढळून आली. याच मात्रेत मुळे सदरहू उंदरांमध्ये रक्त घटकांचे प्रमाण कमी व कांही रक्तजल घटकांचे प्रमाण आढळून आले. तसेच यकृत, मूत्रपिंड यांच्यात विषबाधा झाल्याचे आढळले. सुक्ष्मविकृती अभ्यासाअंती घानेरी वनस्पतीमुळे यकृत, मुत्रपींड, प्लीहा, आतडे, अंडाशय व अंडकोष यांचा ऱ्हास झाल्याचे आढळले. कूटकी चे चूर्ण ५० मि.ली. प्रती किलो या प्रमाणे २८ दिवस दिले असता सदरहू विषबाधेचे प्रमाण कमी होत असल्याचे प्रयोगांअंती आढळून आले.
७	शिर्षक	:	**उस्मानाबादी शेळयात जठर व आतडयातील परजीवींमुळे होणाऱ्या विकृतीचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	परभणी परीसरामध्ये उस्मानाबादीशेळयात जठर व आतडयातील परोपजीवींचा ७१.०६% प्रादुर्भाव दिसून आला. पावसाळा व उन्हाळयामध्ये अनुक्रमे ८४.३५% व ४८.८६% परोपजीवींचा प्रादुर्भाव दिसून आला. वयोमानानुसार ७३.०७% करंडामध्ये, ७०.८२% सहा महिन्यावरील शेळयांमध्ये आणि ६६.७५ टक्के प्रभाव एक वर्षावरील शेळयांमध्ये दिसून आला. अभ्यासादरम्यान असे लक्षात आले की करंडामध्ये जठर व आतडयातील परोपजीवींचा प्रभाव सर्वाधिक होता तसेच आयमेरिया या प्रजातीचा प्रभाव करडांमध्ये इतर गटापेक्षा जास्त (३.८३%) आढळून आला. लिंगानुसार शेळयांची वर्गवारी

			केली असता. मादी शेळयामध्ये ७७.३२% तर नर शेळयामध्ये ५३.९६% प्रादुर्भाव आढळून आला. सदर परोपजीवींची प्रजातीनुसार टक्केवारी पाहिली असता असे दिसून आले की स्टॉगएल व मिश्र संसर्ग यांचे अनुक्रमे २९.३६% व ३०.६३% असे होते. मिश्र व स्टॉगएल प्रजातीमुळे होणाऱ्या संसर्गाचे प्रमाण इतर प्रजातीमुळे होणाऱ्या संसगपिक्षा जास्त आढळून आले. सदर अभ्यासाअंती असे लक्षात आले की उस्मानाबादी शेळयांच्या जठर व आतडयातील परोपजीवींमुळे होणारे अर्थिक नुकसान अंदाजे रू. ३,१४,९४,४७५ एवढे होत असल्याचे दिसून आले.
८.ड.७ पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ विभाग			
१	**शिर्षक**	**:**	**भारतातील गोवा आणि आसाम राज्यातून गोळा केलेल्या वराह मांसातील ट्रायचेनेल्ला जीवाणूंचे मोलेक्युलर कॅरॅक्टरायझेशन करणे**
	निष्कर्ष	:	१ गोवा ३४६ आणि आसाम ७५ येथून गोळा करण्यात आलेल्या वराह मांसाच्या ४२१ नमुन्यांची ॲसिड पेप्सीन डायजेशन आणि पीसीआर पध्दतीने तपासणी केली असता एकाही नमुन्यामध्ये ट्रायचिनेल्लोसिसचा प्रार्दुभाव आढळून आला नाही. २ त्याच प्रमाणे ॲसिड पेप्सीन डायजेशन आणि पीसीआर पध्दतीने तपासण्यात आलेल्या महाराष्ट्रातील १६१ नमुन्यांपैकी एकाही नमुन्यामध्ये ट्रायचिनेल्लाचा प्रार्दुभाव आढळून आला नाही. ३ मल्टीप्लेक्स पीसीआर विश्लेषणात *टि. ब्रिटोवी*च्या पृथक डीएनएने अनुक्रमे जीनोटाईप फ्रगमेंट १२७ आणि २५३ बीपी ईएसवी आणि आयटीएस१ प्राईमर्ससाठी क्रमश: दर्शविला. तथापि, टी. स्पायरॅलिसनेकेवळ एक प्रवर्धित जीनटाईप फ्रगमेंट आकार १७३ बीपी ईएसवी साठी दर्शविला. म्हणून, टी. ब्रिटोवी आणि टी. स्पायरॅलिसच्या फरकासाठी मानक मल्टीप्लेक्स पीसीआर उपयुक्त असू शकतो. ४ अभ्यासांतर्गत असे आढळून आले की, गोवा, आसाम आणि महाराष्ट्रात कत्तल करण्यात आलेल्या वराहांमध्ये ट्रायचिनेल्लोसिसचा प्रार्दुभाव कमी प्रमाणात आढळून आला. ५ देशातील वराह मांस उद्योगाला चालना देण्यासाठी राष्ट्रीय स्तरावर नियमित देखरेख व पाळत ठेवणे आवश्यक आहे आणि ट्रायचिनेल्ला मुक्त स्थिती तयार करण्यासाठी वैज्ञानिक माहिती उत्पन्न करणे आवश्यक आहे.
२	**शिर्षक**	**:**	**वराहांमधील सिस्टिसर्कोसिसचा सिरोडायग्नोसिस करण्यासाठी फ्लो थ्रु ॲसे पध्दतीचे प्रमाणीकरण करणे**
	निष्कर्ष	:	१ पोस्टमार्टम तपासणीव्दारे देवनार कत्तलखान्यात कत्तल केलेल्या वराहांमध्ये सिस्टीसर्कोसिसचा एकुण प्रभाव ०.३३ प्रतिशत इतका आढळून आला. २ कत्तलखान्यामध्ये सिस्टीसर्कोसिस चे निदान करण्यासाठी पोस्टमार्टम तपासणी उपयुक्त ठरते परंतु ॲन्टीमार्टम स्तरावर रोगाचे स्थिती ओळखण्यासाठी सिरोडायग्नोसिस हे महत्वाचे साधन आहे. ३ एफटीएव्दारे सिस्टीसर्कोसिसची सिराप्रिव्हीलन्स, शुध्द ॲन्टीजन वापरून, सीएफए, डब्ल्युसीए आणि एसए अनुक्रमे ९.६ टक्के, १२.८ टक्के आणि १३.६ टक्के असे आढळून आले. ४ एलायझाद्वारे सिस्टीसर्कोसिसची सिरोप्रिव्हिलन्स शुध्दता ६.४ टक्के, संवेदनशीलता ८८ टक्के आणि विशिष्टता १०० टक्के आढळून आली. ५ एफटिए आणि इलायजा पध्दतीची तुलना केली असता, संवेदनशीलता आणि विशिष्टता यामध्ये कोणताही विशिष्ट असा फरक आढळून आला नाही.
३	**शिर्षक**	**:**	**शित तापमानात साठवलेल्या वराह मांस उत्पादनांच्या गुणवत्तेवर इलेक्ट्रॉन विकिरणीकरणाचे परिणाम**
	निष्कर्ष	:	१ शीत तापमानात वराह सॉसेज आणि सलामी यांची साठवणूक क्षमता २७ दिवसांपर्यत वाढविण्यासाठी विकिरणीकरणाचा ४.५ किलोग्रे हा डोस जास्त प्रभावशील दिसून आला. २ इलेक्ट्रॉन विकिरणीकरणाने सुक्ष्मजीव गणना, भौतिम-रासायनिक मापदंडांमध्ये लक्षणीय घट दर्शविली परंतु वराह सॉसेज आणि सलामी यांमधील संवेदी मुल्यांवर कोणतेही महत्वपुर्ण परिणाम आढळून आला नाही.
४	**शिर्षक**	**:**	**"सुसंघटीत प्रक्षेत्रावरील रंवथ करणाऱ्या जनावरांमध्ये, त्यावरील परजीवी किटकांमध्ये व तेथील वातावरणात लिस्टेरिया मोनोसायटोजिनसचा प्रभाव"– रश्मि कुलेश**
	निष्कर्ष	:	एकंदरीत ६१२ नमुने द्विस्तरीय पोषणपदध्दतीनुसार अनुक्रमे युनिव्हर्सिटी ऑफ वर्माउंट (यु.व्ही.एम. १ व २) पध्दतीनंतर पॉलीमिक्सीन ॲक्रीफ्लॅव्हिन लिथीयम क्लोराइड सेफटाझिडिम ॲस्क्युलीन मॅनिटॉल (पाल्कम)या माध्यमाने पृथकरण करण्यात आले. तएकंदरीत लिस्टेरियाचा प्रादूर्भाव २२.८१% व लिस्टेरिया मोनोसायटोजिनस्चा प्रादूर्भाव १२.६३% आढळला. गोवंशाच्या प्राण्यांमध्ये लिस्टेरिया मोनोसायटोजिनस्चा प्रादुर्भाव आढळून आला नाही. जनुकांच्या तपासणीत एकुण नमुन्यापैकी ९९.९३%पी.सी.आर. सिरोटाईप ४ बी साठी सकारात्मक आढळून आले तर फक्त शेळीच्या योनीस्त्रावातील एकाच नमुन्याव्दारे सिरोटाईप १/२ बी (६.६३%)साठी सकारात्मकता दर्शविली गेली. सदर नमुन्यांमधील रक्तजलातील प्रादुर्भाव बघण्यासाठी लिस्टेरीओलायसीन–ओ(एल.एल.ओ.) या

			अतिप्रभावी जैवसांकेतिक घटकाद्वारे रोगनिर्माण क्षमता तपासण्यासाठी यांचे आयन एक्सचेंज क्रोमॅटोग्राफी तंत्राद्वारे शुध्दीकरण करण्यात आले. सदर घटकांचे सोडीयम डोडोसाइल सल्फेट पाली ॲक्रीलॅमाईड जेल इलेक्ट्रोफोरेसीस (एस.डी.एस.) या तंत्रानुसार तपासणी केली असता प्रथिनाचे रेणुकीय वजन ५८ किलो डाल्टन आढळले. लिस्टेरीओलायसीन (एल.एल.ओ.) ॲटिजनचा वापर करून शेळया व गुरांमध्ये अप्रत्यक्ष एलईझा(एन्झाईम लिंक्ड इम्युनो सोरबंट ॲसे) चाचणीव्दारे लिस्टेरीओलायसीन (एल.एल.ओ.) विरूध्द प्रतिपिंड तपासले असता १०२ नमुन्यांपैकी ९५ शेळयांचे रक्तजल नमुने (११.५८%) सकारात्मक आढळून आली तर गुरांमध्ये सकारात्मकता आढळून आली नाही. संकलीत नमुन्यांनी एकसमान फिंगरप्रिटींग संरचना दर्शविली. सिरोटाईप ४ बी साठी ६० ते ८०% प्रमाणात साम्यता आढळून आली.उर्वरित ११ नमुन्यांनी ६०% पेक्षा कमी साम्यता दर्शविली. यातून विविधतेचे प्रमाण ठळकपणे निदर्शनास येते. सदर अभ्यासात लिस्टेरिया मोनोसायटोजिनस्च्या आयसोलेटस् पैकी बहुतांश सिरोटाईप ४ बी साठी (९३.३३% जेव्हाकी सिरोटाईप १/२ बी साठी फक्त एक आयसोलेट सकारात्मक आढळून आला.
५	शिर्षक	:	**मानवीय आणि कृतंक वर्गीय प्राण्यांमध्ये लोकसंख्येतील ओरिएन्शीया त्सुसुगामोशी रोगाणुच्या संक्रमण परिस्थितीच्या आढावा**
	निष्कर्ष	:	पारंपारीक व नेस्टेड या दोनही पध्दतीने पॉलीमरेझ श्रृंखला अभिक्रिया म्हणजेच पी.सी.आर तपासणी करण्यात आली ज्यामध्ये विशिष्ठ ५६ कि.डा. क्षमतेच्या जनुकावर लक्ष केंद्रीत करण्यात आले.आय.जी.एम इलाइझा सकारात्मक नमुण्यापैकी १९ रक्तजन नमुण्यांनी एका सीरोटाईप (कार्प,काटो,जीलीएम आणि बोरयोग) मारक प्राण्याच्या प्रतिसादासाठी सकारात्मकता दर्शविली मानवी रक्तजल नमुण्याकरिता आय.जी.एम इलायसा आणि आए जी.एम आय.एफ. ए इत्यादी चाचण्या करण्यात आल्या.आण्विक तसेच रक्तजल चाचणी पध्दतीने मानवात स्क्रब टायकसचे रोग निदान करता येऊ शकते (रक्तजन निदानासाठी अएजी एम आय एफ ए आणि आण्विक पध्दतीन ५६ कीडा जनुकाला पारंपारिक पीसीआर पध्दतीने लक्ष करता येते त्याचप्रमाणे कृतंगवर्गीय प्राण्यांमधील रोगनिदानाकरिता लक्ष करण्यात आलेल्या ५६ के.डी.ए जनुकांवर इतर पीसीआर चाचणीच्या तुलनेत नेस्टेड पीसीआर पध्दती चाचणी अधिक प्रभावी असल्याचे दिसून आले.
६	शिर्षक	:	**छोटे रवंथ करणारी जनावरे आणि व्यावसायिक पातळीवरिल जोखिम वरील गटांवर क्यु ज्वरांचा प्रभाव**
	निष्कर्ष	:	मनूष्य व छोटे रवंथ करणाऱ्या जनावरांच्या रक्त, विष्ठा व गोचिडांच्या नमून्यातून डी.एन.ए चे विलगीकरण करून प्रथमत: दोन प्रायमर सेट-१ (ट्रान्स ३ व ४) व सेट २ (ट्रान्स १ व २) यांनी अनुक्रमे २४३ बीपी व ६८७ बीपी वजनाचे बंध यांना लक्ष करण्यासाठी ट्रान्स पीसीआरचा वापर करण्यात आला.सेट २ मध्ये एकंदरीत १२.८५ टक्के सकारात्मकता आढळली, त्यातील निरोगी वाटणाऱ्या शेळया व मेंढया आणि वैद्यकीय नमून्यात अनुक्रमे २९.२१%, ४% आणि २२.५० नमुन्यात सकारात्मकता आढळून आली. एकंदरीत १८.३४% प्रमाणातील सकारात्मक नमून्यापैकी, कत्तलखान्यातील कामगारात गर्भपाताच्या नमून्यात, पशुपालकात अनुक्रमे २१.६६ टक्के, ३०% आणि ८.३३%सकारात्मकता आढळली.गोचिडांमध्ये कॉक्सिल्ला रोगजनकांच्या तपासणीसाठी कॉम-१ पीसीआर किंवा ट्रान्स पीसीआर (सेट १ ट्रान्स ३ व ४) वापरणे योग्य असल्याचे आढळले.आण्विक तसेच रक्तजल चाचण्यांच्या नियमित उपयोगाने क्यु फिवर चे निदान करता येईल.तसेच क्यु फिवरची लागण होण्याची शक्यता असलेल्या जोखिमपुर्ण गटांतुन संकलीत नमुन्यांची नियमित
७	शिर्षक	:	**बॅक्टेरिओसिन प्रसरण करणाऱ्या लॅक्टिक ॲसिड बॅक्टेरिया व्दारे मांसाची टिकवणुकक्षमता वृध्दींगत करण्याचा प्रयोगशाळेत प्रभाव तपासणे**
	निष्कर्ष	:	प्रस्तुत संशोधनात एकुण ६२ लॅक्टिक ॲसिड बॅक्टेरिया हे बॅक्टेरिओसिन उत्पादकते करिता प्रयोगशाळेत तपासण्यात आले.वेगवेगळया बॅक्टेरिओसिन उत्पादकतेच्या चाचण्यांमध्ये असे लक्षात असले की, लॅक्टिक ॲसिड बॅक्टेरियामध्ये एकंदरित nis A, nis R vkf.k nis हे उच्चप्रतिच्या बॅक्टेरिओसिन उत्पादकतेकरीता आवश्यक आहे.लॅक्टोबॅसिलाय मध्ये lactocin s, pln A, pla Aयांची कमतरता दर्शविल्यामुळे बॅक्टेरिओसिन उत्पादकतेच्या नियमनासाठी अन्य घटक कारणीभुत असावेत.एमआरएस माध्यमांत ६%शर्करा आणि २% पेप्टोन तसेच १२ तासांचा अवधी इनक्युबेशन केले असता लॅक्टिक ॲसिड बॅक्टेरियाव्दारे बॅक्टेरिओसिन उत्पादकता उत्तमरित्या वृध्दिंगत होते असे लक्षात आले.
८	शिर्षक	:	**वराह तसेच मनुष्यातील सिस्टीसरकोसिस या आजाराचे निदान करणेसाठी संपुर्ण सिस्टिक ॲटिजन व सिस्टिक फ्लुईड ॲटिजन चा प्रभाव तपासण्यासाठी तुलनात्मक अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	प्रस्तुत संशोधनात वराहांमधील एकुण १०१४नमुने संकलीत करण्यात आले मुंबई तसेच नागपुर येथे वराहांचे शवविच्छेदन केल्यानंतर संकलीत नमुन्यांमधुन सिस्टीसरकस सेल्युलोसि घटक आहे किंवा नाही हे तपासण्यात आले. अपस्मार/एपिलेप्सी आजाराचे वैद्यकिय लक्षणे असलेल्या तसेच न्युरोसिस्टीसरकोसिस आजाराकरिता संभावित रूग्णांचे सी.टी. स्कॅन व एम.आर.आय. तंत्रज्ञानाच्या

			साहाय्याने तपासणी करून विविध स्तरांवर रक्तजलांच्या नमुन्यांमध्ये सिस्टिक फ्लुईड ॲंटिजन तसेच संपुर्ण सिस्टिक ॲंटिजनच्या प्रतिपिंड साठी तपासणी केली प्रादुर्भाव अभ्यासण्यात आला.सदर संशोधनाव्दारे असा निष्कर्ष काढण्यात आला की,सस्टिसरकोसिस च्या तपासणीसाठी सिस्टिक फ्लुईड ॲंटिजन (सी.एफ.ए.) ॲंटिजन हे अधिक उपयुक्त आहे. वराहांतीन दोन नमुन्यांची संपुर्ण सिस्टिक ॲंटिजन (डब्ल्यु.सी.ए.)करिता ३६ व १४६ कि.डॉ. चे बंध दर्शविले असून रोगनिदानाकरिता त्यांचा अधिक प्रभावीपणे उपयोग केल्या जावू शकतो.
९	**शिर्षक**		**कच्च्या दुधाचे डेअरी फार्म, वाहतूक आणि किरकोळ दुकानावर गुणवत्ता मापण**
	निष्कर्ष		दुधामध्ये पाण्याची भेसळ आढळली तसेच युरीया, स्टार्च आणि सोडा याची भेसळ आढळली नाही. दुधाची भौतीक आणि रासायनिक गुणवत्ता चांगली होती. इकोलाय जिवाणूचा प्रादुर्भाव सर्वात जास्त आढळला. लिस्टेरीया जिवाणूंचे प्रमाण २.०८% इतके आढळले. क्लॉस्ट्रीडीयम जिवाणू हे दुधाच्या सर्व स्तरावर आढळून आले.
१०	**शिर्षक**	:	**खाद्यसाखळीतील पशु-पक्षांमधील ईएसबीएल प्रकारातील ईश्चेरेश्चिया कोलाय जीवाणूंचा सदृश्यप्रारुप आणि जनुकीय अभ्यास.**
	निष्कर्ष	:	प्रयोगाअंती असे दिसून आले की, अभ्यासलेले पशु-पक्षी ईएसबीएल प्रकारच्या प्रतिजैविकासाठी अवरोध निर्माण करणाऱ्या जनुकांचे संग्राहक असून मानवाच्या खाद्यसाखळी मार्फत हे जीवाणू मानवांमध्ये या प्रतिजैविकांसाठी अवरोध पसरवू शकतात.
८.ड.८ पशुपोषण शास्त्र विभाग			
१	**शिर्षक**	:	**आहारात अन्न घटकांच्या प्रमाणात विविध बदलाचा वाढत्या डांगी जातीच्या वासरांवर होणारा परिणाम**
	निष्कर्ष	:	डांगी जातीच्या वासरांना भा.क.अनु.प (१९९८) १०% च्या शिफारशीनुसार कमी पोषक तत्वे असलेले खाद्य देणे आर्थिकरित्या फायदेशीर ठरेल.
२	**शिर्षक**	:	**करडांमध्ये संरक्षित व असंरक्षित मेदाम्लांच्या वापराचा त्यांच्या वाढीवर होणाऱ्या परिणामांचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	करडांना त्यांच्या खाद्यात दररोज शुष्क पदार्थ ग्रहणाच्या १ टक्का इतके संरक्षित मेदाम्ले दिल्यास त्यांच्या वजनवाढीवर, खाद्य रूपांतर क्षमतेवर व पोषक द्रव्यांच्या पाचनियतेवर चांगला परिणाम झाला. तसेच ते फायदेशीर देखील ठरले. परंतु असंरक्षित मेदाम्ले खाद्यात दररोज शुष्क पदार्थ ग्रहणाच्या १% इतके दिल्यास आर्थिक दृष्टया फायदेशीर ठरत नाही.
३	**शिर्षक**	:	**वाढीच्या अवस्थेत असलेल्या करडांच्या खाद्यात इथेनॉल काढून राहिलेल्या दाण्याचा चोथा वापरून होणाऱ्या परिणामांचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	डब्लुडीजीएस ३०% या प्रमाणात त्यातील खुराक मिश्रण कमी करून करडांना खावू घालणे फायदेशीर आहे व त्यांच्या वजनवाढीवर, खाद्य रूपांतर क्षमतेवर व पोषक द्रव्यांच्या पाचनियतेवर चांगला परिणाम झाल्याचे दिसून आले व हा वापर आर्थिक दृष्टया फायदेशीर ठरल्याचे दिसून आले.
४	**शिर्षक**	:	**शेवग्याच्या पालयाचा अलप मिश्रणात वापर करून शेळयांच्या वाढीवर होणारा परीणाम**
	निष्कर्ष	:	वढीव शेळयांच्या अलप मिश्रणात सरकी ढेपे ऐवजी १२.५%शेवग्याच्या पाल्याचा वापर केल्यास खाद्यावरील खर्च १२.८%ने कमी होते.
५	**शिर्षक**	:	**अलप मिश्रणा ऐवजी हॉयड्रोफोनिक्स मक्याचा वापर केल्यास शेळयांच्या वाढीवर होणारा परीणाम**
	निष्कर्ष	:	वढीव शेळयांच्या आहारात अलप मिश्रणाच्या तुलनेत २५% हॅड्रोफोनिक्स मक्याचा वापर केल्यासखाद्यावरील खर्चे कमी होते.
६	**शिर्षक**	:	**खाद्यामध्ये समाविष्ठ केलेल्या गवार (सायमाप्टिस टेट्रागोनोलोबा) कुरमाचा मांसल पक्ष्यांच्या वाढीवर, आतडयाच्या आरोग्यावर तुसाच्या गुणांवर होणारा परिणाम.**
	निष्कर्ष	:	गवार कुरमा पुरविल्याने प्रति किलो वजनावर निव्वळ नफा पारंपारीक मानक ब्रॉयलर रेशनपेक्षा वाढते. गवार कुरमा चा वापर विकर व प्रोबायोटीकच्या पुरवणीशिवाय १०% पर्यंत करता येतो.
७	**शिर्षक**		**बदललेल्या प्रथिनांच्या मात्रा व अत्यावश्यक अमिनो आम्लांचा ब्रॉयलर पक्ष्याच्या वाढीवर होणारा परिणाम**
	निष्कर्ष		बी.आय.एस. मानकापेक्षा बदललेल्या प्रथिनांच्या मात्रा व अत्यावश्यक अमिनो आम्ल यांचा वापर केला असता, एकूणच खाद्यसेवन, वजनातील फरक दिसून येतो, तसेच प्रथिनांच्या कमी केलेल्या मात्रांचा एकूणच उत्पादकतेवर चांगला परिणाम होतो, असे दिसून आले.
८	**शिर्षक**	:	**मुऱ्हा जातीच्या दुधाळ म्हशीच्या आहारात क्रोमियम प्रोपीयोनेट याचा पुरक वापर करुन होणारा परिणाम अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	सदर प्रयोगाच्या निष्कर्षाअंती असे दिसून आले की, क्रोमियम प्रोपीयोनेटचा वापर केला असता दुग्ध उत्पादनात आणि पोषक तत्त्वांची पचनशक्ती आणि अर्थशास्त्रावर लक्षणीयरीत्या चांगला परिणाम आढळून आला.

९	शिर्षक	:	**शेळयांच्या आहारातील सुग्रास (खुराक) मिश्रणातील मक्याला पर्यायी म्हणून संत्र्याचा रस काढल्यानंतर राहणाऱ्या चोथ्याचा वापर करुन होणारा परिणाम अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	प्रयोगाअंती असे दिसून आले की, शेळयांच्या आहारात मका काढून संत्र्याचा चोथा टाकला असता शेळयांची पचनक्षमता, वजन वाढ आणि आर्थिक फायदा दिसून आला.
१०	शिर्षक	:	**विविध खाद्य तेल तथा चरबी तेलाच्या खाद्यातील वापरामुळे मांसल कोंबड्याच्या मांसातील मेदम्लाच्या रचनेवर होणारे परिणाम**
	निष्कर्ष	:	१. कोंबड्याच्या खाद्यामध्ये काही विशिष्ट खाद्यतेलाचा वापर करून मासातील अत्यावश्यक मेदाम्ल जसे कि लीनोलीइक, लिनोलेनिक, अराचीडोनिक आम्लाचे अनुकूल प्रमाण साध्य करून मानवी आहारामध्ये यशस्वीरीत्या वापर केला जाऊ शकतो. २. करडी तेलाच्या वापरामुळे मांसल कोंबड्याच्या मांसातील लीनोलीइक, आम्लाचे तर सोयाबीन व सुर्यफुल तेलाच्या वापरामुळे अनुक्रमे लिनोलेनिक व अराचीडोनिक आम्लाच्या प्रमाणामध्ये वृद्धी दिसून आली.
११	शिर्षक	:	**कृत्रिम अमिनो आम्लांचा ब्रायलर पक्षांच्या कमी प्रथिने असलेल्या आहारात समावेश करून त्यांचा ब्रायलर पक्षांच्या वाढीवर होणारा परिणाम अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	प्रयोगाअंती पक्षांचे वजन, वजनवाढ, खाद्य कुशलता, खाद्य ग्रहण क्षमता ही अत्यावश्यक अमिनो आंम्लांच्या पुरवठा केलेल्या गटामध्ये तुलनात्मक दृष्टीने चांगले दिसुन आले. पक्षांच्या वाढीवर काही विपरीत परिणाम दिसुन आला नाही. यावरून असा निष्कर्ष काढण्यात आला की, कृत्रिम अत्यावश्यक आम्लासारख्या चांगल्या प्रथिने जैव उपलब्ध स्त्रोताचा वापर करून आपण खाद्यातील सोयाबीनसारख्या महागडया प्रथिने स्त्रोताचा उपायोग कमी करून त्याची उणीव ही कृत्रिम अमिनो आम्लांव्दारे भरून काढुन खाद्यावरील होणारा खर्चावर प्रतिबंध लावुन अधिकाधिक नफा मिळवु शकतो.
१२	शिर्षक	:	**मांसल पक्ष्याच्या कॅल्शीअम कमी असलेल्या आहारात बनऔषधयुक्त जीवनसत्व ड (३) आणि उत्प्रेरक फायटेझचा उपयोग करून पक्ष्यांच्या वाढीवर होणारा परिणाम अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	प्रयोगाअंती पक्ष्यांच्या वजनातील वाढ लक्षणीयरीत्या अधिक होती. गट टी ४ मधील पक्षांची सरासरी वाढ ही इतर गटांच्या तुलनेत पहिल्या आठवडयापासुन ते सहाव्या आठवडयापर्यंत अधिक आढळली. पक्षांचे खाद्य सेवनाचे प्रमाण व खाद्यांचे मांसामधील रूपांतर हे विविध गटामध्ये सारखेच आढळले. विविध गटातील मरतुकींचे प्रमाण नियंत्रित होते. विविध गटात रक्तातील रसायनांचे प्रमाण हाडातील खनिजे, खाण्यायोग्य मांस इत्यादी बाबतीत कोणताही बदल आढळला नाही. गट टी ४ मध्ये शुष्क पदार्थ, नत्र, कॅल्शीअम व स्फुरद यांची पचनीयता ही लक्षणीयरित्या इतर गटांपेक्षा अधिक होती. टी ४ गटातील पक्षांमध्ये अधिक नफा आढळून आला. प्रयोगाअंती असे आढळून आले की खाद्यातुन कॅल्शीअमचे प्रमाण ०.१% ने कमी करून वनस्पतीजन्य जीवनसत्व ड (३) व फायटेझ उत्पेरक दिले असता पक्षांमध्ये उत्तम वाढ तसेच अधिक नफा होतो.
१३	शिर्षक	:	**मांसल कोंबडयांच्या वाढीवर विविध उर्जा प्रथिनांच्या पातळीसह दिलेल्या लायसिन, मिथोओनिन आणि बहुउत्प्रेरकांचा परिणाम अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	प्रयोगाअंती असे निदर्शनास आले की, टी २ गटातील पक्षांचे शरीर वजन आणि खाद्य ग्रहण क्षमतेत लक्षणीय वाढ निदर्शनास आली तसेच खाद्य रूपांतर दरात सुध्दा लक्षणीय वाढ होवुन त्याचा दर नियंत्रीत तसेच इतर गटापेक्षा वाढीव आढळून आला. त्याचप्रमाणे गटात खाद्य रूपांतर दर नियंत्रीत गटापेक्षा लक्षणीय उत्तम असा आढळून आला. पक्षांचे प्रती आठवडा वजन वाढ लक्षात घेता टी २ गटामध्ये इतर गटापेक्षा लक्षणीय फरक दिसुन आला. रक्तजल तपासणी केली असता असे दिसुन आले की, खाद्यमांस प्रमाणात अंतर्गत इतर गटांच्या तुलनेत प्रथिने आणि उर्जा कमी करून कृत्रिम लाईसीन, मिथोओनीन आणि बहुउत्प्रेरक मिसळल्या गटांमध्ये लक्षणीय फरक दिसुन आला नाही. प्रयोगाअंती असे निरिक्षणास आले की, टी २ गटामध्ये इतर सर्व गटांच्या तुलनेत सर्वाधिक नफा आढळून आला.
८.ड.९ पशुअनुवंश व पैदास शास्त्र विभाग			
१	शिर्षक	:	**श्वानांमधील स्तनांच्या कर्करोधक जनुकातील (BRCAZ) उत्परीवर्तनाचा अभ्यास**
	निष्कर्ष		१. रक्तआणि उतीचे ४० डीएनए चे नमुने पीसीआर साठी प्रक्रिया करण्यात आले. त्यापैकी ३० डी.एन.ए. नमुन्यांमधुन २-५ केबीपी आकार अपेक्षित होता आणि नमुने फॉरमॅटीक शिक्षणामुळे वाढण्यास असमर्थ ठरले. २. चार टयुमर व फरब्लडचे नमुने काढण्यात आले होते आणि ९ म्युटेशन (७ गूळअर्थी आणि दोन मुक) अनुक्रमाणित होते. या उत्परिवर्तनातून के ८०१ टक्के १४३५ आर आढळुन आले. ३. सध्याच्या अभ्यासामध्ये एटी→जीएटी म्हणजेच एन ६६९ डी (जीएसी→जीएटी म्हणजेच डी १३२२) (टीसीए→टीसीटी म्हणजे एस १४३७ एस) (गॅग→सीएजी म्हणजेच आर आणि ९०८ टी)कुत्र्याच्या जातीमध्ये बीआरसीए २ जीनमध्ये प्रथमच आढळून आले. जे कार्यात्मक परिणाम प्राप्त करू शकतील आणि पुढील तपशील अभ्यास आवश्यक असतील.

			४. के १४३५ आरबीआरसी ३ मधील बाआरसीए २ एक्सॉन ११ पुनरावृत्तीमध्ये स्थित आहे आणि आरएडी ५१ सह केनबीआरसी ३ च्या परस्पर संवादाला प्रभावित करते आणि ते हानिकारक मानले जावू शकते. मानवी मृतांच्या कर्करोगाच्या रूग्णांमध्येही हे बदल नोंदविण्यात आले जे कुत्र्यांमधील के १४३५ आर उत्परिवर्तनाशी संबंधित अमिनो आम्ल (के १४४ आर आणि के १४४ व ई.) होते.
२	**शिर्षक**	**:**	**मडग्याळ जातीच्या मेंढयांमध्ये आयजीएफबीपी-३ या जनुकाच्या पीसीआर आरएफएलपी तंत्र वापरून अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	१. सध्याच्या तपासणीमध्ये असे आढळुन आले की, मोनोमोर्फील फक्त जंगली प्रकारातील आहे. २. अभ्यास कमी प्रमाणात आणि वैशिष्टये क्षेत्रात मर्यादित असल्याने, यापूढे मोठया प्रमाणात अभ्यास करणे गरजेचे.
३	**शिर्षक**	**:**	**जनावरांमध्ये पुनरूत्पादक विकारांचे आनुवंशिक आणि आण्विक विश्लेषण**
	निष्कर्ष	:	१. सदर अभ्यासानुसार आयसीएएनडीबी २००० नुसार जीटीजी बंद केलेल्या कॅरीओटीप सामान्यआढळले. २. प्रमाणित असलेल्या जनावरांचे किरकोळ गुणसुत्रांची विकृती ११-२३ ते २८ टक्के दरम्यान आढळली. ३. अभ्यासावरून असा निष्कर्ष काढल्या जावू शकतो की, अभ्यासलेल्या लोकसंख्येत सदरील विकार थेट प्रजनन समस्यांशी संबंधीत नाही.
४	**शिर्षक**	**:**	**बेरारी शेळीतील (FecX^B व fecX^H) या सुफलनतेच्या जनूकांचा बहुविधतेचा अभ्यास करणे.**
	निष्कर्ष	:	प्रयोगातील सर्व बेरारी शेळयांमध्ये fecX^{B}व FecX^H या जनूकामध्ये एकरूपता प्रकार आढळला ज्यावरून जनुकीय बहुरूपता नसल्याचे निश्चित झाले.तथापी, बेरारी शेळयांमध्ये आढळून येणारी सुफलनतेस दुसरी इतर जनुके सुध्दा कारणीभुत असतील असे सुचवता येईल. बेरारी शेळीमध्ये आढळणारे सुफलन संक्रमण व कारणीभुत ठरणाऱ्या इतर जनुकांच्या, मोठया प्रमाणांवर अभ्यास केल्यास सुफलनतेच्या संक्रमणाचे प्रकार आणि पध्दत ठरवता येईल.
८.ड.१० पशुधन उत्पादन व व्यवस्थापन विभाग			
१	**शिर्षक**	**:**	**निरनिराळया फारस बंदीचा गीर गायीच्या वागणुकीवर व दुग्धउत्पादनावर होणारा परिणाम**
	निष्कर्ष	:	सदर अभ्यासाअंती असा निष्कर्ष निघतो की, निरनिराळया फारसबंदीचा गीर गाईच्या वागणुकींवर व शांतपणे बसण्यावर समाधानकारक परिणाम दिसुन आला आणि गीर गायींच्या शरीरयष्टी सुचकांवर कुठलाही फरक दिसुन आला नाही.
२	**शिर्षक**	**:**	**निरनिराळ्या गृह पध्दतीचा माडग्याळ जातीच्या का कोकरांच्या वाढीवर होणारा परिणाम**
	निष्कर्ष	:	सदरील अभ्यासाअंती असा निष्कर्ष निघतो की, स्लॉटेड पध्दतीची गृह पध्दत सदरील कोकरांसाठी चांगली आहे व वाढ समाधानकारक दिसुन आली.
३	**शिर्षक**	**:**	**निरनिराळयागृह पध्दतींच्या छतांचा उस्मानाबादी करडांच्या वाढीवर आणि वागणुकीवर होणारा परिणाम**
	निष्कर्ष	:	सदरील अभ्यासाअंती असा निष्कर्ष निघतो की, साध्या छताचा उस्मानाबादी करडांच्या वजन वाढीवर समाधानकारक फरक दिसुन आला.
४	**शिर्षक**	**:**	**हायड्रोपोनीक तंत्राने वाढलेला मका चारा अंशत: खाऊ घातलेल्या उसमानाबादी शेळ्यामधिल शारिरीक स्थिती माणक**
	निष्कर्ष	:	परंपरागत हिरव्या चाऱ्याच्या तुलनेमध्ये जलसंवर्धीत मका चाऱ्यामधे प्रथीनाचे प्रमाण आधीक आढळते रक्तपेशी तसेच शरिरस्थिती माणक यांच्यामधील सुधारणा वरून जलसंवर्धीत मका फायदेशीर असल्याचे सुचीत होते. जैवरसायनीक बाबी जसे एकुण प्रथिणे व रक्तजल क्रिएटीनीन हया साधारण स्थीतीत होत्या या वरून जलसंवर्धीत मक्याचा शेळयावर विपरीत परिणाम होत नसल्याचे सुचीत होते.जलसंवर्धीत मकाचा शेळयांच्या आहारातील सामावेश हा आर्थीक दृष्टया फायदेशीर आहे.
५	**शिर्षक**	**:**	**संकरीत दुधाळ गाईच्या आहारामध्ये युरिया प्रक्रिया केलेल्या ऊसाच्या वाढयाचे मुरघासाचा वापर करुन होणारा परिणाम अभ्यासणे.**
	निष्कर्ष	:	अभ्यासाअंती असे दिसून आले की, संकरीत जनावरांमध्ये ५० टक्के मका मुरघास जर ऊसाचे वाढे मुरघास सोबत बदलले तर दुध उत्पादन, दुधाची गुणवत्ता, रक्तातील घटकात काहीही बदल होत नाही. ज्या भागात एससीटी ची मुबलक प्रमाणात उपलब्धता आहे त्या भागात त्याचा उपयोग केला तर उत्पादन खर्च कमी होईल ऑक्झेटचे प्रमाण हे ०.२८ वरुन ०.२० कमी झाले.
६	**शिर्षक**	**:**	**उस्मानाबादी शेळ्यांच्या वाढीवर चारा देण्याच्या विविध पद्धतीमुळे घडून येणारे परिणाम**
	निष्कर्ष	:	उस्मानाबादी शेळ्यामध्ये हिरव्या व वाळलेल्या चारा पिकांच्या पेंढ्या शेळीघरात लोंबकळत व टांगत्या ठेवून चारा देण्याची पद्धती सर्वाधिक आरामदायक व किफायतशीर आहे त्यामुळे आहार मात्रेत वाढ होते व शारीरिक वाढीसंबंधित सुधारणा दिसून येते.

८.ड.११ कुक्कुटपालन शास्त्र विभाग			
१	**शिर्षक**	:	**विविध गादी माध्यम मिश्रणाचा मांसल पक्ष्यांवर होणाऱ्या परिणामांचा तुलनात्मक अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	म्हणून सर्वंकष नोंदीवरून असे निदर्शनास येते की, भाताच्या तुसाऐवजी सोयाबीन भुसा व ज्वारी भुसा अनुक्रमे ५०%आणि ७५% प्रमाणात गादी माध्यमात वापरता येऊ शकतो. शिवाय भाताच्या तुसाऐवजी गादी माध्यमात ७५%पर्यंत ज्वारीचा भुसा वापरल्यास मांसल पक्ष्यांकडून अधिक उत्पादन व जास्त नफा मिळू शकतो.
२	**शिर्षक**	:	**व्यावसायीक मांसल कोंबडयामध्ये इ. कोलाय जिवणुचा संर्सग निर्माण करूण स्पर्धात्मक जिवाणू देवून आतडयाचे अरोग्य तपासणे**
	निष्कर्ष	:	या सर्व अभ्यासाअंती असा निष्कर्ष करण्यात आला की,खाद्यातील प्रतिवैवीकांच्या वापराला काम्पीटेटीव्ह एक्सलुजन कल्चर हा चांगला पर्याय आहे व त्यामुळे पक्षांची वाढ चांगली होते.
३	**शिर्षक**		**गवार पीठ व बीटा मॅनेज यांचा ब्रायलर पक्ष्यांच्या व्यवस्थापनावरील परिणाम**
	निष्कर्ष		या प्रयोगामध्ये ३२०, व्हेनकॉब ४०० हया जातीच्या मांसलपक्षी सहा आठवडयाच्या कालावधीत अभ्यास करण्यात आले होते. ३२० पक्ष्यांचे आठ गट व प्रत्येक गटात दोन उपगट प्रत्येक उपगटामध्ये वीस पक्षी ठेवण्यात आले होते. गट(ड) ५% दिलेले गवारचे पीठ आणि सोबत पाच ग्राम विकर प्रति क्विंटल खादयातून दिल्यास मांसल पक्ष्यांची वाढ, खादयाचे रूपांतर मांसात करणे फायदेशीर ठरते आणि आर्थिकदृष्टीने फायदेशीर ठरते.
४	**शिर्षक**	:	**नॅनो जस्त ऑक्साईडचा मांसल कोंबडयांच्या उत्पादन क्षमतेवरील परिणाम अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	नॅनो जस्त हे मांसल कोंबडयांच्या खाद्यातुन दिल्यास वजनातील जीवंत पक्ष्यांच्या वजन वाढ चांगल्या प्रकारे पहिल्या आठवडयात आढळून आली. तसेच हयामुळे पक्ष्यांची प्रतिकारक्षमता, शरीरातील जस्त धारणा व मरतुकीचे कमी प्रमाण आढळले.
५	**शिर्षक**	:	**लेयर पक्षांच्या खाद्यात मक्याचे अर्ध्वपातन करून मिळणाऱ्या सुकलेल्या धान्याचा व विद्राव्याचा वापर करून त्याचा अंडी उत्पादन क्षमता आणि अंडयाच्या गुणवत्तेवर होणारा परिणाम अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	लेअर पक्षांच्या खाद्यात मक्याचे उर्ध्वपातन करून मिळणाऱ्या सुकलेल्या धान्याचा व विद्राव्याचा १० टक्क्यापर्यंत वापर केल्यामुळे अंडी देणाऱ्या पक्षांच्या उत्पादनावर कोणताही विपरीत परिणाम दिसुन येत नाही. शिवाय, खाद्यामध्ये १५ आणि २० टक्के प्रमाणात मक्याचे उर्ध्वपातन करून मिळणाऱ्या सुकलेल्या धान्याचा व विद्राव्याचा वापर केल्यामुळे अंडयाची गुणवत्ता वाढते व अंडी उत्पादन जास्त फायदेशीर ठरते.
६	**शिर्षक**	**:**	**मांसल कोबडयांमध्ये क्लोरपायरोफॉसची विषबाधा व त्यावर गोमुत्राचा परिणाम**
	निष्कर्ष	**:**	क्लोरपायरोफॉस ५० मि.ग्रॅ./कि प्रमाणे २८ दिवसा मांसल कोंबडयांना खावू घातलयास विपरीत परिणाम दिसुन आले. त्यामध्ये वजनात घट, खाद्य कमी खाने, यकृत व मुत्रपिंडाची विषबाधा ई. लक्षणे दिसुन आले गोमुत्राचा परिणाम व खाद्य खाणे व वजन वाढणे यावर समाधान कारक दिसुन आला.
७	**शिर्षक**	**:**	**मांसल कोंबडयांमध्ये (काळमेघ) ॲन्ड्रोग्राफीस पॅनीकुलाटाचा इ.कोलाय मुळे होणाऱ्या विकृतीवर परिणाम**
	निष्कर्ष	**:**	प्रायोगिकरित्या इ.कोलाय बाधीत मांसल, कोंबडयांधील, वजनात होणारी वाढ, खाद्य खाण्याचे प्रमाण, रक्त घटक तपासणी केले असता असे लक्षात आले की, काळमेधामध्ये जिवाणुनाशक, यकृत व मुत्रपिंड यांचे गुणधर्म आहेत.
८.ड.१२ पशुजन्य पदार्थ तंत्रज्ञान विभाग			
१	**शिर्षक**	:	**शितपेटी तापमानात साठवणुक केलेल्या कोंबडीच्या मांसाच्या दर्जा सुरक्षेकरीता संवेदिसुचक तयार करणे**
	निष्कर्ष	:	योग्य दर्जा व गुणवत्तापुर्ण कोंबडीच्या मांस पुरवठा शृंखलेत हल्लीउपलब्ध साधने व पद्धती अपरिपूर्ण आहेत, त्याकरीता रासायनिक व नैसर्गिक रंग वापरून विविध संवेदिसुचक विकसित केले गेले. संवेदिसुचकांची निवड पद्धती हि कोंबडीच्या मांसापासुन उत्सर्जित होणाऱ्या पदार्थांशी प्रक्रिया होऊन त्यामध्ये होणाऱ्या रंगातील बदलाचे निरीक्षण करून अभ्यास करण्यात आला.त्याकरीता खालील संवेदीसुचके निवडली गेली. त्यामध्ये संवेदिसुचक-१ हे ब्रोमोक्रेसल पर्पल या रसायनाचा वापर करून विकसित करण्यात आले. तसेच, संवेदिसुचक-२ हे नैसर्गिकरित्या लाल पानकोबीपासून विकसित करण्यात आले. संवेदिसुचक-३ हे सुद्धा नैसर्गिकरित्या लालपानकोबीपासून मिळणाऱ्या द्रव्यामध्ये सिल्वर नॅनोपार्टिकल्सला मिसळून बनविण्यात आले. या तीनही संवेदीसुचकांची शितपेटी तापमानात साठवणूक केलेल्या कोंबडीच्या मांसापासुन उत्सर्जित झालेल्या पदार्थांशी प्रक्रिया होऊन त्यामध्येहोणाऱ्या रंगातील बदलाचे निरीक्षण करून अभ्यास करण्यात आला. जी संवेदिसुचके विकसित केली गेली, त्यांचा शितपेटी तापमानात साठवलेल्या कोंबडीच्या मांसासोबत अत्यंत चांगला रंगबदल दिसून आला विकसित संवेदिसुचका पैकी, संवेदिसुचक-१ शितसाठवणुकी दरम्यान होणाऱ्या ठळक रंगबदलावरून अत्यंत योग्य आहे, असे आढळून आले.

२	शिर्षक	:	**अविष्ठण व अतिशितकरण प्रक्रियेचा कोंबडयांच्या मांसाची गुणवत्ता व साठवणूकीवर होणारा परिणाम**
	निष्कर्ष	:	-१.५ ते -२.५⁰सेल्सिअस तापमानास अतिशितकरण केलेले कोंबडीचे मांस वायुसहीत पाकीटांमध्ये २० दिवस व वायुरहीत पाकीटांमध्ये ४५ दिवसांपर्यंत टिकून राहते.
३	शिर्षक	:	**अतिशीतकरण प्रक्रियेचा चिकन नगेटच्या साठवणुकीवर होणारा परिणाम**
	निष्कर्ष	:	अतिशीत शितकपाटात ठेवलेल्या नगेट्सपेक्षा चांगले होते तसेच वायुसहित पाकीटबंद असलेले नगेट्स अतिशीत (-०.५±०.५⁰सेल्सिअस आणि -२±०.५⁰)सेल्सिअस तापमानावर अभ्यासाच्या ३५ दिवसांपर्यत चांगले होते.
४	शिर्षक	:	**मांसा पासुन नाविण्यपुर्ण पदार्थाच्या विकास व गुणवत्ता मुल्यांकन चिकन चकली**
	निष्कर्ष	:	नमुन्यापेक्षा वायुरहित पाकीटबंद चकलीची गुणवत्ता ३० दिवसांपर्यत खोलीतील तापमानावर टिकूल होती
५	शिर्षक	:	**लाव्ही पक्षांचे मांस मिसळून तयार केलेल्या समृध्द नुडल्सचे प्रक्रिया प्रमाणिकरण आणि गुणवत्ता मुल्यमापन**
	निष्कर्ष	:	४०%लाव्ही पक्षाचे मांस वापरून तयार केलेले नूडल्समध्ये भौतिक रासायनिक तसेच सेन्सरी गुणधर्मामध्ये प्रतिकुलपरिणाम झालेलो आढळून आला नाही. गव्हाच्या पीठामध्ये ४०%लाव्ही पक्षांचे मांस मिसळून तयार केलेले नूडल्स हे एलडीमोईमध्ये पॅक करून ६० दिवसापर्यंत ३५±२८ अंश तापमानाला ठेवता येते गव्हाच्या पीठात ४०%लाव्ही पक्षाचे मांस मिसळून तयार केलेले नूडल्स हे ५०% आणि ६०% लाव्ही पक्षांचे मांस मिसळून तयार केलेल्या नुडल्सपेक्षा कमी किंमतीचे होते.
८.ड.१३ पशु प्रजनन व प्रसुतीशास्त्र विभाग			
१	शिर्षक	:	**वारंवार उलटणा-या म्हशींमध्ये ल्युटोट्रॉपिक संप्रेरकांव्दारे प्रजननक्षमता वाढविणे**
	निष्कर्ष	:	वारंवार उलटणा-या म्हशींमध्ये कृत्रिम रेतन केल्यानंतर ७ व्या दिवशी एच.सी.जी. संप्रेरकांची १५०० IU एवढी मात्रा गर्भधारणेचा दर वाढविण्यासाठी उपयुक्त आहे
२	शिर्षक	:	**डांगी गायींमध्ये ओवीसिंक आणि डबलसिंक कार्यपध्दती वापरून प्रजननक्षमता वाढविणे**
	निष्कर्ष	:	देशी डांगी गायींमध्ये ओवीसिंकपेक्षा डबलसिंक कार्यपध्दती वापरून चांगल्या प्रकारे (६६.६६ Vs ५०.००%) गाभण राहण्याचे प्रमाण वाढविता येते.
३	शिर्षक	:	**'अगार स्कोअरींग' पध्दतीचा अवलंब करून मांजरामधील अर्भकांचा अभ्यास करणे**
	निष्कर्ष	:	मांजरामधील ४० ते ६० दिवसांच्या गाभण काळात पी.ए.व्ही. व इ.डी.व्ही ची वाढझाली आणि पी.आय. व आर.आय. ची घट झाली. वेदनादायक पिलांमध्ये जेव्हा अगार स्कोअर ४ किंवा कमी असेल तेव्हा पील जन्मानंतर २४ तासांपर्यंत जिवंत राहिले.
४	शिर्षक	:	**प्रसुती पश्चात गर्भाशयाच्या दाहाचे निदान व उपचार करण्याच्या पध्दतीचा अभ्यास करून त्याचा संकरित गायींच्या प्रजोत्पादन कार्यक्षमतेवर होणारा परिणाम अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	प्रसुती पश्चात ३० ते ३२ दिवसांनी प्रक्षेत्रावर संकरीत गायींमध्ये आढळणारा गर्भाशियाचा दाह ओळखण्यासाठी वजायनोस्कोप हे उपयुक्त तंत्र आहे. परंतु काचेसारखा स्त्राव असताना सुप्त अवस्थेत गर्भाशयाचा दाह सायटोब्रश ने ओळखणे फारच खात्रीचे आहे. परंतु यासाठी तज्ञ व्यक्तीची गरज लागते. महाराष्ट्रातील नासिक, पुणे भागात गर्भाशयाचा दाह हा इ.कोलाय, स्टेफायलोकोकास व प्रोटिएस या जीवाणूंमुळे होतो. हे जीवाणू सिप्रोफ्लोक्ससिन आणि सेप्ट्रिअक्सझोन या प्रतिजैविकसाठी संवेदनशील आढळले.प्रसुती पश्चात ३०±३२ दिवसात गर्भाशयाच्या दाहाचे निदान झालेल्या गायींमध्ये दोन प्रसुतीदरम्यानचे अंतर ३६५ दिवस पर्यंत करून एका वर्षात एक वासरू मिळवण्याचे उध्दिष्ट मिळविण्यासाठी गायींना प्रोस्टग्लांडीनच्या दोन मात्रा १४ दिवसांच्या आत सेफटायॅक्सन @१० मिग्रॅ/किलो शरीरवजन आणि मेट्रोनिडाझॉल @५ मिग्रॅ/किलो शरिराचे वजनाप्रमाणे दिले असता तसेच ५०० मिग्रॅ औंईस्टर ग्लाइकोजन गर्भाशियात सोडने या उपचाराने सध्या होवू शकते. गर्भाशयाचा दाहाचे निदान झालेल्या तिसऱ्या माजनंतर दाह कमी झाल्याचे आढळून आले.
५	शिर्षक	:	**उस्मानाबादी करडांच्या बीजांड कोषाचा रंगीत डॉपलर अल्टासोनोग्राफी, जैवमिती रक्तजलातील टेस्टास्टेरॉनचा स्तर आणि वीर्याच्या गुणधर्माचा वयात येण्यापूर्वी व नंतरचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	बीजांड कोषाच्या लांबी रूंदी व जाडी मधील जास्त वाढ ५ ते ६ महिन्यात होती. डाव्या बिजांड कोषाची लांबी ही उजव्या बिजांड कोशापेचा जास्त होती. सरासरी वयात येण्याचे वय ६.०५±०.०८ (५.५ ते ६.५) महिने होते. वयात येण्यापूर्वी करडांचे वजन, बिजांड कोषांची लांबी,रूंदी अचानक वाढलेली आढळली, तसेच बिजांड कोशाच्या परीघामध्ये वयात आल्यानंतर लक्षणीय वाढ दिसून आली. विर्याच्या मात्रेत एकत्रित क्रियाकल्प, सुरवातीच्या शुक्राणूंची हालचाल आणि एकत्रित शुक्राणूंचे प्रमाणे ८.५ महिन्यात लक्षणीयरित्या वाढले.

६	शिर्षक	:	**प्रजननक्षमता वाढविण्यासाठी नियंत्रीत प्रजनन कार्यक्रम**
	निष्कर्ष	:	यावरून असा निष्कर्ष काढण्यात येतो कि,प्रजनन व प्रजनन बाह्यऋतु काळात नियंत्रीत प्रजनन कार्यक्रम पध्दतीमधील ओविसिंक सोबतप्रीड कार्यपध्दतीचा वापर केल्यावर प्रसुतीपश्चात म्हशींमधीलवंधत्वावर उपचाराव्दारे प्रजननक्षमता वाढविता येते व सोबतचमाजेची उत्पत्ती, लक्षणे तसेच म्हशींची गर्भधारणक्षमतेतवाढ होऊ शकते.
७	शिर्षक	:	**मादी श्वानांमध्ये गर्भाशयाच्या जडपणाचा उपचारात्मक उपचार**
	निष्कर्ष	:	या संशोधनावरून असा निष्कर्षकाढण्यात येतो की, अंशत: गर्भाशय निरूढी विकारग्रस्त मादी श्वानांमध्ये सर्वोत्तमउपचार डेक्सट्रोज आणि ऑक्सीटोसीन तथा डेक्सट्रोज,कॅलशीयम ग्ल्युकोनेट,ऑक्सीटोसीन व व्हॅलेथामेट ब्रोमाईड यांच्या संयोजनाने करता येतो
८	शिर्षक	:	**श्वानामध्ये स्त्रीबीज सुटण्याची वेळ ठरविण्याच्या पध्दतीचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	प्रोजेस्टेरॉन प्रायोमिगक आणि योनी कोशिक विज्ञानसोबत इलेक्ट्रॉनिक स्त्रीबीज ओव्हुलेशन डिटेक्टर चा वापर करण्यात आला. ईलेक्ट्रॉनिक ओव्हुलेशन डिटेक्टरचा वापर करण्यात आला. ई.ओ.डी.ची सरासरी ३८६.९१$\pm$८३.७९० मादी श्वानांमध्ये स्त्रीबीज सुटण्याची वेळ निश्चित करण्यासाठी लीशमन रासायनिक द्रव्या उपयोगी असल्याचे आढळून आले. सोबतच प्रोजेस्टेरॉन संप्रेरकांची मात्रा ई.ओ.डी. व पी.एच. मात्रा तपासणचाही उपयोग होऊ शकतो.
९	शिर्षक	:	**गर्भाशयाचा दाह असलेल्या गायी व म्हशींमध्ये लिंबाचा अर्क, ल्युगॉल्स आयोडीन आणि ई. कोलाय एल.पी.एस. उपचारांचा प्रतिसाद**
	निष्कर्ष	:	वनस्पती, रासायनिक आणि रोग प्रतिकार क्षमता नियंत्रक औषधोपचार पध्दती एकटया व रोग प्रतिकार क्षमता उत्तेजक औषधांसोबत गर्भाशय दाह असलेल्या जनावरांत वापरले असता असे निदर्शनास आले की, रोगहनयंत्रक ई-कोलाय व रोगप्रतिकार क्षमता उत्तेजक लिवामिसॉल ही उपचार पध्दती गर्भाशय दाह असलेल्या जनावरांत उत्तम असून तिच्यात रोग मुक्ततेचे व गर्भधारणेचे प्रमाणे अधिक आहे.
१०	शिर्षक	:	**गायी व म्हशीमध्ये जी.एन.आर.एच ओजरसाच्या दोन प्रकारच्या मात्रा आणि दोन दोन वेळेस कृत्रिम रेतनातून गर्भधारणेवरील परिणाम**
	निष्कर्ष	:	तुलनात्मकरित्या नियमित व माजचक्र सुरू आसलेल्या गायी व म्हशी मध्ये गर्भशयदाह नसतांना व रोग प्रादुर्भाव नसलेल्या मात्र सतत उलटणाऱ्या जनावरांमध्ये सर्वात जास्त गर्भधारणेसाठी प्रमाण जी. एन.आर.एच.ची लघुमात्रा इंजेक्शन स्नायुत कृत्रिम रेतनासाठी टोचल्यास आढळून आले, तथापि संख्यांकिक पृथ्य:करणात चारही गटात कुठलाही फरक आढळला नाही.
११	शिर्षक	:	**नियंत्रित प्रजनन उपचार पध्दतीत बदल करून प्रजनन क्षमता आणि करडांची संख्या वाढवण्यासाठी उस्मानाबादी शेळयामधील उपयुक्तता अल्ट्रासोनोग्राफी यंत्राव्दारे पडताळणे.**
	निष्कर्ष	:	उस्मानाबादी शेळयांमध्ये, प्रोस्टाग्लान्डिन पूर्वमाज संकलन पध्दत ही प्रजननक्षमता वाढविण्यासाठी सर्वात उत्कृष्ट पध्दत आढळून आली आणि करडांची संख्या वाढवण्यासाठी अतिरिक्त ऊर्जा चेतना ही पध्दत श्रेष्ठ दिसून आली. तसेच लवकरात लवकर गर्भ तपासणी आणि शेणाच्या पिशवीव्दारे ही पध्दत उत्कृष्ट आढळून आली. सोनोग्राफी यंत्राचा वापर शेणपिशवीतील प्रोबव्दारे अधिक लवकर गाभनतेच्या निदानासाठी उपयुक्त आढळून आला तर अशा पध्दतीचा वापर पोटावरून होणाऱ्या प्रोब तपासणीपेक्षा संख्यांकी दृष्टिने उल्लेखनिय आढळून आला.
१२	शिर्षक	:	**रेडयातील विर्यावर ऑक्सीडेटीव्ह ताण आणि ॲन्टीऑक्सीडन्ट्स घटकाचा होणारा परिणाम**
	निष्कर्ष	:	विर्याची प्रत ही रियाक्टीव्ह ऑक्सीजन स्पेसीच आणि ॲन्टीऑक्सीडन्ट घटकांवर अवलंबून असते.
१३	शिर्षक	:	**विविध संप्रेरकाचे प्रोटोकॉल वापरून गाईमधील प्रजनन क्षमता वाढवणे**
	निष्कर्ष	:	गाईमधील प्रजनन क्षमता वाढविण्याकरीता प्रिसींच हा माज एकत्रिकरणाचा उत्तम प्रोटोकॉल आहे.
१४	शिर्षक	:	**संकरीत होलस्टीयन फ्रेशीयन वळुच्या विर्य गुणवत्तेवर जीएनआरएच जनुके आणि त्यांचे बहुमापन यांचा प्रभाव पाहणे**
	निष्कर्ष	:	संकरीत होलस्टीयन फ्रेशीयन वळुमध्ये जीएनआरएच जनुकासाठी २५६ लोकस वर जीजी आणि जीए जनुके दिसली. अंडकोषाची लांबी व हायपोॲसमॅटीक स्वेलींग टेस्ट चे परिणाम सांख्यकिनुसार निकाल लक्षणीय आहेत व अंडकोषाची आणि विर्याची विविधमापके सांख्यिकीनुसार लक्षणीय नाहीत.
१५	शिर्षक	:	**एफ एस एच बीटा सबयुनीट जनुकाचे बहुमापन आणि त्यांचा संकरीत जर्सी व होलस्टीयन फ्रेशीयन वळुच्या विर्याच्या गुणवत्तेचा संबंध पाहणे.**
	निष्कर्ष	:	संकरीत जर्सी व होलस्टीयन फ्रेशीयन वळुमध्ये एफ एस एच बीटा जनुकासाठी बीबी, एबी व एए हे जनुके दिसली तसेच अंडकोषाचे घटक व विर्याचे सर्व गुणधर्म बीबी, एबी व एए जीनोटाईपसाठी सांख्यिकीनुसार अलक्षणीय दिसुन आले.

१६	शिर्षक	:	**आहारातील बहु असंपृक्त स्निग्धाम्लांचा पुरवठा केलेल्या गाईची व्याल्यानंतरच्या कालावधीतील प्रजनन क्षमता अभ्यासणे**
	निष्कर्ष	:	जवसाचा चुरा पुरवठा केलेल्या गाईमध्ये प्रथम गाभण राहण्याचे प्रमाण वाढले व सोयाबीन तेल पुरवठा केलेल्या गाईमध्ये माजाची तीव्रता चांगली दिसुन आली व प्रथम गाभण राहण्याचे प्रमाणावर विपरीत परिणाम दिसुन आले.
८.ड.१४ पशुशल्यचिकित्सा व क्ष-किरण शास्त्र विभाग			
१	शिर्षक	:	**बाय फिजिक कॅलशिअम फोसफेट व प्लॅटिलेट रिच फायब्रिन यांचा लांब हाडांच्या जुळवणित अस्थि मार्गदर्शक म्हणून तुलनात्मक अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	१. हाड जोडण्याची शास्त्राक्रिया केल्यानंतर नविन हाड भरण्याची प्रक्रिया गट ३ गट४ व गट १ प्रमाणे आढळले २. बाय फिजिक कॅलशिअम फोसफेट कमी विरघळणारा व बिटा ट्राय कॅलशिम फोसफेट जास्त विळघळणारा अस्थि मार्गदर्शक आहे.
२	शिर्षक	:	**श्वानात प्रोपोफोल-आयसोफ्लूरेन व केटयामिन आयसोफ्यूरेन हे भूलीचे औषध वापरून फासळीच्या मागे व दोन फासळयाच्या आतून वक्ष पोकळीमध्ये शस्त्रक्रिया**
	निष्कर्ष	:	१. वरील दोन्ही पदधती वक्ष पोकळीमध्ये शस्त्रक्रिया करण्यासाठी योग्य आहेत, तसेच फासळीच्या मागे छेद घेऊन केलेल्या शस्त्राक्रियेत छातीतील अवयव स्पष्ट दिसतात. दोन्ही पदधतीत रक्त व रक्त जलाच्या तपासणीमध्ये फरक आढळला नाही. १. श्वानात प्रोपोफोल-आयसोफ्लूरेन व केटयामिन आयसोफ्यूरेन हे भूलीचे औषध फासळीच्या मागे व दोन फासळयाच्या आतून वक्ष पोकळीमध्ये शास्त्राक्रिया करण्यास योग्य आहे.
३	शिर्षक	:	**श्वानात पारंपारिक व दुरबिणीच्या सहाय्याने पोट व आतडे यांचेवर शस्त्रक्रियेची तुलनात्मक अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	१. दुर्बीणीच्या सहाय्याने पोट व आतडयाच्या शस्त्रक्रियेत अवयव स्पष्ट दिसतात व निदान करण्यात सोपे जाते. २. दुर्बीणीच्या सहाय्याने पोट व आतडयाच्या शस्त्रक्रियेत कमी लांबीचा छेद घेतला जातो व गुंतागुत कमी असते.
४	शिर्षक	:	**श्वानामधील पुर्ण जाडीचा त्वचेचा जाळीचा कलम व एका ठिकाणी राहणारे कातडीच्या देठाचे कलम यांचा उपयोग मोठया जखमामध्ये करणे यांचा तुलनात्मक अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	१. कातडीच्या देठाचे कलम हे श्वानातील मोठया जखमावर योग्यरित्या बसविले जाते. २. श्वानामधील पुर्ण जाडीचा त्वचेचा जाळीचा कलम जर शरीराने स्वीकारला तर तो लावलेला अवयव चांगला दिसतो तसेच झडप पध्दतीने केलेले कलम हे चांगले दिसते व सौदर्य वाढवते.
५	शिर्षक	:	**मादी श्वानामधील विविध लॅप्रोस्कोपिक नसबंदी तंत्रांचे मुल्यांकन**
	निष्कर्ष	:	१) पारंपारिक शल्यचिकित्से पेक्षा लॅप्रोस्कोपिक शल्यचिकित्सा त्या श्रेष्ठ, वेदनारहीत आणि शल्यचिकित्से नंतरच्या व्यवस्थापनासाठी सोप्या होत्या. २) लॅप्रोस्कोपिक किंवा पारंपारिक लॅपरोटॉमी ही कुत्र्यांमधे नसबंदी करण्याची पर्यायी पध्दत असू शकते. लॅप्रोस्कोपिक साल्पेंमटॉमी इतर लॅप्रोस्कोपिक नसबंदी तंत्रा सारख्याच व्यवहार्य आणि सुरक्षित असल्याचे आढळले. तीनही लॅप्रोस्कोपिक तंत्रे कमितकमी आक्रमक असून जन्म नियंत्रण कार्यक्रमासाठी प्रभावीपणे वापरली जावू शकतात.
६	शिर्षक	:	**घोडयांमधील लंगडण्यावर केटामिन झायलाझीन प्रेरित बधीरीकरणामध्ये गॉनीफेसिन आणि डायझेपान चे तुलनात्मक मुल्यमापन.**
	निष्कर्ष	:	१) गॉनीफेसिन, झायलाझीन आणि फेटामीनच्या ट्रिपल ड्रीपसह बधीरिकरण चांगल्या प्रकारे राखून ठेवल्या जाते आणि फारच कमी विपरित परिणाम दिसतात. २) डायझेपाम, झायलॅझीन आणि केटामीन च्या बधीरीकरणापेक्षा गॉनीफेसिन, झायलॅझीन आणि केटामिन मुळे होणाऱ्या बधिरीकरणातुन पुनर्प्राप्ती लवकर व सुरक्षित होते.
७	शिर्षक	:	**श्वानामध्ये वेगवेगळया मुत्रमार्गाच्या पध्दतीचा वापर करून मुतखडयाचे शल्यचिकित्सीय व्यवस्थापन.**
	निष्कर्ष	:	नागपूर पशुवैद्यकिय महाविद्यालयाच्या चिकित्सालयातील कुत्र्यांमध्ये युरोलीथीयासिचे प्रमाण ३.६७ टक्के होते. कमाल संरवेत कुत्रे ३-१ वर्षे वयोगटातील होते. तसेच, डेल्मॅशीयन, लॅब्रोडार आणि पामेरॅनियन जातीच्या कुत्र्यांमध्ये युरोलिथीयासिसचे प्रमाण सर्वाधिक होते.
८	शिर्षक	:	**वाढत्या कुत्र्यांमध्ये पुढच्या पायातील लांब हाडांच्या व्याधींचे शल्यचिकित्सीय व्यवस्थापन.**
	निष्कर्ष	:	१) लॉकींग कॉम्प्रेशन प्लेट हया अपरिपक्प कुत्र्यांमध्ये आढळून येणाऱ्या हाडांच्या व्याधींसाठी प्रभावी होते आणि ३० दिवसांमध्ये कुत्रे सर्वसाधारण दिसून आले. २) प्लेट रॉड तंत्र हयमुर डायफायसिस फ्रॅक्चर साठी अधिक कठोर निर्धारण प्रदान करते.
९	शिर्षक	:	**गाढवांमधील नसबंदीसाठी गॉफेनेसिन केटामिन झायलाझीन चे मुल्यांकन**
	निष्कर्ष	:	गॉफेसिन, झायलॅझील आणि केटामिन च्या ट्रीपल ड्रिपच्या पांच मिनिटांपूर्वी झायलॅझीन १.१ मि.ग्रॅ/ किलो या प्रमाणात दिल्यास गाढवांमध्ये बधिरीकरण वेगवान आणि सहजतेने तयार होते. सोबतच या

			ट्रिपल या ड्रीपमुळे हदयाची क्रिया आणि स्वासोच्छवास उत्तम राहून रक्तातील जैव रासायनिक परिणाम कमी प्रमाणात होतात. जेथे स्वासोच्छवासाद्वारे बधिरीकरणासाठी उपकरणे उपलब्ध नसतील अशा ठिकाणी गाढवांमध्ये बधीरीकरणासाठी उपरोक्त ट्रीपल ड्रिप चा उपयोग श्रेष्ठ ठरतो.
१०	**शिर्षक**	:	**अर्मिनालिया अर्जुन वृक्षाचे बकरीच्या जखम भरणीवरील वैद्यकिय मूल्यमापन**
	निष्कर्ष	:	अर्जुन वृक्षाचे ५ टक्के मिथॅनोलिक अर्काच्या सहाय्याने बनवलेले मलम हे वापरण्यास सोपे, सुरक्षित आणि स्वस्त असल्याचे दिसून आले. तयार केलेले मलम हे सुगंधित असून जखमेवर सोयीस्कररीत्या पसरणे. रेफ्रिजरेशन व ऋण तापमानाला हे स्थिर आहे. कोणत्याही प्रकारचे दुष्परिणाम आढळले नाहीत.
११	**शिर्षक**	:	**मादी श्वानांमध्ये असेप्रोमेझीन-ब्युटोरफेलोल-ग्लायकोपायरोलेट व प्रोपोफोल यांच्या सहाय्याने ओव्हरियो हिस्टेरेक्टोमी (गर्भाशय व अंडाशय काढून टाकण्याची प्रक्रिया)**
	निष्कर्ष	:	ग्रुप 'ब' मधील जखमेचे क्षेत्र आणि जख्मा आकुंचन पाण्याची टक्केवारी ही ५ आणि १० व्या दिवशी ग्रुप 'अ' पेक्षा खुपचे चांगली होती. हिमोग्लोबीन, पीसीव्ही, टीएलसी, टीईसी, ईएसआर मधील बदल लक्षणिक नव्हते. इओसिनोफीक मध्ये लक्षणिय वाढ तर मोनोसाईट मध्ये लक्षणिय घट दिसुन आली.
१२	**शिर्षक**	:	**म्हशींमध्ये श्वासपटलाचा अंतर्गळू शिवण्यासाइी एकस्तरीय व द्विस्तरीय शस्त्रक्रिया पद्धतीचे तुलनात्मक मुल्यमापन करणे**
	निष्कर्ष	:	द्विस्तरीय शस्त्रक्रियेद्वारे श्वासपटलाचा अंतर्गळ शिवताना सर्व म्हशींवर पहिल्या दिवशी नेहमी प्रमाणे डाव्या बाजूने पोटाची शस्त्रक्रियाकरुन दुसऱ्या दिवशी उदर पोकळीच्या बाजूने श्वासपटलाला टाके टाकण्याची शस्त्रक्रिया कोणत्याही गुंतागुंती शिवाय करण्यात आली. पण दोन शस्त्रक्रिया झाल्याने जल उपचार पद्धतीवर विशेष लक्ष दयावे लागले. शस्त्रक्रियेदरम्यान पॉझिटीव्ह प्रेशर व्हेंटीलेटरच्या अनुपलब्धतेमुळे प्रत्येक गटातील एक, याप्रमाणे एकूण दोन म्हशींचा श्वासोच्छवास बंद पडल्याने मृत्यू झाला मात्र बाकी सर्व म्हशी या आजारातून मुक्त झाल्या.
१३	**शिर्षक**	:	**श्वानांच्या मोतीबिंदूच्या उपचाराकरीता एक्स्ट्राकेप्सुलार व फेकोएमुल्सिफिकेशन तंत्रज्ञानांची तुलना करणे**
	निष्कर्ष	:	सदर प्रयोगाचा निष्कर्ष हे दर्शवितो की, फेकोएमुल्सिफिकेशन तंत्रज्ञांनामध्ये एक्स्ट्राकेप्सुलार तंत्रज्ञांनाच्या तुलनेत शस्त्रक्रियेनंतर कमी अडथळे दिसून येतात, तसेच शस्त्रक्रियेनंतरचा बरा होण्याचा कालावधीही कमी लागतो व दृष्टीची गुणवत्ता ही तुलनात्मकरीत्या चांगली असते.
१४	**शिर्षक**	:	**स्ट्रींग ऑफ पर्लस इंटरलॉकिंग प्लेट व प्लेटलेट रीच प्लाझमा आणि फक्त स्ट्रींग ऑफ पर्लस इंटरलॉकिंग प्लेट वापरुन श्वानाच्या आस्थिभंगावर उपचारात्मक तुलना**
	निष्कर्ष	:	सदर अभ्यासामध्ये असे निष्कर्ष निघाले की, श्वानामध्ये हाडांचा फॅक्चर उपचार करताना किंवा जुळवताना पर्ल ऑफ स्ट्रींग प्लेट बरोबर प्लेटलेट रीच प्लाझमा उपयुक्ता वाढवते व तसेच श्वानामध्ये लंगडण्याचे प्रमाण कमी होते. श्वान लवकरच स्वत:चे वजन घेऊन त्या पायावर चालू शकतो.
१५	**शिर्षक**	:	**म्हशींमध्ये एपीड्यूरल ॲनेस्थेसियासाठी रोपीवाकाइन आणि लिग्नोकेन हायड्रोक्लोराइडची कार्यक्षमता**
	निष्कर्ष	:	लिग्नोकेन एचसीएलचे एपिड्यूरल टोचल्यावर रोपीवाकाइन एचसीएलपेक्षा लवकर सुंघणीला प्रारंभ करतो. रोपिवाकाइन एचसीएल हे लिग्नोकेन एचसीएल पेक्षा अधिक लक्षणीय कालावधी करीता टिकून राहते.रोपिवाकाइन एचसीएल हे मागील अवयवांच्या समन्वयातील नगण्य मोटरशी निगडीत होते, त्यामुळे पेल्विक, मूत्रसंस्था, पेरिनेल मॅन्युप्युलेशन आणि शस्त्रक्रिया सोयिस्कर पद्धतीने उभ्या स्थितीत केल्या जाऊ शकतात.
८.ड.१५ चिकित्सालयीन पशुऔषधवैद्यक शास्त्र, नितिशास्त्र, न्यायवैद्यकशास्त्र विभाग			
१	**शिर्षक**	:	**हेमोडायलेसीस वापरून ऑलिजिना युरिक गुप्तरोग बिघडलेले कार्यसह श्वानाचे उपचारात्मक व्यवस्थापन**
	निष्कर्ष	:	अ) ऑलियगानुरिया शारीरिक किंवा पॅथॉलॉजीकल असू शकते आणि ऑलियगानुरियाच्या अल-ऑलिग्युरियाला कव्हरेजमुळे किडनीच्याच दुखापतीच्या पुनरूत्पादनाचा अर्थ नाही. ब) ऑलिग्युरिक AKI Anuric AKI पेक्षा सौम्य आहे. क) रूग्णाला ऑलिग्युरिया नॉन ऑलिग्युरियाचे रूपांतर डायलेसीसने केले जाते. ड) सकारात्मक द्रव शिल्लक मध्ये गरीब टिकणारी क्षमता आहे. इ) डायलिसिसमध्ये एकेआय रूग्णांना वेळोवेळी केलेल्या रेफरलमध्ये उत्तम उपजिविकेचे आणि परिणाम चांगले आहेत.
२	**शिर्षक**	:	**निरोगी जर्मन शेफर्डमध्ये एकमोड एकोकार्डीयोग्राफी मापदंडाचा अभ्यास**
	निष्कर्ष	:	अ) नर आणि मादीसाठी सरासरी व्हाईट्रोक्साईड 9-72 ± 0-12 आणि 9-90 ± 0-08 अनुक्रम संख्याशास्त्रीय फरक नाही. ब) ईसीजी मापदंडातील लिंग फरक नाही. क) एलएच्या आयामांचा बीडब्ल्यु आणि बीएसएमध्ये नर, माद्यांमध्ये एलव्हीडीसह सकारात्मक सहसंबंध होता. ड) सचित्र ईकोकार्डियोग्राफिक पॅरामिटर्स भारतीय शस्त्रांत व्यवस्थापित जर्मन शेफर्ड कुत्र्यांसाठी

			संदर्भश्रेणी म्हणुन काम करू शकतात.
३	**शिर्षक**	:	**श्वानांतील मधूमेहाचे निदान व उपचार**
	निष्कर्ष	:	श्वानांतील मधुमेहाचे निदान व उपचार या अध्यनांतर्गत पशुवैद्यकीय शैक्षणिक संकूल आणि पशुवैद्यकीय चिकित्सालयिन निती न्यायवैद्यक शास्त्र विभाग, नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर येथे, मुत्र,तहान व भूक यांची वाढलेली मात्रा व स्थुलता इत्यादी लक्षणे असलेल्या ५ वर्षे व त्यावरिल श्वानांच्या रक्तातील साखरेची ग १५० मि. ग्रॅ./डे.ली. पेक्षा जास्त वाढलेली मात्रा इत्यांदीचा समावेश करण्यात आलामधुमेहाची लक्षणे असलेल्या एकुण ६४२ श्वानांची चाचणी करण्यात आली. त्यात एकंदरीत १. ८६ टक्के मधूमेहाचा प्रभाव आढळून आला. त्यापैकी लॅब्राडोरजातींच्या श्वानात सर्वाधिक (५८.३३%) त्याखालोखाल स्पित्स (१६.३३) आणि डॅश्चहाऊंट,मोंगरेल व गोल्डन रेट्रीवर मध्ये अनुक्रमे १६.६६ टक्के व ८.३३% प्रभाव दिसून आला. तुलनात्मक दृष्टया मादी श्वानामध्ये नर श्वानापेक्षा जास्त प्रमाणात आढळलेमुत्र, तहान, भूक इत्यादीच्या मात्रेत वाढ, स्थुलता आणि स्तुती इत्यादी लक्षणे असलेल्या श्वानांमध्येआढळून आले. तसेच एका वैद्यकीय प्रकरणात द्विपक्षीय मोतीबिंदु व ४ प्रकरणात मुत्रपिंड बाधीत झाल्याचे दिसून आले. या अभ्यासांतर्गत मधुमेहग्रस्त श्वानांची दोन गटात विभागणी करण्यात आली एका गटात प्रत्येकी ६ श्वान गट-१ मधील मधुमेह ग्रस्त श्वानांवर सक्रिय झींक सिरप, सक्रिय आर्जिनीन, कॅल्सियम पेंटोथॅनेट-एल-कार्बिटीन आणि लेट्यूस अर्क १ मिली/५ किलो शरीराचे वजन, ने उपचार करण्यात आले, तर गट-२ मधील श्वानांवर पूर्नसंयोजित इन्शुलीन ०.५ आय यु/किलो मात्रा जेवणानंतर प्रत्येकी १२ तासांच्या अंतराने उपचार करण्यात आले. रक्तजीवशास्त्रीय मापदंडाच्या आधारे एका गटात व दोन गटांतर्गत रक्ताच्या साखरेत, पूर्नसंयोजीत इन्शुलिनच्या उपचाराला प्रतिसाद दिलेल्या श्वानांमध्ये रक्तातील जेवणानंतरच्या साखरेची मात्रा परिणामकारक रित्या कमी झाली असल्याचे दिसून आले. रक्तद्रण्यातील युरिया नायट्रोजनवरकुठलाही परिणाम झाला नसल्याचे आढळून आलेदोन्ही गटांवर करण्यात आलेल्या अभ्यासाच्या दिवसात रक्तगुणधर्माशास्त्रीयमापदंड जसे, टीएलसी हिमोग्लोबीन, पीसीव्ही आणि टीईसी, तसेच जीवरसायनशास्त्रीय मापदंड जसे, रक्तद्रव्यातील क्रेयाटिनीन मध्ये कुठलाही परिणामकारक फरक झाला नसल्याचे आढळून आले. तथापि,न्युट्रोफील आणि लिंफोसाईट या रक्तपेशीयांच्या संख्येत मात्र दोन्ही गटात परिणामकारक बदल झाला असल्याचे आढळून आले. मुत्र नमुन्यांच्या विश्लेषणातून सर्वच श्वानांच्या नमुन्यात कमी-अधिक प्रमाणात साखर व केटोन-युरिया व प्रोटिनयुरिया प्रत्येकी ३३.३३ असल्याचे आढळून आहे. मुत्राच्या ३३ टक्के नमुन्यात ई.कोलाय जीवाणू असल्याचे निर्दशात आले.
४	**शिर्षक**	:	**शेळयातील आम्लपीत्ताच्या उपचारामध्ये आवश्यक तेलांचा सहाय्यक औषधी उपचार म्हणून उपयोगीता तपासणे**
	निष्कर्ष	:	'आम्लपीत्त' या रोगाने बाधीत शेळयांची संख्या सर्वसाधारणपणे २९.४४ टक्के दिसून आली. शेळयांच्या आम्लपीत्ताच्या उपचारा करीता मान्यता प्राप्त उपचारा बरोबरच १ मीली लसणाचे तेल कोठी-पोटातुन तसेच १ मीली दालचीनीचे तेल २ मिली कोठी-पोटातून सहाय्यक उपचार पध्दती म्हणून दिले असता फायदेशीर ठरते.
५	**शिर्षक**	:	**विविध उपचार पद्धतींचा अवलंब करुन गायवर्गीय प्राण्यांमधील थायलेरिओसीस रोगाचे उपचारात्मक व्यवस्थापन**
	निष्कर्ष	:	गायवर्गीय प्राण्यांमधील थायलेरिओसीस रोगाचे उपचारासाठी बुपार्व्हाक्कोन व लिव्हामिसॉल या मिश्र उपचाराला सर्वोत्तम प्रतिसाद मिळाला. तद्नंतर या खालोखाल केवळ बुपार्व्हाक्कोन आणि त्यानंतर क्लोरोक्वीन व लिव्हामिसॉलच्या मिश्र उपचारास प्रतिसाद मिळाला.
६	**शिर्षक**	:	**म्हशींमधील उरमोडी या आजारामध्ये विविध उपचार पद्धतींचे मूल्यमापन**
	निष्कर्ष	:	१.उरमोडी हा चापचयाशी निगडित आजार अवर्षण प्रवण मराठवाड्यामध्ये सर्वसाधारणपणे आढळून येतो. २.उरमोडी हा आजार प्रामुख्याने स्थानिक म्हशींच्या जास्त दूध उत्पादन देणाऱ्या प्रजातीमध्ये वेताच्या मध्य ते शेवटी तसेच गर्भधारणेचा मध्य ते शेवट या कालावधीत आढळून येतो. ३.जास्त दूध उत्पादकता, गाभणकाळ व आहार मधील पूर्णपणे वाळलेल्या चा-याचा समावेश हे प्रमुख घटक उरमोडी आजारास कारणीभूत आहेत. ४.म्हशींमधील उरमोडी या आजाराचे तात्पुरत्या स्वरूपात निदान हळूहळू खालावत जाणारी तब्बेत, आखडून चालणे, पाठीच्या कण्यामध्ये बाक येणे, उठताना बराच वेळ पुढच्या पायाच्या सांध्यावर भार देऊन उठणे इत्यादी लक्षणांवरूनकरता येते. ५. उरमोडी आजाराचे निश्चित निदान हे रक्तजल नमुन्यातील स्फुरदाचे प्रमाण कमी होणे व हाडांची क्ष किरण तपासणी वरून करता येते. ६.उदगीर परिसरातील मातीमध्ये स्फुरद खनिजाची कमतरता आढळून आली. ७.उरमोडी प्रवण भागामधील उत्पादित चाऱ्यामध्ये स्फुरद खनिजाची तीव्र कमतरता आढळून आली तसेच कॅलसियम : स्फुरद हे प्रमाण जास्त असल्याचे दिसून आले.

			८.उरमोडी ग्रस्त म्हशींमध्ये शिरेतून बफर्ड फॉस्फरस व खुराकमधून खनिज क्षारमिश्रण ही सयुंक्त उपचार पद्धती सर्वात जास्त उपयुक्त व किफायतशीर असल्याचे आढळून आले. ९.उरमोडीप्रवण क्षेत्रामध्ये पशुपालकांना आपल्या दुभत्या म्हशींना योग्य प्रमाणात खुराक देण्याबद्दल मार्गदर्शन करणे गरजेचे आहे. १०.उरमोडीग्रस्त क्षेत्रामधील माती व चाऱ्या मधील स्फुरदची कमतरता पाहता, स्फुरदकमतरते मुळे होणार आजार टाळण्यासाठी दुभत्या म्हशींच्या आहारात नियमितपणे खनिज क्षार पुरवठा आवश्यक आहे.
७	शिर्षक	:	**गुरांच्या थैलेरियासीस रोगावर कॅलोट्रॉपिस प्रोसेरा आणि आरटेमिसीया ॲनुवाची उपचारात्मक परिणामकारकता पाहणे**
	निष्कर्ष	:	कॅलोट्रॉपिस प्रोसेरा फुलांचा अर्क आणि भुकटी आणि आरटेमिसीया ॲनुवा वनस्पतीचा अर्क आणि भुकटी औषधोपचाराने चिकित्सालयीन आणि रक्त जैवरासायनिक घटकात सुधारणा करून कोणत्याही विपरित परिणामाशिवाय थैलेरिया परजिवीचा नायनाट करण्याकरीता आशाजनक परिणामकारकता दाखवली. तथापी आरटेमिसीया ॲनुवा वनस्पतीचा पाणी मिश्रीत इथेनॉल अर्क औषधोपचार कॅलोट्रॉपिस प्रोसेरा वनस्पती औषधोपचारापेक्षा सुप्त थैलेरियासीस रोगाविरूध्द अधिक चांगल्या तऱ्हेने पुर्नप्राप्ती करण्यास औषधोपचारासाठी अधिक चांगली पसंती होवु शकते.
८	शिर्षक	:	**गोवर्गीय जनावरांचे खुरांच्या बाधेवर उपाययोजनांसाठी शल्य चिकित्सालयीन उपचार पध्दतीचा अभ्यास करणे**
	निष्कर्ष	:	खुरबाधा रोखण्यासाठी खुर कापणी हि यशस्वी प्रतिबंधात्मक व उपचारात्मक पध्दती असुन यामुळे पशुपालकांचे आर्थिक नुकसान टाळता येते. बाधा झाल्यास आवश्यकतेनुसार योग्य उपचार पध्दतीचा वापर करून खुरबाधेवर यशस्वी उपचार करता येतो. खुरबाधेमुळे होणारे आर्थिक नुकसान, नियमीत खुर कापणीचे महत्व व फायदे, खुर नियमीत धुवुन स्वच्छ केल्याने होणारे फायदे याबाबत पशुपालकांमध्ये तसेच पशुवैद्यकांमध्ये जागृतता निर्माण करणे करीता अभियान राबविण्यात यावे.
८.ड.१६ पशुवैद्यकीय व पशुसंवर्धन विस्तार विभाग			
१	शिर्षक	:	**महाराष्ट्रातील बीड जिल्हयातील झुणोटिक रोगांविषयीचे दुग्धशाळेचे ज्ञानस्तर**
	निष्कर्ष	:	१) बहुसंख्य शेतकरी मध्यमवयीन होते, वेगळे आणि मध्यम कुटुंबाच्या चआकारासह डेअरी आणि शेतीसह अर्धमाध्यम जमिनीचा मिळकत त्यांच्या मध्यम आकाराच्या आकारात स्त्रोत म्हणुन करतात. २) बिड जिल्हयातील दुग्धशहा शेतकऱ्यांना रोगासंबंधीचे रोगाबद्दल गरीब व आंशिक ज्ञान आहे. तथापि, डेअरीच्या बहुसंख्य शेतकऱ्यांना ब्रुसेलोसिस, टीबी, रेबीज, एफएमडी, टिटॅनस आणि डर्माटिऑफफि ओटॉसिस विषयी योगय ज्ञान होते. ३) जागरूकता आणि अकुशल ज्ञानाचा अभवा, झुनोटिक रोगासाठी खरेदी करण्यापूर्वी रोग्यांची कोणतही चाचणी नाही. शेतकऱ्यांना झुनोटिक रोग प्राण्यांना हाताळतांना स्वत:ची लसकरणही दुग्धशाहा शेतकऱ्यांना भेडसावणारी मोठी अडचण होती.
२	शिर्षक	:	**कोल्हापूर जिल्हयातील डेअरी उद्योजकांकडून आयसीटी उपकरण म्हणुन मोबाईल फोन चा वापर**
	निष्कर्ष	:	१) बहुतेक प्रतिसादक मध्यमवर्गीय गटातील होते आणि दुग्धशाळा थेट डेअरी सहकारी शाखांना नियमित वर्षभरात विकतात, त्यामुहे मध्यमवर्गीय माणसाची भूमीका दूर होते. २) दुग्धव्यवसाय क्षेत्रातील बहुतांश (१०० टक्के) दुग्धव्यवसाय क्षेत्रातील बहुतांश (१०० टक्के) पशुसंवर्धन व संबंधित विभागांबाबत माहिती मिळविण्यासाठी मोबाईल फोनचा वापर करण्याबाबत अनुकुल दृष्टिकोण आहे. ३) डेअरी उद्योजकांचा बहुतांश (१०० टक्के) मोबाईल फोनचा उपयोग होतो आणि ५० टक्के उत्तरदात्यांना विविध डेअरी मोबाईल अनुप्रयोगांच्या वापराबद्दल उच्च ज्ञान होते. ४) पशुवैद्यकीय तज्ञांकडे सहज प्रवेश केल्यामुळे वेळ आणि अंतर अडथळा आणि माहितीचे विश्वाई स्त्रोत मिळविण्यावर वेळोवेळी प्रवेश कमी होतो. मोबाईल फोन/इंटरनेट सेवांचा खर्च, कमी नेटवर्क सेवांचा कनेक्टिविटी आणि सुरक्षा समस्या (फसवणुक हॅकींग, व्हायरस ई.) ही डेअरी उद्योजकांकडुन मोठी अडचण होतो.
३	शिर्षक	:	**महाराष्ट्रातील गडचिरोली जिल्हयातील आदिवासी शेळीपालनाचे वर्णनात्मक विश्लेषण**
	निष्कर्ष	:	सदर अभ्यासप्रकल्प "महाराष्ट्रातील गडचिरोली जिल्हयातील आदिवासी शेळीपालनाचे वर्णनात्मक विश्लेषण" हे अध्ययन करण्याकरिता हेतूपुरस्पर नमुना पध्दतीचा अवलंबकरून धानोरा, कुरखेडा व कोरची या तालुक्यातील प्रत्येकी ५ गांवे अभ्यासाकरीता निवडण्यात आली. त्यामध्ये प्रत्येक गावातुन १० प्रतिवादी निवडुन एकुण १५० प्रतिवादी तिन्ही तालुक्यातुन निवडण्यात आले व अभ्यास करण्यात आला. माहिती ही रचनात्मक मुलाखत अनुसुचीचा वापर करून प्रत्यक्ष मुलाखतीद्वारे सहजगत्या निवडलेल्या १५० प्रतिवाद्यांकडुन माहिती संकलीत करण्यात आली व संकलीत माहितीचे

		विश्लेषण आवश्यकतेनुसार वापरण्याकरिता योग्य सांख्यिकी प्रणालीचा वापर करून सहजरीत्या अवगत होईल अशा पध्दतीने मांडण्यात आली. सदर अभ्यासातुन असे आढळले की, बहुतांश प्रतिवादी हे तरूण (४९.३३:), हलबा जातीचे (६०.००:), माध्यमिक शिक्षण घेतलेले (३४.००:), विभक्त कुटुंबातील (९७.३०:), मध्यम कुटुंब संख्या असणारे (८४.६७:), लहान शेळयांचा कळप असणारे (८४.६७:), कमी वार्षिक उत्पन्न असणारे (४८.६७:), कमी जमीन असणारे (५४.६७:), मध्यम अनुभव असणारे (५८.००:), प्रसार माध्यमांचा अल्प वापर करणारे (९७.३३:), अधिक ज्ञान असणारे आणि कमी सामाजिक सहभाग असणारे होते. सदर अध्ययनाअंतर्गत असे आढळले की, शास्त्रीय शेळीपालनाचा एकुण अवलंब कमी प्रमाणात आहे आणि जात, कुटुंबाची संख्या, एकुण वार्षिक उत्पन्न व शेळीपालनाचे ज्ञान हे सकारात्मक व लक्षणीयरीत्या शास्त्रीय शेळीपालनाच्या अवलंबाशी संबंधित होते. सदर अभ्यासक्रमाच्या अंतर्गत एकुण ४९ पारंपारिक स्वदेशी ज्ञानांचे दस्तऐवजीकरण करण्यात आले आणि त्यांच्या उपयोगीतेचा अभ्यास करण्यात आला. स्थानिक पातळीवरील सहज उपलब्ध ज्ञान, अवलंब करण्यास सोपे व स्थानिक लोकांच्या विश्वासाशी सुसंगत असणारे आणि कमी खर्चाचे असल्याकारणाने या पारंपारिक स्वदेशीज्ञानाचा वापर आदिवासी शेतकऱ्यांमार्फत वापरण्यात येतो.

८.इ. कर्मचाऱ्यांव्दारा संशोधन

८.इ.१. पशुवैद्यकीय शरीरक्रियाशास्त्र विभाग			
१	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**ऍडिपोकिन्सच्या म्हशींच्या अंडाशयात अभिव्यक्ति, स्थानिकीकरण आणि बदलावाचा प्रभाव**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. एम. गुप्ता, सहा. प्राध्यापक, डॉ. जे.पी. कोरडे व डॉ. एन. व्ही. कुरकुरे, नापवैम, नागपूर
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	डीएसटी-एसइआरबी, नवी दिल्ली
	सारांश		संशोधन कार्य सुरू आहे. दुसरा हप्ता ९.५ लाख मिळाला
२	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**लेप्टीन जनुकाचे पॉलिमॉफिझम आणि त्याचा प्रथिने व दुधातील इतर घटकांशी पंढरपुरी म्हशींमधील संबंध**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ.व्ही.आर.पाटोदकर, डॉ.प्रज्वलिनी मेहेरे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	:	अभ्यास केला असता असे दिसून आले की, लेप्टीन जनुकातील एक्झॉन २ च्या विश्लेषणाकरीता करण्यात आला असून एच पी एच आय एन्झाइम हया जनुकाला कापले असता कुठलाही फरक आढळला नाही.
३	**प्रकल्पाचे नाव :-**	:	**उदगीर परिसराच्या हवामानाच्या स्तराचा अभ्यास**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. एस. एस. कुळकर्णी
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर
	सारांश	:	शरीरक्रियाशास्त्र विभागात आयएमडी, पुणे द्वारा मान्यताप्राप्त एक वेधशाळा असून, वेधशाळा असलेले प्रथम पशुवैद्यक महाविद्यालय मानले जाते कि ज्यामध्ये क्षेत्रिय ॲग्रोक्लायमॅटीक झोनचा दर्जा निर्धारित करण्यासाठी, ॲम्प्लीटयुड आणि वेगवेगळया ऋतुत वातावरण बदलातील वारंवारता नोंदविण्यासाठी, संशोधनासाठी डेटा उपलब्ध करून देण्यासाठी, संशोधनासाठी हवामानातील बदलानुसार जनावरांतील शारीरीक वैशिष्ट्यांची निरीक्षणे नोंदविण्यासाठी, तसेच पशुसंवर्धनासाठी सुधारित व्यवस्थापन सल्लागार पद्धती विकसित करण्याकरिता मदत करते.
४	**प्रकल्पाचे नाव :-**	:	**पवैम, उदगीरच्या प्रक्षेत्रामध्ये देवणी पशु आणि मराठवाडी म्हशींमध्ये बॉयोमीट्रिक मोजमापन**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. एम.एम.वैद्य
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	:	विविध संस्थागत प्रकल्प असून विविध स्थानिक जातींमध्ये (अमृतमहल, पुंगणूर व देवनी) पर्यावरणाचा ताण सहन करावा यासाठी आण्विक, एंडोक्राइन आणि फिजिकल पद्धतीचा अर्थ

			लावणे आणि प्रजनन व उत्पादनक्षम कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी योग्य हस्तक्षेप करणे. एनआयएएनपी, बंगलोरहा प्रस्ताव आयसीएआरला सादर केलेल्या विषयावर बहु संस्थात्मक प्रकल्प आहे. एनएएसएफ आयसीएआर ने वरील संकल्पना स्वीकारली असून छाननी प्रगतीपथावर आहे.
५	प्रकल्पाचे नाव :-	:	**बेरारी शेळीच्या दुधातील घटकांचा अभ्यास करणे**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	प्राजक्ता शैलेंद्र कुरळकर
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	:	काम चालु आहे
८.इ.२. पशुवैद्यकीय जिवरसायनशास्त्र विभाग			
१	प्रकल्पाचे नाव	:	**पोल्ट्रीपासून अलग केलेल्या, सॅल्मोनेला एन्टिरिका जिवानूपासून काढलेल्या प्लॅस्मिडच्या आण्विकचे वैशिष्ट्यीकृत विश्लेषण**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. एन. झेड. गायकवाड, ए डॉ. ए. व्ही. भोंसले, डॉ. व्ही.एस. वास्कर आणि डॉ. ए.एम. शेंडे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर
	सारांश	:	सध्याचा अभ्यास कुक्कुट विष्ठा गोळा करणे, सॅल्मोनेला एन्टिरिका आणि सॅल्मोनेला एंटिकामधून काढलेल्या प्लॅस्मिडवरील आण्विक लक्षणांचे आधारावर आधारित आहे. कार्य प्रगतीपथावर आहेरू पोल्ट्रीपासून विष्ठे चे नमुने गोळा केले जातात आणि त्यावर प्रक्रिया केली जाते. विष्ठेच्या सॅम्पल चे कल्चर सालानाइट ब्रोथ च्या साह्याने मेकॉनकिसे अगर मध्ये सामोनेलच्या वसाहतीच्या स्वरूपात पाहिले.
२	प्रकल्पाचे नाव	:	**गरोदर ट्रांजिशन देवणी गायीचे प्री-पारटम स्थिती मधील चयापचय क्रीयाच्या प्रोफायालिंगचा अभ्यास**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ एम. जे. सानप डॉ.एन. झेड. गायकवाड,डॉ. वि. एम. साळुंके आणि डॉ. एम. एम. वैद्य
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर
	सारांश	:	सध्याचे अभ्यास हे निवडलेल्या गरोदर ट्रांजिशन देवणी गायींमध्ये चयापचय प्रोफाइलवर आधारित आहे. जनावरांमधील चयापचय क्रिया सर्वसाधारणपणे चालण्यासाठी सुधारात्मक उपाय करणे व गर्भवती जनावरांची चयापचय स्थिती निर्धारित करणे हा अभ्यासाचा हेतू आहे. काम प्रगतीपथावर आहे.प्रयोगशाळेत काही नमुने घेण्यात आले. रक्त घटकाचे विश्लेषन.रक्त विश्लेषकांच्या साह्याने करण्यात आले. बायोकेमिकल अर्ध ऑटो ॲनालिझरवर बायोकेमिकल किट द्वारा सम्प्लसचे विश्लेषन केले.
३	प्रकल्पाचे नाव :-	:	**म्हशीमधील (बुब्यालस बुब्यालीस) स्तनदाह व स्तनदाहाचे दूध रचनेवरील परीणाम.**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. ए. एम. शेंडे डॉ. लक्ष्मीकांत कोकाटे व डॉ. एन. झेड. गायकवाड
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर
	सारांश	:	सध्याचे अभ्यास हे म्हशीमधील स्तनदाह आणि म्हशीच्या संरक्षणावरील स्तनदाहांच्या प्रभावावर आधारित आहे. काही नमुने गोळा करण्यात आले आणि स्तनदाह ओळखण्यासाठी प्रक्रिया केली. पुढील काम प्रगतीपथावर आहे.
८.इ.३. पशुवैद्यकीय परोपजीवी शास्त्र विभाग			
१	प्रकल्पाचे नाव	:	**ब्रॉयलर कोंबडीमध्ये सिकल कॉक्सीडीओसीस प्रतिबंधकाचे मुल्यमापन**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ.के.कुंन्डु, डॉ.एम.डब्ल्यु.खासनिस, डॉ.व्ही.डी.लोणकर, डॉ.ए.एस.कदम
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	:	अभ्यास केला असता असे दिसून आले की, ५ टक्के निलगिरी तेल, इमल्शन मुळे उसीस्ट स्पोरुलेशन्स कमी होते.

८.इ.४. पशुवैद्यकीयसुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग			
१	प्रकल्पाचे नाव	:	टर्की पॉक्सचे जनुकीय गुणधर्म
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ.एम.एम.पावडे व डॉ.पी.पी.म्हसे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	:	टर्की पॉक्सचे जनुक पी ४ बी चे पीसीआर केले असता त्यामध्ये ५७८ बी पी आढळून आला.
८.इ.५. पशुविकृतिशास्त्र विभाग			
१	प्रकल्पाचे नाव	:	रिंव्हॉल्व्हींग फंड स्किम 'इस्टॅब्लिशमेंट ऑफ डायग्नोस्टीक लॅबोरेटरी फॉर ॲनिमल्स ॲन्ड बर्ड्स
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	: :	डॉ. डी. पी. कदम डॉ. पी. व्ही. मेश्राम, डॉ. जी. के. सावले, डॉ व्ही. एस. धायगुडे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	भाकृअप, नवी दिल्ली
	सारांश	:	**सारांश :-** वेगवेगळया रोगग्रस्त प्राण्यांच्या रक्त, लघवी, स्त्राव, उती इत्यादींचे नमुने तपासून त्यांच्या वेगवेगळया प्रयोगशालेय रोगनिदान चाचण्या करून निष्कर्ष सांगण्यात आले. रोग नमुने तपासणीचे निष्कर्ष खालीलप्रमाणे होते.

रक्तजल तपासणी (बायोकेमिकल टेस्टस्)

प्रकार	बायोकेमिकल टेस्टस्	ब्लड शुगर	एकूण नमुने
क्र.	१३७	--	१३७

२) रक्त तपासणी, लघवी, रक्तजल नमुने:

रक्त तपासणी, लघवी, रक्तजल नमुने

प्रकार	संपूर्ण रक्ततपासणी	लघवी तपासणी	रक्त काचपट्‌टी तपासणी/प्लेटलेट काउंट	एकूण नमुने
क्र.	२४४	०२	--	२४६

३) हिस्टोपॅथॉलॉजी सर्व्हिसेस

प्रकार	हिस्टोपॅथ स्लाइड परिक्षणे	टिश्यु प्रोसेसिंग आणि हिस्टोपॅथ स्लाइड परिक्षणे	एफएनएसी/ सायटॉलॉजी	एकूण नमुने
क्र.	--	४६	--	४६

२	प्रकल्पाचे नाव	:	कोल माफसु (कॉमन वेल्थ ऑफ लर्निंग)
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डी.पी. कदम पी.व्ही. मेश्राम
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	कॉमन वेल्थ ऑफ लर्निंग, कॅनडा
	सारांश	:	या प्रकल्पा अंतर्गत पशुविकृतीशास्त्र विभागाने तयार केलेली ०४ कोर्सेस चे साहित्य वापरून पशुवैद्यकांना प्रशिक्षण देण्यात आले या प्रकल्पाअंतर्गत खालील चार कोर्सेसचे साहित्य तयार करण्यात आले. १) पोस्ट मॉर्टम एक्झामिनेशन ऑफ डोमेस्टीक ॲनिमल्स २) डायग्नोसिस ऑफ पॅरासायटीक डिसीजेस ३) टेक्निक्स इन लार्ज ॲनिमल सर्जरी -१ ४) टेक्निक्स इन स्मॉल ॲनिमल सर्जरी -२
३	प्रकल्पाचे नाव	:	तीन हर्बल अर्काचे प्रयोगशाळेत व गुरांची गोचिडनाशकचे विरूध्द कारणीभूतता मुल्यांकन
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. जी. पी. भारकड

	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	एनआयएफ
	सारांश	:	१) सर्व तीन अर्बल अर्क उदा. एक्टो झैड, एक्टो सी आणि एक्टो ए यांनी गोचिडनाशक कार्यक्षमता दर्शविली. २) एक्टोसीने सर्वाधिक कार्यक्षमता दर्शविली आणि त्यानंतर एक्टो झेड, एक्टो सी ने कार्यक्षमता दर्शविली ३) एक्टो सी हे ईनविट्रो बायोएसे अभ्यासासाठी अत्यंत प्रभावी होता आणि एक्टोझेड ची ईनविवो/फिल्ड चाचणी मध्ये उच्च कार्यक्षमता होती. ४) सर्व तीन हर्बल अर्क, उदा. एक्टो झेड,एक्टो सी आणि एक्टो ए यांनी अविशिष्ट गोचिडनाशक परिणाम दर्शविला आणि १२ दिवसांपर्यंत प्राण्यांचे संरक्षण केले.
८.इ.६. पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ विभाग			
१	प्रकल्पाचे नाव	:	**राष्ट्रीय पातळीवरील किटकनाशकांचे अंश सर्वेक्षण करणे**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. आर. जे. झेंडे, डॉ. व्ही. एम. वैद्य व डॉ. आर. एन. वाघमारे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली
	सारांश	:	• मुंबई आणि मुंबई उपनगरात विकले जाणारे अंडी, मांस आणि मासे यांच्या नमुन्यातील किटकनाशक अंश यांचे निरिक्षण करणे हा या प्रकल्पाचा उद्देश आहे. • २०१६-१७ या वर्षात एकुण १९२ अंडी, १९२ मांस आणि ५८ मासे नमुन्यांचे विश्लेषण ऑरगॅनोक्लोरीन आणि ऑरगॅनोफॉस्फेट या किटकनांशकासाठी करण्यात आले. • जुलै २०१७ महिन्यात एनएबीएलचे (राष्ट्रीय मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळा अंशशोधन आणि परिक्षण समिती) रिसेसमेंट ऑडिट यशस्वीरित्या पुर्ण केले. प्रयोगशाळेचे एनएबीएल प्रमाणन जुलै २०१९ पर्यंत वैध आहे.
२	प्रकल्पाचे नाव	:	**भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद पुरस्कृत अखिल भारतीय समन्वयक संशोधन प्रकल्पातंर्गत कापणीपश्चात अभियांत्रिकी आणि तंत्राज्ञान.**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. आर. जे. झेंडे, डॉ. व्हि. एम. वैद्य व डॉ. आर. एन. वाघमारे डॉ. डि.पी. क्षीरसागर आणि डॉ. व्ही.एस. लांडे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, भारत सरकार, नवी दिल्ली आणि महाराष्ट्र शासन, मुंबई
	सारांश	:	१. मांसजन्य पदार्थांची साठवणूक क्षमता वाढविण्यासाठी इलेक्ट्रॉन विकिरणीकरणाचा वापर. • शित तापमानात साठवणूक केलेल्या वराह सॉसेज आणि सलामी मध्ये सुक्ष्मजैविक प्रमाण आणि साठवणूक क्षमता वाढविण्याकरीता इलेक्ट्रॉन विकिरणीकरणातील ४.५ किलोग्रे हा डोस प्रमाण अधिक प्रभावशाली दिसून आला. • तसेच, वराह मांस पदार्थामध्ये प्रत्यारोपन केलेले ग्रॅम पॉझिटिव्ह आणि ग्रॅम नेगेटिव्ह जीवाणू निष्क्रिय करण्याकरिता/त्यांचे प्रमाण कमी करण्याकरीता इलेक्ट्रॉन विकिरणीकरणाचा परिणामाचा अभ्यास प्रगती पथावर आहे. • शिवाय, इतर मांस उत्पादनांवर इलेक्ट्रॉन विकिरणीकरणाचे परिणामाचा अभ्यास करणे प्रगतीपथावर आहे. २. कुक्कुट यकृत पावडर आणि कुक्कुट यकृत च्युव तयार करण्यासाठी कमी किंमतीच्या प्रक्रिया तंत्राज्ञानाचा विकास • कुक्कुट यकृत पावडर तयार करण्यासाठी प्रारंभिक चाचणी प्रगतीपथावर असून त्यासाठी लागणारे कुक्कुट यकृत हे मुंबईच्या विविध दुकानामधून गोळा करण्यात आले. ३. आरोग्यदायी शेळी / मेंढी मांस उत्पादनासाठी दुकानाच्या नमुन्याचा विकास आणि स्थापना • सध्याच्या मेंढया /शेळीचे मांस स्थितीचा व कत्तल पध्दती खान्याचा अभ्यास किरकोळ दुकानदारांकडून मुंबई शहराच्या आसपास आणि कुक्कुट मांस विक्रेत्यांशी संपर्क साधून सर्वेक्षण स्वरूपात करण्यात आला. • शेळी/ मेंढयांच्या मांस विक्रेत्यांच्या समस्येचे सर्वेक्षण प्रगतीपथावर आहे. • नमुन्याचे आर्किटेक्चर डिझाईन प्रगतीपथावर आहे.

			• २३-२५ जानेवारी २०१८ दरम्यान जुनाद कृषी विद्यापीठ, जुनागड, गुजरात येथे आयोजित भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद पुरस्कृत कापणी पश्चात तंत्राज्ञान योजनेच्या ३३ व्या कार्यशाळेत खालील प्रकल्पांना मंजूरी देण्यात आली आहे. श्वानांमधील उघडया जखमांच्या उपचारांसाठी वराह त्वचा ग्राफ्टचे वैद्यकिय मुल्यांकन करणे.
३	प्रकल्पाचे नाव	:	**भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद पुरस्कृत पशुपासून मानवाला होणाऱ्या आजाराविषयी माहिती सर्वापर्यंत पोहचविणारा उपक्रम**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. व्ही. एम. वैद्य, डॉ. आर. जे. झेंडे व डॉ. आर. एन. वाघमारे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली
	सारांश	:	• महाराष्ट्र, गोवा, आसाम आणि दिल्ली येथे म्हैश, शेळी, मेंढी आणि वराह यांमधील हायडॅटिडोसिसचा एकुण प्रार्दुभाव अनुक्रमे ०.७६ टक्के, ०.२० टक्के, ०.०७ टक्के आणि ०.३३ टक्के इतका आढळला. • महाराष्ट्र, गोवा, दिल्ली आणि आसाम येथे म्हैश, शेळी, मेंढी आणि वराह यांमधील सिस्टीसर्कोसिसचा एकुण प्रार्दुभाव अनुक्रमे ०.११ टक्के, ०.२० टक्के, ०.०० टक्के आणि ०.४६ टक्के इतका आढळला. • वराहांमध्ये ट्रायचिनेल्लोसिसचा प्रार्दुभाव ऍसिड पेप्सीन डायजेशन आणि स्टिरिओमायक्रोस्कोपच्या सुक्ष्म निरिक्षणाद्वारे ०.१४ टक्के आढळला. • वराहांमधून गोळा केलेल्या २२८ सीरम नमुन्यांमधून एलायजाव्दारे सिस्टीसर्कोसिसविरूध्द ॲन्टीबॉडीजची तपासणी करण्यासाठी १०२ सीरमचे नमुने तपासले गेले असता वराहांमध्ये प्रार्दुभाव ७.८९ टक्के दिसून आला. • शुध्द ऍन्टीजेन्ससाठी एफटीएने सिस्टीसर्कोसिसचा प्रार्दुभाव उदा. सीएफए, डब्लूसीए आणि एसए अनुक्रमे ९.६, १२.८ व १३.६ आढळला. • वराह फार्म आणि वेगवेगळया कत्तलखान्यामधून गोळा केलेल्या १५ उंदराचे ॲसिड पेप्सीन डायजेशनद्वारे परिक्षण केले असता त्यामधून १ नमुना ट्रायचिनेल्लोसिससाठी सकारात्मक आढळून आला.
४	प्रकल्पाचे नाव	:	**कुक्कुट पक्षांच्या मांसामध्ये आढळून येणाऱ्या प्रतिजैविकांचा अंश आणि *सालमोनेल्ला* या जीवाणूचा परिणाम अभ्यासणे.**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. आर. जे. झेंडे, डॉ. व्हि. एम. वैद्य व डॉ. आर. एन. वाघमारे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विस्टा प्रोसेस्ड फुड्स प्रा.लि., तळोजा, रायगड.
	सारांश	:	• एकूण ९५६ वेगवेगळे नमुने, ज्यामध्ये ४३२ फार्म, ३२४ पोल्टी प्रक्रिया टप्पे आणि पर्यावरणीय आणि १५४ उत्पादन प्रक्रिया टप्पे आणि पर्यावरणीय नमुने हे सालमोनेल्ला स्पेसीजच्या विलगीकरणासाठी पोल्टी फार्म आणि प्रक्रिया विभागातून गोळा केले. त्यानंतर, एकूण २५२ नमुने ज्यामध्ये स्नायु, यकृत, किडनी, खाद्य, सीरम आणि पाणि यांचे प्रत्येकी ४२ नमुने जे ४८ कुक्कुट फार्ममधून गोळा करण्यात आले होते, तसेच १०० नमुने ज्यामध्ये स्नायू, यकृत, किडनी आणि प्रक्रिया केलेले पदार्थ जे कुक्कुट प्रक्रिया केंद्रातून गोळा करण्यात आले. हे सर्व नमुने प्रीमी किटद्वारे करण्यात येणाऱ्या ॲन्टीबायोटिक रेसिडयू परिक्षणासाठी घेण्यात आले. मांस पेशी स्नायू, यकृत आणि किडनी नमुने हे प्रीमी टेस्ट किटच्या परिक्षणामध्ये ॲन्टीमायक्रोबिअल रेसिडयूसाठी सकारात्मक आढळून आले त्याचबरोबर डॉक्सीसायक्लीनची रेसिडयूअल पातळी निर्धारित करण्यासाठी निगेटिव्ह नमुने हे हाय परफॉरमन्स लिक्वीड क्रोमॅटोग्राफी यामध्ये तपासण्यात आले.
			• शेतीमधून गोळा केलेल्या ४३२ विविध नमुन्यांमध्ये सालमोनेल्ला स्पेसीजची उपस्थिती ६.७० टक्के इतकी आढळली ज्यामध्ये नॉन इंटिग्रेटेड, अंशत: इंटिग्रेटेड, पुर्ण इंटिग्रेटेड ॲन्टीबायोटिक वापरून एकीकृत केलेले आणि सीई उत्पादनास पुर्णपणे एकीकृत केलेल्या नमुन्यामध्ये अनुक्रमे ४.१६, १.०८, ०.४६ आणि ०.२३ टक्के इतकी उपस्थिती दर्शवली. • प्रक्रिया टप्प्यात (११४) आणि पर्यावरण (२१०) पासून विश्लेषित केलेल्या ३२४ नमुन्यांपैकी ११.४१ टक्के नमुन्यांमध्ये सालमोनेल्ला स्पेसीजची उपस्थिती दर्शवली.

			ज्यामध्ये किरकोळ दुकानांसाठी, अर्ध-स्वयंचलित आणि स्वयंचलित प्रक्रिया केंद्र अनुक्रमे ५.५५, ४.३२ आणि १.५४ टक्के इतकी होती. • कुक्कुट मांस प्रक्रिया केंद्रातील प्रक्रिया टप्पे आणि पर्यावरणीय नमुन्यातील १५४ नमुन्यापैकी ०२ आणि ०१ नमुने हे सकारात्मक आढळून आले आणि त्यांचा संबधित घटना दर हा अनुक्रमे १.२९ आणि ०.६४ इतका आढळून आला. • ४३ आयसोलेट्स पैकी ३१ आयसोलेट्सनां सालमोनेल्ला विरचो (२०), सालमोनेल्ला न्युपोर्ट (६) आणि सालमोनेल्ला टायफीम्युरिअम (५) असेओळखण्यात आले, तर १२ आयसोलेटसचा प्रकार अजून समजून आला नाही. • सालमोनेल्ला आयसोलेट्सची चाचणी १९ सामान्य प्रतिसुक्ष्मजैविकांविरूध्द प्रतिकार चाचणी तपासण्याकरिता करण्यात आली. उच्च प्रतिकार क्षमता हीडॉक्सीसायक्लीन विरूध्द दिसून आली (१०० टक्के), त्यानंतर ऑक्सीटेट्रासायक्लीन (९७.६२ टक्के), निओमायसीन (८८.१० टक्के), इरिथ्रोमायसीन (८३.३३ टक्के), टेट्रासायक्लीन (७८.५७ टक्के) आणि सेफ्टीझोजाईम (३५.७१ टक्के). सर्व आयसोलेट्स हे सिफ्टाझीडीमसाठी संवेदनशील दिसून आले. संवेदनाक्षमतेच्या दृष्टीने कोलीस्टीन (८३.३३ टक्के), क्लोरामफेनिकोल (९५.२४ टक्के), जेन्टामायसीन (८८.१० टक्के), ॲमिकासीन (९५.२४ टक्के) हि प्रभावी औषधे होती. • सर्व तपासण्यात आलेले ३१ सालमोनेल्ला सेरोटाईप्स हे जीन टेट अ मध्ये टेट्रासायक्लीनला प्रतिकारक आढळून आले. तसेच त्यामधील एकही नमुना टेट बी मध्ये प्रतिकारक आढळून आला नाही. तसेच ०५ आयसोलेटस बीएलए टिईएम साठी सकारात्मक आढळून आले जे ब्रॉड स्पेक्टम बी- लॅक्टमेसेस साठी प्रतिकार दर्शवित होते. तर एकही नमुन्यामध्ये ब्ज्ग्ड जीन आढळून आला नाही. • वेगवेगळया शेती प्रणालीमधून गोळा करण्यात आलेल्या १८० नमुने प्रीमी टेस्ट किटद्वारे ॲन्टीबायोटिक्स रेसिडयूसाठी तपासण्यात आले, ६.११ टक्के नमुने हे सकारात्मक आढळले त्याचबरोबर नॉन इंटिग्रेटेड आणि अंशत: इंटिग्रेटेड शेती प्रणालीमध्ये अनुक्रमे ३.८८ आणि २.२२ टक्के इतके आढळले. • प्रमाणित एचपीएलसीद्वारा डेक्सीसायक्लीनच्या अवशेषांच्या पुष्टिकरणानुसार अनियमित पध्दतीने निवडलेल्या प्रीमी टेस्ट किट सकारात्मक आणि नकारात्मक नमुन्यांमध्ये स्नायू (२१), यकृत (१९), किडनी (१९) आणि मांस उत्पादनामधील ३ गुणधर्म केवळ २ प्रत्यके स्नायू आणि लिव्हरचे नमुने अनुक्रमे ९.५ आणि १०.५२ च्या गुणोत्तरासह डॉक्सीसायक्लीन रेसिडयूसाठी सकारात्मक आढळले.
५	प्रकल्पाचे नाव	:	**एन.ए.ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. एस.पी. चौधरी १) डॉ. एन. व्ही. कुरकुरे २) डॉ. व्ही. सी. इंगळे ३) डॉ. एस. डब्ल्यु. कोलते ४) डॉ. डब्ल्यु.ए. खान५)डॉ. एस. पी. आवंडकर ६)डॉ.पी.ए. टेंभुर्णे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, (भाकृअप) नवी दिल्ली
	सारांश	:	• ब्रुसेल्लोसिस व क्षय हया रोगांच्या तपासणी करिता डयुप्लेक्स पी.सी.आर. चाचणी विकसीत करण्यात आली. परस्पर सहकार्य करणाऱ्या संस्थासोबत प्रमाणीकरणाची प्रक्रिया सुरू असून एकाधिकार प्राप्त होण्याची शक्यता आहे. • सेंट्रल इंडिया इंस्टिटयुट ऑफ मेडिकल सायंस यांच्या सहकार्याने क्षय रोगाची लक्षणे ही जनावरे तसेच मनुष्यातील रिव्हर्स झुनोसिसच्या प्रकारात आढळून आली. • प्रत्यक्ष क्षेत्रातील क्षयारोगाचे जलदगतीने निदान होण्यासाठी प्रथिनांचा वापर करून सोप्या, संवेदनशील तसेच परिणामकारक अशी चाचणी विकसीत व मानकीकरण करण्यात येत आहे. • लिस्टेरिया मोनोसायटोजन्सच्या वंशवृध्दीकरिता नवीन वेक्टर ओळखण्यात आला. • प्रयोगशाळेत लिस्टेरिओसिस च्या रक्तजल तपासणीसाठी लिस्टेरिओलायसीन-ओ हया प्रथिनावर आधारीत एलायझा चाचणी तंत्रज्ञान विकसीत करण्यात आले. • उष्णकटिबंधीय क्षेत्रामध्ये आढळणाऱ्या उंदिराच्या शरीरावर असलेल्या पिसुंची "ओरिंथोनायसस बॅकोटि" हया रोगकारक प्रजातींव्दारे ओरिंशिया त्सुसुगामामुशी हया आजाराच्या प्रादुर्भावास कारणीभुत असल्याचे निदर्शनास आले.

			• उष्णकटिबंधीय क्षेत्रामध्ये आढळणाऱ्या उंदिराच्या शरीरावर असलेल्या पिसुंची "ओरिंशिया त्सुसुगामामुशी" प्रजातीतील कार्प स्ट्रेन्स ही प्रमुख जिनोटाईप असल्याचे सर्वप्रथम आढळून आली. • बृहन्मुंबई महानगरपालीका, मुंबई यांच्या सहकार्याने लेप्टोस्पायरीसिस चा उद्रेक झालेल्या भागातील मोठया जनावरांत, श्वानांमध्यो तसेच मुषकांमध्ये यासोबतच मनुष्यांमध्येसुध्दा लेप्टोस्पायरीसिस असल्याची पूष्टी केली.याव्दारे पशु व मानवांमधील प्रमुखत: सामान्य सिरोवर्स हे तारासोव्ही,डिजॅसिमन तसंच पोमोना असून सदरचे काम हे राष्टिय पशुरोग जनपदिक एवं सुचना विज्ञान संस्थान,बंगळूरू यांच्या सहकार्याने करण्यात आले. • " सेंटर फॉर झुनोसिस" या मार्फत मनुष्यबळ विकासअंतर्गत एन. ए. इ. प्रकल्प 'सेंटर फॉर झुनोसिस' अंतर्गत "झुनॉटिक आजारांची निदानास उपयुक्त पध्दती" या विषयावर पाच दिवसीय दोन राष्ट्रिय कार्यशाळा घेण्यात आल्या. • राष्ट्रिय व अंतर्राष्ट्रिय संस्थासोबत परस्पर सहकार्य तसेच सामंजस्य करार प्रस्थापित करण्यात आले. • अंतरराष्ट्रीय संशोधन पुस्तिकेमध्ये संशोधन लेख प्रकशित करण्यात आले. • सद्यस्थितीत जनावरांतील एकुण १६०४४नमुने संकलीत करण्यात येवून झुनोटिक आजारांकरिता तपासण्यात आले.तसेच पुढील संशोधन सुरू आहे. ब्रुसेल्लोसिस,क्षयरोग,लिस्टेरिओसिसि, लेप्टोस्पायरीसिस, रोटा व्हायरस या आजारांची टक्केवारी अनुक्रमे ११.९१ टक्के, ४.३५टक्के,८.२९टक्के,६२.१७टक्के तसेच २.९२ टक्के आढळुन आले.कृतकदंतीय प्राण्यांमध्ये स्क्रब टायफस हा आजार ७.१६ टक्के दर्शविण्यात आला. ब्रुसेल्ला रोगकारक जिवाणुंची जनावरांमध्ये ९.६ टक्के तसेच लिस्टेरिया मोनोसायटोजेन्स करिता ५.७४ टक्के सकारत्मकता आढळुन आली. • पशुपालक, शेतकरी तसेच जोखमीताल जनसमुहतील एकंदरित ५६९० नमुन्यांचा चाचणी केल्यानंतर लिस्टेरिया प्रतिपिंड १.८७टक्के, ब्रुसेल्ला २.७८टक्के, लेप्टोस्पायरा प्रतिपिंड ९२.३०टक्के, स्क्रब टायफस४३.३३ टक्के रक्तजल सकारत्मकता आढळुन आली. त्यासोबतच पी. सी. आर. पध्दतीने लिस्टेरिया मोनोसायटोजन्सच्या ४.३१टक्के, ब्रुसेल्ला १.१४टक्के,क्षयरोगासाठी ४.६टक्के तसेच लेप्टोस्पायरा ९ टक्के आणि स्क्रब टायफस ८.६४ टक्के सकारत्मकता आढळुन आली.
६	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**भा.कृ.अ.प. प्रायोजित नेटवर्क प्रकल्प – "आऊटरिच प्रोग्राम ऑन झुनॉटीक डिसीजेस"**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. एस.पी. चौधरी १) डॉ. शिल्पश्री व. शिंन्दे २) डॉ. डब्ल्यु.ए. खान, ३) डॉ. डि. एस.काळे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, (भाकृअप) नवी दिल्ली
	सारांश	:	• कत्तल केलेल्या वराहांमधून संकलीत केलेले सिस्ट मधून प्राप्त झालेल्या ये एस.डी. एस. पेज व्दारे स्कॉलेक्स ॲटिजन, एक्सरेटरी सिक्रीटरी ॲटिजन, मेंम्ब्रेन बॉडी ॲटिजन तयार करून त्यांचे अवलोकन केले. • कत्तल केलेल्या वराहांमध्ये स्कॉलेक्स ॲटिजन करिता २३.५% (४३/२००), एक्सरेटरी सिक्रीटरी ॲटिजन करिता १५.५%(३१/२००) तर मेंम्ब्रेन बॉडी ॲटिजन करिता ९(१८/२००)% सकारत्मकता दर्शविण्यात आली. • न्युरोसिस्टीसरकोसिसग्रस्त २६ रूग्णांमध्ये रक्तजल तपासणीमध्ये स्कॉलेक्स ॲटिजन करिता ३८.४६ टक्के(१०/२६),एक्सरेटरी सिक्रीटरी ॲटिजन करिता ३०.७६% (८/२६) तर मेंम्ब्रेन बॉडी ॲटिजन करिता १५.३८% (४/२६) सकारत्मकता दर्शविण्यात आली • वराहांमध्ये स्कॉलेक्स ॲटिजन, एक्सरेटरी सिक्रीटरी ॲटिजन तसेच मेंम्ब्रेन बॉडी ॲटिजन प्रती अनुक्रमे कमी व मध्यम कि.डा. चे बंध (१६ ते ६८ कि. डा.) इ.आय. टी. बी. चाचणीत आढळून आले. • स्कॉलेक्स ॲटिजन, एक्सरेटरी सिक्रीटरी ॲटिजन तसेच मेंम्ब्रेन बॉडी ॲटिजन प्रती सकारत्मकता दर्शविण्यात आलेल्या वराहांच्या डी.एन.ए. ची पी.सी.आर. चाचणी केली असता वरील ॲटीजन करिता अनुक्रमे २०,३० आणि १२ या प्रमाणात LSU rRNAजनूकांप्रती सकारत्मकता दर्शविण्यात आली.

			• एकुण १०१४ नमुन्यांपैकी नागपुर येथुन (९०) तर मुंबई येथुन (९२४) अप्रत्यक्ष एलायझा चाचणीने तपासण्यात आले असता वराहांमध्ये सिस्टीसरकोसिसचा प्रादुर्भाव ओळखण्यात आला. • वराहांमध्ये सिस्टीसरकोसिसचा प्रादुर्भाव हा सिस्टिक फ्लुईड ॲंटिजन करिता ३९.७४% (४०३), संपुर्ण सिस्टिक ॲंटिजन करिता ३४.३२%(३४८) असून दोन्ही ॲंटीजनकरिता सकारात्मक असलेल्या नमुन्यांची एकत्रित टक्केवारी ३३.१४% (३३६) दर्शविण्यात आली. • न्युरोसिस्टीसरकोसिसग्रस्त २९ रूग्णांमध्ये रक्तजल तपासणीमध्ये १७ रूग्णांमध्ये ५८.६२ टक्के सकारात्मक दर्शविण्यात आली. • वराहांमध्ये टिनीया सोलियम या परजीवींचे सिस्टमधून मायटोकॉन्डीयल LSU rRNAजनूकांचे सिकव्हेन्सींग करून एन. सी. बी. आय. जीन बॅंक ला पाठविण्यात होते व त्याकरिता ॲक्सेशन क्र.MH084945,MH244503, MH244504प्राप्त झालेले आहे. • उपरोक्त सर्व पाच ॲंटिजन करिता उच्च मॉलेक्युलर वेट चे DEAE Sepharoseच्या वापराने शुध्दीकरण प्रक्रिया करण्यात आली. • एकुण ३०९ संकलीत नमुन्यांपैकी(२२३ मेंढी,६०शेळी,२६ क्लिनीकल केसेस) हया trans-PCR व्दारे तपासले गेले त्यामध्ये अनुक्रमे मेंढयांमध्ये ०.८९%, शेळींमध्ये ६.६६% तसेच क्लिनीकल केसेसमध्ये १५.३८ टक्के सकारत्मकता दर्शविण्यात आली. • एकुण १०७ गोचिडांमधुन काढलेले डी.एन.ए. trans-PCRव्दारे तपासले गेले असता २४.२९%सकारत्मकता दर्शविण्यात आली. • एकुण ७२ नमुन्यांपैकी कत्तलखान्यात काम करणाऱ्या ६० कामगारांमधून, ०२ पशुपालकांमधून,गर्भपाताच्या ६ रूग्णांमधुन नमूने संकलित करून तपासणी केली असता अनुक्रमे ११.६६% तसेच १००% तसेच ३३.३३% असा प्रादुर्भाव दर्शविण्यात आला. • क्लॉक्झिएला बर्नेटी जिवाणुंचे जनूकांचे सिकव्हेन्सींग करून एन. सी. बी. आय. जीन बॅंक ला पाठविण्यात होते व त्याकरीता ॲक्सेशन क्र.MG385665,MG385666, MG385667, MG385668, MG385669प्राप्त झालेले आहे.
७	**प्रकल्पाचे नाव**	**:**	**उदगीर परिसरात आणि त्याच्या आसपास बाजारपेठेत दूध व दुग्ध उत्पादनांच्या मायक्रोबायोलॉजिकल व रासायनिक गुणवत्तेचे परीक्षण**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. व्ही. एस. वासकर आणि डॉ. आर.डी.सुर्यवंशी
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागांतर्गत संशोधन
	सारांश	:	दूध आणि दुग्धजन्य पदार्थाचे उपलब्धतेनुसार सूक्ष्मजीवशास्त्रीय आणि रासायनिक गुणवत्तेचे विश्लेषण प्रगतीपथावर आहे.
८	**प्रकल्पाचे नाव**	**:**	**दुधाची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी विविध हंगामांमध्ये विकसित कमी किमतीच्या तंत्रज्ञानाच्या मॉडेलच्या अनुकूलतेवर अभ्यास**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. व्ही. एस. वासकर आणि डॉ. आर.डी.सुर्यवंशी
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागांतर्गत संशोधन
	सारांश	:	स्थानिक पातळीवर उपलब्ध कमी खर्चाची/टाकाऊ सामग्री जसे की तुटलेली तुकडे/विटा, संपूर्ण चिमटा, निवळी पावडर, कूलर नेट आणि पेंढा यांचा वापर करून तयार केलेले मॉडेल. दुसऱ्या कोपऱ्यात असलेल्या एका आकाराच्या दोन आयताकृती संरचना विटा आणि गाळांच्या सहाय्याने तयार केल्या होत्या. कुंडलिक लोकरे, कुमदाळ, ता.उदगीर, जि. लातूर यांच्या शेतात मॉडेल बांधण्यात आले आणि फील्ड कंडिशन अंतर्गत निकालांचा अभ्यास केला गेला. हिवाळा, पावसाळी, उन्हाळी हंगामांतील सभोवतालच्या वातावरणाशी निगडित दुधाच्या तुलनेत दुध साठवणूकीचा कालावधी दर्जा ४ तास वाढलेला आढळला.

९	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**ताज्या मांसातून इ-कोलाय ०१५७:एच७ चे आयसोलेशन, पॅथोजेनेसीटी आणि वेरोसायटोटॉक्सीसीटीचा अभ्यास**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. व्ही. एस. वासकर आणि डॉ. आर.डी.सुर्यवंशी
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागांतर्गत संशोधन
	सारांश	:	मांसापासून २२ इकोलाय आयसोलेटस पुनर्प्राप्त करून जैवरासायनिक वैशिष्टयांचा अभ्यास केला. उदगीर येथील संघटीत शेतातून क्लिनिकल जुलाब नमुने (३ ९) माल्डी टॉफ एमएस आणि पीएफजीएचचा उपयोग करुन त्याचा सहसंबंध अभ्यास केला जाईल.
८.इ.७. पशुअंनुवंश व पशूप्रजनन शास्त्र विभाग			
१	प्रकल्पाचे नाव	:	देवणी जातीतील विविध प्रकारांचे सांख्यिकीय सर्वेक्षण
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. प्राजक्ता जाधव डॉ. विलास डोंगरे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर
	सारांश	:	देवणी जातीतील विविध प्रकारांचे सर्वेक्षण या संशोधना द्वारे केले जाईल.
८.इ.८. पशुउत्पादन व्यवस्थापन			
१	प्रकल्पाचे नाव :-	:	**शेळीपालन अनुभव प्राप्त शिक्षण गट उभारणी**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	एम.बी.ए. सिध्दीकी, डॉ. एस.एस. चोपडे डॉ. एच. वाय. पालमपल्ले आणि एस.डी जगदाळे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	आयसीएआर
	सारांश	:	शेळीपालन अनुभव प्राप्त शिक्षण गट उभारणी (शैक्षणिक) हा कार्यक्रम पदवी आणि पदव्युत्तर विद्यार्थी व्यवसायासाठी सक्षम आणि संशोधनासाठी सक्षम आणि संशोधनासाठी खाद्य उपकरणे आणि पाणी देण्याचे उपकरणे, सीसीटीव्ही ईलावण्यात आले आहे. ज्यामुळे जनावरांच्या वागणुकीचा सुध्दा अभ्यास करता येईल.
८.इ.९. कुक्कुटपालन शास्त्र विभाग			
	प्रकल्पाचे नाव	:	**मक्याच्या आम्लयुक्त तुसाचा गादी म्हणून ब्रॉयलर पक्षी पालनासाठी वापर केल्यास त्यांच्या वाढीवर होणारा परिणाम तपासणे**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ.व्ही.डी.लोणकर, डॉ.रानडे.ए.एस, डॉ. कुलकर्णी व्ही.आर आणि डॉ. पाठक सी.बी.
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	:	मक्याच्या आम्लयुक्त तुसाचा गादी म्हणून ब्रॉयलर पक्षी पालनासाठी वापर केल्यास त्यांच्या उत्पादन क्षमतेत वाढझाल्याचे दिसून आले. तसेच मक्याच्या आम्लयुक्त तुसाचा गादी म्हणून वापर केल्यास गादीचा सामू कमी झाला व पक्षांच्या पायाला होणाऱ्या ईजा कमी झाल्याचे तसेच गादीमधील अमोनियाचे प्रमाण कमी झाल्याचे दिसून आले.
२	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**ब्रॉयलर पक्षांच्या खाद्यामध्ये प्रेजन एफ.वाय.या आम्लाचा वापर केल्यास त्यांच्या वाढीवरती होणारा परिणाम तपासणे**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ.व्ही.डी.लोणकर, डॉ. रानडे ए.एस, डॉ. मोटे सी.एस. आणि डॉ. पी.पी.म्हसे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	न्युट्रेको बी.व्ही.,नेदरलॅंड
	सारांश	:	ब्रॉयलर पक्षांच्या खाद्यामध्ये प्रेजन एफ.वाय.या आम्लाचा वापर केल्यास त्यांच्या खाद्यामधील प्रतिजैविकाचा पर्यायी वापर टाळता येतो व पक्षांच्या वाढीसाठी मदत होते.
३	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**ब्रॉयलर पक्षांच्या खाद्यामध्ये ओट हल्सचा वापर : प्रतिजैविकाला पर्याय**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ.व्ही.डी.लोणकर, डॉ.रानडे.ए.एस, डॉ.कुलकर्णी.व्ही.आर आणि डॉ.पाठकसी.बी.
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	विभागाचे काम
	सारांश	:	ब्रॉयलर पक्षांच्या खाद्यामध्ये ओट हल्सचा वापर प्रतिजैविकाला पर्याय म्हणून करता येऊ शकतो.

८.इ.१०. पशुप्रजनन, स्त्रीरोगशास्त्र आणि प्रसुतीशस्त्र विभाग प.वै.म. परभणी			
१	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**दुधदुभत्या जनावरांमध्ये प्रजनन क्षमता सुधरण्याच्या नवीन संप्रेरक पध्दती.**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. एन. एम. मार्कंडेय डॉ. बी.एल. कुमावत आणि ए. जी. सावळे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	वैयक्तिक संशोधन
	सारांश		माजावर न येणाऱ्या गायी आणि म्हैशीमध्ये वेगवेगळया हंगामामध्ये ओव्हिसिंक पध्दतीचा बदलत्या ऋतुमानामध्ये प्रतिसादाचा अभ्यास करणे. मान्सूनपूर्व, मान्सून, हिवाळा आणि उन्हाळयाच्या अगोदर ऋतुमानाच्या गटातील गायीमध्ये ओव्हिसींक उपचार पध्दतीचा अनुक्रमे७०, १००, १०० आणि ७५% प्रतिसाद मिळाला आणि गर्भधारणेमध्ये अनुक्रमे ५०, ८३.३३, १०० आणि ५८.३३% प्रतिसाद आढळून आला. तसेच म्हैशीमध्ये अनुक्रमे ५७. १४,१००, ८७.५ आणि ६३.६३% ओव्हिसींक उपचार पध्दतीला प्रतिसाद मिळाला असून, गर्भधारणेमध्ये अनुक्रमे ४२.८५, ७५, ६२.५ आणि ४५.४५% नोंदणी करण्यात आला. एकुण प्रतिसाद हा गायी आणि म्हैशींमध्ये सारखच असुन, गर्भधारणेच्या बाबतीत मान्सुन आणि हिवाळा या ऋतुदरम्यान उच्च तर त्या खालोखाल उन्हाळया अगोदर आणि मान्सुन पूर्व ऋतुमध्ये दिसून आला. म्हैशांमध्ये जीपीजी. उपचार पध्दतीचा प्रतिसाद हा गायींमधील मान्सुनपूर्व उन्हाळयाअगोदर ऋतु पेक्षा कमी दिसून आला.
२	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**वैद्यकिय केसेस मधे प्रजनन क्षमता सुधारण्यासाठी वेगवेगळया उपचार पध्दतीचा परिणाम.**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. बी.एल. कुमावत, डॉ. एन.एम. मार्कंडेय आणि डॉ. ए. जी. सावळे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	वैयक्तिक संशोधन
	सारांश	:	प्रोजेस्टेरॉन (पीआरआयडी) पध्दतीचा वापर माजावर न येणाऱ्या ३१ गायी आणि १० म्हैशींमध्ये माजचक्र सुरू करण्यासाठी तसेच गर्भधारणेच्या दरातील प्रतिसाद बघण्यासाठी करण्यात आला. पीआरआयडी हे यंत्र निवडलेल्या जनावरांच्या योनीमध्ये ७ दिवस ठेवून इंजेक्शन इस्ट्राडिओल १ बेनझोंएट १ मि.ग्रॅम. दराने ७ व्या दिवशी स्नायुतून टोचले आणि माज दाखवलेल्या जनावरांमध्ये कृत्रिम रेतन हे माजाच्या काळानुसार योग्य वेळी केले. गर्भधरणेची खात्री (पुष्टी) करण्यासाठी जनावरांचा पाठपुरावा चालु ठेवण्यात आला. पीआरआयडी उपचार पध्दत ही यशस्वीपणे आढळून आली असून एकुण प्रतिसाद हा ८७. ०९% गायी आणि ८०% म्हैशींमध्ये नोंदविण्यात आला. उपचाराला प्रतिसाद दिलेल्या जनावरांनी योनीमधील यंत्र काढल्यानंतर ३.५२+_ ०.२३ दिवसांच्या आत मध्ये प्रदर्शक माज दाखला. गर्भधारणेचा दर गायी आणि म्हैशींमध्ये अनुक्रमे ७४.१९ आणि ७०% नोंदविण्यात आला. गायींमध्ये उपचार पध्दतीचा परिणाम म्हैशीपेक्षा किंचित जास्त आढळला.
८.इ.११. पशुवैद्यकीय चिकित्सालयीन औषधशास्त्र, नितीशास्त्र आणि न्यायशास्त्र विभाग			
१	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**गायीतील स्तनदाहाच्या उपचारा करीता 'मॅस्टीक्युअर' या संमीश्र औषधाची सहाय्यक औषध म्हणून उपयोगीता तपासणे**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ. तौहिद ए.एस., डॉ.एस.यु. दिग्रसकर, डॉ.एस.टी. बोरीकर, डॉ. दुधे एन.सी.
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	न्युट्रीकेअर लाईफ सायंसेस लिमिटेड, डेहराडून.
	सारांश	:	दुधावरच्या गायीतील सुप्त स्तनदाहाच्या उपचार करीता 'मॅस्टीक्युअर' हे औषध परीणामकारक आढळले. या औषधात उपलब्ध असलेल्या खनिजे, अमायनो आम्ल व विकर तसेच जैविक तत्वांच्या जिवाणुनाशक व सुजकारक तसेच दुध वाढीसाठी पोषक गुणांमुळे सदर परीणाम साधला गेला.
२	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**गायी व म्हशीं मधील गोचीड व पिसवांच्या उपद्रवामध्ये बहू वनस्पती फवारणीची उपयुक्तता**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	डॉ.ए.यु.भिकाणे, डॉ.बी.एस.खिल्लारे, डॉ.आर.के.जाधव आणि डॉ.आर.एस.घाडगे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	राकेश फार्मासिटीकल, गुजरात
	सारांश	:	गोचिडांचा उपद्रव असलेल्या गायी व म्हशींमध्ये बहू वनस्पती फवारणी ७ दिवसांपर्यंत प्रभावी तसेच २१ दिवसांपर्यंत वाजवी प्रमाणात अवशिष्ट प्रभाव असल्याचे आढळून आले. त्यामुळे

			जास्त गोचीड निर्मिती होणाऱ्या काळामध्ये गोचीड प्रभावित गायी व म्हशींमध्ये आठवड्यातून एकवेळ फवारणी करणे उपयुक्त असल्याचे दिसून आले. हे फवारणी द्रव औषधी वनस्पतींपासून बनविल्यामुळे तसेच सुगंधी वास असल्यामुळे त्याचा वापर करणे पशुपालकास सोपे आहे. त्याच प्रमाणे या औषधाची फवारणी केल्यामुळे जनावरांत कोणत्याही प्रकारची विषबाधा किंवा तत्सम लक्षणे आढळून आली नाहीत जे कि इतर रासायनिक गोचीड नाशक औषधांच्या बाबतीत आढळून येते. या बहू वनस्पती फवारणीची पिसवांच्या उपद्रवामध्ये उपयुक्तता दिसून आली नाही.
८.इ.१२. शैक्षणिक पशुधन प्रक्षेत्र संकुल, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय,उदगीर			
१	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**विविध चारा पिंकापासून बनवलेल्या मुरघासाचा तुलनात्मक अभ्यास**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	पी.व्ही.पाटील, व्ही.एम.साळुंके, ए.बी.कंदुरी
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर
	सारांश	:	या संशोधनाचा उद्देश म्हणजे वेगवेगळया चारा पिकापासून मुरघास बनवून त्यांचा रंग, वास, सामू, खाण्यायोग्य/अयोग्य व पोषण मुल्यांचे प्रमाण यांचा तुलनात्मक अभ्यास करणे हा आहे.या संशोधनामध्ये आतापर्यंत मका, यशवंत/जयवंत गवत, मल्टीकट, ज्वारी, अझोला+मका+मल्टीकट ज्वारी, यशवंत मका, मका शिल्लक भाजीपाला मका ५०%आझोला ५०% सीओ ४ गवतयांचेपासून मुरघास बनवून त्यामधील पोषणमूल्य व रंग, वास, सामू यांचा अभ्यास करण्यात आला आहे. उसाची पाचट, लसूनघास मका, झाडपाला मका व नैसर्गिक गवत यांच्या पासून मुरघास बनवणे व त्याचा अभ्यास करणे हे काम प्रगतीपथावर आहे.
२	**प्रकल्पाचे नाव**	:	**विविध चारा पिंकांचे उत्पादन, त्यातील रासायनिक तपासनी आणि चारा लाभाथ्यांच्या प्रतिक्रियेवरील अभ्यास**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	:	एस. एम. दुर्गे, एल. एस. कोकाटे, व्ही. एन. खंडाईत व व्ही.एम.साळुंके
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	:	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर
	सारांश	:	२२ प्रकारच्या जाती लसवण्यात आल्या आहेत. यातील रासायनिक तपासनी चालू आहे. ठोंबे वाटपानंतर चारा लाभाथ्यांच्या प्रतिक्रीयेवरील अभ्यास केला जाईल.

मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर

८.इ.१३. मत्स्य संपत्ती, अर्थ, सांख्यीकी व विस्तार शिक्षण विभाग		
१	**प्रकल्पाचे नाव**	**गडचिरोली जिल्ह्यातील आदिवासी जमातीतील जनतेची शास्त्रोक्त मत्स्य तंत्रज्ञानातून शास्वत उपजिवीका**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	डॉ. पी. ए. तेलवेकर १) श्री. एस. ए. जोशी २) श्री. एस. टी. शेळके.
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	विज्ञान व तंत्रज्ञान संशोधन केंद्र, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
	सारांश	सदर प्रकल्पाअंतर्गत गडचिरोली जिल्ह्यातील दहा गावतळ्यांमध्ये सुधारीत मत्स्य शेती तंत्रज्ञानाचा प्रसार करणे तसेच जिल्ह्यातील महिला बचत गटातील महिलांना मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मिती तंत्रज्ञानाचे प्रात्यक्षिके दाखविणे.
२	**प्रकल्पाचे नाव**	**लेंडी नदीच्या खोऱ्यातील मच्छीमार बांधवांचे सामाजीक व आर्थीक सर्वेक्षण**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	एस.एन. कुंजीर ए. एस. कुलकर्णी, एम.एम. गिरकर, एस.एस. घाटगे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	सुरवातीला सर्वेक्षण प्रश्नावली तयार करून त्याची चाचणी करून अंतिम करण्यात आली. या प्रश्नावलीच्या सहाय्याने लेंडी नदीच्या खोऱ्यातील ४० मच्छीमार बांधवाची सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती संबंधी माहिती गोळा केली. ही माहिती मुक्रामाबाद, देगलूर, तिरू प्रकल्प, एक्कुर्का या लेंडी नदीच्या खोऱ्यातील विविध ठिकाणावरून करण्यात आली. हा प्रकल्प पुढील आर्थिक वर्षातही राबविण्यात येणार आहे.

८.इ.१४. जलीय पर्यावरण व्यवस्थापन विभाग		
	प्रकल्पाचे नाव	**विदर्भातील मत्स्य व्यवसाय व मत्स्य संवर्धनाचा विकास**
१	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	प्रमुख संशोधक :- श्री. एस. डब्ल्यु. बेलसरे सह-प्रमुख संशोधक :- सर्व सहा. प्राध्यापक, मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर.
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर.
	सारांश	नागपूर आणि अमरावती जिल्ह्यासह विदर्भातील एकुण ११ जिल्ह्यांचा सद्यस्थितीत अभ्यास करण्यात आला ज्यामध्ये विदर्भातील मत्स्य व्यवसाय व मत्स्य संवर्धनाच्या विविध विषयांवरील अभ्यास व सर्वेक्षण करण्यात आले. या अभ्यासामध्ये विदर्भातील सर्व ११ जिल्ह्यांतील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था, राज्य मत्स्यव्यवसाय विभाग, मत्स्यबीज उत्पादन संच, मत्स्यबीज संगोपन संच आणि मासळी बाजाराचे सर्वेक्षण करण्याचा समावेश आहे.
२	**प्रकल्पाचे नाव**	**लेंडी नदीच्या पाण्याच्या भौतीक व रासायनीक घटकांचा अभ्यास**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	एम. एम. गिरकर व्ही.बी. सुतार, एस.एन. कुंजीर, एस.एस. घाटगे
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	लेंडी नदीच्या तीन ठिकाणच्या पाण्याचे भौतीक व रासायनीक घटकांचा दर महीन्यावर आधारीत विश्लेषण करण्यात आले.
८.इ.१५. मत्स्यसंवर्धन		
१	**प्रकल्पाचे नाव**	**उदगीर शहरामधील मत्स्य सेवनाचा अभ्यास**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	श्री. एस.आर. यादव, सहाय्यक प्राध्यापक, मत्स्यसंवर्धन विभाग, मत्स्यविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	अभ्यास सुरू आहे
८.इ.१६. मत्स्य साधन संप्पत्ती व्यवस्थापन		
१	**प्रकल्पाचे नाव**	**गोदावरी खोऱ्यातील लेंडी नदीतील मत्स्य प्रजातीचे दस्ताऐवजीकरण**
	प्रमुख संशोधक सहाय्यक संशोधक	एस.एस. घाटगे एस.एन. कुंजीर, ए.टी. तांदळे, एम.एम. गिरकर
	अर्थसहाय्य करणारी संस्था	विभागीय प्रकल्प
	सारांश	सद्यस्थितीत २७ मत्स्य प्रजाती सापडले आहेत. त्या पैकी २४ प्रजातीचे शास्त्रोक्त नामकरण ओळखले आहे. तीन प्रजाती या भारतातील इतर राज्यातून आलेले आहे असे दिसते व दोन प्रजाती परदेशातून आलेल्या आहेत असे दिसते. स्थानिक मोसमारीच्या पध्दतीचे दस्ताऐवजीकरण देखील चालू आहे.

संशोधन लेख

८.फ.१ महाविद्यालयनिहाय संशोधन लेख

अ. क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकुण
१	मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई	५८	१२	७०
२	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	५९	२६	८५
३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	४७	१८	६५
४	क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	११	१८	२९
५	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	१३	०५	१८
६	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	२४	१०	३४
७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)	०२	०४	०६
८	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०८	००	०८
९	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	०३	०१	०४
१०	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०२	००	०२
	एकुण	**२२७**	**९४**	**३२१**

प्रसिध्द केलेले संशोधन लेख :-

- मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१	पशुवैद्यकीय शरीररचना शास्त्र विभाग	२	०	२
२	शरीरक्रिया शास्त्र विभाग	७	०	७
३	पशुपोषण शास्त्र विभाग	२	०	२
४	पशुअनुवंश व पैदास विभाग	०	२	२
५	कुक्कुट पालनशास्त्र विभाग	३	१	४
६	पशुधन उत्पादन व व्यवस्थापन विभाग	१	०	१
७	पशुवैद्यकीय व पशुसंवर्धन विस्तार विभाग	३	२	५
८	पशुवैद्यकीय सामुहिक स्वास्थ विभाग	६	१	७
९	पशुविकृतीशास्त्र विभाग	७	०	७
१०	सुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग	२	५	७
११	चिकित्सालयीन पशुऔषध, न्यायवैद्यक व नितीशास्त्र विभाग	१	०	१
१२	पशुशल्यचिकित्सा व क्ष-किरणशास्त्र विभाग	९	१	१०
१३	पशुप्रजनन, मादीरोग व प्रसुतिशास्त्र विभाग	६	०	६
१४	पशु पैदास प्रक्षेत्र तथा डांगी गाय संशोधन केंद्र, इगतपुरी	६	०	६
१५	परोजीवीशास्त्र विभाग	३	०	३
	एकूण	५८	१२	७०

- नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१	शरीररचनाशास्त्र विभाग	०३	००	०३
२	पशुशरीरक्रियाशास्त्र विभाग	०२	००	०२
३	पशुपोषण आहारशास्त्र विभाग	०२	००	०२
४	पशुधन उत्पादन व व्यवस्थापन विभाग	००	०१	०१
५	पशुजन्य पदार्थप्रक्रिया तंत्रज्ञान विभाग	०४	००	०४
६	पशुविज्ञान पशुसंवर्धन विस्तार शिक्षण विभाग	०१	०२	०३
७	पशुविकृतीशास्त्र विभाग	०२	०५	०७
८	औषधीशास्त्रा व विषशास्त्रा विभाग	००	०२	०२
९	अणुजीवशास्त्र विभाग	०४	०४	०८
१०	पशुवैद्यक सामुहिक स्वास्थ्य विभाग	०२	०६	०८
११	चिकित्सालयीन पशुऔषध, न्यायवैद्यक व नितीशास्त्र विभाग	०५	०१	०६
१२	पशुशल्यचिकित्सा व क्ष-किरणशास्त्र विभाग	११	०१	१२
१३	पशुप्रजननशास्त्र विभाग	११	०१	१२
१४	संस्थात्मक पशुधन प्रक्षेत्र संकुल(ILFC)	०३	०१	०४
१५	पशु सर्वचिकित्सा शैक्षणिक संकुल	०९	०२	११
	एकूण	५९	२६	८५

- पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१	शरीररचनाशास्त्र विभाग	०२	००	०२
२	शरीरक्रिया शास्त्र विभाग	००	०१	०१
३	सुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग	००	०१	०१
४	पशुअनुवंश व पैदास विभाग	०१	००	०१
५	परोजीवीशास्त्र विभाग	०७	०२	०९
६	पशुधन उत्पादन व व्यवस्थापन विभाग	०१	००	०१
७	पशुपोषण आहारशास्त्र विभाग	०२	००	०२
८	पशुवैद्यक सामुहिक स्वास्थ्य विभाग	००	०२	०२

९	पशुविकृतीशास्त्र विभाग	०३	०३	०६
१०	कुक्कूटपालनशास्त्र	००	०३	०३
११	पशुप्रजनन, मादीरोग व प्रसुतिशास्त्र विभाग	२७	०१	२८
१२	चिकित्सालयीन पशुऔषध, न्यायवैद्यक व नितीशास्त्र विभाग	०२	००	०२
१३	पशुशल्यचिकित्सा व क्ष-किरणशास्त्र विभाग	००	०२	०२
१४	औषध व विषशास्त्र विभाग	०२	०३	०५
	एकूण	**४७**	**१८**	**६५**

- **क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१.	परोजीवीशास्त्र विभाग	००	०२	०२
२.	पशुशरिरक्रियाशास्त्र विभाग	००	०२	०२
३.	पशुअनुवंश व पशुपैदास विभाग	००	०३	०३
४.	पशुपोषण आहारशास्त्र विभाग	०१	००	०१
५.	पशुधन पैदास व व्यवस्थापन विभाग	०२	०६	०८
६.	कुक्कुटपालनशास्त्र विभाग	०१	००	०१
७.	पशुवैद्यकीय विकृतीशास्त्र विभाग	०२	०१	०३
८.	सुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग	०१	००	०१
९.	पशुधन प्रक्षेत्र संकुल	०१	०१	०२
१०.	पशुवैद्यकीय सार्वजनिक स्वास्थ्य (आरोग्य) विभाग	००	०२	०२
११	पशुवैद्यकीय प्रतिबंधक औषध व रोगप्रसारशास्त्र विभाग	०१	००	०१
१२	पशुशल्यचिकित्सा व क्ष-किरणशास्त्र विभाग	०१	००	०१
१३	चिकित्सालयीन पशुऔषध, न्यायवैद्यक व नितीशास्त्र विभाग	००	०१	०१
१४	पशुप्रजनन व प्रसुतिशास्त्र विभाग	०१	००	०१
	एकूण	**११**	**१८**	**२९**

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१	पशुअंनुवंश व पशुप्रजनन शास्त्र विभाग	०२	०१	०३
२	पशुपोषण आहारशास्त्र	०३	००	०३
३	पशुप्रजनन व प्रसुतिशास्त्र विभाग	००	०१	०१
४	पशुवैद्यकिय जीवरसायनशास्त्र	०२	००	०२
५	पशुजन्य पदार्थ प्रक्रिया तंत्रज्ञान	०१	००	०१
६	कुक्कुटपालनशास्त्र	०१	००	०१
७	चिकित्सालयीन पशुऔषध, न्यायवैद्यक व नितीशास्त्र विभाग	०२	०३	०५
८	पशुपैदास प्रक्षेत्र	०२	००	०२
	एकूण	**१३**	**०५**	**१८**

- **स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१	पशु जीवरसायनशास्त्र	०२	००	०२
२	पशु शरीरक्रियाशास्त्र	००	००	००
३	शल्यचिकित्सा व क्ष-किरणशास्त्र	०४	०१	०५
४	पशुप्रजनन,स्त्रीरोग व प्रसुती	०१	०३	०४
५	चिकित्सालयीन पशुऔषध, न्यायवैद्यक व नितीशास्त्र विभाग	०१	००	०१
६	शैक्षणिक पशुवैद्यक चिकित्सालय संकुल	०३	०१	०४
७	कुक्कुटपालनशास्त्र	०१	०४	०५
८	पशुविकृतीशास्त्र	१०	००	१०
९	पशुअनुवांशिकी व प्रजननशास्त्र	००	००	००
१०.	पशुपोषण आहारशास्त्र	००	००	००

११	औषधीनिर्माण व विषशास्त्र	०२	०१	०३
१२	पशुधन पैदास व व्यवस्थापन विभाग	००	००	००
	एकुण	२४	१०	३४

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)**

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१.	दुग्ध तंत्रज्ञान विभाग	०१	०२	०३
२.	दुग्ध अभियांत्रीकी विभाग	००	००	००
३.	दुग्ध रसायणशास्त्र विभाग	०१	०२	०३
४.	दुग्ध सुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग	००	००	००
५.	दुग्ध अर्थशास्त्र विस्तार व व्यवस्थापन विभाग	००	००	००
६.	संगणक तथा सांख्यिकी विभाग	००	००	००
	एकूण	०२	०४	०६

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१	दुग्ध अभियांत्रिकी	०३	००	०३
२	दुग्ध रसायनशास्त्र विभाग	०३	००	०३
३	ग्रंथालय	०२	००	०२
	एकूण	०८	००	०८

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१	जलीय पर्यावरण व्यवस्थापन लि.	०२	०१	०३
२	मत्स्यसंवर्धन	०१	००	०१
	एकूण	०३	०१	०४

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	विभागाचे नाव	संशोधन लेख संख्या		
		राष्ट्रीय	आंतरराष्ट्रीय	एकूण
१	जलीय पर्यावरण	०२	००	०२
	एकूण	०२	००	०२

संशोधन लेखांची विस्तृत माहिती (नास रेटेड)

अ.क्र.	लेखकाचे नाव	लेखाचे शिर्षक	संशोधन नियतकालीकांची माहिती
१	ज्योती सैनी, पी.एल, धांडे, एस.ए. गायकवाड, व्ही. डी. शंकपाळ, ए.डी. पाटील	हॉल्स्टिन फ्रिझियन बैलाच्या वीर्यवर क्रियात्मक व स्थुलात्मक वैशिष्टये आणि प्रजनन क्षमता	भारतीय पशुवैद्यकीय शरीररचनाशास्त्र जनरल २९ : ५९-६२
२	एस. एस. मोडेकर, पी. एल, धांडे, व्ही. डी. शंकपाळ, एस. ए. गायकवाड, ए. डी. पाटील ज्योती सैनी	महाराष्ट्र क्षेत्रातील नॉनडिस्क्रिप्ट बकरीच्या स्तनपान करणारी आणि गैर-स्तनपान करणाऱ्या स्तन ग्रंथीच्या कासेचे गुणधर्म असण्याची खात्री करणे.	भारतीय पशुवैद्यकीय शरीररचनाशास्त्र जनरल २९ (२): १८-२०
३	पी.व्ही. मेश्राम, एस.डी. मोरेगांवकर, एम. एम. गटणे आर. व्ही. गायकवाड, आर. जे. झेंडे, एस. डी. इंगोले जी. आर. गंगणे	फिजीको केमिकल ॲन्ड फायटो केमिकल स्क्रिनिंग ऑफ ॲकव्हिअस ॲन्ड इथेनॉलिक एक्स्ट्राक ऑफ कॉस्टस पिकटस डि डॉन ॲन्ड ॲनिकोस्टेमा लिटोरेल ब्लुअम	केमिकल सायन्स रिव्हीव ॲन्ड लेटर्स ६(२१), ४२६-४३४

४	पी.एम.केकाण, एस.डी. इंगोले, एस.डी. सिरसाट, एस.व्हि.भरुचा, एस.डी. खर्डे, ए.एस. नागवेकर	द रोल ऑफ फिरोमोन्स इन फार्म ॲनिमलस् - अ रिव्हिव	ॲग्रीकल्चरल रिव्हीवज, ३८(२): ८३-९३
५	एस.पी. मोहापात्रा, एस.डी इंगोले, एस.व्ही.भरुचा ए.एस. नागवेकर, पी.एम. केकाण, एस.डी. खर्डे	चेनजेस इन युरिनरी डिपस्टीक पॅरामिटरस इन सायकलिक ॲन्ड अरली प्रेगनंट मुऱ्हा बफेलोज	द फार्मा इनोव्हेशन जर्नल ६(७): ०८-१०
६	एस.पी. मोहापात्रा, एस.डी. इंगोले, एस.व्ही.भरुचा, ए. एस. नागवेकर, पी.एम. केकाण, एस.डी. खर्डे	मेजरमेंन्टस ऑफ पी.डि.जी. ॲन्ड युरिनरी पॅरामिटरस इन सायकलिक ॲन्ड अरली प्रेगन्टं मुऱ्हा बफेलोज	जरनल ऑफ इनटोमोलॉजी ऍन्ड झोलॉजी स्टडींज ५(६): ६५६-६५८
७	यु.बी. कुंभार, एस.यु. गुळवणे, एस.एम. गायकवाड, डी.यु. लोखंडे, एस.डी. इंगोले, जी. सचदेवा	रिलेशनशीप ऑफ अल्ट्रासोनोग्राफीक टेस्टीक्युलअर बायोमेटरी वीथ बॉडी वेट, स्क्रोटल सरकमफेरनस इन प्री अन्ड पोस्ट प्युबर्टल उस्मानाबादी बक्स्	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाइव्हस्टॉक रिसर्च. ७(११): २०६-२१४
८	आर.जे. चौधरी, एस.यु. गुळवणे, एम. एन. रांगणेकर, एम.एम. गटणे, एस.डी. इंगोले, आर.एस. जावळे	इफेक्ट ऑफ एन्डोमेटरायटीस डायग्नोजड बाय सायटोलॉजी ऑन रिप्रोडक्टीव्ह पॅरामिटर इन पोस्टपारटम क्रॉस ब्रेड काऊज	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करन्ट माइक्रोबायोलॉजी ॲन्ड ॲपलाईड सायन्स
९	पी. पटेल, एस.डी. इंगोले एस.व्ही.भरुचा, ए.एस. नागवेकर	सिरम प्रोटीन प्रोफाइल ड्युरिंग डिफ्रन्ट स्टेजेस ऑफ जस्टेशन इन क्रॉस ब्रेड काऊज	द जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज. २३(२): १५-२०
१०	आर. टी. मेश्राम, बी. एन. रामटेके, जी. एम. गादेगावकर आणि एस. डी. शिरसाठ	वाढत्या संकरीत वासरांच्या खाद्यामध्ये संरक्षित मेदाम्लाच्या वापरामुळे होणारे परिणाम	द इंडियन जर्नल ऑफ व्हेटरीनरी सायन्स बायो टेक्नॉलॉजी, १२(४): ४९-५२
११	व्ही. ईपाव, बी. एन. रामटेके आणि जी. एम. गादेगावकर	मांसल कोंबडयांच्या खाद्यातील तृण धान्याचा विशिष्ट प्रमण कमी करून त्या ऐवजी बेकरी वेस्ट वापरल्याने होणारे परिणाम	द इंडियन जर्नल ऑफ व्हेटरीनरी सायन्स बायो टेक्नोलॉजी, १३(२): ४३-४६
१२	मोरोविक एम, स्टेजेक एफ, नाकागावा एस व देशमुख आर. एस, मुरीन एम, बेन्क एम, फुल्का एच, कायोगोकू एच, पेन्डास्की एल, फुल्का जे, लॉरीन्सोक जे	माऊस उसाईट न्युक्लि ओलाय रेस्क्यु एंब्रीयोनीक डेव्हलपमेंट ऑफ पोरसाईन एन्युक्लीएटेड उसाईट	झायगोट (६):६७५-६८५
१३	पवार व्ही. डी, सवाणे एम. पी, चोपडे एम. एम, डोईफोडे ए.वाय	स्क्रिनिंग ऑफ मदग्याळ शीप फॉर लेपटीन जीन युजींग पीसीआर आरएफएलपी	इन्टरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रिसर्च ८(०२)
१४	न. रा. जोशी, दी. न. देसाई, अ. शं. रानडे, प. ए. अवारी	उत्पादनाच्या शेवटच्या टप्प्यात असेंद्रिय कॅल्शियमचे प्रमाण कमी करून कॅल्शियम पिडोलेटचा वापर करून त्याचा अंडयाचे उत्पादन व अंडयाच्या गुणवत्तेवर होणारा परिणाम तपासणे	इंडियन सोसायटी फॉर व्हेटरीनरी इम्युनोलॉजी व बायोटेक्नोलॉजी ची १३ वी वार्षिक परिषदेमध्ये लेख सादरएस-२०५, पान क्र. ४०
१५	अजित रानडे, विजयसिंह लोणकर, दिपश्री देसाई	हवामानातील बदलांचा कुक्कुटपालनावर होणारा परिणाम	इन्टरनॅशनल सेमिनार ऑन ग्लोबल क्लायमेट चेंज: इम्प्लीकेशन्स फॉर ॲग्रिकल्चर ॲड वॉटर सेक्टर्स हया आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात आमंत्रित केलेला लेख सादर

१६	अ. शं. रानडे, दी.न. देसाई, प. ए. अवारी, वि. दी. लोणकर, ए. के. बराटे	अर्थशास्त्र आणि संस्कार यांचा प्राण्यांच्या वेलफेअर संबधित सुवर्णमध्य	इंडियन पोल्ट्री असोसिएशनची ३४ व्या वार्षिक परिषदेत प्रमुख लेख सादर
१७	जी. डी. चव्हाण, दी. न. देसाई, प. ए. अवारी, अ. शं. रानडे	तीन प्रकारच्या तेलांसाठी तीन प्रकारचे ईमल्सीफायर मांसल पक्ष्यांच्या खाद्यात वापरुन त्यांची तपासणी.	इंडियन पोल्ट्री असोसिएशनची ३४ व्या वार्षिक परिषदेत भित्तीपत्रक सादर
१८	भामरे पी. पी, कोडापे ए. एच, पालमपल्ले एच. वाय	निरनिराळ्या पद्धतीचा गीर गाईंच्या वागणूकीवर व दुग्धउत्पादनावर होणारा परिणाम	बॉम्बे व्हेटरीनरी कॉलेज जर्नल २४(१): ७०-७३
१९	मृणाल वरठी, अदिती भनोत्रा	ॲटिट्युड ॲंड परसेपशन ऑफ डेअरी इंटरप्रिनर्स रीगार्डींग युस ऑफ मोबाईल फोन ॲंज एन आयसीटी टुल	जर्नल ऑफ ॲनिमल रिसर्च वॉल्युम-७(६):११३५-११४३
२०	मृणाल वरठी, अदिती भनोत्रा	बेनिफीट्स ॲंड कंस्ट्रेन्ट्स ऑफ मोबाईल फोन ॲंज एन आयसीटी टुल बाय डेअरी इंटरप्रुनर्स	जर्नल ऑफ ॲनिमल रिसर्च वॉल्युम -७(६):१०८९-१०९२
२१	मृणाल वरठी, अदिती भनोत्रा	सोशियो-इकोनॉमीक स्टेटस ॲंड इन्फॉर्मेशन युटिलाईजेशन पॅटर्न ऑफ डेअरी इंटरप्रिनर्स इन कोल्हापूर डिस्ट्रीक्ट ऑफ महाराष्ट्र	इन्टरनॅशनल जर्नल ऑफ फार्म सायन्सेस वॉल्युम-८(२): ९५-९८
२२	एस. आर. यंकम, अदिती भनोत्रा	हेल्थ मॅनेजमेंट ॲंड क्लिन मिल्क प्रोडक्शन प्रॅक्टिसेस फॉलोड बाय डेअरी फारमर्स ऑफ नांदेड डिस्ट्रीक्ट ऑफ महाराष्ट्र, इंडिया	इन्टरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट मायक्रोबायोलॉजी ॲंड अप्लायड सायनसीस वॉल्युम -७(४):३५९२-३५९८
२३	एस.आर. यंकम, अदिती भनोत्रा	सोशियो-इकोनॉमीक प्रोफाईल ऑफ डेअरी फारमर्स ऑफ नांदेड डिस्ट्रीक्ट ऑफ महाराष्ट्र ॲंड कंस्ट्रेन्ट्स कॉनफ्रान्टेड बाय देम इन ॲनिमल हसबंड्री प्रॅक्टिसेस	इन्टरनॅशनल जर्नल ऑफ फार्म सायन्सेस वॉल्युम -८(२):१४५-१४९
२४	आर. जे. झेंडे, डी.पी. क्षीरसागर, व्ही.एम. वैद्य, आर. एन. वाघमारे, ए. एच. शिर्के आणि आर.पी. तोडणकर	अन्नपदार्थातील *सालमोनेल्ला*चा प्रार्दुभाव आणि ॲटीबायोग्रामचा अभ्यास	जरनल ऑफ वेटेरीनरी पब्लिक हेल्थ, १४ (१): ४१-४६
२५	शेंडे, आर.जी., वैद्य व्ही.एम., झेंडे आर. जे., पातूरकर ए.एम, वाघमारे आर. एन., काले एल.एन. आणि भावे एस.एस.	मुंबई येथील देवनार कत्तलखान्यातील वराहांमध्ये सिस्टीसर्कोसिसचा प्रार्दुभाव	जरनल ऑफ बॉम्बे वेटेरीनरी कॉलेज, २३ (२),१२-१४
२६	वी. आर. मसोजी, आर.जे. झेंडे, आर.डी. सुर्यवंशी, व्हि. एम. वैद्य, आर.एन. वाघमारे, डी.पी. क्षीरसागर, आर.पी. तोडणकर आणि ए.एच. शिर्के	मांसजन्य पदार्थातील सालमोनेल्ला स्पेसीजचे जलद शोध घेण्यासाठी लूप मेडिएटेड आयसोथर्मल ॲम्प्लीफिकेशन ॲसे (लॅम्प) विकसित करणे.	इंटरनॅशनल जरनल ऑफ करन्ट मायक्रोबायोलॉजी ॲण्ड अप्लाईड सायन्सेस, ६ (४):२५२३-२५३२
२७	आर.एन. वाघमारे, ए.एम. पातूरकर, आर.जे. झेंडे, व्ही.एम. वैद्य, आर.एस. गंदगे, एन.बी. अस्वार आणि आर.एस. खिलारी	भारतातील मुंबई शहरातील असंघटित कुक्कुट फार्म ते किरकोळ कुक्कुट मांस विक्रि केंद्र यामधील सालमोनेल्ला स्पेसीजच्या प्रार्दुभावाचा अभ्यास करणे.	इंटरनॅशनल जरनल ऑफ करन्ट मायक्रोबायोलॉजी ॲण्ड अप्लाईड सायन्सेस, ६ (५):६३०-६४१
२८	आर.जे. झेंडे, डी.पी. क्षीरसागर, व्ही.एम. वैद्य, आर. एन. वाघमारे, ए.	लूप-मेडिएटेड आयसोथर्मल ॲसे लॅम्प: अन्नपदार्थात निर्माण होणारे आणि	इंटरनॅशनल जरनल ऑफ लाईवस्टॉक रिसर्च ७ (५): २३-२५

	एच. शिर्के आणि आर.पी. तोडणकर	प्राणिजन्य रोगांचे निदान करण्यासाठी जलद साधन : आढावा	
२९	दिपीका पी., आर.जे. झेंडे, डी.पी. क्षिरसागर, व्ही.एस. लांडे, व्ही.एम. वैद्य, आर. एन. वाघमारे, आर.पी. तोडणकर आणि ए.एच. शिर्के	शित तापमानात साठविलेल्या वराह मांसाच्या सुक्ष्मजैविक गुणवत्तेवर इलेक्ट्रॉन विकिरणीकरणाचा परिणाम अभ्यासणे	इंटरनॅशनल जरनल ऑफ करन्ट मायक्रोबायोलॉजिकल आणि अप्लाईड सायन्सेस, ६ (११):३९७८-३९८७
३०	व्ही.एम. वैद्य, आर.जे. झेंडे, ए.एम. पातूरकर, एम.एल. गटणे, डी.जी. दिघे, आर. एन. वाघमारे, एस.एल. मुन, एस.एस. भावे, के,जी. बेन्गाले आणि एन.व्ही. निकाले	भारतातील महाराष्ट्र राज्यातील प्राणी आणि मानवामधील सिस्टीक ईकायानोकोकोसिसचा प्रार्दुभाव	ॲक्टा पॅरासायटालॉजिका, ६३(२),२३१-२४३, डिओआय:१०. १५१५/एपी-२०१८-००२७
३१	बिश्वजीत दाश, विठ्ठल एस. धायगुडे, प्रशांत डी. गाढवे, कौस्तुभ व्ही. गरूड व दत्तात्रय पी. कदम	मॉलीक्युलर डिटेक्शन ऑफ लेप्टोस्पारस फ्रॉम कॅनाईन किडनी टिश्यु ॲड इट्स असोसिएशन विथ रिनॅलीसन्स	व्हेटरीनरी वर्ल्ड, ११(४):५३०-५३४
३२	एस. सावला, व्ही. एन. दवे, ए. सातपुते, आर. रोही, डी. एस. गव्हाणे, व्ही. एस. धायगुडे	हेपटॉईड ग्लॅड डेनॉमा इन टु डॉग्ज: ए केस रिपोर्ट	इंडियन जरनल ऑफ कॅनाईन प्रॅक्टिसेस ९(२): १९१-१९२
३३	व्ही. एस. धायगुडे	आउटब्रेक ऑफ ल्युकोसायटोझुनोसिस इन लेअर चिकन	इंडियनव्हेटरीनरी जरनल ९५(२): ४२-४४
३४	आर. जे. पाटील, व्ही. एस. धायगुडे, डी. एस. गव्हाणे, जी. पी. भारकड, एस.डी. मोरेगावकर	ए केस ऑफ हेप्टीक कॅपीलरायसीस इन डॉग	इंडियन जरनल ऑफ व्हेटरीनरी पॅथोलॉजी ४१(४): ३०६-३०७
३५	आर. जे. पाटील, व्ही. एस. धायगुडे, डी. एस. गव्हाणे, एस. आर. रामटेके, एस.डी. मोरेगावकर	ऑकरंस ऑफ ऑसोफीगल स्पायरोसरकोसीस इन डॉग्ज	इंडियन जरनल ऑफ व्हेटरीनरी पॅथोलॉजी ४१(४): ३०३-३०५
३६	जी. के. सावळे, पी. वाडके, व्ही. एस. धायगुडे, एस.डी. मोरेगावकर	पॅथोमोरफोलॉजीकल चेंजिस इन कॉलीग्रॅन्युलोमा इन लेअर बर्डस	इंटरनॅशनल जरनल ऑफ लाईवस्टॉक रिसर्च ७ (८): २८१-२८४
३७	रामराके एस.एस, व्ही.एस. धायगुडे, जी. के. सावळे, डी. एस. गव्हाणे, आर. जे. पाटिल, एस. डी. मोरेगावकर	ऑकरंस ऑफ सायटीसरकसफॅस्कोलॅरीस इनफेकशन इन स्ट्रे रॅट्स इन मुंबई, महाराष्ट्र	इंडियन व्हेटरीनरी जरनल ९४(५): १४-१५
३८	अपेक्षा सुर्यवंशी व राजश्री गंदगे	ब्रुसेला प्रजातीचे निदान आणि प्रतिजैविक संवेदनशिलता चाचणी	वर्ल्ड जर्नल ऑफ फार्मसी ॲड फार्मास्युटीकल सायन्स ६(७):१८१७-१८२९
३९	आर. एन. वाघमारे, ए. एम. पातुरकर, आर. जे. झेंडे, व्ही. एम. वैद्य, आर. एस. गंदगे	मुंबई मधील असंघटीत कुक्कुटपालन पासून किरकोळ कोंबडयांच्या मांस दुकानापर्यंत रोगकारक सालमोनेला प्रजातीच्या घटनांचा अभ्यास	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट मायक्रोबायोलॉजी ॲड अप्लायड सायन्स (५) ६३०-६४१
४०	आर. एस. गंदगे आणि ए. ए. शेरीकर	डयुटेरियम ऑक्साईडचा क्लॉस्ट्रीडीयम चोवाय प्रजातीच्या वाढीवरील परिणाम	जरनल ऑफ बॉम्बे वेटेरीनरी कॉलेज, २३ (२),४-७

४१	आर. एस. गंदगे आणि महिमा चौधरी	श्वानांमधील त्वचेचा प्रोटोथिकोसीस-एक दुर्मिळ घटना/प्रकरण	जरनल ऑफ बॉम्बे वेटेरीनरी कॉलेज, २३ (२),६५-६६
४२	आर. आर. फरांदे, एस. बी. माजी, ए. एस. बन्नाळीकर, आर. एस. गंदगे, आर. व्ही. दिघे, एस. एस. मोरेगावकर, ए. वाय. डोईफोडे, पी. चरण, एस. मुखर्जी	श्वानांमधील रेबीज आजारासाठी सेलर स्टेनिंग चाचणी, थेट फ्लोरसंट प्रतिद्रव्य चाचणी आणि रियल टाईम पीसीआर पध्दतीने तुलनात्मक मुल्यांकन	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट मायक्रोबायोलॉजी ॲड अप्लायड सायन्स ६(६): १२२२-१२२८
४३	विवेक विश्वनाथन, हेता मेहता, आर. आर. फरांदे, ए. एस. बन्नाळीकर, पुष्पा गुप्ता, उमेश गुप्ता, अल्का मुकणे	क्षय रोगात वापरण्यास लिसोरीसचे मॅनोसायलेटेड जिलॅटीन नॅनोपार्टीकल : शरीरबाहय मुल्यांकन, शरीरबाहय कोशिका ग्रहण, शरीरामधील फार्माकोकायनेटीक्स आणि शरीरामधील क्षयरोग विरोधी परिणामकारकता	जर्नल ऑफ ड्रग डिलीव्री सायन्स ॲड टेक्नोलॉजी ४५: २५५-२६३
४४	व्ही. डी. थोरात, ए. एस. बन्नाळीकर,ए. वाय. डोईफोडे,एस. बी. माजी, आर. एस. गंदगे, एस. ए. इंगळे	गायी आणि म्हशींमधील ब्रुसेल्ला ॲबॉरटस प्रजातीचे विलीगीकरण, ओळखीकरण आणि रेण्विय पध्दतीने तपास	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट मायक्रोबायोलॉजी ॲड अप्लायड सायन्स (१०): २८५३-२८६४
४५	व्ही. व्ही. कानडे, एम. एम. गटणे, आर. व्ही. गायकवाड, पी. एल. धांडे, एस. एच. दळवी, एस. एस. चव्हाण, ए. एस. नागवेकर व सुजाता धावे	रेसिसटंस ट्रेन्डस ऑफ इ-कोलाई अगेन्स्ट सिलेक्टेड बेटा-लॅक्टम ग्रुप ऑफ ॲटीमायक्रोबायल्स	इंडियन रेस. जर्नल ऑफ एक्टेंशन एज्युकेशन१७(१): ७२-७७
४६	यू.बी. कुंभार, एस.यू. गुळवणे, एस. एम. गायकवाड, डी.यू. लोखंडे, एस.डी. इंगोले, गितांजली सचदेवा	उस्मानाबादी बोकडामध्ये वयात येण्यापूर्वी व आल्यानंतर अल्ट्रासोनोग्राफीच्या सहाय्याने वृषणाची मोजमाप व शरीराचे वजन यांचा संबंध अभ्यासणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रिसर्च७ (१):२०६-२१४
४७	आर.आय. रिबेरो, एस.एम. गायकवाड, एस.यू. गुळवणे यू.बी. कुंभार, डी.ए. पवाळकर, के.एस. चौधरी	पर्शीयन मांजरांमूध्ये पिल्लांची गर्भाशय व वार यांची एकत्रित जाडी सोनोग्राफीने मोजणे	जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज २४(२):७४-७७
४८	पूजा जुनेजा, के.एस. चौधरी, डी.यु. लोंखडे, जी. एस. खांडेकर, डी.अे. पवाळकर,यु.बी. कुंभार	ॲसिप्रोमाजीन-प्रोप्रोफॉल-सेव्हफ्लोरीन या भुलीच्या औषधाच्या मिश्रणाचे त्वचेखाली देवून परिणाम	जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेर्टनरी कॉलेज २४(२) : १-४
४९	मनिष तिवारी, के.एस. चौधरी, डी.यु. लोंखडे जी.एस. खांडेकर, एस. डी. त्रिपाठी, एस. डी. मोरेगावंकर, ए. डी. पाटील	बोटरोफिनॉल-प्रोप्रोफॉल शिरेतून देऊन श्वानामधील दुर्बिणीच्या सहाय्याने बिजांडकोश काढण्याच्या शस्त्रक्रियेचा अभ्यास	जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेर्टनरी कॉलेज २४(२) : ८-१०
५०	पी.पी. भामरे, ए. एच. कोडापे, एस. टी. हांडे, एस. के. बांदोडकर, जी.एस. खांडेकर	गिर गायीमधील शरीराची मोजमाप व स्वच्छता यांचा विविध प्रकारच्या गोठयातील पृष्ठभागावरचा अभ्यास	जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेर्टनरी कॉलेज २४(१)
५१	एस. डी. त्रिपाठी, जी.एस. खांडेकर, ए. ए. दातिर जी. एस. अंभोरे, ए. ए. पवार	बैलामधील दुर्बिणेणे व पारंपारिक पध्दतीने नसबंदी करण्याचा अभ्यास	इंटास् पोलिव्हेट (२०१७) १८ : ११ जुलै - डिसेंबर २०१७

५२	एस. व्ही. गायकवाड, जी. एस. खांडेकर, ए. एच. उलमले, एम.एस. राजहंस, एस. डी. त्रिपाटी	तीन गायीमधील गर्भाशय मुखाच्या अलीकडील पीळ व त्याचा उभ्याने सिजरियन शस्त्रक्रिया करून उपचार	इंटास् पोलिव्हेट (२०१७) १८ : ११ जुलै - डिसेंबर २०१७
५३	एस. बी. वाळवेकर, जी.एस. खांडेकर, एस. डी. त्रिपाठी एस.व्ही. गायकवाड, एस.यु. राऊत	दुधाळ जनावरातील दुर्बिणीणे कासेतील दुधाच्या प्रवाहाचा व रोगांचा अभ्यास	इंटास् पोलिव्हेट (२०१७) १८ : ११ जुलै - डिसेंबर २०१७
५४	एस. बी. वाळवेकर, जी.एस. खांडेकर, एस. डी. त्रिपाठी ए. ए. पवार, ए. ए. दातीर	दुधाळ जनावरातील दुर्बिणीणे कासेतील शस्त्रक्रिया करून रक्तावर सोम्याटिक सेल यांच्यावर होणाऱ्या परिणामाचा अभ्यास	इंटास् पोलिव्हेट (२०१७) १८ : ११ जुलै - डिसेंबर २०१७
५५	एस. पी. साळवेकर, पी.टी. जाधव, एस. व्ही. उपाध्ये, एस. बी. आकरे, एन. पी. दक्षिणकर, जी.एस. खांडेकर, एन.व्ही. कुरकुरे	दुर्बिणीच्या सहाय्याने श्वानामधील नसबंदी करण्याचा तुलनात्मक अभ्यास	जर्नलऑफ बॉम्बे व्हेर्टनरी कॉलेज १९(१)
५६	के.पी.एस. यादव, आर.आर. शेलार, एस.यू. गुळवणे, एस.एम. गायकवाड, जी.एस. अंबोरे, आर.जे. चौधरी	डांगी गाईंमध्ये माजाच्या स्त्रावाच्या भौतिक गुणधर्माच्या तिच्या प्रजनन क्षमतेशी संबंध	जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज२४ (१): २४-२७
५७	व्ही.पी. देशपांडे, यू.बी. कुंभार, एस. यू. गुळवणे, एस.एम. गायकवाड, आर. आर. शेलार, आर. जे. चौधरी	प्रक्षेत्रातील वारंवार उलटणाऱ्या निरोगी गर्भाशय असणाऱ्या म्हशीमध्ये गर्भधारणेचे प्रमाण वाढविणे.	जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज२३(१): ४५-४७
५८	आर.जे. चौधरी, एस.यू. गुळवणे, एम.एन. रांगणेकर एम.एम. गटणे, आर.आय. रिबेरो, एस.डी. इंगोले,आर. एस. जावळे	संकरीत गाईमध्ये सायटोलॉजी तंत्राने निदान झालेल्या प्रसुती पश्चात गर्भाशयाच्या दहाचा प्रजननक्षमतेवर झालेला परिणाम अभ्यासणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ रिन्ट मायक्रोबायोलॉजी ॲन्ड अल्पाईड सायन्सेस ६(८): २५८५-२५९०
५९	व्ही.बी. चराटे, एच.आर. पिचड, आर.आय. रिबेरो, एन.आर.डगली, एस.यू. गुळवणे	मुंबई विभागातील श्वानामधील प्रजनन संस्थेचे विविध आजारांचा प्रसार अभ्यासणे	इंडियन जर्नल ऑफ कॅनाईन प्रॅक्टिसेस ९(१): ५०-५२
६०	आर.आर. शेलार, एस.यू. गुळवणे, पी.एल. धांडे, एम. पी. सवाणे, गितांजली सचदेवा	पंढरपुरी बैलांच्या विर्यावर लाळ्या खुरकत लसीकरणाचा होणारा परिणाम	जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज२३(१): २७-३०
६१	यू. बी. कुंभार, एस. यू. गुळवणे, आर.आर. शेलार, डी. यू. लोखंडे, एस. डी. इंगोले	उस्मानाबादी बोकडामध्ये वयात येण्यापूर्वी व आल्यानंतर अंडाशयाची मोजमापे व वजन यांचा संबंध तपासणे	जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज २३(१): ३८-४४
६२	जी. एस. अंबोरे	सियर इव्हैल्युएशन युसिंग आरइएमएस ॲड कन्व्हेंशलन मॅथड्स फॉर फस्ट लॅक्टेशन ३०० डेज मिल्क येल्ड इन फुले त्रिवेणी कॅटल	इंडियन जर्नल ऑफ एनिमल सायन्स ८८(३): ३५२-३५५
६३	जी. एस. अंबोरे	एस्टिमेशन ऑफ जेनेटिक ॲड फेनोटायफिक ट्रेन्डज ऑफ फस्ट लॅक्टेशन रिप्रोडक्शन ट्रेट्स इन फुले त्रिवेणी कॅटल ऑफ महाराष्ट्र	इंडियन जर्नल ऑफ डेअरी सायन्स ७०(६): ७८९-७९२

६४	जी. एस. अंबोरे	लाईफटाईम परफॉरर्मन्स ऑफ फुले त्रिवेणी सिंथेटिक काउज अॅट एन ओरगनाईज्ड फार्म	इंडियन जर्नल ऑफ एनिमल सायन्स ८७(११):१४०६-१४०९
६५	एस. के. साहु	मॉडेलिंग लॅक्टेशन कर्व्ह फॉर जेनेटिक इव्हैल्युएशन ऑफ मुऱ्हा बफेलोज	इंडियन जर्नल ऑफ एनिमल रिसर्च डिओआय:१०.१८८०५/ ३४३२
६६	जी. एस. अंबोरे	फेनोटायफिक, जेनेटिक अॅड इन्व्हारोमेंटल ट्रेन्डज ऑफ प्रोडक्शन ट्रेटस इन फुले त्रिवेणी सिंथेटिक काउज	इंडियन जर्नल ऑफ एनिमल सायन्स ८७(६): ७३६-७४१
६७	वेद प्रकाश	रॅडम रिग्रेशन टेस्ट डे मिल्क येल्ड मॉडेल्स एस अ सुटेबल अल्टर्न्हेटिव्ह टु द ट्रेडिशनल ३०५ डे लॅक्टेशन मॉडेल फॉर जेनेटिक इव्हैल्युएशन ऑफ साहिवाल कॅटल	इंडियन जर्नल ऑफ एनिमल सायन्स ८७(३): ३४०-३४४
६८	सागरिका मिश्रा, रिध्दी पेडणेकर, बराडा शंकर मोहंती व मुकुलेश गटणे	प्रिव्हेलंस, इकनोमिक लॉस अॅड कंट्रोल ऑफ इनफेस्टेशन इन पोल्ट्री	इंटरनॅशनलजर्नल सायं. इन्व्हाय. टेक.६(३): १७४५- १७५७
६९	ए. कुडतरकर, यु. शिंदे, जी.पी. भारकड, के. सिंग	सॉलिड लिपिड नॅनोपार्टिकल्स अल्बेंडाझोल फॉर ट्रिटमेंट ऑफ टोक्सोकेरा कॅनिस इन्फेक्शन: इन विवो इफिकेसी स्टडिज	नॅनोसायन्स ऍण्ड नॅनोटेक्नोलॉजी- एशिया ७ (१):८०-८१
७०	आर. जे. पाटील, व्ही. एस. धायगुडे, डी. एस. गव्हाणे, जी. पी. भारकड	ए केस ऑफ हेपॅटिक कॅपिलरिज इन ए डॉग	इंडियन जर्नल ऑफ व्हेटरीनरी पॅथोलॉजी ४१(४): ३०६-३०७
७१	यु.पी.माईंदे, एन.सी. नंदेश्वर, आर.एस.दळवी, एस.बी.बावनकुळे, एस.एम. सालनकर, एस.के. सठपथ्य ॲण्ड जे. राणा	शेळयांच्या वाढत्या वयानुसार भृणावस्थातील थायमस ग्रंथीचा अभ्यास	इंडियन जनरल ऑफ वेटरनरी ॲनाटॉमी वॉल्युम. नं. २९, पी.पी. : ५-६
७२	एन.सी.नंदेश्वर, एस.बी. बानुबाकोडे, रूपाली चर्जन, यु.पी.माईंदे ॲण्ड जिज्ञासा राणा	शेळयांच्या वाढत्या वयानुसार अधिवृक्क ग्रंथीची बायोमेट्रीकल निरीक्षण	इंटरनॅशनल जनरल ऑफ साईन्स, इनवॉरमेंट ॲण्ड टेक्नोलॉजी, ६(४):२६८३-२६८७
७३	जिज्ञासा राणा, एस.बी. बानुबाकोडे, रूपाली चर्जन, एन.सी.नंदेश्वर, यु.पी.माईंदे,ॲण्ड शैलेश कुमा पटेल	बिबट्या व वाघांच्या स्पर्श रोमांचा तुलनात्मक अभ्यास	ग्लोबल जनरल ऑफ बायोसाईन्स ॲण्ड बायोटेक्नोलॉजी. वॉल्युम न. -६ (३) : ५००-५०३
७४	ए. डी. पाटील, एस.के. सहातपुरे, पी.टी. जाधव, जे. पी. कोरडे, एम.एस. पाटील आणि डी.व्ही. पाटील	इफिकसी ऑफ व्हॅरिअस हॉर्मोनल प्रोटोकॉल्स फॉर इम्प्रुव्हमेंट ऑफ फर्टीलिटी इन पोष्टमार्टम एनोस्ट्रस बफॅलोज डयुरिंग ब्रिडींग सिझन्स	व्हेटरीनरी प्रॅक्टीशनर व्हॉल. १८ नं. १, ३२-३४
७५	ए.डी. पाटील, एस.के. सहातपुरे, पी.टी. जाधव, जे.पी. कोरडे, एम.एस. पाटील आणि डी.व्ही. पाटील	इम्प्रुव्हमेंट ऑफ फर्टीलिटी इन पोष्टमार्टम एनोस्ट्रस बफॅलो बाय युझींग डिफरेंट हॉरमोनल्स प्रोटोकॉल्स डयुरिंग नॉन ब्रिडींग सिझन्स	द इंडीयन जर्नल ऑफ व्हेर्टनरी सायंसेस एण्ड बॉयोटेक्नॉलाजी, व्हॉल. १३, नं. २ (२०१७), इश्यु:१०. २१८८७/ijvsbt.v13i ०२.१००४८
७६	सचिन कुमार, हुजाझ तारीक, अनुकर्णा सिंग, नितीन त्यागी, गौतम मोंडल, महेश गुप्ता आणि ए.के. त्यागी	रिव्हयु आर्टिकल ऑन 'सिग्निफिकंस ऑफ प्रोबॅायोटिक्स एज फिड एडिटिव्ज इन लाईव्हस्टॉक एण्ड पोल्ट्री न्युट्रीशन'	इंडीयन जे. अनिमल न्युट्रीशन २०१७, ३४(४):३६१-३७३

७७	आर. ए. कंटाले, एम. ए. हलबर्गे, डॉ. ए. डी. देशमुख, डॉ. ए. पी. ढोक, डॉ. डी. एस. रघुवंशी, डॉ.एस.आर. लेंडे	न्युट्रीयंट चेंजेस विथ द ग्रोथ हॅायड्रोफोनिक्स व्हीट फॉडरलॉईव्हस्टॉक	आय जे सेट ६ (३): १८००-१८०३
७८	एम. ए. डोंगरे, डॉ. ए.डी. देशमुख, डॉ. ए. पी. ढोक,डॉ. एस.आर. लेंडे, डॉ. पी. इ. ताकसांडे	सप्लीमेंटेशन ऑफ प्रोटीएज ॲड झायलॅनेज एन्झाइम इन ब्रॉयलर डाएट विथ व्हॅरींग एनर्जी ॲड प्रोटीन लेव्हल्स	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट माइक्रोबायोलॉजी अप्लाइड सायन्स
७९	डॉ. जे. एम. चहांदे	वातावरणातील उष्णतेचा म्हशीमधील थायरॉईड संप्रेरकावर परिणाम	जैवविज्ञान, कृषी व तंत्रज्ञान मधील संशोधनाचीआंतरराष्ट्रीय नियतकालीन संच १ जुलै २०१७
८०	पवनकुमार कडाकडीयावार, आर.के.अंबाडकर आणि के.एस. राठोड	आंब्याच्या सालीच्या अर्क युक्त चिकन नगेटची गुणवत्ता अभ्यासणे	इटरनॅशनल लाइव्हस्टॉक रिसर्च जर्नल७(२):७१-७७
८१	पवनकुमार कडाकडीयावार, आर. के. अंबाडकर आणि के. एस. राठोड	ॲन्टीऑक्साईटयुक्त चिकन नगेट्सच्या निर्मीतीचे अर्थशास्त्र	इटरनॅशनल जर्नलऑफ लाईस्टॉक रिर्सच, ७ (१०):२३८-२४२
८२	बी. आर.कदम, आर.के. अंबाडकर आणि व के.एस. राठोड	ए-१/ए-२ दुध आणि मानवाचे आरोग्य एक संक्षिप्त समिक्षा	जर्नलऑफ एनव्हारमेन, बायोलॉजीकल सायन्सेस, ३१(२)३५७-३६२
८३	एम.मुतूकुमार, जी. कंदिपन, विकास पाठक, आर.के.अंबाडकर के.एस. राठोड आणि व्ही.व्ही कुळकर्णी	म्हशीची मांसल क्षमता मांस आणि उपपदार्थ यांचे मुल्य	इंडियन जर्नलऑफ ॲनिमल सायन्सेस ८८.(३):३२६-३३०
८४	कोमा सर्वेशवर, सारीपुत लांडगे, वैशाली बांठीया आणि गिरीधर शेंडे	आदिवासी शेळीपालन पालकासाठी शेळीपालनात येणाऱ्या अडचणी	ट्रेंडर्स इन बायोसाईंस, १० (४४): ९१९९-९२००
८५	सारीपुत लांडगे, कोमा त्रिपाठी आणि वैशाली बांठीया	पशुवैद्यक व्यवसायातील स्वत: व्यक्त केलेला धोका	इंडीयन जर्नल ऑफ एक्सटेन्शन ऐजुकेशन, ५३ (३): १३२-१३५
८६	बसुनाथे, वि.की., राणा जिज्ञासा, बनकर, शि. सा., पाटील दिनेश व जि.मो. चहांदे	पेटेटींग अक्टीविटीज इन व्हेटरीनरी सायन्सेस : कॉन्सेप्ट, स्टेटस ॲन्ड इम्पलीकेशन्स	इन्टरनॅशनल जर्नलऑफ सायन्स, इनव्हायरमेंन्ट व टेक्नॉलॉजी(२०१७) व्हॉल्युम ६(५): ३१३२-३१४०
८७	यु. व्ही. जगताप, आर.पी. कोल्हे, पी.डी. देशपांडे, एन. व्ही. कुरकुरे, सी.व्ही. ढंढारे, डी.एम. मुगळीकर, एस.एन. जाधव, एन.के. निचोट, एस.बी. बारबुधे	पेरिडोमेस्टिक व कैद वन्यप्राण्यांमधून लिस्टेरिया मोनोसायटोजिनस् अलगाव	करंट सायन्स१३३ (९)
८८	एस.बी. काळे, एस.पी. डोईजड, के.व्ही. पोहरकर, एस. गर्ग, ए.डी. पाठक, ए. व्ही. रावराणे, डी.बी. राऊळ, एन.व्ही. कुरकुरे, एस.डी. बारबुधे	लिस्टेरिया मोनोसायटोजिनस् चा तणाव परिस्थितीमध्ये धातू तयार करण्यामध्ये मिनसी जनुकांचा भुमिकेचे स्पष्टीकरण	इंटरनॅशलन जर्नल ऑफ करंट रिसर्च आणि रिव्हयु, ९, ९ ९,
८९	एस. खान, अनिल कुमार, एस. काळे, एन.व्ही. कुरकुरे, के. दिनेश	रोगप्रतिकार शक्ती कमी असलेल्या रोगीमध्ये लिस्टेरिया मोनोसायटोजिनस्मुळे होणारे मेंदुतील फोड	ट्रॉपीकल डॉक्टर, ००४९४७५५१७७२८६७०

९०	एस.बी. काळे, एन.व्ही. कुरकुरे, एस.पी. डोईजड, के.व्ही.पोहरकर, डी.बी. राऊळ, एस.बी. बारबुधे	विविध लिस्टेरिया मोनोसायटोजिनस् आयसोलेटची तणाव सहिष्णुणेतील फरक	एक्सलंट पब्लिशर्स,
९१	एन.व्ही. कुरकुरे, एस.बी. काळे, आर.टी. काळे, एस. पी. आवंडकर, एन.एन. ज्योत	अंडी देणाऱ्या कोंबडयांमधील नेक्रोटीक आतडयांचा दाह	इंडीयन जर्नल ऑफ व्हेट.पॅथ., ४१ (१) : ५०-५२
९२	एम. हेडावू, एन.व्ही. कुरकुरे, बी.एल. जांगीर, एन.ए. चोपडे, डी.आर. कलोरे, ए.जी. भांडारकर	भारतातील विदर्भातील म्हशींमध्ये घटसर्पाच्या उद्रेकांचे निदान	इंडीयन जर्नल ऑफ व्हेट.पॅथ., ४१ (१) : ३८-४०
९३	केतन गाणार, एम. शाह, डी.पी. कामडी, एन.व्ही. कुरकुरे, सचिन कुमार	भारतातील २०१२-१५ काळातील नागपूर परिसरातील चिकन इन्फेक्शियस ॲनेमियाचे आण्विक वैशिष्टीकरण	मायसक्रोबियल पॅथोजिनेसिस, १०२ : ११३-११९
९४	नानोटकर आर. वाय, जांगडे सी. आर, मिश्रा एस. पी, लिमसे आर. पी, जगताप डी. जी, मंडल टी. के.	उंदरामध्ये कार्बन टेट्रा क्लोराइड उत्पादीत यकृताच्या विषबाधेवर कूंभीच्या सालीचा मीथॅनाल यूक्त अर्काचा सरक्षात्मक गूणधर्म तपासणे	मल्टीलॉजीक इन सायन्स (२०१७), व्हॉल्युम (७) इश्यु १० : ८९-९२
९५	शेलू आर. एस, जांगडे सी. आर, नानोटकर आर.वाय, लिमसे आर. पी, अवस्थी व्ही.बी. व सिंग आर. पी.	पुर्नवा वनस्पतीच्या मुळाच्या अर्काचा फायटोकेमीकल व जंतनाशक गुणधर्मांचा अभ्यास	ईंटरनॅशनल जर्नलऑफ लॉव्हीस्टाक रिसर्च व्हॉल्युम ७(५) : २०९-२१९
९६	पी राजा, पी ए टेंभुणे, मनेश कुमार, व्ही.सी. इंगळे, डी.आर. कलोरे	रिक्टरजीनच्या कार्याचे मुल्यांकन gga-miR-142-3pमध्ये आढळुन आले आहे.	वेट आर्च ८.१ (२०१७) ६७-७६
९७	मनेश कुमार, पी ए टेंभुर्णे पी राजा, व्ही. सी. इंगळे, डी.आर. कलोरे	चिकन गर्भविकसित होण्यामध्ये gga-miR-142-3pच्या नॉकडाऊन % XPO1चे अभिव्यक्ति प्रोफाईल	आय.ज.ए.आर ५१.५ (२०१७) ८०७-८१२
९८	ए. एस. किन्हेकर, व्ही. सी. इंगळे, पी.ए. टेंभुर्णे	पीसीआर आधारीत P32जीनमेंढी आणि शेळी पॉक्स विषाणुसाठी एक पुष्टी निदानतंत्र आहे	रूम सायन्स ६.१ (२०१७) ७५-७८
९९	एस. डोले, व्ही.सी. इंगळे, यु.एम. तुमलाम	श्वसन मार्गातून ॲरोबिक बॅक्टेरिअस आइसालेटस आणि स्मॉलर्यूमिनेंटस मध्ये त्यांची ॲंटीबायोग्राम	पॉलीवेट २०१७ १८.१, १-३
१००	मनेश कुमार, पी. ए. टेंभुर्णे पी. राजा, व्ही. सी. इंगळे	सिग्नल ट्रान्ससेक्शनच्या दिशेने जीग-मिर-142-3pआणि जीन- सीडी २०० वरिल त्याचे योगदान आणि त्याचे योगदान रोगपतिकार प्रतिसाद	ए बी आर १९.२ १३२-१३७(२०१७)
१०१	एस.आर. वारके, सुमेधा बोबडे, डी. आर. कलोरे, व्ही. सी. इंगळे	जन्मजात रोगप्रतिकारक शक्तिचा प्रतिबंध करण्यासाठी सक्रिय आण्विक व्यासपीठ म्हणून इन्फ्लोमोझोम	आय.ज.सी.एम.ए.एस. ६.६ ११९४-१२००
१०२	एस आर वारके, सुमेधा बोबडे, व्ही. सी. इंगळे	कुष्ठरोगा मार्कर जीनच्या संदर्भात टीईसी आणि एनटीईईईए स्चेरिशियाकोलीया गुर शेतीपासुन अलगाव आणि आण्विकल क्षणांचे वर्णन	आय ज एल आर २०१७
१०३	एस.पी. आवंडकर, एस. डी.मोरेगावकर, एस. जी. मनवर, एम. बी. कुलकर्णी	संसर्गजन्य स्अंटिंग आणि रनिंग सिंड्रोमची तुलनात्मक पास	इराणी ज व्हेट रिसर्च १८.१..०६..१२..२०१७

१०४	डी. जी.कंळभे, एन.एन. झाडे व एस.पी. चौधरी	लायपोपॉलीसॅकराईड च्या शुध्दते व कार्यक्षमतेकरिता अर्क काढण्याच्या दोन पध्दतींचा अभ्यास	आय. जे .एम.ए.सायंस,६(३) १२९६-१३०२
१०५	रूची भाटे, निलेश पानसरे, एस.पी. चौधरी, एस. बी. बाळबुधे, एन. व्ही. कुरकुरे आणि एस. डब्ल्यु. कोलते, एम. चौधरी,बी. के. चौधरी, एस. भोयर	मध्य भारतात आढळणाऱ्या मुषकांतील व पिसवांतील "ओरिंशिया त्सुसुगामामुशी"चा प्रादुर्भाव व फायलोजेनेटिक्स पडताळणे.	किटकजन्य व झुनोटिक डिसीजेस १७:७४९-७५४
१०६	एम.चौधरी,बी.के. चौधरी, एस. भोयर, एस.बी.काळे, एस.पी. चौधरी, बी.सी. बेरा, ए. जैन आणिएस. बी. बाळबुधे	बहुविध प्रतिजैविकांच्या विरूध्द प्रतिकारक्षमता असणाऱ्या लिस्टेरिया प्रजातीच्या जिवाणूंचे क्लिनीकल केसेस मधुन संकलीत नमुन्यातुन पृथ्थकरण व गुणवैशिष्टीकरण	लेटर्स इल अप्लाईड मायक्रोबायोलॉजी पीपीएल-५
१०७	एस. बी. बाळबुधे,एस. पी. डोईजड, ॲलेक्झांडर गोसेमन, रॉल्फ हिल्कर, कृपाली व्ही. पोहरकर, दिपक एच. रावूल, एन. व्ही. कुरकुरे, डी. आर. कलोरे, एस. एस. मलीक, आय. शकुंतला, एस.पी. चौधरी, विकास वासकर, डी. डिकोस्टा, राहुल कोल्हे, रीतू अरोरा, आशिष रॉय, अभय रावराने, सत्यजित काळे, अजय पाठक, ममता नेगी, सिमरनप्रीत कौर, रूपेश वाघमारे, शुभांगी वारके, शाबु शौकत, बेलगोडे हरीश, अरूणा पुजारी, चाकोडाबेल माधवप्रसाद, करूणाभास्कर नागप्पा, समीर दास, रवींद्र झेंडे, संदीप गर्ग, सरोज भोसले, सॅव्हियो रॅड्रिगुज, ए.एम. पातुरकर, मॉर्टिज फ्रित्झेनवानकर, हिरेन घोष, टॉर्स्टेन हेन आणि त्रिनाद चक्रवर्ती	भारतामध्ये लिस्टेरिया मोनोसायटोजन्स हया जिवाणुंची सिरोटाईप ४बी ही क्लोनचा प्रसार	इमर्जिंग मायक्रोब्स ॲड इनफेक्शन५. इ५५
१०८	वकार अ. खान, एन. एन. झाडे, शिल्पश्री शिंन्दे, एस. पी. चौधरी, कौशिक सत्यप्रकाश आणि एन.व्ही. कुरकुरे	वराहांमधील सिस्टिसरकोसिसिचे रक्ततल तपासणव्दारे निदान तसेच प्रतिपिंडाचे गुणवैशिष्टीकरण	पशुवैद्यक सामुहिक स्वास्थ्य संशोधन पुस्तिका(२०१७) १४(१)
१०९	राहुल डी. सुर्यवंशी, सत्यवीर सिंग मलीक, भुषण जयाराव, एस.पी. चौधरी ,एमीली सॅवेज,जीस वर्गीस, एन. व्ही. कुरकुरे, एस. बी. बाळबुधे आणि दिपक बी. रावूल	ज्नावरांमधील लिस्टेरिओसीस या आजाराची रिकॉम्बिनंट एल. एल. ओ. व पी. आय. पी. एल. सी. वर आधारीत एलायझाच्या तुलनात्मक चाचणीने निदान क्षमता अभ्यासणे	जर्नल ऑफ मायक्रोबायोलॉजीकल मेथड्स १३७:४०-४५

११०	छाया सोनेकर, सत्यजित काळे, स्मिता भोयर, नेहा पालीवाल, शिल्पश्री शिंन्दे, एस. पी. आवंडकर, वकार अ. खान, एस.पी. चौधरी आणि एन.व्ही. कुरकुरे	महाराष्ट्रातुन स्थलांतरीत होणाऱ्या मेंढयांच्या कळपात ब्रुसेल्लोसिसचा प्रादुर्भाव	ट्रॉपिकल ॲनिमल हेल्थ ॲंड प्रोडक्शन५०:९१-९६
१११	ब्तुल अखुंजी, रूची भाटे, निलेश पानसरे, एस.पी. चौधरी, वकार खान, एन. व्ही. कुरकुरे, एस. डब्ल्यु. कोलते आणि एस.बी.बाळबुधे	मध्य भारतात आढळणाऱ्या मुषकांतील व पिसवांतील " ओरिंशिया त्सुसुगामामुशी ''चा ऋतुमानाप्रमाणे विभागणी	ट्रान्ससेक्शन्स ऑफ द रॉयल सोसायटी ऑफ ट्रॉपिकल मेडिसीन अॅंड हायजीन टिआरएसअिएमएच-डि. १७.००२६६
११२	बी.एन. अंबोरे, ए.एम. रोडे,एन.पी. दक्षिणकर,एस. बी. कविटकर, डी.व्ही. पाटील	सोयाबीन पशुखाद्यातील ऑक्झालीट याचे अवशेष तपासणी	द फार्मा इनोवेशन प्रकाशन, प्रत ६(७):८९-९२
११३	कल्याणी ठाकूर, जी.आर. भोजने, एन.पी. दक्षिणकर,ए.एम. रोडे, व्ही. एम.धुत, एस.व्ही.उपाध्ये आणि पी.पी. चौधरी	कुत्र्यांमधील तीव्र प्रोस्टेट वरील सुज याचे निदान आणि उपचारात्मक व्यवस्थापन	इंडियन जर्नलऑफ कॅनाइन प्रॅक्टीस प्रत ९(१): ६-१०
११४	कल्यानी ठाकूर, जी.आर. भोजने, एन.पी. दक्षिणकर, व्ही.एम.धुत, एस.व्ही.उपाध्ये आणि ए.एस., कर्मनकर	कुत्र्यांमधील सऱ्हदय प्रोस्टेट हायपरप्लासियाचे निदान आणि व्यवस्थपनावर अभ्यास	इंडियन जर्नल ऑफ कॅनाइन प्रॅक्टीस प्रत ९(२): ९९-१०३
११५	सी.जी.पंचभाई, एन.पी. दक्षिणकर, जी.आर. भोजने, एस.व्ही.उपाध्ये आणि पी.आर इटनकर	गॅस क्रोमॅटोग्राफी मास स्पेक्ट्रोमेट्री नी फांदीच्या इथेनॉलीक अर्काचे विश्लेषन	रूमिनंट सायन्स प्रत ६(१): ८५-८७
११६	ए.ए. संघाय, जी. आर. भोजने, एम.पी. दक्षिणकर, व्ही. एम. धुत व ए. जी. दुबे	वनस्पतीजन्य औषधांची गायीमध्ये दुध वाढविण्याच्या क्षमतेचा अभ्यास करणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ व्हेट सायंस ॲण्ड ए.एच २(५):१-३
११७	बी.एम. गहलोद, एस.बी. आखरे, एस.के. शितल आणि एम.एस.धकाते	द्विस्टोसियामुळे मोनोसेफिकल थोरॅकोपॅगस टेट्राब्रेचियस टेट्रोपस मॉन्स्टर नागपुरी म्हशीमधील - एक दुर्मिळ केस	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायंस एनव्हॉयरमेंट ॲण्ड टेक्नॉलॉजी ६(४):२४००- २४०४
११८	बी.एम. गहलोद, एस.बी. आखरे आणि मृणाली कांबळे	गाय मध्ये रुमेन इंपैक्शनचे सर्जिकल मॅनेजमेंट	इंटास पॉलीवेट १८(२):३२७-३२८
११९	एस.एस. पवार, एम.पी. रॉय आणि एम.पी. कांबळे	बैलांमध्ये होणाऱ्या शिंगाच्या कर्करोगावर शल्यचिकित्सीय व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):३२७-३२८
१२०	मयुर काटे, एस.बी. आखरे आणि एम.व्ही. कांबळे	बैलामध्ये मोसबीमुळे झालेल्या घशाच्या अडथळयाचे व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):३२७-३२८
१२१	मृणालिनी कांबळे	वळुमधील आतळयाच्या अडथडयाचे शल्यचिकित्सीय व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):३२७-३२८
१२२	एस.बी. आखरे, एम.जी. थोरात, बी.एम. गहलोद आणि एस.पी. साल्वेकर	गायवर्गीय प्राण्यांमधील पोपाकोमॅटोसिसचे व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):३२७-३२८
१२३	ए.आर. गजभिये, एस.बी. आखरे, एम.जी. थोरात, बी. एम.गहलोद आणि ए.पी. गावंडे	बारा गायींमध्ये रोगाणूंच्या सर्जिकल मॅनेजमेंटसाठी सीझरन ऑपरेशन	इंटास पॉलीवेट १८(२):४३४-४३६

१२४	विजय टेलर, एस.बी. आखरे, एम.जी. थोरात, बी. एम. गहलोद आणि एस. पी. साळवेकर	बोव्हाइन्स मधील पॅपलोटॉमाटीसचे क्लिनीकल मॅनेजमेंट	इंटास पॉलीवेट १८(२):५०१-५०४
१२५	एस.व्ही. उपाध्ये, एस.बी. अखरे, बी.एम. गहलोद, जी. एस. खंते, एस.पी. साळवेकर, उष्मा पटेल आणि निनोष्का परेरा	कुंयाच्या पिलामध्ये एक रेखीय, तीक्ष्ण, धातूचा विदेशी शरीर शस्त्रक्रिया व्यवस्थापन	द जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज, २४ (१):९२-९३
१२६	एस.व्ही. उपाध्ये, पी. टी. जाधव, एस.बी. आखरे, बी. एम. गहलोद, जी.एस. खंते, निनोशाका परेरा आणि उष्मा पटेल	तीन महिन्याच्या पगमध्ये मूत्रपिंडातील शस्त्रक्रिया	द जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज, २४ (१):९८-९९
१२७	पी.एस. गावंडे,एम.एस. धकाते, बी. एम. गहलोद, मृणाल कांबळे	कुत्र्यांमधील कानावर असलेल्या हिमॅटोनाच्या औषधोपचाराचा तुलनात्मक अभ्यास	इंडियन जर्नल ऑफ कॅनाइन प्रक्टीस ९(१):२०१७
१२८	एम.व्ही. कांबळे, व्ही.डी. अहेर आणि एस.यु. राऊत	डॉबरमॅन जातीच्या श्वानामधील मुत्रनलिकेतील अडथडयाचे शल्यचिकित्सीय व्यवस्थापन	इंडियन जर्नल ऑफ कॅनाइन प्रक्टीस ९(१):२०१७
१२९	ए. डी. पाटील, एस.के. सहातपुरे, एन. बांते, सी. के. लकडे आणि बी.एम. गहलोद	बकरीमधील अकार्डीयस असीफॅलस मॉन्स्टर १३३	इंडियन जर्नल ऑफ ॲनीमल रिप्रॉडक्शन ३८(२):६९-७०
१३०	जग्यसेनी मेहर,ए.डी. पाटील, एस.के.सहातपुरे	हिमॅटोबायोकेमीकल मापदंडावर सिस्टीक एंडोमेट्रीयल हायपरप्लासीया पायोमेट्रा चा मादी कुंयावरील परीणाम	इंडियन जर्नल ऑफ कॅनाइन प्रक्टीस २०१७ खंड ९, प्रकरण १,जुन २०१७ पान क्र.३८-४२
१३१	एम.एस.बावस्कर,एस.के. सहातपुरे, एम.एस.पाटील	नागपुर शहरातील मादी कुंयातील गर्भाशयाच्या जडत्वाची तिव्रता	इंडियन जर्नल ऑफ कॅनाइन प्रक्टीस २०१७ खंड ९, प्रकरण २,जुन २०१७ पान क्र. १२७-१३०
१३२	एम.एस.बावस्कर,एस.के. सहातपुरे, एम.एस.पाटील	मादी कुत्रातील प्राथमिक गर्भाशयाच्या जडत्वाचे उपचारात्मक व्यवस्थापन	इंडियन जर्नल ऑफ कॅनाइन प्रक्टीस २०१७ खंड ९, प्रकरण २, जुन २०१७ पान क्र. १३१-१३३
१३३	ए.डी. पाटील, एस.के. सहातपुरे, एन.बान्ते	शेळीमधील हृदय नसलेल्या बेढप पिल्लांचा जन्म	इंडियन जर्नल ऑफ ॲनीमल रिप्रॉडक्शन ३८(२):६९-७०
१३४	एस.धलकरी, एस.के. सहातपुरे, ए. डी. पाटील, ए. पी.गावंडे	मुऱ्हा म्हशीमध्ये इस्ट्रस इंडक्शनवर हार्मोन उपचारावरील प्रतिसाद	इंडियन जर्नल ऑफ ॲनीमल रिप्रॉडक्शन ३९(१):६१-६२
१३५	ए. डी. पाटील, एस. के. सहातपुरे, एम. एस. पाटील	प्रसुतीपश्चात म्हशीमध्ये त्यांच्या प्रजनन मोसमात आढळणाऱ्या ॲनइस्ट्रस वर विविध हार्मोन प्रोटोकालची प्रजननक्षमता वाढवण्याची परिणामकारकता	व्हेटरनरी प्रॅक्टीशनर १८(१):३२-३४
१३६	ए. डी. पाटील, एस.के. सहातपुरे, पी.टी. जाधव, जे.पी.कोरडे, एम.एस. पाटील. डी.व्ही. पाटील	बिगर प्रजनन काळात वेगवेगळ्या संप्रेरक प्रतिपादांनी पोस्टपार्टम ॲनइस्ट्रस म्हशीमध्ये प्रजनन क्षमता वाढविणे	इंडियन जर्नल ऑफव्हेटरनरी सायंसेस ॲण्ड बायोटेक्नॉलॉजी १३(२):३८-४२
१३७	ए.डी. पाटील, नी. बांते, एस. के. सहातपुरे, एस.के. शितल	म्हशीमधील एम्फासेमॅटस गर्भाचे अंशता फिटाटॉमी करून व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):४३०-४३१

१३८	ए.डी. पाटील, सी.के. लकडे, एस.के. सहातपुरे, ए.पी. गावंडे	प्रसुतीपुर्व सर्व्हाकोव्हजानल प्रोलॅप्स चे शस्त्रक्रियेव्दारे व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):४३९-४४०
१३९	ए. डी. पाटील, यु. व्ही. टकले, एस.के.शितल, एस. के.सहातपुरे, गौरी नळकांडे	प्रसुतीपश्चात गर्भाशयाच्या प्रोल्याप्सचे शस्त्रक्रियेव्दारे व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):४४१-४४२
१४०	एस. के. शितल, ए. डी. पाटील, एस. के. सहातपुरे	मादी घोडयामध्ये युटेराइन इनर्शियामुळे होणाऱ्या डिस्टोकियाचे व्यवस्थापन	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायंस एनव्हॉयरमेंट ॲण्ड टेक्नॉलॉजी ७(२):५८४-५८७
१४१	आर.ए. कंटाळे, एम.ए. हालबुरंगे, ए,डी. देशमुख, ए.पी. ढोक, रघुवंशी डी. एस. आणि एस.आर. लेंडे	नुट्रीएंटचेंजेस विथ द ग्रोथ ऑफ हायड्रोपोनिक्स व्हिट फॉडर	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायंस एनव्हॉयरमेंट ॲण्ड टेक्नॉलॉजी (३):१८००-१८०३
१४२	क्रांती पी. खारकर, डी. एस रघुवंशी, श्वेता आर. लेंडे आणि बी एम खटी	मॉरटॅलिटी पॅटर्न इन क्रॉसब्रेड काल्वज ऑफ डेअरी कॅटल	ज.कृषी विज्ञान २०१७, ५(२):११६-१२१ इफेक्ट ऑफ प्रोबाटीक
१४३	एस.आर. लेंडे, के.पी. खारकर, डी.एस. रघुवंशी, बी.एम.खटी, सी.आर. पेडडापल्ली आणि सोनिया पी ढवले	इफेक्ट ऑफ प्रोबाटीक आणि ॲसिडीफायर ऑन परफामेंस ऑफ ब्रायलर	ज.कृषी विज्ञान व्हॉल्युम ६(२) (जानेवारी-जुन,२०१८)
१४४	डी.एस. रघुवंशी, आर.एल. ढोबले आणि बी.एम.गहलोत	डायसेफॅलिक थोरॅकोफेगस काजाइन टिवन मान्स्टर ए क्वॉज आफ डीस्टोकीया इन मराठवाडी बफेलो	बफेलो बुलेटीन ३६ नं ३(जुलै-सप्टेबर २०१७)
१४५	ए.डी. पाटील, नी. बांते, एस. के. सहातपुरे, एस.के. शितल	म्हशीमधील एम्फासेमॅटस गर्भाचे व्यवस्थापन अंशता फिटाटॉमी करून	इंटास पॉलीवेट १८(२):४३०-४३१
१४६	ए. डी. पाटील, यु. व्ही. टकले, एस.के.शितल, एस. के.सहातपुरे, गौरी नळकांडे	प्रसुतीपश्चात गर्भाशयाच्या प्रोल्याप्सचे शस्त्रक्रियेव्दारे व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):४४१-४४२
१४७	बी.एम. गहलोद, एस.बी. आखरे, एस.के. शीतल आणि एम.एस.धकाते	द्विस्टोसियामुळे मोनोसेफिकल थोरॅकोपॅगस टेट्राब्रेचियस टेट्रोपस मॉन्स्टर नागपुरी म्हशीमधील - एक दुर्मिळ केस	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायंस एनव्हॉयरमेंट ॲण्ड टेक्नॉलॉजी ६(४):२४००- २४०४
१४८	एस.के. शीतल, शिव प्रसाद आणि एच.पी. गुप्ता	मुर्हा म्हशीमध्ये द्विस्टोसियामुळे गर्भाची जठराची सूज	बफेलो बुलेटिन, ३६(३):५७३-५७५
१४९	डी.एस. रघुवंशी, आर.एल. धोबळे आणि बी.एम. गहलोद	द्विस्टोसियामुळे मराठवाडी म्हशी मधील डाइसफॅलिक थोरॅकोपॅगस राक्षस -एक केस अहवाल	बफेलो बुलेटिन, ३६(३):५५१-५५३
१५०	बी.एम.गहलोद, एस.बी. आखरे आणि मृणाली कांबळे	गायी मध्ये रुमेन इंपैक्शनचे सर्जिकल मॅनेजमेंट	इंटास पॉलीवेट १८(२):३२७-३२८
१५१	ए.आर. गजभिये, एस.बी. आखरे, एम.जी. थोरात, बी. एम.गहलोद आणि ए.पी. गावंडे	बारा गायींमध्ये रोगाणूंच्या सर्जिकल मॅनेजमेंटसाठी सीझरन ऑपरेशन	इंटास पॉलीवेट १८(२):४३४-४३६
१५२	एस.बी. आखरे, एम.जी. थोरात, बी.एम. गहलोद आणि एस.पी. साल्वेकर	गुरांमधील पॅपिलोमेटीस संक्रमणाचे वैद्यकीय व्यवस्थापन	इंटास पॉलीवेट १८(२):३२७-३२८
१५३	ए.डी. पाटील, एस.के. सहातपुरे, एन.बान्ते	बकरीमधील अकार्डीयस असीफॅलस मॉन्स्टर	इंडियन जर्नल ऑफ ॲनीमल रिप्रॉडक्शन ३८(२):६९-७०
१५४	एस.व्ही. उपाध्ये, एस.बी. आखरे, बी.एम. गहलोद, जी.एस. खंते, एस.पी.	कुत्र्याच्या पिलामध्ये एक रेखीय, तीक्ष्ण, धातूचा विदेशी शरीर शस्त्रक्रिया व्यवस्थापन	द जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज, २४ (१):९२-९३

	साळवेकर, उष्मा पटेल आणि निनोशका परेरा		
१५५	एस.व्ही. उपाध्ये, पी. टी. जाधव, एस.बी. आखरे, बी. एम. गहलोद, जी.एस. खंते, निनोशाका परेरा आणि उष्मा पटेल	तीन महिन्याच्या पगमध्ये मूत्रपिंडातील शस्त्रक्रिया	द जर्नल ऑफ बॉम्बे व्हेटर्नरी कॉलेज, २४ (१):९८-९९
१५६	डॉ. जि.यो. वाघाये	वयानुसार बकरी मधील प्लिहेच्या जोड उतींचा पेशीरचनात्मक अभ्यास	इंडियन जर्नल ऑफ वेटेरिनरी सायन्स ॲंड बायोटेक्नॉलॉजि, १३(२): १-६
१५७	डॉ. जि.यो. वाघाये	बकरी मधील प्लिहेचे वयानुसार पॅरेंकायमा चा अभ्यास	इंडियन जर्नल ऑफ वेटेरिनरी एनॉटॉमी, २९(२) १-६
१५८	डॉ. आ. खे. वानकर	नियंत्रित तापमानादरम्यान म्हशींमध्ये होणाऱ्या जैवरासायनिक व मिथेन उत्सर्जनाच्या बदलांचा अभ्यास	बफेलो बुलेटीन ३६(१): १५-२२
१५९	सोहिनी डे, मदन मोहन चेलाप्पा, दि. सी पाठक, सतीश गायकवाड, कल्पना यादव, सरवानन रामकृष्ण, विक्रम येन, वखारिया	कोंबडयांमधील इन्फेक्सीअस बर्सल डिसीज व न्युकॅसल डिसीज विरोधी न्युकॅसल डिसीज विषाणु संवाहक व्दिसंयुजा लस.	व्हॅकसिन, ५(४), ३१
१६०	ग्रीष्मा राव यु. बी. आणि नरळदकर बा.वा.	गोचीड निर्मुलनामध्ये बुरशीजन्य किटकनाशकांचे योगदान: एक आढावा	किटकशास्त्र व जीवशास्त्र नियतकालिक ६(१):१२६५-१२६९
१६१	नरळदकर बा.वा.	भारतामध्ये पशुधनामधील रोग वहन किटक व त्यांच्या मार्फत वहन होणाऱ्या परजीवीजन्य रोगापासून होणारे अनुमानीत आर्थिक नुकसान आणि त्याचे एकात्मिक रोग-वहनकिटक यांचे व्यवस्थापन यासाठी महत्व	व्हेटेरीनेरी वर्ल्ड नियतकालिक ११(२): १५१-१६०.
१६२	ग्रीष्मा राव यु. बी. आणि नरळदकर बा.वा.	व्हर्तीसीलियम लेकाणी या बुरशीजन्य जैवकिटकनाशक घटकांचा गोवंश पशुधनावर आढळणाऱ्या रिफीसीफ्यालस मायक्रोप्लस (अकॅरीना: इक्झोडीडे) प्रजातीच्या गोचीडावर उपयोग याचा सर्वप्रथम अभ्यास नोंदणी	किटकशास्त्र व जीवशास्त्र नियतकालिक ६(२): ८८-९२
१६३	ग्रीष्मा राव यु. बी. आणि नरळदकर बा.वा. आणि राजूरकर सु.र.	प्रयोगशाळेत वनस्पजीजन्य या जैव्यकिटकनाशक घटकांचा गोवंश पशुधनावर आढळणाऱ्या रिफीसीफ्यालस मायक्रोप्लस (अकॅरीना: इक्झोडीडे) प्रजातीच्या गोचीडावर होणाऱ्या परिणामाचा अभ्यास	किटकशास्त्र व जीवशास्त्र नियतकालिक ६(२): ५४४-५४८
१६४	हिंगोले एय.सी., गुडेवार जे. जी., पेडणेकर आर.पी. आणि गटणे एम एल. ज. ग. गुडेवार	भारतातील मुंबई विभागातील गोवंश व म्हशी यांच्या वासरामधील क्रीसोस्पोरिडीयम या परजीवीचा प्रादुर्भाव व त्यांचे अनु-संरचनात्मक वैशिष्टये यांचा अभ्यास	परजीवीजन्य रोग नियतकालिक ४१(१): १३१-१३६
१६५	लावण्या के.व्ही, गुडेवार जे.जी., पेडणेकर आर. पी. आणि गटणे एम.एल. ज.ग. गुडेवार	मुंबई विभागातील कुत्र्यातील ट्रिप्यानोसोमीयासीस रोगाचा प्रादुर्भाव, रक्तातील बदल व औषधोपचार यांचा अभ्यास	भारतीय पशुविज्ञान नियतकालिक ८६:३७२-३७५.
१६६	घोष एस, गुप्ता एस, अजितकुमार के.जी, शर्मा एके, कुमार एस, नागर जि, कुमार आर, पौल एस,	अनु-संरचनात्मक दृष्टया डेल्टामेथ्रीन व सायपरमेथ्रीन यांचा रिफीसीफ्यालस मायक्रोप्लस प्रजातीच्या गोचीड	किटकनाशकांची जैव-शरीरक्रिया नियतकालिक १३८: ६६-७०

	फुलर ए, जि.एम. चिगुरे, नांदी ए, मंजूनाथर एच. व्ही, मोहमद ए, वर्मा एम. आर, सर्वानन बी.सी. आणि रे डी.	पेशीथरकडून होणारा प्रतिरोध याचा अभ्यास	
१६७	मंजूनाथ एच.व्ही., सर्वानन बी.सी., कुमार बी, चिगुरे जि.एम. आणि इतर	हायलोमा अनातोलीकम या प्रजातीच्या गोचीडांचा लस तयार करण्यासाठी मात्रा निश्चित करणे याचा अभ्यास	भारतीय पशुविज्ञान नियतकालिक ८७ (३):
१६८	नांदी ए, सागर एस.व्ही, चिगुरे जि.एम. आणि इतर	रिफीसीफ्यालस मायक्रोप्लस प्रजातीच्या गोचीडाविरूध्द आय्व्हरमेक्टीनची मात्रा याचा अभ्यास	व्हेट परजीवी नियतकालिक २५०:३०-३४.
१६९	चिगुरे जि.एम. आणि इतर	रिफीसीफ्यालस मायक्रोप्लस प्रजातीच्या गोचीडाचा किटकनाशक यांचा प्रतिरोध याचा अभ्यास	आंतरराष्ट्रीय अक्यारॉलोजि नियतकालिक ४४(१):
१७०	गीतेश मिश्रा, एम. एफ. सिद्दीकी, व्ही. एस. इंगळे, आर.एस. पाल	राजस्थानच्या संघटित प्रक्षेत्रावरील थारपारकर गायींच्या पुनरूत्पादनक्षमता गुणधर्मांचे अनुवंशिक विश्लेषण	भारतीय पशुधन संशोधन नियतकालिक Print ISSN:०३६७-६७२२ Online ISSN: ०९७६-०५५५
१७१	पी.ए. सुतार, के.वाय. देशपांडे, आर.एस. आव्हाड, एस.ए. अमृतकर	अमिनो आम्ल पुरवठा केलेल्या विविध प्रथिनयुक्त आहाराचा ब्रॉयलर कोंबडयांच्या वाढीवर व मांस घटकांवर होणारा परिणाम	विस्तृत सारांश १७ वी राष्ट्रीय परिषद, भारतीय पशुपोषण सोसायटी “पशु उत्पादन वाढीकरिता आहार व्यवस्थापनेतील आव्हाने” १-३ फेंब्रु. २०१८, जुनागढ कृषि विद्यापिठ, जुनागढ गुजरात
१७२	आर.एस. आव्हाड, के.वाय. देशपांडे,पी.ए. सुतार, एम. व्ही. धुमाळ, एस.व्ही. लोंढे, एस.ए. अमृतकर	खाद्यामध्ये गवार कुरमाच्या उपयोगामुळे ब्रॉयलर कोंबडयांच्या मांस उत्पादन व मांस घटकांवर होणारा परिणाम	विस्तृत सारांश १७ वी राष्ट्रीय परिषद, भारतीय पशुपोषण सोसायटी “पशु उत्पादन वाढीकरिता आहार व्यवस्थापनेतील आव्हाने” ३१६, १-३ फेंब्रु. २०१८, जुनागढ कृषि विद्यापिठ, जुनागढ गुजरात
१७३	पुदाळे पी. एम. आणि देशमुख व्ही.व्ही.	म्हशीच्या दुधाचे वितरणाच्या वेगवेगळया स्तरावर भौतिक रासायनिक आणि भेसळीचे मुल्यमापण/परिक्षण	आशियाई जर्नल विज्ञान आणि तंत्रज्ञान ८(१२) : ७०९२-९८
१७४	पुदाळे पी. एम. आणि देशमुख व्ही.व्ही.	म्हशीच्या दुधाचे परभणी मधील वितरणाच्या वेगवेगळया स्तरावर सुक्ष्म जैविक परिक्षण	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ मायक्रोबायोलॉजी आणि ॲप्लिड सायन्स ७(२) : १७११-१८
१७५	जी.आर. गंगणे, सीवी मायीनी, एस.डी. मोरेगांवकर, बि.एम.कोंडरे, एस. एस. चव्हाण, सी.एस. मामडे व निवेदीता मिश्र	कंम्पॅरेटीव्ह इफिकसी ऑफ डिफरंट हर्बल टॉक्सिन बाइंडर प्रोडक्टस अगेन्स्ट एक्सपिरीमेन्टल अफलाटॉक्सिकोसीस इन ब्रॉयलर बर्ड	जे.बॉम्बे व्हेट कॉलेज, २४(१): ६२ ते ६९
१७६	एस.डी.मोरेगांवकर व जी. आर. गंगणे,	रिसेंन्ट अडव्हॉसेस इन डायग्नोसीस ऑफ नियोप्लाझम इन ॲनीमल्स : ॲन ओव्हरव्हयू	नॅशनल कॉन्फरंस ऑन रिसेंट ट्रेन्डस इन व्हेटरनरी इमीनॉलॉजी ॲन्ड बायोटेक्नॉलॉजी फॉर डबल्लींग फार्मस इनकम थ्रू लाइव्हस्टॉक हेल्थ ॲन्ड प्रोडक्शन, तांत्रीक माहिती पुस्तीका पान ३४८-३५२
१७७	एस.डी.मोरेगांवकर, पी.व्ही. मेश्राम व जी.यु. यादव	टर्मस यूस्ड फॉर इन्फलामेटरी कंडीशन्स आफ डिफरंट बॉडी पार्टस इन ॲनिमल्स	इंटरनॅशनल जरनल ऑफ सायंस, इनव्हायरमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ६(१) : ५९८-६०५
१७८	प्रविण राठोड, गोंविद गंगणे, नागनाथ भोजने,	अमेलेरीएटीव्ह इफिकसी ऑफ स्ट्रेस रोक इन इन्डयूसड अफलाटॉक्सिकोसीस इन ब्रायलर : ए हिमॅटोलॉजीकल स्टडी	केमीकल सायन्स रिव्हयू ॲन्ड लेटर्स, ६(२२) ४३७-४४०

	मोहिनी खोडके व मयुरा गोले		
१७९	आवूलवार बी.एस, गंगणे, जी.आर, बिराजदार बी. डब्ल्यू. मोरेगांवकर, एस. डी. सूर्यवंशी पी.आर व भोसले ए. व्ही.	बायोटायपींग ॲन्ड प्रिव्हेलन्स ऑफ रेस्पायरेटरी अफेक्शन्स इन गोटस	एशीयन जनरल ऑफ सायन्स ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ८(१२): ७०९९-७१०३
१८०	चव्हाण पी.एच. डॉ.जी.आर, गंगणे, डॉ. बी.डब्ल्यू. नरळदकर, डॉ. एस. डी. मोरेगांवकर व जे.वाय. वाघाये	प्रिव्हेलन्स ऑफ गॅस्ट्रोइन्टेस्टायनल पॅरासायटीझम इन उस्मानाबादी गोटस	एशियन जनरल ऑफ सायन्स ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ८(११): ६८२०-६८२३
१८१	एम.व्ही.धुमाळ, एम.जी. निकम, के. के. खोसे, शिवी मैनी	हर्बल अमाईनो एसिड व सिंथेटीक अमाईनो एसिड यांची व्हाईट लेग हॉर्न लेअर च्या अंडयांवरील गुणवत्तांचे तुलनात्मक विवेचन	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रिसर्च, ७(७), ३५-४७
१८२	एम.व्ही.धुमाळ, एम.जी. निकम, डी.बी.भैसारे, शिवी मैनी	हर्बल अमाईनो ॲसिडची ब्रॉयलर पक्ष्यांची वाढ व उत्पादनावर होणारे परिणाम	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रिसर्च, ७(१), ४३-५३
१८३	डी.एस. गाढे, एम.व्ही धुमाळ, एम.जी. निकम, दिनेश भोसले.	झायलनेस समप्रेरकांचे ब्रॉयलर पक्ष्यांच्या उत्पादनावर, लिटर गुणवत्तेवर व अर्थशास्त्रावर होणारे परिणाम	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ अग्रीकल्चर ॲड रिसर्च व्हाल्युम ७, इश्यू ३, जुन २०१७, ७३-८२
१८४	कुंभार डॉ. जी.बी, एन. एम. मार्कंडेय	गर्भाशयमुख प्रसरण न होणाऱ्या गायी आणि म्हैशीमधील अभ्यास	ब्लू क्रॉस पुस्तक-३५ पान नं. ६१-६४
१८५	पुजार सि.पुरो, मार्कंडेय एन.एम, माळी ए.बी, कुमावत बी.एल.	उस्मानाबादी शेळयांमध्ये करडांची संख्या वाढवण्यासाठी उपचारात्मक पध्दतीचे तुलनात्मक मूल्यमापन	इंटास प्रॉलिवेट १८(१): १००-१०२
१८६	पुजार सी, मार्कंडेय एन.एम, रांगणेकर एन.एम, पुरो एन.ए.	ज्लकपाल लाल कंधारी वासरांमुळे प्रसुतीमध्ये अडथळा आणि त्यांचे यशस्वीपणे व्यवस्थापन	फ्रटियर जे. व्हेट. ॲनिमल सायन्स (१): ८५-८७
१८७	भुतिया क.पी, मार्कंडेय एन. एम,	लहान जनावरांमध्ये प्रसुती सुरू करण्यासाठी डायनोप्रोस्ट आणि क्लोप्रोस्टनॉल उपचाराचा वापर	इंडियन व्हेट. जे., ९४(७):७५:७६
१८८	कुंभार जी.बी, मार्कंडेय एन.एम.	गायी आणि म्हैशींमध्ये गर्भाशय मुखाच्या चलनशक्तीचा अभ्यास	इंटर.जे. लाईव्हस्टॉक रिसर्च ७(१२):५२-५८
१८९	कुमावत बी.एल, मार्कंडेय एन.एम, माळी ए.बी.	भारतीय झिबु गायीच्या प्रजनन क्षमतेमध्ये संकलित स्त्रीबीजकोश येण्याची क्रिया आणि वेळेवर कृत्रिम रेतनांमुळे मिळालेला प्रतिसाद	ब्लू.क्रॉस पुस्तक ३६:५६-५८
१९०	पुजार सि. मार्कंडेय एन. एम, माळी ए.बी, पुरो एन. ए, आणि कुमावत बी.एल	उस्मानाबादी शेळयामध्ये माजाची सुरवात आणि संकलन सिलेक्टसिंक आणि वोव्हिसिंक पध्दतीव्दारे करण्याचे नवीन तंत्रज्ञान.	पशुधन ४६(१)
१९१	पाटील म.जी, मार्कंडेय एन.एम. आणि हासे पी.बी.	एकात्मिक प्रजनन व्यवस्थपन कार्यक्रम	पशुधन ४६(०७) १:४
१९२	मार्कंडेय एन.एम, देशमुख व्ही.व्ही, वैद्य एम.जी.	मराठवाडा विभागातील दुधाळ पशुंच्या जननक्षमता आणि उत्पादकता यावर हवामान स्थितीचा प्रभाव:एक पुनरावलोकन	वाल्मी, औरंगाबाद येथे पेपर सादर: 'जागतिक तापमान वाढीवर आंतरराष्ट्रीय परिषद-कृषी व जलस्त्रोतांसाठी उपयोगिता,' सारांश पृष्ठ क्र. २६-२७

१९३	रांगणेकर एन.एम. आणि मार्कंडेय एन. एम.	दुभत्या जनावरांमध्ये गर्भाशियाचा दाह कमी करण्यासाठी वेगवेगळ्या उपचार पध्दतीसह रोग प्रतिकार क्षमता नियंत्रक औषधोपचार पध्दती.	परभणीमध्ये व्हिबकॉन २०१७मध्ये सादर केलेल्या लीड पेपर स्मरणिका पीपी:३१२
१९४	कुमावत बी. एल., मार्कंडेय एन.एम. आणि माळी ए.बी.	ओव्हिसिंक प्रोटोकॉल आणि कालबाह्य कृत्रिम रेतनाव्दारे सिंक्रोनाईज्ड ओव्हलेशनचा भारतीय झिंबु गायीमध्ये जननक्षमतेवर प्रतिसाद	परभणीमध्ये व्हिबकॉन २०१७ मध्ये सादर केलेल्या लीड पेपर स्मरणिका पीपी:८६
१९५	चिरफारे एस. आर., मार्कंडेय एन.एम., कुमावत बी.एल. वानकर ए.	नियमितपणे माजावर येणाऱ्या गायी आणि म्हशींमध्ये जीएनआरच्या दोन भिन्न दरांचा गर्भधारणा दर सुधारण्यावरील अभ्यास	परभणीमध्ये व्हिबकॉन २०१७ मध्ये सादर केलेल्या लीड पेपर स्मरणिका पीपी:२६१
१९६	चिरफारे एस.आर. मार्कंडेय एन.एम. माळी ए. बी. सावळे ए. जी.	गर्भाशियदाह नसलेल्या मात्र सतत उलटणाऱ्या गायी आणि म्हैशींमध्ये गर्भधारणा दर सुधारण्यासाठी जीएनआरएच च्या दोन वेगवेगळ्या डोसांवरील अभ्यास	परभणीमध्ये व्हिबकॉन २०१७ मध्ये सादर केलेल्या लीड पेपर स्मरणिका पीपी:२६२
१९७	ठोंबरे जी. ए, मार्कंडेय एन.एम. कुमावत बी.एम. आणि ठोंबरे व्ही.व्ही.	गायी आणि म्हशींमधील गर्भाशयदाहच्या उपचारासाठी लिंबाचा अर्क आणि ई-कोलाय एलपीएस चा प्रभावीपणा	परभणीमध्ये व्हिबकॉन २०१७ मध्ये सादर केलेल्या लीड पेपर स्मरणिका पीपी:३१२
१९८	पुरो एन.ए. मार्कंडेय एन. एम. काळी ए.बी. आणि स्वामी एस.जी.	गर्भाशयाचा दाह असलेल्या जनावरांच्या उपचारासाठी ई-कोलाय एलपीसचा प्रभावीपण प्रतिबंधात्मक आहे काय	परभणी येथे २०१७ साली झालेल्या व्हिबकॉन दरम्यान सादर केलेली स्मरणिका पी.पी. २६३
१९९	मार्कंडेय एन.एम. सावळे ए.जी.	एका खिल्लार बैलामध्ये दुभंगलेला अंडकोष	पशुधन २०१७
२००	अनभुले आर.एम. मार्कंडेय एन.एम. सावळे ए. जी. कुमावत बी.एल. कदम पी. डी. लवंगे एस.आर.	प्रसुतीपूर्व अंग बाहेर आलेल्या म्हैशीचे वैद्यकिय व्यवस्थापन	कोलकत्यामध्ये आयोजित ३३ व्या इसार परिषद दरम्यान सादर केलेला पेपर, सर्वसमावेशक प.पू. १९६
२०१	चिरफारे एस.आर. मार्कंडेय एन.एम. माळी ए.बी. कुमावत बी.एल.	सामान्य माजचक्र सुरू असणऱ्या गायी आणि म्हैशींमध्ये जीएनआरएच ओजसरसाच्या दोन प्रकारच्या मात्रा आणि दोन वेळेस कृत्रिम रेतनातून गर्भधारण वरील परिणाम	कोलकत्यामध्ये आयोजित ३३ व्या इसार परिषद दरम्यान सादर केलेला पेपर, सर्वसमावेशक प.पू. ३७
२०२	कदम पी.डी. मार्कंडेय एन. एम. सावळे ए.जी. कुमावत बी.एल. अनभुले आर.एस. लवंगे एस.आर.	शेळीच्या प्रसुति क्रियेमध्ये मोठ्या आकारमानाच्या जुळ्या करडांचे तुकडे करून आलेला अडथळा दुर केला	कोलकत्यामध्ये आयोजित ३३ व्या इसार परिषद दरम्यान सादर केलेला पेपर, सर्वसमावेशक प.पू. १९१
२०३	कुमावत बी.एल. मार्कंडेय एन.एम. सावळे ए.जी.	भारतीय वंशच्या गायींमध्ये माज चक्र सुरू करण्यासाठी प्रीड पध्दतीमध्ये पीजीएफ-२ अल्फा आणि एस्ट्रोडिओल बेनझोएटची तुलनात्मक कार्यक्षमता (प्रभावीपणा)	कोलकत्यामध्ये आयोजित ३३ व्या इसार परिषद दरम्यान सादर केलेला पेपर, सर्वसमावेशक प.पू. ८४
२०४	पुजार सी. मार्कंडेय एन. एम. माळी ए.बी. पूरो एन. ए. कुमावत बी.एम.	उस्मानाबादी शेंळयामध्ये करडांची संख्या वाढवण्याच्या विविध पध्दती.	कोलकत्यामध्ये आयोजित ३३ व्या इसार परिषद दरम्यान सादर केलेला पेपर, सर्वसमावेशक प.पू. २१
२०५	राउत एस.एस. मार्कंडेय एन.एत. सावळे ए.जी. कुमावत बी.एल. लवंगे एस. आर. अनभुले आर.एस. कदम पी.डी.	कुत्रीमध्ये शिस्टीक एडोमेट्रियल हायपरप्लासिया आजाराचे सोनोग्राफिक निदान	९ ते ११ फेंब्रूवारी २०१८ रोजी कोलकत्ता येथे झालेल्या ३३ व्या इसार परिषदेत सादर करण्यात आलेला पेपर.

२०६	अनभुले आर.एस., मार्कंडेय एन.एम. सावळे ए.जी. कुमावत बी.एल. लवंगे एस. आर. कदम पी.डी.	ल्युटियल सिस्ट मुळे माजचक्र बंद झालेल्या लाल कंधारी गायीचे वैद्यकिय व्यवस्थापन	पीजीवास अकोला येथे १७ फेब्रुवारी २०१८ रोजी झालेल्या क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स दरम्यान सादर करण्यात आलेला पेपर, सर्वसमावेशक पीपी.५८
२०७	कदम पी.डी. अनभुले आर. एस. मार्कंडेय एन.एम. सावळे ए.जी. कुमावत बी. एल. लवंगे एस.आर.	शेळीतील प्रसुतिपूर्व गर्भाशय बाहेर येणे.	पीजीवास अकोला येथे १७ फेब्रुवारी २०१८ रोजी झालेल्या क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स दरम्यान सादर करण्यात आलेला पेपर, सर्वसमावेशक पीपी.५९
२०८	लवंगे एस.आर. मार्कंडेय एन.एम. सावळे ए.जी. कुमावत बी.एल. अनभुले आर.एस. कदम पीडी.	जलकपाल गर्भामुळे म्हशीच्या प्रसुतीक्रियेमध्ये अडचण	पीजीवास अकोला येथे १७ फेब्रुवारी २०१८ रोजी झालेल्या क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स दरम्यान सादर करण्यात आलेला पेपर, सर्वसमावेशक पीपी.५७
२०९	नरोटे के.व्ही., मार्कंडेय एन.एम., सावळे ए.जी. कुमावत बी.एल.	गीर गायीमध्ये प्रसुतीनंतरच्या काळात झालेल्या गर्भाशयस्नायूच्या दाहाचे निदान आणि औषधोपचार	पीजीवास अकोला येथे १७ फेब्रुवारी २०१८ रोजी झालेल्या क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स दरम्यान सादर करण्यात आलेला पेपर, सर्वसमावेशक पीपी.५९
२१०	नरोटे के.व्हि., मार्कंडेय एन.एम., सावळे ए.जी., कुमावत बी.एल., लवंगे एस.आर.	सािनिक गायीच्या वासरामध्ये राक्षसीपणा एक दुर्मिळ केस	पीजीवास अकोला येथे १७ फेब्रुवारी २०१८ रोजी झालेल्या क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स दरम्यान सादर करण्यात आलेला पेपर, सर्वसमावेशक पीपी.५८
२११	राउत एस.एस., मार्कंडेय एन.एम., सावळे ए.जी., कुमावत बी.एल.	कुत्र्याच्या गर्भाशयातुन पू येणाऱ्या आजाराचे उपचारात्मक व्यवस्थापन	पीजीवास अकोला येथे १७ फेब्रुवारी २०१८ रोजी झालेल्या क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स दरम्यान सादर करण्यात आलेला पेपर, सर्वसमावेशक पीप ६०
२१२	दिग्रसकर एस.यु.	हंस जातीच्या पक्ष्यांमध्ये थायामिनमुळे होणाऱ्या पोलिओ एन्सेफॅलो मलेसिया चा अभ्यास	इंडियन जर्नल ऑफ व्हेटरनरी सायन्स १३(१) २०१७
२१३	दिग्रसकर एस.यु., बोरीकर एस.टी., तौहिद ए.एस., नरळदकर बा.वा., नितिन बि.एस., आजबे जनार्दन व शेख एस.आर.	परसदारातील कोंबडीमध्ये आढळलेला 'स्केली लेग' व त्याचा यशस्वी उपचार	इंडियन जर्नल ऑफ व्हेटरनरी सायन्स ॲंड बायोटेक्नॉलॉजी जुलै-सप्टेंबर २०१७ अंक १३(१) पृष्ठ ८१-८२
२१४	डॉ.व्ही.डी. आहेर, डॉ. जी. पी. ढगे, डॉ. जी. आर. गंगणे, प्रदीप आर. बालगे	वासराच्या मेंदूच्या आवरणाचा हर्निया व नाकाच्या दोन्ही बाजूंमधील गाठीची यशस्वी शस्त्रक्रिया	पशुवैद्यकिय आंतरराष्ट्रीय नियतकालीक, ६(३): पान क्र. १४१:१४३
२१५	डॉ.व्ही.डी. आहेर, डॉ. जी. पी. ढगे, प्रदीप आर. बालगे, डॉ. डी.एस. लोखंडे	लाल कंधारी वासराच्या कापलेल्या जीभेची शस्त्रक्रिया	पशुवैद्यकिय आणि पशुसंर्धधन आंतरराष्ट्रीय नियतकालीक २०१८, ३(२): पान क्र. १४-१५
२१६	नितिन डी. जाधव, देवी प्र. मिश्रा, अभिन्ना के. बेहेरा, सुधीर आर. राजुरकर, भगीरथ वि. बल्लूरकर	ॲलॉक्झॉन निर्मित मधुमेही उंदरांमध्ये नोनीच्या फळांच्या रसाचा मधुमेहरोधी परिणामांचा अभ्यास	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट मायक्रोबायोलॉजी (२०१७) भाग ६१४ पृष्ठ २०२१-२०२८
२१७	देवी प्र. मिश्रा, सुधीर राजूरकर, निवेदिता मिश्रा, नितीन दा.जाधव, भगीरथ वि. बल्लूरकर	नोनी फळ सत्व आच्छादित कडुलिंबाच्या पानाच्या सत्वाद्वारे सुवर्ण नॅनो कणांचे हरित संचयन	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रिसर्च भाग ७(४) पृष्ठ क्र.५०२
२१८	जी. राव यु.बी, बी.डब्ल्यु. नरळदकर आणि एस.आर. राजुरकर	गुरांमधील गोचिड, रेफीसेफॅलस आणि मायक्रोफोकस यांचे लॅबमध्ये वनस्पतीपासुन बनलेल्या प्रोडक्ट द्वारे मुंल्याकन	जरनल ऑफ एन्अेमोलॉजी ॲन्ड झुलॉजी स्टडीज २०१८ ६ (२) : ५४४ - ५४८

२१९	जी.डी. रणवीर, एस.आर. राजूरकर, बी.व्ही. बल्लूरकर, जी.आर. गंगणे	नोनी फळाच्या भुकटी व सत्वाचे भौतिक, रासायनिक व वनस्पतीजन्य रासायनिक गुणधर्म	ॲडव्हान्सेस इन ॲनिमल ॲड व्हेटर्नरी सायन्सेस २०१७ भाग ५(४) पृष्ठ १६०-१६६
२२०	जी.डी. रणवीर, एस.आर. राजूरकर, टी.बी. भुक्तार, एन.डी. जाधव आणि बी. एम. कोंडरे	ब्रॉयलर कोंबडयांमधील रजत नॅनो कण आच्छादित नोनी फळ सत्वाचे जैविक संचयन व कॉक्सीडिया विरोधी गुणधर्मांचा अभ्यास	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट रिसर्च
२२१	मित्तल.एम, कुंन्डु.के, चक्रवर्ती. एस, मोहपात्रा. जे.के, नेहरा.के, सिन्हा. व्ही.के, संजित. बी.एस, चुरामणाय.सी.पी, कुमार. ए.	भारतीय संघटित श्वानांलयातील श्वानांमधील मोनोसायटीक इहरलिश्चीओसीसचा अभ्यास	प्रिव्हेंटीव्ह व्हेटरनरी मेडिसीन, १४७:२६-३३२
२२२	कुंन्डु.के, गर्ग.आर, कुमार. एस, मंडल.एम, तोमले.एफ. एम, ब्लेक.डी.पी, बॅनर्जी. पी.एस.	शरीरातील नैसर्गिक द्रव पदार्थ व पेशी संबंधित प्रतिकारशक्तीचे प्रथिने-१ व अमेरीया टेनेलाच्या बिजांडावरील गळूचे मोजमाप	व्हेटरनरी पॅरासिटॉलॉजी, २४४:४४-५२
२२३	पाटोदकर व्ही.आर, बापट. एस.टी, मेहेरे.पी.व्ही, पानगावकर एल.एम.	प्लाझमा व दूधातील झिंकच्या पातळीतील फरकामुळे म्हशीच्या दूध व प्रजननक्षमतेवर होणारा परिणाम	आय ओ एस आर जर्नल ऑफ व्हेटरनरी सायन्स ११:२८-३२
२२४	पाटोदकर व्ही.आर, बापट. एस.टी, मेहेरे पी.व्ही	प्लाझमा व दूधातील कॅल्शिअम व फॉस्फरसच्या फरकामुळे म्हशीच्या दुध व प्रजननक्षमतेवर होणारा परिणाम	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ ॲग्रीकल्चर सायन्सेस ॲन्ड व्हेटरनरी मेडिसीन ५:३
२२५	आर.आर.फरांदे, एस.बी. माजी, ए.एस.बन्नाळीकर, एस.बी. माजी, आर.एस.गंडगे, आर. व्ही.दिघे, एस.एस. मोरेगावकर १, आकाश डोईफोडे, पी.चरण २, एस. मुखर्जी	रेबीज निदानाकरीता सेलर स्टेन चाचणी डायरेक्ट फ्लुरोसंट ॲन्टीबॉडी चाचणी व रियल टाईम पीसीआरद्वारे एकत्रित मुल्यांकन	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट मायक्रोबायेलॉजी अपलाइड सायन्सेस ६(६) :१२२२-१२२८
२२६	व्ही.डी.थोरात, ए.एस. बन्नाळीकर, आकाश डोईफोडे, एस.बी.माजी, आर.एस.गंधगे, एस.ए.इंगळे	गाई व म्हशींमधून ब्रुसेल्ला अबॉर्टस जीवाणूचे अलगीकरण, ओळख व त्याचे आण्विक शोध	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट मायक्रोबायेलॉजी अपलाइड सायन्सेस ६(१०):२८५३-२८६४
२२७	व्ही.डी.पवार, एम.पी.सावने, एम.एम.चोपडे, ए.वाय.डोईफो	मडग्याळ मेंढीमध्ये पीसीआर - एस एस सी पी द्वारे लेप्टीन जनुकाची पाहणी	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रीसर्च ८(२)
२२८	एस.एम.भालेराव, एस. मलिकार्जुनाप्पा, बी.रामचंद्र व्ही.नागभूषण	ज्वारीतील टॅनिनचा देवयानी मेंढयांच्या पचनक्षमता आणि रक्तातील घटकांवर परिणाम अभ्यासणे	एफ जे व्ही ए एस
२२९	ए.व्ही.खानविलकर, इस्लाम.एम.एम, पढेरीया. वाय.डी, मोदी.आर.जे, के.एन. वाढवाणी	मध्य गुजरातमधील हवामानानुसार शेळया मेंढयांच्या शारिरीक निर्देशांकावर पाण्याचा निर्बंध व पुर्नवायुशनचा प्रभाव	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायन्स इनव्हार्नमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ६(२) :१४०१-१४०६
२३०	ए.व्ही.खानविलकर, निलम गुप्ता, इस्लाम.एम.एम, मोदी.आर.जे, के.एन. वाढवाणी	मध्य गुजरातमधील हवामानानुसार शेळया व मेंढयांच्या रक्त संप्रेरकांवर पाण्याचा निर्बंध व पुर्नवायुशनचा प्रभाव	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायन्स इनव्हार्नमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ६(५) :३१४१-३१४४
२३१	ए.व्ही.खानविलकर, आर. बी.मदिरा, मोदी.आर.जे, इस्लाम.एम.एम, के.एन. वाढवाणी	मध्य गुजरातमधील हवामानानुसार शेळया मेंढयांच्या जीवरसायनिक घटकांवर पाण्याचा निर्बंध व पुर्नवायुशनचा प्रभाव	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट रीसर्च ९(१०) :५८४७७-५८४७९

२३२	ए.व्ही.खानविलकर, निलम गुप्ता, मोदी.आर.जे, इस्लाम.एम.एम, के.एन. वाढवाणी	मध्य गुजरातमधील हवामानानुसार शेळया मेंढयांच्या रक्तगुणधर्मावर पाण्याचा निर्बंध व पुर्नवायुशनचा प्रभाव	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ करंट रीसर्च ९(१०) :५८४८०-५८४८२
२३३	ए.सी.पठाण, ए.व्ही. खानविलकर, एस.एम. भोकरे, व्ही.आर.पाटोदकर, एस. एम.भालेराव, एस.टी.हांडे	संगमनेरी शेळीच्या वजनवाढीवर, खाद्यावर तसेच पाणी पिण्यावर वेगवेगळया संगोपन प्रणालीचा प्रभाव	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायन्स इनव्हार्नमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ६(५) :३१४१-३१४४
२३४	एस.टी.भोसले, ए.व्ही. खानविलकर, एस.एम. भोकरे	पश्चिम महाराष्ट्रातील बारामती तालुकामधील दुध उत्पादक शेतकऱ्याचा सामाजिक आर्थिक स्थितीचा अभ्यास	प्रोग्रेसिव्ह रीसर्च - ॲन इंटरनॅशनल जर्नल १२: भाग ३
२३५	ए.व्ही.खानविलकर, एस.टी. हांडे, ए.बी.गायकवाड	प्रक्षेत्रातील जनावरांतील घाम ग्रंथी	गोवा बुलेटिन फेब्रुवारी २०१८
२३६	बांधवकर, कोडापे ए.एच, हांडे.एस.टी	वेगवेगळया प्रकारच्या फ्लोरिंगवर उस्मानाबादी शेळींची कामगिरी	जे बी व्ही सी,२०१७
२३७	लोणकर.व्ही.डी, रानडे.ए. एस, कुलकर्णी.व्ही.आर, पाठक. सी.बी, येंगे जी.डी, डावरे. ए.जी	मक्याच्या आम्लयुक्त तुसाचा गादी म्हणून ब्रॉयलर पक्षी पालनासाठी वापर केल्यास त्यांच्या वाढीवर होणारा परिणाम तपासणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायन्स इनव्हार्नमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ७(२) :३९७-४०९
२३८	प्रज्ञा यादव, विमल कुमार, संदिप कुमार, चंद्रशेखर मोटे, त्रिपर्णा मुजमदार, मंगेश गोखले, प्रविण कोरे, देवेंद्र टी. मोर्या	नैसर्गिकत: मच्छराच्या चाव्यामुळे प्रसारीत होणाऱ्या झिका विषाणूंचा लहान माइसमध्ये संक्रमण	इंटर व्हायरालॉजी १:८
२३९	भुपेश कामडी,के.कुंन्डु,सी. एस.मोटे,एम.डब्ल्यु. खासनिस	पश्चिम महाराष्ट्रातील पांचगणीमध्ये घोडयामध्ये होणारा मायक्रोफायलारियाचा प्रादुर्भाव	इंडियन जर्नल ऑफ व्हेटरनरी पॅथॉलॉजी ४१(४) :३१४-३१७
२४०	भुपेश पी.कामडी, कृष्णेन्दु कुंन्डु, चंद्रशेखर मोटे, राजेश रोही	डॉबरमॅन कुत्र्यामध्ये इहरलिश्चिया कॅनीस व बॅबेसिया गिबसोनीच्या संक्रमणामुळे आढळणारे चिकित्सा विकृती विषयक बदल	इंडियन जर्नल ऑफ कॅनाइन प्रॅक्टीस ९(२) :१७९-१८२
२४१	एम.एम.पावडे, ए.व्ही. भोसले, पी.पी.म्हसे, एस.डी.बुधे	कोंबडयांमधील साल्मोनेलाचे इनव्ही ए जनुकने निदान	ॲडव्हान्सेस इन व्हेटरनरी ॲन्ड ॲनिमल सायन्सेस ५(१२) :१
२४२	जी.एस.सोनवणे, अर्चना वर्मा, आय.डी.गुप्ता, इंद्रसेन चौहान	भारतीय मुऱ्हा म्हशीमध्ये टीएलआर-४ जनुके	बफेलो बुलेटीन ३१(१) :१८
२४३	व्ही.बी.डोंगरे, ए.आर. अहलावत, जी.एस.सोनवणे	जाफराबादी म्हशीमध्ये इंटरल्युकीन -८ जनुकांचा सुक्ष्म अभ्यास	इंडियन जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रीसर्च ७(९) :८१-८४
२४४	दत्तात्रय गांधले, राहुल कोल्हे, सबा नालबंध,पद्माकर देशपांडे, ऊर्मिला जगताप, चंद्रकांत धांडोरे, सुजाता भावे, समीर जाधव, दुश्यंत मुगळीकर, स्मिता कोल्हे	प्रक्षेत्राच्या व दुधाळ जनावरांच्या वातावरणातुन स्टॅफायलोकोकस ऑरीयसचा सुक्ष्म प्रकार व जैविक प्रतिकारक्षमता अभ्यास	तुरकिश जर्नल ऑफ व्हेटरनरी ॲन्ड ॲनिमल सायन्सेस ४१:७१३-७२४

२४५	यु.व्ही.जगताप, आर.पी. कोल्हे, पी.डी.देशपांडे, एन. व्ही.कुरकुरे, सी.व्ही.धांडोरे, डी.एम.मुगळीकर, एस.एन. जाधव, एन.के.निघोट, एस. बी.बारबुद्धे	बंदिस्त जनावर व पक्षीमधून लिश्चेरिया मोनोसायटोजीनसचे अलगीकरण	करंट सायन्स ११३:१७८३-१७८७
२४६	आर.एस.घाडगे	रिफायसेफॅलस मायक्रोप्लस व हायलोमा ॲनाटोलिकम करीता खरुज निवारण आयुर्वेदिक स्प्रे ची प्रतिकारक्षमता तपासणे	जर्नल ऑफ पॅरासीटीक डीसीजेस
२४७	गायकवाड.एस.व्ही, खांडेकर जी.एस, उलेमाले.ए.एच, राजहंस.एम.एस, त्रिपाठी. एस.डी.	गर्भाशियाचा पिळ व वाढीव गर्भावस्था असलेल्या जनावरांचे शल्यक्रिया व्यवस्थापन-३ गाईंचा चिकित्सक अभ्यास	इनटास पॉलिव्हेट १८(२):४२३-४२५
२४८	आंबोरे.बी.एन, रेड्डी.ए. एम, दक्षिणकर.एन.पी, कविटकर.एस.बी,पाटील.डी. व्ही	जनावरांच्या खाद्यामध्ये सोयाबीन कांडचा वापर करुन त्यामध्ये असणाऱ्या ऑक्झॅलेट या घटकाची छाननी	द फार्मा इनोव्हेशन जर्नल ६(७):८९-९२
२४९	आमले.एम.बी, मुंढे एस.एम, बिराडे एच.एस.	संगमनेरी आणि उस्मानाबादी शेळयांमध्ये माजाच्या सहनियंत्रण पद्धतीचा अवलंब करुन प्रजननाविषयक बाबींचा अभ्यास	इंडियन जर्नल ऑफ ॲनिमल रिप्रोडक्शन ३९(१):४६-४८
२५०	यू.व्ही.धोंड, ए.ए. देवंगारे आणि ए.एम. चप्पलावर	तीतराच्या मांसाचे लाडू च्या प्रतीवर सोया पीठ आणि तांदुळ पीठाच्या वेगवेगळया मात्राचा परिणाम आणि तीतर मांसाचे लाडू चे अर्थशास्त्र	जर्नल ऑफ मीट सायन्स, १२ (१):११-१६
२५१	जाधव पी.व्ही., पटेल.एन. ए., तरटे एस.बी आणि रांक डी.एन.	स्क्रीनिंग ऑफ शीप ब्रीड्स ऑफ गुजरात फॉर प्रेसेन्स ऑफ फिकांडिटी म्यूटेशन्स	इंडियन जर्नल ऑफ स्मॉल रूमिनंट्स, २०१७, २३(२):२५३-२५६
२५२	जाधव,पी.व्ही. आणि ए. किल्लेदार	इफेक्ट ऑफ डिफ्रंट हाऊसिंग शेड ऑन गोट बिहेवियर	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईवस्टोक रिसर्च
२५३	जाधव, पी.व्ही.,तरटे.एस. बी.ए.दास.डी. एन.आणि सुरेश, के.पी.	स्क्रीनिंग ऑफ ॲनिमल्स फॉर सब-क्लिनिकल मस्टायटीस, ए डिसक्रिमीनेट फंकशन अनॅलिसिस	इंडियन जर्नल ऑफ ॲनिमल रिसर्च
२५४	रमीझ अली, डब्ल्यु.ए.ए. रज्जाक, ए.एच.भट, आय. ए.रेशी, एम. कोसे आणि एफ.एच.भट	शेळीमधील स्त्रीबीजांचे संकलनाचे विविध हारवेस्टीग करणाऱ्या पद्धतीची परिणामकारकता	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाइव्हस्टॉक रिसर्च ७ (६): १८१-१८५
२५५	जी. बी. शिंदे, अे. बी. कंदुरी, पी. व्ही. पाटील आणि एन.झेड.गायकवाड.	चिंच पल्पचा विविध प्रमाणात वापर करून त्याचा मासल पक्षांच्या उत्पादनावर/ कामगिरीवर होणारा परिणाम अभ्यास करणे	इंडियन व्हेटरनरी जर्नल, जुलै २०१७, ९४(०७) ८६-८७
२५६	पी.बी.बिरादार, ए.बी.कंदुरी, ए.बी.कुलदिपकर, एन.झेड. गायकवाड आणि एम.ए. खान	वाळविलेल्या चिंच पल्प पावडर चा अंडी देणाऱ्या पक्षाच्या सीरम आणि अंडयातील बलकावर जैवरासायनिक प्रभाव	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायन्स अँड नेचर (आय. एस. एन.) ८ (४) : ८६१-८६४
२५७	एच. पिल्लई, एम.एस. परमार, ए.एम शेडे, जे. थॉमस,एच.एस.शर्मा, जी.टी. शर्मा, एस.के. होश, ए. कुमारसेन, आणि एस.के. भुरे	रेडयाच्या शुक्राणुच्या जननीकरणावर चायमेरीनच्या स्वरूपात असलेल्या रेगुकॅल्सीन जीनचा परिणाम पाहणे	मॉलेक्युलर रिप्राडक्टीव डेवलॉपमेंट २०१७ नोव्हें, ८४ (११) ११३३-११३९

२५८	एच. पिल्लई, ए.एम शेडे, एम.एस.परार, जे.थॉमस, एच.एस.कार्था, जी.टी.शर्मा, एस.के.होश, आणि एस.के. भुरे	रेग्युकॅल्सीन या प्रथिनाची ओळख आणि त्याचे स्थान रेडयाच्या शुक्राणूमध्ये निश्चित करणे: रेगुकॅल्सीन हा प्रोटीन कॅल्शीयमचे प्रमाण स्थिरीकरण	रिप्रोडक्शन डोमिस्टीकेट ॲनिमल ५२ (५): ८६५:८७२
२५९	आर.सी. कुळकर्णी	उष्ण आणि दमट हवामानाच्या काळात आहारातील पूरक जस्ताचा रंगीत ब्रॉयलर्सच्या प्रतिरक्षित प्रतिसादांवर होणारा परिणाम	जर्नल ऑफ पोल्ट्री सायन्स ॲड टेक्नॉलॉजी ५ (२) : १८-२१
२६०	ए. यू. भिकाणे, आर.के. जाधव, ए. एस.जाधव, बी. एस.खिल्लारे आणि आर. एस.घाडगे	जनावरामधील रिपीसेफॅलस मायक्रोप्लस आणि हायलोमा ॲनाटोलिकम प्रादुर्भावावर गोचिडरोधी असलेल्या बहुवनस्पती स्प्रे ची क्षमता तपासणे	जर्नल ऑफ पॅरासीटीक डिसीजेस ४२(१): ३४-३८
२६१	ए.यू. भिकाणे, आर.के. जाधव आणि आनंद मोहन	देवनी वासरात आयवरमेक्टीन विषबाधेचे यशस्वी उपचारात्मक व्यवस्थापन	जर्नल ऑफ डेअरी ॲंड व्हेटर्नरी सायन्सेस २ (४): ५५५-५९४
२६२	आर.के. जाधव, ए. यू. भिकाणे, निलम कुशवाह आणि ए.एस. जाधव	म्हशीमध्ये दुर्मिळ प्रकरच्या एममेक्टिन बेंझेट विषबाधेचे व्यवस्थापन.	बफेलो बुलेटिन, ३६ (४): ७१७-७१८
२६३	आर.के. जाधव, ए.यू. भिकाणे, एस.जी.चव्हाण आणि निलम कुशवाह	दख्खनी मेंढयांमध्ये लेंटना कॅमराद्वारे प्रेरित दुय्यम फोटोसेन्सीटायझेशनचे क्लिनिकल निदान आणि उपचारात्मक व्यवस्थापन	विष विज्ञान आंतरराष्ट्रीय, २४ (२): १५७-१६१
२६४	व्ही.बी.डोंगरे, एल.एस. कोकाटे, पी.व्ही.जाधव, व्ही.एम.साळुंके, व्ही.एन. खंडाईत एस.एम.दुर्गे आणि पी.व्ही.पाटील	अनुवंशिक नसणाऱ्याघटकांचा देवणी गायीतील उत्पादन आणि प्रजनन गुणवैशिष्टयावर होणारा परिणाम अभ्यास करणे.	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लायव्हस्टॉक रिसर्च, सप्टेंबर २०१७, ७(९) २२०-२२५
२६५	व्ही.बी.डोंगरे, एल.एस. कोकाटे, व्ही.एम.साळुंके, एस.एम.दुर्गे, व्ही.एन. खंडाईत आणि पी.व्ही. पाटील	कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा वापर करून देवणी गायीतील वेतातील मानक दूध उत्पादन ठरवणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लायव्हस्टॉक रिसर्च, नोव्हेंबर २०१७, ७(११). ४३-४६
२६६	जी. बी. शिंदे, अे. बी. कंदुरी, पी. व्ही.पाटील आणि एम. ए. खान	मांसल पक्षातील खाद्यामध्ये वाळलेल्या चिंच पल्पचा विविध प्रमाणात वापर केल्यास रक्तघटक आणि रक्तपेशींच्या प्रमाणावर होणारा परिणाम यांचा अभ्यास करणे	ॲनिमल सायन्स रिर्पोटर, जानेवारी २०१८, ११(१). पान नं.१०-१७.
२६७	आर.के.जाधव, ए.यू. भिकाणे ए.एस. जाधव, आर.एस.घाडगे आणि बी. एस खिल्लारे	रिवराईन म्हशींमध्ये (बॉबलस बुबुलीस) गोचिड प्रादुर्भावामध्ये बहुवनस्पती स्प्रेची कार्यक्षमता तपासणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाइव्हस्टॉक रिसर्च (आयजेएलआर -२०१७-०८-६३४)
२६८	जयंत मोहरे, मयुरा गोळे, प्रविण राठोड, के. के. खोसे, मंजुषा पाटील, मोहिनी खोडके, नागनाथ भोजने	विविध उर्जापातळीचा कॉकरेल पक्ष्यांच्या मांसाच्या स्तरावर अभ्यास करणे	इंटरनॅशनल सायन्स इनव्हारमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी खंड ०६ पृ. क्र. २४५९-२४६२
२६९	सपना पैठणे, मोहिनी खोडके, प्रविण राठोड, नागनाथ भोजने, मयुरा गोळे	सुप्त व चिकित्सालयीन स्तनदाहाचा एएलपी आणि एपी वर मेंढयांच्या दुधात होणारा परिणाम पाहणे	केमिकल सायन्स रिव्हु. खंड क्र. ०६ पृ. क्र. २०३२-२०३६

२७०	एम. आर. बोचे, एम. जी. थोरात, एस. डब्ल्यु. हजारे, एस. एस. मेहेसरे आणि आर.एस. इंगोले	गुरामधील जखमा भरण्यासाठी रूई, हिंगणबेट व कोरफडीच्या गराच्या परिणामाचे चिकित्सालयीन परिक्षण अभ्यासणे	इंडियन जर्नल ऑफ व्हेटरनरी ॲंड बायोटेक्नॉलॉजी.खंड १२ (४) : २७-२९
२७१	जी. जे. खान, एम. जी. थोरात, आर. व्ही. राऊळकर, एस. व्ही. उपाध्ये, पी. टी. जाधव, एस. डी. चेपटे आणि एस. जि. देशमुख	मादी श्वानामधील स्तन अर्बुगार्ववरील रासायनिक औषधोपचार तथा शल्यचिकित्सीय व्यवस्थापनाच्या परिणामाचा अभ्यास करणे.	इंटरनॅशनल सायन्स इनव्हारमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी खंड ०६ पृ. क्र. ३१५४-३१५९
२७२	मोइझ सिध्दीकी, एस. डी. चेपटे, एम. जी. थोरात	जीभेखाली वाढणाऱ्या अवरोध जबकपुटीचे शल्यचिकित्सायीन व्यवस्थापन	इंटास पॉलीव्हेट खंड १८ पृ. क्र. २७१-२७२
२७३	आर. व्ही. राऊळकर, एम. जी. थोरात, एस. व्ही. कुरळकर, एस. डी. चेपटे, एम. व्ही. इंगवले	गोवर्गीय जनावरांचे खुरांच्या बाधेवर उपाययोजनासाठी शल्यचिकित्सालयीन व्यवस्थापन	इंटास पॉलीव्हेट खंड १८ पृ. क्र. ४७५-४७९
२७४	प्रथमेश शिंदे, एस. डी. चेपटे, एम. जी. थोरात	बैलांमधील त्वचा बुर्गाचे शल्यचिकित्सालयीन व्यवस्थापन	इंटास पॉलीव्हेट खंड १८ पृ. क्र. ५०७-५०८
२७५	हिरोळे पी. डी., देशमुख, एस. जी., एम. व्ही. इंगवले, थोरात एम. जी., कुरळकर एस. व्ही., ए. आर. रत्नपारखी	प्रीसींच माजाचे एकत्रिकरण प्रोटोकॉलव्दारे व्यालेल्या गायींची प्रजनन क्षमता वाढविणे	इंटरनॅशनल सायन्स इनव्हारमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी खंड ०६ पृ. क्र. ३३५४-३३६१
२७६	एम. व्ही. इंगवले, एस. जी. देशमुख, थोरात एम. जी., आर. व्ही. राऊळकर, सयद अनवर अली व मोहमद अली	डायसेफॅलस अटलोडायमस पॉलीमेलीया वासरामुळे मुऱ्हा म्हशीमधील असुलभ प्रसुती	दि ब्ल्यु क्रॉस बुक खंड ३६ (२) पृ. क्र. ८३-८४
२७७	एम. एस. वानकर, एम. व्ही. इंगवले, एस. डब्ल्यु. हजारे आणि आर. एस. इंगोले	उन्हाळ्यामधील म्हशीच्या रेडयामध्ये क्लोमफीन सिट्रेट व ओव्हीसींच प्रोटोकॉल व्दारे प्रजनन क्षमता तपासणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ व्हेटरनरी सायन्स ॲन्ड ॲनिमल हजबंडरी खंड ०२(५)पृ. क्र. २१-२३
२७८	एस. जी. देशमुख, एस. साजीद अली, पी. एस. बनकर व एम. एस. पाटील	आहारातील जवसाचा चुरा व सोयाबीन तेल याचा व्यालेल्या गायीच्या माजाच्या लक्षणावर होणारा परिणाम	इंटरनॅशनल सायन्स इनव्हारमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी खंड ०६पृ. क्र. ३४५१-३४५९
२७९	एस. एस. मेहेसरे, एस. पी. वाघमारे, एम. जी. थोरात, एस. डब्ल्यु. थोरात, पी. आर. इटनकर, एम. एफ. एम. एफ. सिध्दीकी व एस. साजीद अली	बहुवनस्पती मिश्रणाची अतिसार रोधक क्रियेची तपासणी	जर्नल ऑफ फॉरमॅकोग्नोसी ॲन्ड फायटोकेमीस्ट्री २०१७ (०६) :पृ. क्र. ७२३-७२५
२८०	एस. डी. झिंगरे, एस.पी. वाघमारे, के. एस. पजई, एम. एफ. एम. एफ. सिध्दीकी, एस. एस. मेहेसरे, व्ही.एस. वानखडे	वासरातील थायलेरीऑसीस व त्याचा यशस्वी उपचार	द ब्ल्यु क्रॉस बुक खंड ३६ (२) पृ. क्र. ७७-७९
२८१	एम. जी. पाटील, पी. बी. हासे	शेळीच्या पिल्लातील सिस्टोसोमस रिफ्लेक्सस	व्हेटरनरी प्रॅक्टीशनर खंड १८ पृ. क्र. ०१
२८२	मंजुषा पाटील, एम.व्ही. इंगवले, पी. बी. हासे, एच. एस. बिराडे	गायीच्या वासरातील परसोमस इल्यूबीस विकृतीमुळे झालेल्या कष्ट प्रस्तुतीचा यशस्वी उपचार	इंडियन जर्नल ऑफ ॲनीमल हेल्थ, जुन २०१७ ५६ (२)

२८३	एफ. एम. एफ. सिध्दीकी, एस. पी. वाघमारे, एस. जी. मोदे, डि. एच. रेखाते, एस. डब्ल्यु. हजारे, डॉ. साजिद अली	वनस्पती औषधी निर्मीती अभ्यास आणि गायी मधील थायलेरीया आजारावर कॅलट्रोपीस प्रोसेरा या वनस्पतीची चिकित्सालयनी परिणामता	इंडियन जर्नल ऑफ ॲनीमल रिसर्च खंड ०७ (४) : पृ. क्र.७५७-७६२
२८४	जयंती आगाशे, एस. जे. मनवर, आर. एन. ढोरे, एस. व्ही. कुरळकर, एस. पी. वाघमारे	शेवग्याच्या पानाच्या भुकटीचा मांसल पक्ष्यांच्या उत्पादन क्षमतेवर होणारा परिणाम अभ्यासणे	जर्नल ऑफ पोल्ट्री सायन्स ॲन्ड टेक्नॉलॉजी खंड ५ (३) : २८-३४
२८५	के. के. खोसे, एस. जे. मनवर, आर. एन. ढोरे, एस. व्ही. कुरळकर, एस. पी. वाघमारे	ज्वारीचे उर्ध्वपतन करून मिळालेल्या सुकलेल्या धान्याचे विकर बरोबर वापर करून मांसल कोंबडयांची प्रतिकारक शक्ति व पोषक मुलद्रव्य उपयुक्तता अभ्यासणे	केमिकल सायन्स रिव्हयु ॲन्ड लेटर खंड क्र ६ (२४) पृ. क्र. २४१३-२४२०
२८६	के. के. खोसे, एस. जे. मनवर, आर. एन. ढोरे, एस. व्ही. कुरळकर, एस. पी. वाघमारे	मक्याचे उर्ध्वपतन करून मिळालेल्या सुकलेल्या धान्याचे विकर बरोबर वापर करून मांसल कोंबडयांची प्रतिकारक शक्ति व पोषक मुलद्रव्य उपयुक्तता अभ्यास करणे	इंटरनॅशनल सायन्स इनव्हारमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी खंड ०६ पृ. क्र. ३४६०-३४६८
२८७	एम. एम. खान, के. के. खोसे, एस. जे. मनवर, एस. साजिद अली, एम.एफ.एम. एफ. सिध्दीकी	खाद्यातुन एलथ्रीओनीन देवुन मांसल कोंबडयाच्या वाढीवरील परिणाम व अर्थशास्त्राचा अभ्यास करणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ ॲग्रीकल्चर सायन्य ॲन्ड रिसर्च खंड ७(६) पृ.क्र. १६५-१७२
२८८	के के. खोसे, एस. जे. मनवर,एम. ए. गोळे, आर. एस. इंगोले आणि जी. जी. पोतदार	सिंथेटीक कॉलीनच्या जागी हर्बल कॉलीन वापरून मांसल कोंबडयांच्या रक्तामधील जैवरासायनिक घटकावरील प्रभाव अभ्यासणे	केमिकल सायन्स रिव्हयुवर व लेटर खंड ०६ (२४) पृ. क्र. २३८७-२३९२
२८९	प्रवीण राठोड, गोविंद गंगणे, नागनाथ भोजने, मोहिनी खोडके, मयुरा गोळे	मांसल कोंबडयांमध्ये ॲफ्लाटॉक्सीकोसीस रोखण्यासाठी स्ट्रेसरोकचा प्रभाव पाहणे	केमिकल सायन्स रिव्हू लेटर ६ (२२) : ८८५-८९८
२९०	प्रवीण राठोड, गोविंद गंगणे, नागनाथ भोजने, मोहिनी खोडके, मयुरा गोळे	स्ट्रेसरोक प्रेरीत ॲफ्लाटॉक्सीकोसीस मांसल कोंबडयांमध्ये रक्त गुणधर्मीय अभ्यास करणे	केमिकल सायन्स रिव्हू लेटर ६ (२२) : ७३७-७४०
२९१	प्रवीण राठोड, कुळकर्णी गंगाधर, गोविंद गंगणे, नागनाथ भोजने	मांसल कोंबडयांमध्ये ॲफ्लाटॉक्सीकोसीसच्या परिणामामुळे रक्त व जैवरसायनिक घटकांमध्ये झालेला बदल अभ्यासणे	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायन्स इनव्हायरमेंट ॲन्ड टेक्नॉलॉजी खंड क्र. ६, पृ. क्र.८२४-८३१
२९२	वैशाली वानखडे, माधुरी हेडाऊ, आर. एस. इंगोले, एस. डब्ल्यु. हजारे, एम. आर. वड्डे	जपानी बटेर पक्षामध्ये इमीडॅक्लोप्रीडच्या उपतीव्र विषबाधेमुळे होणारी उती विकृती व त्यावर पळसाचा होणारा सुधारित परिणाम अभ्यासणे	जर्नल ऑफ फारमाकोगोनोसी ॲन्ड फायटोकेमिस्ट्री, खंड ०६(३)
२९३	सुवर्णा सोनोने, आर. एस. इंगोले, माधुरी हेडाऊ, प्रवीण राठोड, एस. डब्ल्यु. हजारे, एम.व्ही. इंगवले	इकोलाय प्रीत मांसल पक्ष्यांच्या रक्त घटकांवर व जीवरासायनिक बदलांवर काळमेघ वनस्पतीचा होणारा सुधारित परिणाम अभ्यासणे	जर्नल ऑफ फारमाकोगोनोसी ॲन्ड फायटोकेमिस्ट्री, खंड ०६(६)
२९४	एस. बी. तडवी, माधुरी हेडाऊ, आर. एस. इंगोले, एस. डब्ल्यु. हजारे आणि एम. आर. वड्डे	मांसल पक्षामधील क्लोरपायरीफॉसच्या विषबाधेवर चिकित्साविषयक व रक्त घटकांमधील गोमुत्र अर्काचा सुधारीत परिणाम अभ्यासणे	जर्नल ऑफ ॲटामॉलॉजी ॲन्ड झुलॉजी स्टडीज खंड ०५(६)

२९५	माधुरी हेडाऊ, एन.व्ही. कुरकुरे	विदर्भ विभागातील म्हशींमध्ये घटसर्प रोगाच्या उद्रेकाचे रोगनिदान अभ्यासणे	इंडियन जर्नल ऑफ व्हेटरनरी पॅथॉलॉजी खंड ४१ (१) पृ. क्र. ३८-४०
२९६	व्ही. के. सरोज, नाकाडे यु. पी., शर्मा ए., चौधरी एस., एस. डब्ल्यु. हजारे, एस. के. गर्ग	कॅडनियमच्या मात्रेप्रमाणे उर्ध्व गर्भाशयावर अंत:शरीरीय परिणाम-पीडीसीसी व कॅल्शियम मार्गाचा सहभाग	बायोलॉजीकल ट्रेस एलिमेंट रिसर्चपृ. क्र. ०१७-१०४-०
२९७	योगीता अमृतकर, एस., एस. डब्ल्यु. हजारे, एम. व्ही. इंगवले, एन. एम. भोजने, माधुरी हेडावु, आर.एस. इंगोले	शिसम पानाच्या अल्कोहोल अर्काची शरीरबाहय व आंतरशारीक सुज प्रतिरोधक गुणवत्ता अभ्यासणे	ॲडव्हांसेस इन टिश्यु इंजिनिअरींग ॲन्ड रिजनरेटीव्ह मेडीसीन खंड क्र. २(३):२८
२९८	पी. व्ही. गोडबोले, एस. डब्ल्यु. हजारे, पी. भोसले, माधुरी हेडावु, एम.व्ही. इंगवले, आर.एस. इंगोले, पी. एस. कुरळकर, एन.एम. भोजने	कुरकुमीनच्या प्रभावाचा मांसल पक्ष्यातील इकोलाय जिवाणू संक्रमणात रक्तातील गुणधर्म व जीवरसायन घटकातील बदलावर परिणाम अभ्यासणे	जर्नल ऑफ फारमॅकोगोनोसी ॲन्ड फायटोकेमेस्ट्री खंड क्र. ७ (१) पृ. क्र. ४८४-४८६
२९९	यु. एन. कोलते, आर. एस. इंगोले, माधुरी हेडावु, एस. डब्ल्यु. हजारे, एम. व्ही. इंगवले	जपानी बटेर पक्ष्यांमध्ये क्लोरपायरीफॉस प्रेरीत विषबाधेवर रक्त व जीवरासायनिक घटकांच्या बदलावर काळमेघ वनस्पतीचा बचावात्मक परिणाम अभ्यासणे	जर्नल ऑफ फारमॅकोगोनोसी ॲन्ड फायटोकेमेस्ट्री खंड क्र. ७ (१)
३००	एन. एम. भोजने, आर. एस. इंगोले, माधुरी हेडावु, एस. डब्ल्यु. हजारे, एस. व्ही. कुरळकर, एस. जे. मनवर आणि एस. पी. वाघमारे	जपानी बटेर पक्ष्यांमध्ये इंडोक्साकार्ब व ग्लायफोसेट यांच्या प्रत्येकी व एकत्रित सर्वसाधारण वाढीवर व रक्तातील घटकांवर होणारा विषविकृती परिणाम अभ्यासणे	जर्नल ऑफ ॲटामॉलॉजी ॲन्ड झुलॉजी स्टडीज खंड ०६ (२) पृ. क्र. १२१२-१२१६
३०१	माधुरी हेडावु, आर. एस. इंगोले, एस. डब्ल्यु. हजारे, एम. व्ही. इंगवले, एस. व्ही. कुरळकर, एस. जे. मनवर	मांसल पक्ष्यांमध्ये क्लोरपायरीफॉस व ॲसीटामीप्रीड यांचा वैयक्तिक व एकत्रितरित्या वाढीच्या मापदंडावर होणारा परिणाम अभ्यासणे	जर्नल ऑफ ॲटामॉलॉजी ॲन्ड झुलॉजी स्टडीज खंड ०६ (२) पृ. क्र. २७८४-२७८७
३०२	पी.डी. सावले, जी. आर. पाटील, एस. ए. हुसैन, ए. के. सिंग आणि आर.आर. बी. सिंग	रिलीज कॅरेक्टरस्टीग ऑफ पॉलिफिनॉल फॉर मायक्रो इन कॅप्सुलेशन टर्मीनीया अर्जुना एक्सस्ट्रॅट: इफेक्ट ऑफ सिमुलेटेड गॅसट्रीक फ्लुड	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ फुड टेक्नालॉजी प्रसिध्दी ०२ मार्च २०१७ (१०८०/१०९४२९१२.२०१७. १२८०६७७)
३०३	पी.डी. सावले, जी. आर. पाटील, एस. ए. हुसैन आणि ए.के. सिंग	इफेक्ट ऑफ इनकॉरपोरेशन ऑफ अनकॅप्सुलेटेड ॲन्ड फ्री अर्जुना हर्ब ऑन स्टोरेज स्टॅबीलिटी ऑफ चॉकलेट वेनिला डेअरी ड्रिंक	फुड बायोसायन्स प्रसिध्दीwww.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/2212429216328
३०४	पी.डी. सावले, ए.एम.शेंर्दुसे आणि एम. एस. मोहन	आयसोमाल्टोज (पॅलाटिनोझ) ॲनइमेरजींग कॉरबोहायड्रेड	फुड बायोसायन्स प्रसिध्दी ऑनलॉईन जुन २०१७ व्हॅल्युम १८:४६-५२
३०५	पी.डी. सावले, ए.एम.शेंर्दुसे आणि एस.पी. चांगाडे	मायक्रोकॅप्सुलेशन ऑफ हर्ब फॉर फुड ॲप्लीकेशन	ॲप्राच इन पोल्टी, डेअरी ॲन्ड सी व्हेटरनरी
३०६	चित्रा गुप्ता, सुमीत अरोरा, श्यामा एम.ए आणि अपूर्वा शर्मा	प्रीपरेशन ऑफ मिल्क प्रोटीन-व्हिटॅमीन ए कॉप्लेक्स ॲन्ड देअर इव्हुलेशन फॉर व्हीटॅमीन ए बाईडिंग ॲबीलिटी	फुड केमीस्ट्री, २३७,१४१-१४९

३०७	चित्रा गुप्ता, सुमीत अरोरा, श्यामा एम.ए आणि अपूर्वा शर्मा	फीजीयोकेमीकल कॅरेक्टरायझेशन ऑफ नेटीव्ह ॲन्ड मॉडीफाईड सोडीयम केसीनेट व्हीटॅमीन ए	फुड रिसर्च इंटरनॅशनल, १०६, ९६४-९७३
३०८	वासनिक पी. जी, मेनन आर. आर, सुरेद्रनाथ बी., बाळसुभ्रमण्यम बी.व्ही, मजुनांथ एम. आणि शिवराम एम.	प्रतिमा विश्लेषणाद्वारे गाईच्या तूपात वनस्पती वसेची भेसळ ओळखण्यासाठी कण विश्लेषण व रंग मापदंडाचा वापर	इंडियन जर्नल ऑफ डेअरी सायन्स, ७०(२): २००-२०८
३०९	वासनिक पी. जी, मेनन आर आर, सुरेद्रनाथ बी., बाळसुभ्रमण्यम बी. व्ही, मजुनांथ एम. आणि शिवराम एम.	प्रतिमा विश्लेषणाद्वारे गाईच्या तुपात वनस्पती वसेची भेसळ ओळखण्यासाठी पिक्सल तीव्रता, भग्न आयाम व सापळा मापदंडाचा वापर	इंडियन जर्नल ऑफ डेअरी सायन्स, ७०(३) : ३३१-३३७.
३१०	बाजड डी. एन, खेडकर सी. डी., कल्याणकर एस. डी. देशमुख एम. ए., चोपडे एस. एस.	प्रजैविक (ॲसिडो-बायफिडो) योगर्ट चे अपायकारक जीवाणुवर प्रदर्शित कलेले प्रतिजैविक गुणधर्म	मल्टीलॉजीक इन सायन्स,२०१७, खंड क्र. ६: १३ -१६
३११	पाटील, ए.एम.,खेडकर सी. डी., कल्याणकर एस.डी., येडतकर आर.बी., आणि बाजड डी. एन.	प्रजैविक दही निर्माण करण्याच्या सुधारित पध्दतीचे मानकीकरण	ग्लोबल सायन्स पब्लीकेशन आय.एस. एस.एन. ०९७२-३००५, खंड.क्र. १९(३) :७१९-७२१
३१२	बाजड डी. एन.,खेडकर सी. डी., कल्याणकर एस. डी., बाजड जी. एस., देशमुख एम.ए., बचंटी पी आर.	ई-कोलाय जीवाणू विरुध्द प्रजैविक योगर्ट (ॲसिडो बायफिडो) च्या प्रतिजैविक गुणधर्माचा प्रतिसाद	इन्टरनॅशनल जर्नल ऑफ प्युवर ॲन्ड अप्लाइड बायोसायन्स, खंड क्र. ६(१): १५४७-१५५१
३१३	चोपडे एस. एस., पाटील एम. आर., अदील शेख. ,चव्हाण बी. बी. देशमूख एम. ए.	संगणकीय दृष्टि प्रणाली मधील विकास व त्याचा फळ व भाजीपाल्यांची गुणवत्ता तपासणी करीता अनुप्रयोग : पुनरावलोकन	ॲग्रीक्लचर रिव्हीव्ज,खंड ३८ (२):९४-१०२
३१४	शिंदे एम. एम., शेंटे सी. डी देशमाने पी. जे., मुंजेवार एस. ए.	वाड्मयचौर्य विरोधी संकेतस्थळे व साधने	इन्टरनॅशनल जर्नल ऑफ कम्युनिकेशन ॲन्ड मिडिया स्टडीज्, आय. एस.एस.एन(प):२२५०-००१४ खंड ८(१): १-६
३१५	मुंजेवार एस. ए., शिंदे एम. एम., देशमाने पी. जे	मल्टीमिडीया: आढावा	इन्टरनॅशनल जर्नल ऑफ रिर्सच इन अप्लाईड, नॅचरल ऍन्ड सोशयल सायन्स, आय. एस.एस. एन(प):२३४७-४५८० खंड ५(११): ५३-५८
३१६	श्री. एस. डब्ल्यु. बेलसरे, श्री. एस. एस. घाटगे, डॉ. जे. जी. के. पठाण व नितीन जेकब	फुटाळा तलाव, नागपूर, भारत : मूर्ती विसर्जनामुळे पाण्याच्या गुणवत्तेच्या प्रमाणकांवर होणारे परिणाम	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायंस एण्ड टेक्नॉलॉजी, व्हॉल. नं.३, २०१७, १६५०-१६५९
३१७	श्री. एस. एस. घाटगे, श्री. एस. डब्ल्यु. बेलसरे, एस. एस. जाधव	तेलंगखेडी तलाव, नागपूर येथील मत्स्य प्रजातींचा विविधता	जर्नल ऑफ नॅचरल रिसोर्स एण्ड डेव्हलपमेंट, १२(२):८१-८४, २०१७
३१८	श्री. एस. एस. घाटगे, श्री. एस. डब्ल्यु. बेलसरे, एस. एस. जाधव व एम राजनकर	महाराष्ट्र राज्याच्या गोंदिया जिल्ह्यातील नवेगाव बांध येथिल गोड्या पाण्यातील मत्स्य प्रजातींची विविधता	जर्नल ऑफ इंडीयन फिशरीज असोशियेशन, ४४(१):३९:४५, २०१७
३१९	डॉ. सत्यजीत बेलसरे, एच. एस. धाकर, ए. पावसे,	खाण्यायोग्य कर्बोदके-मेद प्रमाणाचा गोल्ड फिश (कॅराशिअस ऑरॅटस) च्या	एनिलम न्युट्रीशन एण्ड फुड टेक्नॉलॉजी (२०१७)१७:४३-५३

	व्ही. जोशी, एस. मोहीते व एस. शेळके	पिल्लांची वाढ, शरीर संरचना व पाचक रसांवर होणारा परिणाम	
३२०	एम.एम. गिरकर, एस.एस. घाटगे, एस.एन. कुंजीर, ए. टी. तांदळे, बी. बोप्पन्ना	वातावरणातील बदलामुळे खाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसायावर होणारा परिणाम	एशियन जर्नल ऑफ इनव्हायरोमेन्ट साइन्स, व्हाल्युम. १२(२), पान क्र. १२९-१३४
३२१	एम.एम. गिरकर, व्ही.बी. सुतार, ए.टी. तांदळे, एस. एन. कुंजीर	निडेबन जलाशयातील पाण्याच्या भौतिक व रासायनिक घटकांचे मुल्यनिर्धारण	द एशियन जर्नल ऑफ एनिमल साइन्स, व्हाल्युम. १२(२), पान क्र. १११-११६

९

विस्तार शिक्षण व प्रशिक्षण

विस्तार शिक्षण हा विद्यापीठाचा तिसरा व महत्वपुर्ण घटक असून विविधोपयोगी तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्यात विस्तार शिक्षणाचा महत्वाचा वाटा आहे. महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूरच्या स्थापनेपासून हे विद्यापीठ पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय तसेच मत्स्यसंवर्धन या माध्यमातून शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचण्याचे अतोनात प्रयत्न करीत आहे. या उद्देशाप्रती अधिकाधिक जवळ जाण्याच्या हेतुने विद्यापीठ आपल्या अधिनस्त कार्यरत घटक महाविद्यालयांमार्फत प्रयत्नशील आहे. संचालक, विस्तार व प्रशिक्षण यांचे मार्फत विविध प्रकारच्या विस्तार विषयक योजना आखणे, त्यांचे कार्यान्वियन करणे तसेच निरिक्षण करणे इत्यादी बाबीतुन विद्यापीठ विस्तार विषयक कार्यक्रमात कृतीशील आहे.

विद्यापीठाच्या घटक महाविद्यालयांमार्फत अमलात आणल्या जाणाऱ्या विस्तार शिक्षणविषयक बाबी म्हणजे क्षेत्रीय तसेच राष्ट्रीय स्तरावरील प्रदर्शने, प्रशिक्षणे, पशु आरोग्य चिकित्सा शिबीरे, तसेच शेतकऱ्यांसाठी विविध विषयांवरील प्रात्यक्षिके इ. कार्यक्रम राबविले जातात. याव्यतिरीक्त महाविद्यालयांद्वारे तंत्रविज्ञानाचा प्रसार होण्याच्या उद्देशाने १-२ गावे दत्तक घेण्यात आलेली आहेत. राष्ट्रीय सेवा योजना तसेच इतर स्वयंसेवी संस्थांद्वारे जनजागृती अभियान, पदयात्रा, समुहचर्चा, मूल्यवर्धित दुग्धजन्य व मांसजन्य पदार्थ तयार करण्याचे प्रशिक्षण, निकृष्ट चाऱ्याचा दर्जा सुधारणे, गुणवत्तायुक्त उत्पादने घेण्याविषयक प्रशिक्षण तसेच पशुचिकित्सा शिबीरे इ. चे आयोजन करण्यात येते. संपूर्ण महाराष्ट्रात तंत्रज्ञानाचा प्रसार करण्याच्या उद्देशाने पशुवैद्यक, दुग्धतंत्रज्ञान तसेच मत्स्यविज्ञान क्षेत्रातील तज्ञांकडून प्रक्षेत्रावर प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करण्यात येते.

महाराष्ट्रातील विदर्भ तसेच मराठवाडा या भागात मत्स्यव्यवसाय विषयक क्षेत्रात झालेल्या लक्षणीय वृद्धीचे द्योतक म्हणजेच मोठया प्रमाणात शास्त्रीय पद्धतीने शेततळयांत घेतले जाणारे मत्स्योत्पादन होय. स्थानिक मत्स्य व्यावसायीकांच्या समुहाद्वारे चालविण्यात येणारे लघुउद्योजक कार्य हे महाराष्ट्रातील मत्स्यव्यवसायाच्या भरभराटीसाठी प्रेरणादायी ठरलेले आहे. मत्स्य व्यावसायिक पतसंस्था, स्वयंसहाय्यता गट यांना मत्स्यविज्ञान महाविद्यालयाने उत्पादन केलेल्या मत्स्यबिजांचे वाटप करण्यात येते.

स्थानिक वृत्तपत्रे व मासिकांतून उत्तम प्रतीचे विस्तार शिक्षण विषयक बहुमूल्य साहित्य सातत्याने प्रकाशित करण्यात येते. विद्यापीठ तसेच महाविद्यालयांकडून उत्तम दर्जाचे विस्तार विषयक साहित्य हे भित्तीपत्र, घडीपत्रिका, पर्णिका, तांत्रिक मासिके इ. माध्यमातुन शेतकऱ्यांशी निगडीत बाबींवर प्रकाशझोत टाकतात. विद्यापीठातील तज्ञमंडळी आकाशवाणी तसेच दूरदर्शन यासारख्या प्रसारमाध्यमातून शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करीत असतात. विद्यापीठाने विस्तार शिक्षण विषयक विकसीत तसेच निरंतर शिक्षणासंदर्भात महत्वाचे साधन ठरलेले स्वतंत्र असे संकेतस्थळ निर्माण केलेल आहे. विविध शैक्षणिक, संशोधन तसेच विस्तार विषयक घडामोडींना प्रोत्साहन देण्यास तसेच हया बाबी सर्वश्रुत व्हाव्यात या दृष्टीने विद्यापीठ 'माफसू वार्ता' हे त्रैमासिक प्रकाशित करते. विद्यापीठाचे ज्ञान व तंत्रज्ञान प्रसाराचे उत्तम उदाहरण म्हणजे महाराष्ट्रातील विविध भागातील शेतकऱ्यांनी 'मुक्त गोठा संचार पद्धती', १) चारा उत्पादन मिश्र गांडूळ खत निमिर्ती', 'दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन संगणक कार्यक्रम' इ. बाबींचा उस्फुर्ततेने केलेला अवलंब होय.

विस्तार विषयक ज्ञान प्रसारण उत्तरोत्तर वृद्धीगंत करण्याच्या हेतुने विद्यापीठाने व घटक महाविद्यालयांनी अनेकविध दृकश्राव्य माध्यमांच्या सहाय्याने दृकश्राव्य साधने जसे चित्रफिती इ. तयार केलेल्या आहेत. विद्यापीठातील विषयतज्ञांद्वारे भेट देणारे शेतकरी, दुरध्वनी २) व्हाटसअप तसेच ई-मेल द्वारे शेतकरी यांच्याकडून विचारण्यात येणाऱ्या समस्यांचे/प्रश्नांचे निराकरण तत्परतेने करण्यात येते. विद्यापीठाच्या सर्व महाविद्यालयांनी १-२ गावे दत्तक घेतलेली असून या गावात विस्तारविषयक तसेच त्यावर आधारित अनेक घडामोडी राबविण्यात येतात.

साप्ताहिक भेटीदरम्यान महाविद्यालयांकडून या दत्तकग्रामांमध्ये घेण्यात येणाऱ्या घडामोडींचा सातत्याने मागोवा घेण्यात येतो. अशाप्रकारे ही गावे क्षेत्रनिहाय प्रयोगशाळा व क्षेत्रनिहाय विस्तार शिक्षण व प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यास उपयुक्त साधने ठरलेली आहेत.

या बाबींव्यतिरिक्त विद्यापीठ हे भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली, व्दारे पुरस्कृत आदिवासी उपयोजना, राजीव गांधी विज्ञान व तंत्रज्ञान मंडळ, कृषि तंत्रज्ञान व्यवस्थापन संस्था इ. च्या संयुक्त माध्यमातून विस्तार शिक्षण विषयक विविध प्रकल्प यशस्वीपणे राबवित आहे. महाराष्ट्र बॅंक स्वयंरोजगार प्रशिक्षण संस्था तसेच एम. एस. स्वामीनाथन संशोधन संस्थान, वर्धा यांच्या संयुक्त विद्यमाने कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे.

९. अ. आयोजीत प्रशिक्षणे

महाविद्यालयाचे नांव	अधिकाऱ्यांसाठी आयोजीत	शेतकऱ्यांसाठी आयोजीत
मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	०३	१०
नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	०३	२६
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	०५	०३
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०६	०३
क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	०५	०८
स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	०१	०५
दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद)	००	०१
दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	००	०१
मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	००	१५
मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	००	०२
एकुण	**२३**	**७४**

९.अ.१ : क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांसाठी अल्प मुदतीच्या प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन

- **मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	लहान प्राण्यातील दुर्बीणीने शस्त्रक्रिया या विषयांवर पदयुत्तर विद्यार्थ्यासाठी प्रशिक्षण	जून २०१७	१	निरंक
२	अत्यवस्थ प्राण्यात अत्यावश्यक काळजी व उपचार यावर पदवी व पदयुत्तर विद्यार्थ्यासाठी प्रशिक्षण	२०.०३.२०१८	२५०	पी.पी.ए.एम
३	लहान प्राण्यातील दुर्बीणीने शस्त्रक्रिया या विषयांवर पदयुत्तर अंतरवासियता विद्यार्थ्यासाठी प्रशिक्षण	३०.०३.२०१८	६	निरंक
		एकूण	**२५७**	

- **नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	''होस्ट पॅथोजन इंटरॲक्शन'' पांच दिवसीय राष्ट्रिय कार्यशाळा	०९ ते १३.०१.२०१८	१४	एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस
२	''जिनोमिक्स ॲंड झुनोसिस'' पांच दिवसीय राष्ट्रिय कार्यशाळा	०६ ते १०.०३.२०१८	१७	एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस
३	कुक्कुटपालनातील नविन तत्रज्ञानांचा वापर करून शेतकऱ्याचे उत्पन्न दुपटट्रीने वाढवीने	०६ ते ०९.०२.२०१८	२५	मैनेज, हैद्रबाद
		एकूण	**५६**	

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	शेळीपालन	११ ते २०.०७.२०१७	५१	माविम, मुंबई
२	दुग्धव्यवसाय	०१ ते १०.०८.२०१७	४७	माविम, मुंबई
३	कुक्कुटपालन	१४ ते २३.०८.२०१७	२६	माविम, मुंबई
४	एम टी सी व्यावसायिक शेळी पालन	०५ ते १२.१०.२०१७	२०	विस्तार संचालनालय, भारत सरकार,नवी दिल्ली
५	शेळयांमधील माजावर आलेल्या शेळया ओळखणे, वीणप्रक्रिया, मिलन प्रक्रिया आणि गर्भनिदान यांवर व्याख्यान व अल्ट्रासोनोग्राफीव्दारे शेळयामधील व्यावसायिक गर्भनिदान	०५.१०.२०१७ ते १२.१०.२०१७	२५	पवैम, परभणी
		एकूण	१६९	

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	अस्कॅड अंतर्गत सहायक पशुधन अधिकारी आणि पशुधन पर्यवेक्षक यांच्याकरीता रोग प्रतिबंध आणि निदान यावर प्रशिक्षण	०२ ते ६.०५.२०१७	२१	अस्कॅड योजने अंतर्गत पशुसंवर्धन विभाग महाराष्ट शासन
२		०८ ते १२.०५.२०१७	१९	
३		१८ ते २२.०५.२०१७	१९	
४		२२ ते २६.०५.२०१७	१७	
५	पशुधन विकास अधिकारी आणि सहा. आयुक्त यांच्याकरीता रोग प्रतिबंध आणि निदान यावर प्रशिक्षण	३१.०५.२०१७ ते ०५.०६.२०१७	१६	
६		०७ ते १२.०६.२०१७	१७	
	एकूण		१०९	

- **क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	पशुप्रजननामध्ये बाधा आणणाऱ्या रोगांविषयी प्रतिकारात्मक आणि उपचारात्मक उपाय योजना	११ ते १६.१२.२०१७	१५	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना प्रकल्प
२	पशुप्रजननामध्ये बाधा आणणाऱ्या रोगांविषयी प्रतिकारात्मक आणि उपचारात्मक उपाय योजना	०२ ते ०६.०१.२०१८	२६	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना प्रकल्प
३	पशुप्रजननामध्ये बाधा आणणाऱ्या रोगांविषयी प्रतिकारात्मक आणि उपचारात्मक उपाय योजना	१५ ते २०.०१.२०१८	२६	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना प्रकल्प
४	पशुप्रजननामध्ये बाधा आणणाऱ्या रोगांविषयी प्रतिकारात्मक आणि उपचारात्मक उपाय योजना	२० ते २५.०२.२०१८	२७	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना प्रकल्प
५	चिकित्साशास्त्रातील आधुनिक निदानपद्धती	२२.०३.२०१८	६०	पी पी ए एम, मुंबई
		एकूण	१५४	

- **स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	पशुधनामधील महत्वाच्या आजाराचा प्रतिबंध आणि नियंत्रण : सद्यस्थिती व भविष्यातील दृष्टीकोन	२६.०३.२०१८	६६	पशुसंवर्धन विभाग अकोला
		एकूण	६६	

९.अ.२. शेतकऱ्यांसाठी अल्प मुदतीच्या प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन:-

- **मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई**

अ. क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/योजनेचे नाव
१	कुक्कुटपालनप्रशिक्षणवर्ग	१०.०७.२०१७ ते १४.०७.२०१७	२८	निरंक
२	शेळी पालन	२६.०७.२०१६	६०	निरंक
३	शेळी पालन	१७.१२.२०१६	६२	निरंक
४	शेळी पालन	२८.०४.२०१७	५५	निरंक
५	शेळी पालन	१३.०७.२०१७	६६	निरंक
६	दुग्ध व्यवसाय	१३.०२.२०१७	१९	निरंक
७	दुग्ध प्रक्रिया आणि मुल्यमापन	०६.१२.२०१७ ते ०८.१२.२०१७	८	निरंक
८	स्वच्छ मांस उत्पादन व प्रसंसकरण	१४.०३.२०१८ ते १६.०३.२०१८	१०	निरंक
९	स्वच्छ दूध उत्पादन	०३.१२.२०१८	२०	निरंक
१०	आधुनिक शेळी पालन	०६.०३.२०१८ ते ०८.०३.२०१८	१६	निरंक
		एकूण	**३४४**	

- **नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर**

अ. क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/योजनेचे नाव
१	दुग्धप्रक्रिया आणि मूल्यवर्धन	११ ते १३.१०.२०१७	१९	निरंक
२	दुग्धप्रक्रिया आणि मूल्यवर्धन	१० ते १२.०१.२०१८	०८	निरंक
३	शास्त्रोक्त शेळीपालन प्रशिक्षण	०३ ते ७.०४.२०१७	७०	निरंक
४	शास्त्रोक्त शेळीपालन प्रशिक्षण	१९ ते २३.०६.२०१७	७०	निरंक
५	शास्त्रोक्त शेळीपालन प्रशिक्षण	१८ ते २२.०८.२०१७	६३	निरंक
६	शास्त्रोक्त दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	१२ ते १६.०९.२०१७	३५	निरंक
७	शास्त्रोक्त दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	१८ ते २२ .०९.२०१७	५२	आत्मा, जि. चंद्रपूर
८	शास्त्रोक्त शेळीपालन प्रशिक्षण	३०.१०.२०१७ ते ०३.११.२०१७	३७	आत्मा, जि. चंद्रपूर
९	शास्त्रोक्त शेळीपालन प्रशिक्षण	१४ ते १८.११.२०१७	५९	निरंक
१०	शास्त्रोक्त दुग्ध, कुक्कुट व शेळीपालन वर आधारीत एक दिवसीय प्रशिक्षणाचे आयोजन	१९.११.२०१७	२००	निरंक
११	शास्त्रोक्त दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	२७.११.२०१७ ते ०१.१२.२०१७	४४	निरंक
१२	शास्त्रोक्त शेळीपालन प्रशिक्षण	०५ ते ०९.०२.२०१८	५९	निरंक
१३	शास्त्रोक्त दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	२० ते २४.०२.२०१८	२८	निरंक
१४	शास्त्रोक्त दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	०५ ते ०९.०३.२०१८	३५	आत्मा, जि. चंद्रपूर
१५	शास्त्रोक्त शेळीपालन प्रशिक्षण	१२ ते १६.०३.२०१८	२७	आत्मा, जि. चंद्रपूर
१६	शास्त्रोक्त दुग्ध, कुक्कुट व शेळीपालन वर आधारीत एक दिवसीय प्रशिक्षणाचे आयोजन	२८.०३.२०१८	१४५	निरंक
१७	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	१६.०५.२०१७ ते २०.०५.२०१७	२६	निरंक
१८	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	११.०५.२०१७ ते १५.०५.२०१७	४२	निरंक
१९	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	०१.०८.२०१७ ते ०५.०८.२०१७	३७	निरंक
२०	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	२९.०८.२०१७ ते ३१.०८.२०१७	४०	निरंक
२१	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	०३.१०.२०१७ ते ०७.१०.२०१७	४४	निरंक
२२	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	१०.१०.२०१७ ते १२.१०.२०१७	६०	निरंक
२३	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	०१.११.२०१७ ते ०३.११.२०१७	५५	निरंक
२४	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	०४.१२.२०१७ ते ०६.१२.२०१७	८३	निरंक
२५	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	२६.१२.२०१७ ते ३०.१२.२०१७	५१	निरंक
२६	व्यावसायीक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	०५.०३.२०१८ ते ०९.०३.२०१८	५३	निरंक
		एकूण	**१४४१**	

- पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	शेळी व्यवस्थापन कौशल्य	१५.०७.२०१७	८०	माविम, मुंबई
२	दुग्ध व्यवसाय कौशल्य	०८.०८.२०१७	७०	माविम, मुंबई
३	डेअरी उदयोगाची रणनिती	१९.०३.२०१८	१५०	निरंक
		एकूण	३००	

- पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	शास्त्रोक्त शेळीपालन	२० ते २२ जुन २०१७	१२	निरंक
२	किफायतशीर दुग्ध व्यवसाय	२८.०७.२०१७ ते ०३.०८.२०१७	१४	निरंक
३	व्यावसायिक कुक्कुटपालन	१३ ते १५.१२.२०१७	१४	निरंक
		एकूण	४०	

- क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	शास्त्रीय दुग्धपालन प्रशिक्षण	१९ ते २१.०७.२०१७	२६	निरंक
२	आधुनिक शेळी पालन प्रशिक्षण	३ ते ५.०८.२०१७	४२	निरंक
३	व्यावसायिक कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	२२ ते २४.०८.२०१७	११	निरंक
४	आधुनिक शेळी पालन प्रशिक्षण	१४ ते १६.०९.२०१७	१९	निरंक
५	आधुनिक शेळी पालन प्रशिक्षण	२० ते २२.१२.२०१७	१९	निरंक
६	आधुनिक शेळी पालन प्रशिक्षण	२९ ते ३१.०१.२०१८	१५	निरंक
७	आधुनिक शेळी पालन प्रशिक्षण	०७ ते ०९.०२.२०१८	२६	निरंक
८	जागतिक महिला दिवस	१०.०३.२०१८	३८	निरंक
		एकूण	१९६	

- स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	व्यावसायिक शेळीपालन	०२ ते ०६.०५.२०१७	२६	निरंक
२	व्यावसायिक कुक्कुटपालन	१८ ते २२.०९.२०१७	२३	निरंक
३	व्यावसायिक कुक्कुटपालन	०४ ते ०८.१२.२०१७	२१	निरंक
४	व्यावसायिक शेळीपालन	०४ ते ०९.०१.२०१८	५६	निरंक
५	व्यावसायिक कुक्कुटपालन	२९.०१.२०१८ ते ०२. ०२.२०१८	१५	निरंक
		एकूण	१४१	

- दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद)

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१.	दुग्धव्यवसाय आणि कुटीर स्तरावर पनीर निर्मीती	२२.०२.२०१८	३००	कृषी तंत्रज्ञान व्यवस्थापन संस्था, वाशिम
		एकूण	३००	

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	दुग्ध व दुग्धजन्य पदार्थ : प्रक्रिया तंत्रज्ञान व संयत्रे	०७ ते ०९.०२.२०१८	६९	कृषी तंत्रज्ञान व्यवस्थापण यंत्रणा, लातूर
		एकूण	६९	

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
१	छोट्या जलाशयातील संवर्धनावर आधारीत मत्स्य व्यवसाय	२९.०५.२०१७ ते ०२.०६.२०१७	२२	निरंक
२	गोड्या पाण्यातील मत्स्यबिज उत्पादन	०७.०८.२०१७ ते ११.०८.२०१७	१५	निरंक
३	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	०३.१०.२०१७ ते ०७.१०.२०१७	२०	निरंक
४	मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थांचा विकास	०९.१०.२०१७ ते ११.१०.२०१७	२०	निरंक
५	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन व पाणी व मातीची गुणवत्ता	३०.१०.२०१७ ते ०७.१०.२०१७	२०	निरंक
६	मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मिती	०६.११.२०१७ ते ०८.११.२०१७	२४	गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
७	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	०६.११.२०१७ ते ०८.११.२०१७	२५	गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
८	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	२६.१२.२०१७ ते २८.१२.२०१७	१८	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली
९	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	२९.१२.२०१७ ते ३१.१२.२०१७	२०	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली
१०	मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मिती	१०.०१.२०१८ ते १२.१०.२०१८	१९	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली
११	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	१०.०१.२०१८ ते १२.०१.२०१८	२२	गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
१२	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	२१.०१.२०१८ ते २३.०१.२०१८	१८	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली
१३	मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मिती	११.०२.२०१८ ते १३.०२.२०१८	२२	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली
१४	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	२१.०२.२०१८ ते २३.०२.२०१८	१८	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली
१५	मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मिती	०९.०३.२०१८ ते ११.०३.२०१८	२१	विज्ञान व तंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली
		एकूण	३०४	

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिर्षक	दिनांक	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/योजनेचे नाव
१	गोडयापाण्यामील माश्यांचे बीजोत्पादन	०८.०८.२०१७ ते १०.०८.२०१७	२२	सशुल्क प्रशिक्षण कार्यक्रम
२	लहान जलाशयातील मत्स्य संवर्धन	२६.०२.२०१८ ते ०८.०२.२०१८	२४	कृषी तंत्रज्ञान व्यवस्थापन यंत्रणा, लातूर
		एकूण	४६	

इ. महाविद्यालयाने क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांसाठी आयोजित केलेली कार्यशाळा / चर्चासत्रे :

महाविद्यालयाचे नाव	शीर्षक	दिनांक	सहभागींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	जागतिक प्राणिजन्य आजार दिवस देवनार पशुवधगृह, गोवंडी येथे साजरा करण्यात आला.	१५.०७.२०१७	२०	निरंक
	सुक्ष्मजैविक अन्न सुरक्षा व्यवस्थापन या विषयावर बीवीसी- आयवीआरआय -आयसीएमएसएफ यांचा एकदिवसीय तांत्रिक मेळावा	०८.१२.२०१७	४५	भारतीय पशुवैद्यकीय अनुसंधान संस्थ्या, पुणे
नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	महिला अधिकारी व प्रगतशील महिला पशुपालकांकरिता "शेतकयांचे उत्पन्न दुप्पटीकरणात महिलांचा सहभाग" या विषयावर एक दिवसीय विभागीयस्तर कार्यशाळा - नि - चर्चासत्र कार्यक्रमाचे आयोजन केले	०८.०३. २०१८	१०४	विरबॅक ॲनिमल हेल्थ प्रा. लि. यांचा संयुक्त विद्यमाने
	एक दिवसीय कायशाळा आणि प्रशिक्षण वर हात "क्रिटिकल केअर व्यवस्थापनात आपत्कालीन अनुप्रयोग" मुंबईतील पाळीव प्राणी व्यावसायिक संघटना यांच्या सहकार्याने आउटरीच सी.ई. कार्यशाळेचे आयोजन	१८.०३.२०१८	६०	पाळीव प्राणी व्यावसायिक संघटना, मुंबई यांच्या सहकार्याने
	एक दिवसीय सेमिनार "क्रिटिकल केअर व्यवस्थापनात आपत्कालीन अनुप्रयोग" मुंबईतील पाळीव प्राण्यांच्या सहकार्याने आउटरीच सी.ई. कार्यशाळेचे आयोजन	१९.०३.२०१८	१८०	पाळीव प्राणी व्यावसायिक संघटना, मुंबई यांच्या सहकार्याने
	पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांसाठी कुक्कुटपालन चर्चासत्र	२५ ते २६.०४. २०१७	६३	खाजगी संस्था पुरस्कृत
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	शेतकऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पटीने वाढविण्यासाठी पशु प्रतिकार शास्त्रातील व जीव तंत्रज्ञानातील, प्राणी आरोग्य आणि उत्पन्नासाठी नवीन उपाय.	७.१२.२०१७	१४८	भारतीय पशुप्रतिकार शस्त्र व जैवतंत्रज्ञान समूह.
	व्दिगुणित दुग्धोत्पादनासाठी पशुसंवर्धनात आधुनिक तंत्रज्ञान	०५ ते ०७.०३. २०१८	४८ सेवादाता (प्रक्षेत्रावर काम करणारे तंत्रज्ञ)	भारतीय कृषी औद्योगीक प्रतिष्ठान (बीफ)
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	एकदिवसीय कार्यशाळा - एवियन इंन्फुएंझा- प्रीपेरडनेस, सर्व्हेलंस आणि कंटीजंसी प्रोसीजर	२८.०६. २०१७	५९	अस्कॅड योजने अंतर्गत
	एकदिवसीय तांत्रिक परिसंवाद -'रेबीज झीरो बाय २०३०'	२८.०९. २०१७	६५	खाजगी संस्था पुरस्कृत
क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	पशुधन व कुक्कुटपालन यांच्या उत्पादनातील आव्हाने- जैवतंत्रज्ञानाद्वारे उपाय या विषयावरील आय एस व्ही आय बी ची २३ वी राष्ट्रीय परिषद	१९ - २१. ०४.२०१७	१५०	-
	एल्बो ॲन्ड हिप रेडिओग्रॉफी - कार्यशाळा	१८ - १९ जाने.२०१८	३०	-
	श्वानांची अस्थिभंग दुरुस्ती भाग -३ कार्यशाळा	२२ ते	३५	-

		२४.११.२०१७		
स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	प्राण्यांमधील प्रतिजैविके रोधकता : जनजागृती ते कृती एक दिवसीय कार्यशाळा	३०.०४.२०१७	१०४	स्नापपसं, अकोला विद्यार्थी संघटना
	दुसरे एकदिवसीय चिकित्सालयीन परिसंवाद	१७.०२.२०१८	१८८	औषधी उत्पादक पुरस्कृत
		एकुण	**१३०९**	

ई. महाविद्यालयाने शेतकऱ्यांसाठी आयोजित केलेली कार्यशाळा/चर्चासत्रे :

महाविद्यालयाचे नाव	शीर्षक	दिनांक	सहभागींची संख्या	पुरस्कृत करणारी संस्था/ योजनेचे नाव
मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	एग्रिकल्चर एज्युकेशन डे निमित्त शेतकऱ्यांकरीता एक दिवसीय कार्यशाळा	०३.१२.२०१७	१५	निरंक
	स्वच्छ दुध उत्पादन व विविध दुग्धजन्य पदार्थांविषयी प्रात्यक्षिके	०६.११.२०१७	५०	निरंक
	स्वच्छ दुध उत्पादन	२५.०१.२०१८	३०	निरंक
	शेतकरी व मांसविक्रेत्यांसाठी एकदिवसीय मोफत मार्गदर्शनपर शिबीर शेतकरी मेळावा (किसान मेळावा)	१४.०३.२०१८	४८	आय.सी.ए.आर - एआयसिआरपी-पिएचइटी
	मॅनेजमेंट ऑफ केनाइंन रिप्रोडक्शन फॉर डॉग ब्रिडर्स	१६.१२.२०१७	४७	निरंक
नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	महिला अधिकारी व प्रगतशील महिला पशुपालकांकरिता "शेतकयांचे उत्पन्न दुप्पटीकरणात महिलांचा सहभाग'' या विषयावर एक दिवसीय विभागीयस्तर कार्यशाळा -नि-चर्चासत्र कार्यक्रमाचे आयोजन केले	८ मार्च २०१८	१०४	विरबॅक ॲनिमल हेल्थ प्रा. लि. यांचा संयुक्त विद्यमाने
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	स्वच्छ दूध उत्पादन	०३.१२.२०१७	७०	निरंक
	दुग्धव्यवसाय	२३.०३.२०१७	४६	निरंक
	शेळीपालन	२५.०३.२०१७	३८	निरंक
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	चारा उत्पादन आणि व्यवस्थापन	१५.०९.२०१७	६०	निरंक
	चारा उत्पादन आणि व्यवस्थापन	०७.१२.२०१७	५५	निरंक
	शास्त्रीय दुग्धव्यवसाय	२१.०१.२०१८	२१ (बचत गट)	विरबॅक प्रायव्हेट लि.
	शास्त्रीय दुग्धव्यवसाय	०३.०२.२०१८	६५ (बचत गट)	विरबॅक प्रायव्हेट लि.
	शास्त्रीय दुग्धव्यवसाय	२७.०२.२०१८	८० (बचत गट)	विरबॅक प्रायव्हेट लि.
क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	महिला मेळावा	१०.०३.२०१८	३८	-
स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	शेळी पालकांसाठी एक दिवसीय कार्यशाळा	०७.०८.२०१७	४००	आत्मा, अकोला

दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद)	नवभारत उपक्रम "संकल्प से सिध्दी"	२३.०८.२०१७	२८	निरंक
	पाच एकदिवसीय कार्यशाळा	०८.०४. २०१८ ते ०६. ०५.२०१८	३००	निरंक
दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	एक दिवसीय कार्यशाळा "स्वच्छ दुग्ध निर्मिती व दुग्धजन्य पदार्थ निर्मिती तंत्रज्ञान"	३.१२.२०१८	५३	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर
मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	विदर्भातील जिल्हा मत्स्यव्यवसाय संघाचा दर्जा	२८.८.२०१७	४०	विदर्भ विकास मंडळ, नागपूर
	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	५.११.२०१७	२३	विज्ञान व तंत्रज्ञान संशोधन केंद्र, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
	मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मिती	५.११.२०१७	२३	
	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	२८.१२.२०१७	२५	
	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	२९.१२.२०१७	२६	
	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	१३.१.२०१८	२२	
	गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	२१.२.२०१८	२३	
	मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मिती	२२.२.२०१८	२०	
	मत्स्य संवर्धन व मासे काढणी पश्चातचे व्यवस्थापन	१२.३.२०१८	२६	
	मत्स्य उत्पादक आणि खरेदीदारांची भेट	१३.३.२०१८	३०	
मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	गोडया पाण्यातील मत्स्य संवर्धन	१०.०७.२०१७	३२	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर
		एकुण	**१८३८**	

९.ब. दत्तक ग्राम योजना

शेतकऱ्यांपर्यंत नवनविन तंत्रज्ञान पोहचविण्यासाठी दत्तक गावांमध्ये खालीलप्रमाणे कार्यक्रम घेतले जातात.

१. तांत्रिक प्रशिक्षणाद्वारे मार्गदर्शन
२. पशु आरोग्य शिबिरे
३. फिरत्या वैद्यकीय सेवा
४. शेतकऱ्यांसाठी महाविद्यालयास अभ्यास दौरा
५. शेतकरी महिलांसाठी क्षमता वृध्दी कार्यक्रम
६. पशुसंवर्धनाबाधीत प्रात्याक्षिक व चर्चासत्रांचे आयोजन
७. शेतीवर आधारीत नियमित विस्तार कार्यक्रमाचे आयोजन
८. शेतकरी वर्गासाठी विशेष विकासात्मक कार्यक्रमांची अंमलबजावणी

महाविद्यालयाचे नांव	दत्तक गावाचे नांव
मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई	अरिवली, ता. पनवेल, जि. सिंधुदूर्ग
नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	बोरगांव ता. व जि. नागपूर
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	रूमना, ता. गंगाखेड जि. परभणी
क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	१) जवळे. ता. खंडाळा. जि. सातारा २) भोंगवली. ता. भोर. जि. सातारा
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	कोदळी आणि डोंगरशेळकी, ता. उदगीर, जि. लातूर
दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद)	मोहा ता. पुसद जि. यवतमाळ
दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	वाढवणा (खु) ता. उदगीर, जि. लातूर
मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	पेठकालडोंगरी, ता. व जि. नागपूर
मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	नावंदी ता. उदगीर, जि. लातूर

९.क. रूग्णालय उपचार

पशु आरोग्य तपासणी शिबिर, फिरत्या रूग्णवाहिका व महाविद्यालयातील पशुरूग्णालयात उपचार केलेले पशु

- **मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई**

अ. क्र.	विभाग	दवाखाना	फिरते रूग्णालय	पशु आरोग्य शिबीरे (६)	एकूण
१	वैद्यकीय उपचार	५००००	–	३६०	५०३६०
२	शस्त्रक्रिया	९८४	–		९८४
३	प्रसुतिशास्त्र विषयक उपचार	३०२९	१०००		४०२९
४	कृत्रिम रेतन	–	–		
५	लसीकरण	–	२०००	२१९८	४१९८
६	जंतनाशन	–	५००	५००	१०००
७	औषध फवारणी	–	५०	५०	१००
८	ठतर	शस्त्रक्रिया ७२७२	५००(बकरी-इद)	५००	८२७२
	एकूण	**६१२५३**	**४०५०**	**३६०८**	**६८९४३**

- **नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	विभाग	दवाखाना	फिरते रूग्णालय	पशु आरोग्य शिबीर (१०)	एकूण
१	वैद्यकीय उपचार	१८०९५	६१५	२५००	२१२१०
२	शस्त्रक्रिया	११४२९	१३५	१११	११६७५
३	प्रसुतिशास्त्र विषयक उपचार	२२२२	१८०	४१४	२८१६
४	कृत्रिम रेतन	४५	१६	५२	११३
५	लसीकरण	३३९९	–	४००	३७९९
६	जंत नाशन	१६९५	१५०	४५०	२२९५
७	औषध फवारणी	२००	१००	२००	५००
८	ठतर	१३१९	–	४२०	१७३९
	एकूण	**३८४०४**	**११९६**	**४५४७**	**४४१४७**

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

अ. क्र.	विभाग	दवाखाना	फिरते रूग्णालय	पशु आरोग्य शिबीरे(४)	एकूण
१	वैद्यकीय उपचार	४१३४	२९५	३७५	४८०४
२	शस्त्रक्रिया	२६५८	१४८	१९८	३००४
३	प्रसुतिशास्त्र विषयक उपचार	५५३	५१	१११	७१५
४	कृत्रिम रेतन	५६	१०	–	६६
५	लसीकरण	६०	–	४४०	५००
६	जंतनाशन	२८	–	–	२८
७	औषध फवारणी	–	–	–	
८	ठतर	–	–	–	
	एकूण	**७४८९**	**५०४**	**११२४**	**९११७**

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ. क्र.	विभाग	दवाखाना	फिरते रूग्णालय	पशु आरोग्य शिबीरे(२४)	एकूण
१	वैद्यकीय उपचार	५००५	१२४१	३९०	६६३६
२	शस्त्रक्रिया	१३४२	२९१	१०४	१७३७
३	प्रसुतिशास्त्र विषयक उपचार	५२९	७००	३५२	१५८१
४	कृत्रिम रेतन	५५	–	–	५५
५	लसीकरण	४४	१२४५	३०३९	४३२८
६	जंतनाशन	–	३४१९	२२८५	५७०४
७	औषध फवारणी	–	२९१२	९७५	३८८७
८	ठतर	–	–	–	–
	एकूण	**६९७५**	**९८०८**	**७१४५**	**२३९२८**

- **क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

अ. क्र.	विभाग	दवाखाना	फिरते रूग्णालय	पशु आरोग्य शिबीरे (२१)	एकूण
१	वैद्यकीय उपचार	१७६०	११९	२१९	**२०९८**
२	शस्त्रक्रिया	१३१३	२८	१२७	**१४६८**
३	प्रसुतिशास्त्र विषयक उपचार	७२५	९३	२९१	**११०९**
४	कृत्रिम रेतन	१५५	–	–	**१५५**
५	लसीकरण	१०७	–	१६०८	**१७१५**
६	जंतनाशन	११५	–	९७०	**१०८५**
७	औषध फवारणी	–	–	३८१	**३८१**
८	ठतर	४८६	–	–	**४८६**
एकूण		**४६६१**	**२४०**	**३५९६**	**८४९७**

- **स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ.क्र.	विभाग	दवाखाना	फिरते रूग्णालय	पशु आरोग्य शिबीरे (७)	एकूण
१	वैद्यकीय उपचार	३५३२	१११	१५९	**३८०२**
२	शस्त्रक्रिया	१६९२	०८	१८	**१७१८**
३	प्रसुतिशास्त्र विषयक उपचार	४२४	५५	६०	**५३९**
४	कृत्रिम रेतन	–	०१	१	**२**
५	लसीकरण	३१५	१११४	७२८	**२१५७**
६	जंतनाशन	३४६	–	२९४	**६४०**
७	औषध फवारणी	१३	–	१७	**३०**
८	ठतर	२८	–	–	**२८**
	एकूण	**६३५०**	**१२८९**	**१२७७**	**८९१६**

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

(पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर च्या सहकार्याने आयोजित)

अ.क्र.	विभाग	पशु आरोग्य शिबीरे (२)
१	वैद्यकीय उपचार	६९
२	शस्त्रक्रिया	२१
३	प्रसुतिशास्त्र विषयक उपचार	६८
४	कृत्रिम रेतन	००
५	लसीकरण	२८४
६	जंतनाशन	४१७
७	औषध फवारणी	४१७
	एकूण	**१२७६**

प्रशिक्षण

डॉ. एन. पी. दक्षिणकर, सहयोगी अधिष्ठाता शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करताना

तज्ञांचे प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन

शास्त्रोक्त दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षणाचे प्रशिक्षणार्थी

उस्मानाबाद येथे डॉ. ए. यु. भिकाने मार्गदर्शन करताना

डॉ. एच. एस. बिराडे, सहयोगी अधिष्ठाता समुहाला मार्गदर्शन करताना

कुक्कुटव्यवसाय प्रशिक्षणाचे प्रशिक्षणार्थी

डॉ. पी. जी. वासनिक, सहयोगी अधिष्ठाता, यांचे भाषण

प्रशिक्षणामध्ये प्रशिक्षणार्थ्यांना पक्ष्यांचे वितरण

चर्चासत्र

डॉ. बरनार्ड दुवेर्नी मार्गदर्शन करताना

मा. डॉ. के. व्यंकटेशन, पोलीस आयुक्त नागपूर शहर यांचे हस्ते कार्यशाळेचे उद्घाटन

डॉ. ए. एस. रानडे, सहयोगी अधिष्ठाता, प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन करताना

डॉ. एरीका इसीजी बद्दल माहिती देताना

मान्यवरांचे हस्ते राष्ट्रीय कार्यशाळेचे उद्‌घाटन

पशुवैद्यकांसाठी एक दिवसीय चर्चासत्रा प्रसंगी मान्यवरांचा सत्कार करतांना

नापवैम, नागपूर येथे आय एस ओ ९००१ : २०१५ प्रमाणपत्राबाबत जागरूकता विषयावर भाषण

तज्ञांचे श्वान प्रजनकांना मार्गदर्शन

शिबीर

शिबिरात तज्ञांव्दारे जनावरांची तपासणी

मुंपवैम, मुंबईचे तज्ञ देवणार येथे जनावरांचे लसीकरण करताना

शिबीरात जनावरांचे लसीकरण

शिबीरात घोडयांची आरोग्य तपासणी

शिबीरात जनावरांचे लसीकरण

शिबीरात म्हशींची आरोग्य तपासणी

शिबीरात तज्ञ शस्त्रक्रिया करताना

जनावरांवर बाहयपरजीवींसाठी औषध फवारणी

१०

प्रक्षेत्र अहवाल

- **मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ, मुंबई**

१. प्रक्षेत्राचे नाव: शैक्षणिक पशुधन प्रक्षेत्र संकुल, आरे गोरेगांव

- **स्थापना वर्ष** : १९७४
- **उद्देश** :
  १. पशुवैद्यक पदवीच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रशिक्षण, प्रात्यक्षिक सुविधा उपलब्ध करून देणे
  २. संशोधनासाठी सुविधा उपलब्ध करून देणे.
  ३. शेतकरी/उद्योजक/बेरोजगार युवकांना शास्त्रोक्त शेळी व दुग्धविषयक प्रशिक्षण देणे.
  ४. मुऱ्हा म्हशीचे वंशवृद्धी संवर्धन करणे.
  ५. स्थानिक कृषी हवामान पट्ट्यातील मुऱ्हा म्हशीचे वंशवृद्धी संवर्धन आणि विस्तार करणे
- **एकुण जमिन :** ३५ एकर
- **लागवडी खालील जागा :** १५ एकर
- **चरण्यासाठी जागा :** १.५ एकर
- **इतर कारणास्तव जागा :** १८.५ एकर
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :**

अ.क्र.	गायवर्गीय पशु	म्हशी	मेंढया	शेळया	कोंबडया
१	२५	२८	६७	५३	३८४

- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू)**

विवरण	उत्पन्न (रू)
दूध विक्री	११,३०,२९५
शेळी व दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	४,५०,०००
गवत व बी बियाणे विक्री	२८,७५०
शेळी मेंढी विक्री	१,६९,९७०
अंडी विक्री	२,२७,८८८
कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	७०,०००
बकरी ईद खाद्य देणगी व नारळ विक्री	५०,०००
एकूण	**२१,२६,९०३**

२. प्रक्षेत्राचे नाव: पशु पैदास प्रक्षेत्र तथा डांगी गाय संशोधन केंद्र, इगतपुरी , जि. – नाशिक

- **स्थापना वर्ष :** १९४६
- **उद्देश** : डांगी जनावरांचा अभ्यास करणे व गुण वैशिष्ट ठरविणे
- **एकुण जमिन :** ८८.६० हेक्टर
- **लागवडी खालील जागा :** २२ हेक्टर
- **चरण्यासाठी जागा :** ४०.१८ हेक्टर
- **इतर कारणास्तव जागा :** १.५ एकर
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :** गायवर्गीय पशु – १०३

- प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू)

विवरण	उत्पन्न (रू)
दूध विक्री	३,२६,७९०/
शेळी व दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	१६,०००/-
गवत व बी बियाणे विक्री	२६,१००/-
शेळी मेंढी विक्री	२,१९,५००/-
एकूण	५,८८,३९०/

- **नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर**

१. पशु पैदास प्रक्षेत्र, नागपुर

- **स्थापना वर्ष** : १८९०
- **उदिष्ट:**

१. स्वदेशी गोवंशाच्या कतृत्वाचा अभ्यास जसे गवळाऊ गाय व नागपुरी म्हैस
२. गो पालनाचे प्रात्यक्षिक केंद्र आणि चारा उत्पादन/संवर्धन
३. स्नातक व स्नातकोत्तर पदवी कार्यक्रमाला शैक्षणिक / संशोधनासाठी सुविधा पुरविणे

- **एकुण जमिन** : २०.२६ हेक्टर
- **लागवडी खालील जागा** : ८.५५ हेक्टर
- **चरण्यासाठी जागा** : ५.१५ हेक्टर
- **इतर कारणास्तव जागा** : ६.५६ हेक्टर
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या** :

अ.क्र.	गायवर्गीय पशु	म्हशी	मेंढया	शेळया
१.	३४	५२	०५	६१

- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू)**

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	दूध विक्री	२४,४६,८९०
२	प्रक्षेत्रावरिल इतर उत्पन्न	८२,४३८
३	शेळी मेंढी विक्री	८४,४२५
४	लिलावाद्वारे जनावरे विक्री	१,३१,९००
	एकूण	२७,४५,६५३

२. कुक्कटपालन संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र, नागपूर

- **स्थापना वर्ष:** १९७१
- **उदिष्ट:** शिक्षण, संशोधन व विस्तार
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या** : ५७८ पक्षी
- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न** :

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	अंडी विक्री	४,०४,०९३/-
२	पक्षी विक्री	१,३२,९००/-
३	कुक्कटपालन प्रशिक्षण	९,२९,५००/-
	एकूण	१४,६६,४९३/-

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

१. प्रक्षेत्राचे नाव :-पशुधन प्रक्षेत्र संकुल पशुवैद्यक महाविद्यालय, परभणी

- **स्थापना वर्ष :** १९७२
- **उद्देश :** लाल कंधारी जातीच्या पशुंचे संवर्धन व संगोपन करणे.
- **एकुण जमिन :** १२० एकर
- **लागवडी खालील :** १०५ एकर
- **चरण्यासाठी जागा :** ८ एकर
- **इतर कारणास्तव जागा :** ७ एकर
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :**

अ.क्र.	गायवर्गीय पशु	म्हशी	मेंढया	शेळया	घोडे
१.	७०.	३१	५६	८४	०१

- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू.)**

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	दुध विक्री	२,७६,६००/-
२	गवत व बी बियाणे विक्री	१०००/-
३	शेळी व मेंढी विक्री	५,३३,१५०/-
४	बकरी ईद खाद्य देणगी व नारळ, चिंच	१९,२००/-
	एकूण	**८,२९,९५०/-**

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

१. प्रक्षेत्राचे नाव : शैक्षणिक पशुधन प्रक्षेत्र संकुल, पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय,उदगीर

- **स्थापना वर्ष:** १९५२
- **उद्देश:**

१. देवणी गोवंश संवर्धन व विकास

२. उस्मानाबादी शेळी संवर्धन व विकास

३. चारापिके उत्पादन

४. जमिन तपशील

तपशील	उदगीर प्रक्षेत्र (हे.)	सुनेगाव प्रक्षेत्र (हे.)
एकुण जमिन	२३६.०६	९३.२३
लागवडी खालील जागा	३९.००	०८.००
बागाईत क्षेत्र	०८.००	०४.००
राखीव कुरण	३०.००	३५.००
चरण्यासाठी जागा	४८.००	२०.००
खडकाळ पडीक क्षेत्र	१११.०६	२६.२३

- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :**

अ.क्र.	गायवर्गीय पशु	म्हशी	मेंढया	शेळया
१	४७	२९	४९	२२

- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू)**

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	दूध विक्री	५,५४,८५७
२	प्रशिक्षण फी	४६,०००
३	शेळी/मेंढी विक्री	९९,३९०
४	प्रक्षेत्रावरिल इतर उत्पन्न	३२२०
५	धारवाड हायब्रीड नेपियर ठोंबे विक्री	२,१६,४५०
	एकूण	**९,१९,९१७**

२. प्रक्षेत्राचे नाव: मपमविवि उपकेंद्र उदगीर

- **स्थापना वर्ष :** २००३
- **उद्देश :**

प्रथम चरण

१. देवणी गोवंश व मराठवाडी म्हशींचा विकास
२. उस्मानाबादी शेळयांचा विकास
३. कुक्कुट संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र
४. वैरण विकास व संशोधन केंद्र

व्दितीय चरण

५. पशुविज्ञान व पशु केंद्र स्थापन करणे
६. जैविक विज्ञान केंद्र स्थापन करणे

- **एकुण जमिन :** १८.०० एकर
- **लागवडी खालील जागा :** १८.०० एकर
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :**

अ.क्र.	गायवर्गीय पशु	म्हशी	शेळया	कोंबडया
१	३८	७०	५८	३५०

- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू)**

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	दूध विक्री	७९४४०९/-
२	गवत व बी बियाणे विक्री	१५६५०/-
३	शेळी मेंढी विक्री	२७१८६/-
	एकूण	८,३७,२४५/-

- **क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

१. प्रक्षेत्राचे नाव : पशुधन प्रक्षेत्र संकुल, क्रांनापापवैम, शिरवळ

- **स्थापना वर्ष :** १९९२
- **उद्देश :** देशी गोवंश संवर्धन व जतन
- **एकुण जमिन :**२८ हेक्टर
- **लागवडी खालील जागा :**२० हेक्टर

- ३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :

अ.क्र.	संकरीत	गायवर्गीय पशु	म्हशी	मेंढया	शेळया	घोडे
१.	१०	१८	२५	२६	२२	०२

- प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू)

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	दूध विक्री	४,८७,२९८/-
२	शेळी व दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	१,०९,०००/-
३	गवत व बी बियाणे विक्री	४८,५१५/-
४	जनावरांची विक्री	१,३६,३८५/-
५	ब्रॉयलर,टर्की, बदक विक्री	१,९८,५७६/-
६	पिशवी विक्री	१,९५०/-
७	कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	२२,०००/-
८	इतर- अंडी विक्री	२,०५,८९५/-
	एकुण	**१२,०९,६१९/-**

- **स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

१. प्रक्षेत्राचे नाव : पुर्णाथडी म्हैस प्रक्षेत्र व कुक्कुट संशोधन केंद्र

- **स्थापना वर्ष** :२००८
- **उद्देश** : पूर्णाथडी जातीच्या म्हशींचे जतन करणे तथा शैक्षणिक संशोधन व विस्तार कार्य
- **एकुण जमिन** : १७ एकर
- **लागवडी खालील जागा** : ३.५ एकर
- **चरण्यासाठी जागा** : १० एकर
- ३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :

अ.क्र.	गायवर्गीय पशु	म्हशी	शेळया	कोंबडया
१	०२	२४	००	२२००

- प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू)

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	दूध विक्री	७३,६००/-
२	शेळी व दुग्धव्यवसाय प्रशिक्षण	१,२३,०००/-
३	पशुधन विक्री (म्हशी)	८३,०००/-
४	अंडी विक्री	३,९९,०००/-
५	कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	८८,५००/-
	एकूण	**७,६७,१००/-**

२. प्रक्षेत्राचे नाव: बेरारी शेळी आणि दख्खनी मेंढी संशोधन प्रात्यक्षिक व प्रशिक्षण केंद्र, बोरगांव मंजू

- **स्थापना वर्ष** : ब्रिटीश कालीन
- **उद्देश**: बेरारी शेळीचे जतन व संवर्धन करणे
- **एकुण जमिन** : १५३ हेक्टर
- **लागवडी खालील जागा** : १ हेक्टर
- **चरण्यासाठी जागा** : १०० हेक्टर
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या : शेळया -१२८**
- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू) :**

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	गवत व बी बियाणे विक्री	३१०००/-
	एकूण	**३१,०००/-**

- **दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड**

१. प्रक्षेत्राचे नाव: विद्यार्थी प्रशिक्षण दुग्ध शाळा

- **स्थापना वर्ष :** २००९-१०
- **उद्देश** : शिक्षण, प्रशिक्षण व विस्तार
- **दुग्ध पदार्थ निर्मीतीवरील खर्च** : **रू.** ५,५९,२५२/-
- **दुग्ध पदार्थ विक्री** : **रू.** ६,७३,१९२/-
- **दुग्ध पदार्थ विक्रीद्वारे निव्वळ नफा : रू.** १,१३,९४०/-

- **दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

१ . प्रक्षेत्राचे नाव: विद्यार्थी प्रशिक्षण दुग्ध यंत्रसंच

- **स्थापना वर्ष :** २०१२-१३
- **उद्देश** : प्रशिक्षण, प्रात्यक्षिके व विस्तार
- **दुग्ध पदार्थ निर्मीतीवरील खर्च** : **रू.** ४,८९,५८९/-
- **दुग्ध पदार्थ विक्री** : **रू.** ५,६४,७४९/-
- **दुग्ध पदार्थ विक्रीद्वारे निव्वळ नफा : रू.** ७५,१६०/-

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर**

१. प्रक्षेत्राचे नाव : मत्स्य बिज उत्पादन केंद्र, तेलंगखेडी, नागपूर.

- **स्थापना वर्ष :** २००८
- **उद्देश :**गोड्या पाण्यातील मत्स्य बिज उत्पादन व संगोपन.
- **एकुण जमिन :** २९८४० चौ. मी.
- **लागवडी खालील जागा :** ८०२५ चौ. मी.
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :** मासे ८४० कि. ग्रॅ.
- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू)**

अ.क्र	विवरण	उत्पन्न (रू)
१	मत्स्यबिज विक्री (४७ लक्ष)	७७,८९०/-
२	मत्स्यपालन प्रशिक्षण	७१,०००/-
	एकुण	**१,४८,२४०/-**

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

१. प्रक्षेत्राचे नाव : मत्स्य बिज उत्पादन केंद्र, उदगीर

- **स्थापना वर्ष :** २०११
- **उद्देश :** शिक्षण, संशोधन व विस्तार कार्य
- **एकुण जमिन :** मत्स्य संवर्धन तलाव ०.४५ हे.
- **३१ मार्च २०१८ रोजी पशुसंख्या :** मासे २५० कि. ग्रॅ.
- **प्रक्षेत्रावरील उत्पन्न (रू) :** ४१७००/-

११

प्रात्यक्षिके

शेतकऱ्यांसाठी आयोजित करण्यात आलेली प्रात्यक्षिके

शेतकऱ्यांसाठी वर्षभर नियमित पणे विविध प्रात्यक्षिके दाखविण्यात येतात. प्रशिक्षणादरम्यान, शेतकऱ्यांनी महाविद्यालयास दिलेल्या भेटीदरम्यान तसेच शास्त्रज्ञांच्या शेतकऱ्यांच्या प्रक्षेत्रावर किंवा दत्तकगावात देण्यात येणाऱ्या भेटी प्रसंगी शेतकऱ्यांच्या मागणीप्रमाणे तसेच आवश्यकेप्रमाणे प्रात्यक्षिकांचे आयोजन केले जाते. विविध प्रकारची प्रात्यक्षिके जसे मुरघास प्रात्यक्षिक, अझोला लागवड, संमिश्रणाची तयारी, युरिया प्रक्रिया, शास्त्रोक्त शेळी पालन, अझोला प्रात्यक्षिक, मुरघास प्रक्रिया, दुग्धप्रक्रिया आणि मूल्यवर्धन, हायड्रोफोनिक्स, गांडूळ खत, दुधातील भेसळीकरीता तपासणी, खोवा आणि पनीर निर्मिती, अंडी व अंडयांचे पदार्थांचे गुणवत्ता निर्धारण, स्वच्छ दुग्धोत्पादन व दुध व दुग्धजन्य पदार्थातील भेसळ, पिल्ले व्यवस्थापन, अंडी उबवणी, मांसल पक्षांचे व्यवस्थापन, अंडी देण्या-या कोंबडयाचे व्यवस्थापन, कुक्कुटपालन व्यवस्थापन, परसातील कुक्ककटपालन, कोंबडयामधील लसीकरण, संतुलित पशुखाद्य निर्मिती, सीएमटी , औषध फवारणी आणि जंतनाशन, डीएचएन ६ लागवड, विविध चारापिकांची लागवड आणि व्यवस्थापन, मुक्त संचार पद्धती, वयाचे निदान व उस्मानाबादी शेळी ओळखणे, कुटीर स्तरावर दुग्धजन्य पदार्थ निर्मीती, पनीर निर्मिती तंत्रज्ञान, दुधापासून लोणी वेगळे करणे, गोड्या पाण्यातील मत्स्य संवर्धनावरील प्रात्यक्षिक, मुल्यवर्धित मत्स्य पदार्थ निर्मितीवरील प्रात्यक्षिक, FRP कार्प हॅचरी चालविणे शेतकऱ्यासांठी दाखविण्यात येतात.

अ.क्र.	महाविद्यालय	एकूण प्रात्यक्षिके	उपस्थितांची संख्या
१	मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई	१०	३२०
२	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	४२	२२६५
३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय,परभणी	०६	२३१
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	१०१	२६०८
५	क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ	१३	३७६
६	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, अकोला	२	३६
७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय,वरूड	१२	६०७
८	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	४	१३०
९	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	४	८६
१०	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	१	२२
	एकुण	**१९५**	**६६८१**

प्रात्यक्षिके

मुल्यवर्धित मत्स्यपदार्थ निर्मितीचे प्रात्यक्षिक

शेतकऱ्यांना दुध तपासणीचे प्रात्यक्षिके

मुल्यवर्धित मत्स्यपदार्थ निर्मितीचे प्रशिक्षण व प्रात्यक्षिक

डॉ. एस. पी. लांडगे, प्रशिक्षणार्थ्यांशी चर्चा करताना

दुध प्रकिया व त्याचे मुल्यवर्धन याबाबत प्रात्यक्षिक

प्रशिक्षणार्थींची अंडी उत्पादन प्रक्षेत्रास भेट

मत्स्य निवडीबाबत मविम, नागपूर येथे प्रात्यक्षिक

कुक्कुट प्रशिक्षणात कोंबडयांचे लसीकरणावर प्रात्यक्षिक

१२

प्रक्षेत्रावर शेतकरी व कर्मचाऱ्यांच्या भेटी

शेतकरी वैयक्तिकरित्या किंवा समुहाने विद्यापीठाच्या विविध महाविद्यालयांना पशुसवंर्धनाशी संबंधीत, मुल्यवर्धीत पशुजन्य पदार्थ निर्मिती, कुक्कुटपालन, शेळीपालन, मत्स्यपालन इत्यादी विषयाची तांत्रिक माहिती घेण्यासाठी नियमित भेट देत असतात. तसेच महाविद्यालयाचे अधिकारी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन देण्याकरीता, प्रशिक्षणासाठी तसेच प्रात्यक्षिके दाखविण्यासाठी शेतकऱ्यांच्या दारापर्यंत भेट देत असतात.

अ.क्र.	महाविद्यालय	महाविद्यालय/ प्रक्षेत्रास शेतकऱ्यांच्या भेटी	कर्मचाऱ्यांनी शेतकऱ्यांच्या प्रक्षेत्राला दिलेल्या भेटी
१	मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई	४३०	३९
२	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	३०५४	१०८
३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	८७८	२३४
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	२०३५	७१
५	क्रांति सिंह नाना पाटील पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ	६१७	१३२
६	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, अकोला	११३१	६५
७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद)	१५२	१७
८	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०९	०९
९	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	६८०	१६४
१०	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	१८०	२०
	एकुण	**९१६६**	**८५९**

१३

प्रदर्शने

महाविद्यालय निहाय प्रदर्शनी आयोजन/सहभाग

अ.क्र.	महाविद्यालय	प्रदर्शनी मध्ये सहभाग संख्या
१	मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई	३
२	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर	८
३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय,परभणी	२
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	८
५	क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ	८
६	स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, अकोला	५
७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय,वरूड	१
८	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	६
९	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	३
१०	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	४
	एकुण	४८

- **मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई**

अ.क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित/भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	पशुजातींची निवड	कृषीविज्ञान केंद्र, बारामती	१५.०१.२०१८ ते २२.०१.२०१८	१०००	सहभाग
२	पशुजातींची निवड	घोटी, नाशिक	२३.०२.२०१८	१००	सहभाग
३	डांगी गायीचे प्रर्दशन	घोटी	फेंब्रुवारी २०१८	१०० पेक्षा जास्त	सहभाग

- **नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर**

अ. क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित/भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	ॲग्रोव्हिजन - २०१७	नागपुर	१०.११.२०१७ ते १३.११.२०१७	१५००	सहभाग
२	जिल्हा कृषी महोत्सव,	चंद्रपूर	१६.०१.२०१८	३००	सहभाग
३	पशुसंवर्धन विभाग चंद्रपूर व वरोरा द्वारे आयोजीत जिल्हास्तरीय जनावरांची निवड व पशुप्रदर्शनी,	वरोरा, चंद्रपुर	२२.०२.२०१८	५००	जनावरांची निवड समितीमध्ये तज्ञ म्हणुन सहभाग
४	विदर्भ ॲग्रो एक्सपो - २०१७	कन्हान, ता. पारशिवनी, जि. नागपूर	२८.०४.२०१७	१५०	सहभाग
५	अनुलोम विकास मेळावा	नागपूर	०७.०१.२०१८	१८०	सहभाग

६	पशुधन व कुक्कुट प्रदर्शनी	फेटरी, नागपूर	१२.०२.२०१८	१५०	सहभाग
७	जिल्हा कृषी महोत्सव, आत्मा	गडचिरोली	१७.०२.२०१८	२००	सहभाग
८	पशुप्रदर्शनी व दुग्धोत्पादक शेतकरी मेळावा	मु. पो. उमरी, ता. सावनेर, जि. नागपुर	२१.०१.२०१८	५००	सहभाग

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

अ. क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलेल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित/भाग घेतलेले प्रदर्शने
१.	वनामकृवी प्रदर्शन	वनामकृवी, परभणी	१८.०५.२०१७	२४०	सहभाग
२.	माळेगाव यात्रा	माळेगाव, नांदेड	१७.१२.२०१७	१९४	सहभाग

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित / भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	पशुस्पर्धा	महादेव यात्रा, देवणी	०९.०४.२०१७	-	सहभाग
२	डीएनए आणि मानव जीनोम प्रकल्पाच्या संरचनेवर प्रदर्शन	पवैम, उदगीर	२५.०४.२०१७	८७ (विद्यार्थी)	आयोजन
३	पशुप्रदर्शनी आणि पशुस्पर्धा	जळकोट, जि. लातूर	०३.१२.२०१७	७३५	सहभाग
४	पशुप्रदर्शनी आणि पशुस्पर्धा	माळेगांव जि. नांदेड	१७.१२.२०१७	१९५०	सहभाग
५	पशुप्रदर्शनी आणि पशुस्पर्धा	उदगीर	०३.०१.२०१८	६५०	सहभाग
६	पशुस्पर्धा	देवर्जन	२६.०१.२०१८	-	सहभाग
७	पशुस्पर्धा	सिद्धेश्वर यात्रा लातूर	१६.०२.२०१८	-	सहभाग
८	पशुस्पर्धा	महादेव यात्रा देवणी	२९.०३.२०१८	-	सहभाग

- **क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

अ.क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित/भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	कृषि व पशु प्रदर्शन	पुणे	१० ते १३.०९. २०१७	१०००	सहभाग
२	पशु प्रदर्शन	वारणानगर, कोल्हापुर	१७.१०.२०१७	१५०	सहभाग
३	किसानप्रदर्शन	मोशी पुणे	१३ ते १७.१२. २०१७	५०००	सहभाग
४	पशु प्रदर्शन	पुसेगाव	२१.१२.२०१७	२००	सहभाग
५	सहयाद्री प्रदर्शन	शिरवळ, जि. सातारा	१२ ते १६.०१. २०१८	१०००	सहभाग
६	कृषक	बारामती, जि.पुणे	२१.०१.२०१८	१५०	सहभाग

७	कृषि प्रदर्शन	भुईंज, जि.सातारा	२३ ते २५.०१.२०१८	५००	सहभाग
८	शरद - कृषि २०१८	लोणंद, जि.सातारा	२०.०२.२०१८	१००	सहभाग

- **स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ.क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित/भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	ॲग्रोविजन २०१७	नागपूर	१२.११.२०१७	३०००	सहभाग
२	ॲग्रोटेक २०१७	डॉ. पंदेकृवि, अकोला	२७.१२.२०१७ ते २९.१२.२०१७	११९८	सहभाग
३	कृषि महोत्सव	डॉ.पंदेकृवि, अकोला	३०.०३.२०१८ ते ३१.०३.२०१८	३५०	सहभाग
४	नर बोकड प्रदर्शन व विक्र	स्नापपविसं, अकोला	२४.०८.२०१७ ते ०२.०९.२०१७	५००	आयोजन व सहभाग
५	कृषि प्रदर्शनी	मालेगांव जि. नांदेड	१७.१२.२०१७	२०००	सहभाग व पशुनिवड समितीचे सदस्य

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय,वरूड**

अ.क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलेल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित/भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	कृषि महोत्सव २०१८	वाशिम	२१.०२.२०१८ ते २५.०२.२०१८	३०००	सहभाग

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित/भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	पशु व पक्षी प्रदर्शन २०१७	जळकोट, जि. लातूर	०३.१२.२०१७	११५	सहभाग
२	पशु प्रदर्शनी	माळेगाव , जि.नांदेड	१७.१२.२०१७	१६६	सहभाग
३	ॲग्रोधन प्रदर्शनी २०१७	लातूर	२४ ते २५.१२.२०१७	१२६	सहभाग
४	दुग्धशाळा प्रदर्शनी	उदगीर जि. लातूर	०३.०१.२०१८	१२७	आयोजन
५	दुग्धशाळा प्रदर्शनी	घोणसी ता. उदगीर जि. लातूर	१७.०३.२०१८	१०२	आयोजन
६	जिल्हा कृषी मोहत्सव	लातूर	२४ ते २८.०३.२०१८	४१३	सहभाग

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित /भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	ॲग्रो-टेक प्रदर्शनी	नागपूर	२९.१०.२०१७ ते ०१.११.२०१७	७५०	सहभागी
२	ॲग्रोव्हिजन २०१७	नागपूर	१०.११.२०१७ ते १४.११.२०१७	८६०	सहभागी
३	अनुलोम प्रदर्शनी	नागपूर	०७.०१.२०१८	१७५	सहभागी

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिर्षक	ठिकाण	दिनांक	भेट दिलल्या पशुपालकांची संख्या	महाविद्यालयाने आयोजित/भाग घेतलेले प्रदर्शने
१	मत्स्य प्रदर्शन	उदगीर	०१.१०.२०१७	८०	सहभाग
२	शेती व पशु प्रदर्शन	मालेगाव जि. नांदेड	१६.१२.२०१७ ते १८.१२.२०१७	५००	सहभाग
३	मत्स्य व पशु प्रदर्शन	उमरगा-मन्ना ता. उदगीर जि. लातूर	२१.११.२०१७	७०	आयोजन
४	पशु प्रदर्शन, हावगीस्वामी यात्रा, उदगीर	उदगीर	०४.०१.२०१८	२००	सहभाग

प्रदर्शने

आ. श्री. सुधाकर भालेराव यांची प्रदर्शनी स्टॉलला भेट

तज्ञांव्दारे शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन

मा. नितीनजी गडकरी यांची माफसू प्रदर्शनी स्टॉलला भेट

महाविद्यालयाचा प्रदर्शनी स्टॉलला शेतकऱ्यांच्या भेटी

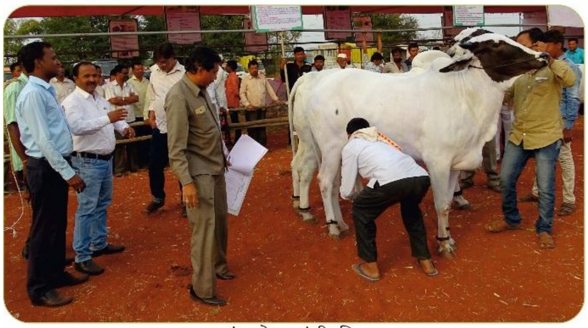
तज्ञांव्दारे पशुंची निवड

तज्ञांव्दारे भेट देणाऱ्या लोकांना मार्गदर्शन

शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करताना तज्ञ

शेतकऱ्यांची प्रदर्शनी स्टॉलला भेट

१४

प्रकाशने /रेडीओ व दुरदर्शन कार्यक्रम/प्रात्यक्षिके

महाविद्यालयाचे नांव	पत्रके	पुस्तके	वृत्तपत्रातील प्रकाशने	नियतकालिकातील प्रकाशने	आकशवाणी व्याख्याने	दूरदर्शनवर व्याख्याने
मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	९	२	७	१	३१	१२
नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	००	०१	११	०६	०७	०२
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	०४	०५	३६	१३	०६	०८
पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०२	००	२६	०४	०६	०४
क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ	०२	००	५४	१०	६०	०४
स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला	०७	००	११	१८	११	०६
दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड (पुसद)	०५	००	०३	००	०२	००
दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	०२	००	०४	०१		०१
मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	११	००	०२	००	०६	००
मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर	००	००	०४	००	००	००
एकुण	४२	८	१५८	५३	१२९	३७

विद्यापीठाच्या विस्तार व प्रशिक्षण संचालनालयातर्फे विद्यापीठातर्फे माफसु वार्ता हे त्रैमासीक बातमीपत्रक प्रसिध्द केल्या जाते. या वार्तापत्रात माफसु अंतर्गत होणाऱ्या शिक्षण, संशोधन, विस्तार व इतर कार्याविषयी महत्वाची माहिती प्रसिध्द केली जाते. सदर वर्षी एप्रिल-जुन २०१७, जुलै-सप्टेंबर २०१७, ऑक्टोबर-डिसेंबर २०१७, जाने-मार्च २०१८ कालावधीत माफसु वार्ता प्रसिध्द करण्यात आले. सदर वार्तापत्र विद्यापीठाच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहेत.

१५

संकेत स्थळ

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर चे संकेत स्थळ हे सर्वांच्या सोयी साठी तसेच आपल्या शेतकऱ्यांसाठी व पशुपालकांसाठी तयार केलेले आहे. या संकेतस्थळावर विद्यापीठाची शिक्षण, संशोधन तसेच विस्तार शिक्षण व प्रशिक्षण संबंधीत माहिती व्यतिरिक्त शेतकरी व पशुपालकांसाठी साहित्य उदा. भित्तीपत्रके, माहितीपत्रके, घडीपत्रके ई. उपलब्ध आहेत. या साहित्यांमध्ये पशुसंवर्धन, कुक्कुटपालन, दुग्धतंत्रज्ञान, मत्स्यव्यवसाय तसेच चारा पिके ई बद्दल उद्भोदक माहिती उपलब्ध आहे. याशिवाय शेतकऱ्यांना प्रोत्साहनापर इतर यशस्वी शेतकरी तसेच पशुपालकांच्या यशोगाथा सुध्दा उपलब्ध आहेत.

विद्यापीठ व विद्यापीठाशी निगडीत सर्व घटक महाविद्यालयांचे संकेत स्थळ खाली दिलेले आहे.

१. विद्यापीठ : www.mafsu.in

२. मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई : www.bvc.org.in

३. नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर : www.nvcnagpur.net

४. पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी : www.covaspbn.co.in

५. क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ : www.knpvc.in

६. पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर : www.vcudg.in

७. पदव्युत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला : www.pgivasakola.in

८. दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड (पुसद) : www.cdtpusad.in

९. दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर : www.cdudgir.in

१०. मत्स्यविज्ञान महाविद्यालय, नागपूर : www.cofsnagp.org

११. मत्स्यविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर : www.cofsu.in

१६

पुरस्कार/सन्मान/पदके

१६.अ. कर्मचारी पुरस्कार

- **मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई**

अ.क्र.	शिक्षकाचे नाव	पुरस्कार / पदकाचे नाव	ठिकाण	तारीख
१	एस.डी. इंगोले	एम.एन. राजदान मेमोरिअल ॲवार्ड	XXVI ॲनिवल कॉन्फरन्स ऑफ सापी पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, बीदर	२१.१२.२०१७
२	व्हि.एम. वैद्य, ए.एम. पातूरकर, आर. जे. झेंडे आणि आर. एन. वाघमारे	सर्वोत्कृष्ट भित्तीपत्रिका सादरीकरणाचा पुरस्कार	क्रांतीसिंह नाना पाटिल पशु वैद्यकीय विज्ञान महाविद्यालय, शिरवळ	१७ ते १९. ०४.२०१७
३	व्हि.एम. वैद्य, ए.एम. पातूरकर, आर. जे. झेंडे आणि आर. एन. वाघमारे आणि एस. एस. भावे	सर्वोत्कृष्ट मौखिक सादरीकरण पुरस्कार	पशुवैद्यकीय विज्ञान महाविद्यालय, तिरूपती, आंध्र प्रदेश	११ ते १३.१०. २०१७.
४	डॉ. डी. पी. क्षीरसागर, शास्त्राज्ञ	अभिनव तरूण शास्त्रज्ञ हा पुरस्कार मिळाला.	नाशिक, महाराष्ट्र	२३.११.२०१७
५	डॉ. सि. एन. गळधर	मेरिट सर्टिफीकेट, आयएसव्हीएम परिषद	ओरिसा	०१ ते ०३. ०२.२०१८
६	डॉ. एस. यु. गुळवणे	लिड पेपर	पशुविज्ञान महाविद्यालय, हैद्राबाद	२१.११.२०१७
७	डॉ. एस. यु. गुळवणे	लिड पेपर	पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी	०५ व ०६. १२.२०१७
८	डॉ. (सौ.) आर.एस. गंदगे	विमल श्रीनिवास क्षीरसागर स्मारक महिला पशुवैदयक पुरस्कार	आय.व्ही.आर.आय इज्जतनगर	०८.०४.२०१७
९	डॉ. (सौ.) आर.एस. गंदगे	कृतज्ञता पुरस्कार, एम.आय.ई.एफ., दिल्ली	सेठ जी.एस. वैदयकीय महाविदयालय, के.ई. एम. मुंबई	०२.०२.२०१८

- **नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	शिक्षकाचे नाव	पुरस्कार / पदकाचे नाव	ठिकाण	तारीख
१	डॉ. ए. डी. देशमुख डॉ. एस. बी. कविटकर डॉ. ए. पी. ढोक. डॉ. एस. व्ही. चोपडे डॉ. एम. आर. जावळे	उत्कृष्ठ भित्तीपत्रक दुसरे पारीतोषीक हैद्राबाद	पशुवैद्यक महाविद्यालय, हैद्राबाद	२१ ते २२.११. २०१७
२	डॉ. एस आर वारके	उत्कृष्ठ भित्तीपत्रक आयएडब्ल्युव्ही	हैद्राबाद	२१ ते २२. ११.२०१७

३	डॉ. यू एम तुमलाम	उत्कृष्ठ भित्तीपत्रक आयएडब्ल्युव्ही	हैद्राबाद	२१ ते २२. ११.२०१७
४	डॉ. आर. वाय. चर्जन	डॉ.जी. राजेश्वर राव मेमॉरीअल अवार्ड ॲण्ड मेडल फॉर अप्लाईड ॲनाटॉमी	भुवनेश्वर	२१ ते २३.१२. २०१७
५	डॉ.क्रांती.प्र.खारकर	हिवाळी प्रशिक्षण उत्कृष्ट प्रशिक्षणार्थी म्हणून ॲप्रिसिएशन पत्र	केंद्रीय गोवंश अनुसंधान संस्थान, मिरठ	२१.१२.२०१७
६	डॉ. एम. एम. कदम	राज्यस्तरीय कृषी गौरव पुरस्कार	भाउसाहेब माने कृषी प्रतिष्ठाण उमरखेड, जि. यवतमाळ	०९.०१.२०१८
७	डॉ. सारीपुत लांडगे	७ व्या आय व्ही आयोजित राष्ट्रीय परिसंवाद मध्ये सर्वोकृष्ट संशोधन सादरीकरण करिता प्रथम पारितोषिक संपादीत केले व एका सत्रामध्ये सह अध्यक्ष म्हणून कार्य केले.	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय शिवमोगा, कर्नाटक	२९ ते ३१.०१. २०१८
८	डॉ. पी ए टेंभुर्णे	उत्कृष्ठ भित्तीपत्रक पारितोषीक	आयएव्हीएमआय परिसंवाद, तिरूपती	२९ ते ३१.०१. २०१८
९	डॉ. ए. आर. पाटील	उत्कृष्ट भित्तीपत्रक सादरीकरण "महिला पशुवैद्यकांचा पशुंची उत्पादनक्षमता वृध्दींगत करणे, त्यांचे आरोग्य व कल्याण यामध्ये भुमिका" याविषयावर व्दिवार्षिक चर्चासत्र व राष्ट्रिय परिषद	पशुविज्ञान व पशुवैद्यक महाविद्यालय,हैद्राबाद	२१ ते २२.११. २०१७
१०	डॉ. शिरीष उपाध्ये डॉ. संदीप भा. आखरे डॉ. शलाका साळवेकर	बेस्ट पेपर अवॉर्ड (एवियन विभाग) (गोल्ड मेडल)	तिरुपती	१६.१२.२०१७
११	डॉ. ए. डी. पाटील	बेस्ट आर्टिकल ऑन कॅनाइन रिप्राडक्शन आणि ब्रिडिंग ISAPC पुरस्कार- इंडियन जरनल ऑफ कॅनाइन प्रक्टीस २०१७	गन्नवरम, पशुवैद्यक महाविद्यालय, गन्नवरम,क्रिष्णा,आंध्रप्रदेश	०७.०२.२०१८
१२	डॉ. एम. एस दुबावस्कर	प्रोफेसर एस.एस.होण्णपगोल तरूण वैज्ञानिक पुरस्कार	गन्नवरम, पशुवैद्यक महाविद्यालय,गन्नवरम, क्रिष्णा, आंध्रप्रदेश	०७.०२.२०१८ ते ०९.०२.२०१८
१३	डॉ. बी.एम. गहलोद	बेस्ट पेपर अवॉर्ड (एवियन विभाग) (गोल्ड मेडल)	तिरुपती	१६.१२.२०१७
१४	डॉ एस. के. शीतल	इंडियन सोसायटी फॉर द स्टडी ऑफ एनील रिप्रोडक्शन फॉर बेस्ट पेपर, जी.बी.शिंग मेमोरियल अवार्ड	कोलकता	०९.०२.२०१८

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

अ.क्र.	शिक्षकाचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१.	डॉ. पी.व्ही. नांदेडकर	बेस्ट पोस्टर प्रेझेंटेशन	परभणी	२४ वी व्हिबकॉन कॉन्फरन्स ०७.१२.२०१७

२.	डॉ. बा.वा. नरळदकर	आयएएव्हीपी छात्र	पशुवैद्यक महाविद्यालय, नवनीया उदयपूर	१२.०२. २०१५८
३.	डॉ. एम. एफ. सिद्दीकी	वनबंधू पशुविज्ञान महाविद्यालय, नवसारी गुजरात रजत जयंती सर्वोत्कृष्ठ मौखिक सादरीकरण पुरस्कार	शेर ए काश्मिर कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्यापीठ, श्रीनगर	१९.०५.२०१७
४.	डॉ. व्ही.के. मुंडे	उत्कृष्ट लेख	जूनागढ, गुजरात	०३.०२.२०१८
५.	डॉ. एस.व्ही. लोंढे	दि.५ सप्टे.२०१७ रोजी चेन्नई येथील ४६ व्या राष्ट्रीय एकता परिषदेत 'भारतरत्न डॉ. राधाकृष्णन सुवर्ण पदक पुरस्कार' वितरीत	चेन्नई	०५.०९.२०१७
६.	डॉ. जि. आर. गंगणे, डॉ. एस. डी. मोरेगावकर	उत्कृष्ट भितीपत्रक सादरीकरण पुरस्कार	आयएसव्हीआयबी आयोजीत २४ वी राष्ट्रीय परिषद, पवैम, परभणी	०५ ते ०७. १२.२०१७
७.	डॉ.एम.व्ही. धुमाळ, प्राध्यापक कुक्कुटपालन विभाग पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, परभणी	सर्टीफिकेट ऑफ एक्सिलेंस अवार्ड इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रिसर्च	-	१५.०३.२०१७
८.	डॉ.एम.जी. निकम, सहाय्यक प्राध्यापक कुक्कुटपालन विभाग पशुवैद्यकिय महाविद्यालय, परभणी	सर्टीफिकेट ऑफ एक्सिलेंस अवार्ड इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रिसर्च	-	१५.०३.२०१७
९.	डॉ. एन.एम. मार्कंडेय	कृषी माउली पुरस्कार (अमुल्य स्मृतीचिन्ह) श्री. स्वामी समर्थ कृषी विकास व संशोधन धर्मादाय ट्रस्ट, नाशिक पशुपालन क्षेत्रातील योगदानासाठी	नाशिक	२५.०४. २०१७
१०.	डॉ. एन.एम. मार्कंडेय	लक्ष्मीकांत कोकीळ सिंचन लेख पुरस्कार २०१७ (२००० रू. प्रशस्तीपत्र व पुस्तक भेट) महाराष्ट्र सिंचन सहयोगाने माहिती लेख	परभणी	१९.१२.२०१७
११.	डॉ. एन.एम. मार्कंडेय	डॉ. रामचंद्र पारणेकर विज्ञान-ज्ञाननंद पुरस्कार-२०१८ (रू.११०००/- स्मृतिचिन्ह) जीवन कला मंडळ, परभणी यांना गाय शास्त्रातील योगदानाबद्ल.	सेलू, परभणी	२५.०२. २०१८
१२.	डॉ. एस.यु. दिग्रसकर	उत्कृष्ट पशुवैद्यकिय शिक्षणतज्ञ पुरस्कार	पुणे	०४.०६. २०१७
१३.	डॉ. व्ही.डी. आहेर	साहित्यरत्न श्री. अण्णाभाऊ साठे जयंती निमित्त महापौर महानगरपालिका, परभणी यांच्या हस्ते पशुवैद्यक भूषण पुरस्कार वितरीत	परभणी	०१.०८.२०१७

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	शिक्षकाचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१	ए.यु.भिकाणे	कर्तव्य भुषण पुरस्कार, मराठवाडा साहित्य परिषद	उदगीर	२५.०४.२०१७
२	ए.यु.भिकाणे	जिव्हाळा लोकभुषण पुरस्कार, उदगीर	उदगीर	०३.१२.२०१७
३	एम.एम.वैद्य	प्रशस्तीपत्र इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ लाईव्हस्टॉक रिसर्च	-	३१.०३.२०१८

- **क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

अ.क्र.	शिक्षकाचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१.	डॉ.स्मिता आर.कोल्हे	युवा विस्तार कार्यकर्ता पुरस्कार, सोसायटी ऑफ ॲग्रीकल्चर इनोव्हेशन फॉर डेव्हलपमेंट	रांची	१४ ते १६.०५.२०१७
२.	डॉ.ए.व्ही.खानविलकर	उत्कृष्ठ कार्य पुरस्कार, आस्था फाउंडेशन व जी आर आय एस ए एस एस २०१७	उदयपूर, राजस्थान	०२ ते ०४.१२.२०१७
३.	डॉ.एम.बी.आमले, डॉ.के.पी.खिल्लारे डॉ.एम.एन.रांगणेकर	उत्कृष्ठ भित्तीफलक सादरीकरण पुरस्कार, आय एस व्ही आय बी	पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परभणी	०७.१२.२०१७
४.	डॉ.आर.एस.घाडगे	इंडियन सोसायटी फॉर मेडिसीन कॉन्फरन्स उतÑष्ठ भित्तीफलक सादरीकरण पुरस्कार	भुवनेश्वर	०१ ते ०३.०२.२०१८
५.	डॉ.बी.पी.कामडी	युवा शास्त्रज्ञ पुरस्कार, इंडियन सोसायटी फॉर ॲडव्हान्समेंट ऑफ कॅनाईन प्रॅक्टीस	व्यंकटेश्वर पशुवैद्यकीय विद्यापीठ, गन्नावरम, आंध्रप्रदेश	०७ ते ०९.०२.२०१८

- **पदव्युत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ.क्र.	शिक्षकाचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१	डॉ. आर. एस. इंगोले	उत्कृष्ठ मौखिक सादरीकरण पुरस्कार	एनसीबीबी, यांची राष्ट्रीय परिषद, अमरावती	२९.०९.२०१७

- **दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड**

अ.क्र.	शिक्षकाचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१	डॉ. सी.जे. गुप्ता	आचार्य पदवी संशोधन प्रकल्पाबाबत प्रशस्ती प्रमाणपत्र	राष्ट्रीय डेअरी अनुसंधान संस्था, करनाल	१०.०३.२०१८

१६.ब. विद्यार्थी पुरस्कार

- **मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ, मुंबई**

अ.क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१	श्रध्दा शिरसाट	सर्वोत्कृष्ट मौखिक सादरीकरण पुरस्कार	सपीची XXVI वार्षिक परिषद, पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, बिदर, कर्नाटक	२१.१२.२०१८

२	आर. जी. शेंडे	महेंद्र पाल झुनोसिस पुरस्कार	पशुवैद्यकीय विज्ञान महाविद्यालय, तिरुपती, आंध्र प्रदेश	११ ते १३.१०. २०१७

- **नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर**

अ.क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१	पी. ब्रम्हपुरकर व पी आचार्य	टेव्हल ग्रॅंट आय. एस. वी. बी. टी.	परभणी	२०१७
२	डॉ. साक्षी पी. चावरे	'इंटरसेक्शनल अप्रोचेस टु कॉम्बॅट झुनोसिस स्ट्रॅटेजिस ॲंड चॅलेंजेस'-आयएव्हिपिएचएस संस्थेची १५ वी वार्षिक चर्चासत्र तसेच राष्ट्रिय परिषदेत उत्कृष्ट मौखिक सादरीकरणासाठी द्वितीय पारितोषिक	पशुवैद्यक सामुहिक स्वास्थ्य व साथरोगविज्ञान शास्त्र विभाग, पशुवैद्यक महाविद्यालय, तिरूपती	११ ते १३.१०. २०१७
३	डॉ. कल्याणी अ. श्रोत्री व श्री. अमृत लिखीते	उत्कृष्ट मौखिक सादरीकरण "महिला पशुवैद्यकांचा पशुंची उत्पादनक्षमता वृध्दींगत करणे, त्यांचे आरोग्य व कल्याण यामध्ये भुमिका" याविषयावर व्दिवार्षिक चर्चासत्र व राष्ट्रिय परिषद	पशुविज्ञान व पशुवैद्यक महाविद्यालय, हैद्राबाद	२१ ते २२.११. २०१७
४	कल्याणी ठाकूर	स्वं. रमाबाई व बालचंद्र निसाळ पुरस्कार, विदर्भ विभागात पशुवैद्यकीय औशधशास्त्र विषयात प्रथम पदव्युत्तर क्रमांक	नागपूर	१०.०३.२०१८
५	निनोशाका परेरा	उत्कृष्ठ प्रबंध सादरकरणासाठी सुवर्ण पदक	अकोला	१७.०२.२०१८

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

अ.क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१.	कुमारी निलम सिंग	उत्कृष्ट सादरीकरण पुरस्कार	दुसरी क्लिनिकल केस परिषद, अकोला	२०.०२.२०१८
२.	प्रदीप आर. बालगे (पदव्युत्तर व्दितीय वर्ष विद्यार्थी)	उत्कृष्ट प्रदर्शनाचे प्रथम पारितोषिक	इंडियन काऊंसील ऑफ अग्रीकल्चर रीसर्च, पुणे	०५.०५.२०१७
३.	प्रदीप आर. बालगे (पदव्युत्तर व्दितीय वर्ष विद्यार्थी)	संशोधन प्रकल्प गटाचे प्रथम पारितोषिक, अविष्कार २०१७	बारावी महाराष्ट्र आंतरविद्यापिठीय संशोधन परंपरा, अविष्कार २०१७, महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ, राहूरी	१५ ते १७. ०१.२०१८

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१	मनोज पांडे	विरबॅक प्राय. लिमी. च्या राष्ट्रीय प्रश्नमंजुषा स्पर्धेत तृतिय क्रमांक	-	२०.११.२०१७
२	आशिष रणसिंग	क्लिनीकल केस प्रस्तुतीकरणास बेस्ट स्टुडंट पुरस्कार	अकोला	१७.०२.२०१८

- **क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ**

अ.क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१.	कु. मोहसीना शेख	आव्हान २०१७ – ५ वा उत्Ñष्ठ सेवा योजना कार्यकर्ती	शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर	०१ ते १०.०६. २०१७
२.	डॉ. कॅरॅन डिसील्व्हा	उत्कृष्ठ क्लिनिकल केस पेपर ॲवार्ड	तानुवास चैन्नई	०३ ते ०४. ०८.२०१७
३.	डॉ.ओंकार गझलवार	आर व्ही सी मध्ये निवड	–	फेब्रुवारी २०१८
४.	डॉ. अबोली लखपती	राज्यस्तरिय क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स २०१८, पशुवैद्यकीय चिकित्साशास्त्र प्रथम पारितोषिक	अकोला	१७.०२.२०१८
५.	कु. मोहसीना शेख	राज्यस्तरिय क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स २०१८ प्रथम पारितोषिक	अकोला	१७.०२.२०१८
६.	डॉ.कॅरॅन डिसील्व्हा	राज्यस्तरिय क्लिनिकल केस कॉन्फरन्स २०१८ तिसरे पारितोषिक	अकोला	१७.०२.२०१८
७.	डॉ.कॅरॅन डिसील्व्हा	शिष्यवृत्ती : मुंबई गोरक्षक मंडळी	बेटेगाव, कांदिवली, मुंबई	२०१७-१८
८.	डॉ.एस.एस.माळी	शिष्यवृत्ती : मुंबई गोरक्षक मंडळी	बेटेगाव, कांदिवली, मुंबई	२०१७-१८
९.	डॉ.एस.एस.माळी	उद्योन्मुख पशुवैद्यक ॲवार्ड	महावेट टेक्नीकल समीट, पांचगणी	२५.०२.२०१८

- **पदव्युत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ.क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१	हर्षदा गमे	व्दितीय चिकित्सालयीन परिषदेमध्ये चिकित्सालयीन विभागामध्ये सर्वोत्तम सादरीकरणासाठी व्दितीय पुरस्कार	स्नापपसं, अकोला	१७.०२.२०१८
२	हरकळ सतिश	व्दितीय चिकित्सालयीन परिषदेमध्ये पशुप्रजनन विभागामध्ये सर्वोत्तम सादरीकरणासाठी व्दितीय पुरस्कार	स्नापपसं, अकोला	१७.०२.२०१८
३	नेहा भावे	व्दितीय चिकित्सालयीन परिषदेमध्ये शल्यचिकित्सा व क्ष-किरण विभागामध्ये सर्वोत्तम सादरीकरणासाठी व्दितीय पुरस्कार	स्नापपसं, अकोला	१७.०२.२०१८

- **दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड**

अ.क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	पुरस्काराचे नाव	ठिकाण	दिनांक
१	२० विद्यार्थी व २ कर्मचारी यांचा चमु	आंतरविद्यापीठ युवा उत्सव (रेवरी), करनाल येथे ४१ पारीतोषीके प्राप्त करून एकंदरीत सहभागी आठ विद्यापीठामधुन तिसरा क्रमांक पटकावला.	करनाल	२३.०३.२०१८ ते २५.०३.२०१८

पुरस्कार

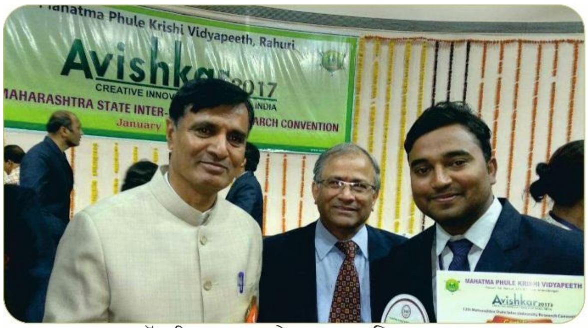

डॉ. पी. आर. बलगे पुरस्कार स्विकारताना

डॉ. व्ही. सी. इंगळे यांचा सत्कार

डॉ. एम. एस. बावसकर पुरस्कार स्विकारताना

डॉ. बी. डब्ल्यु. नरळदकरांचा सत्कार व पुरस्कार प्रसंग

डॉ. ए. एस. रानडे, गोल्ड कॉईन स्विकारताना

डॉ. एम. एल. मदान यांचे हस्ते पुरस्कार स्विकारताना
डॉ. एस. डी. इंगोले

डॉ. मुकुंद कदम पुरस्कार स्विकारताना

डॉ. ए. डी. पाटील पुरस्कार स्विकारताना

१७

अति महत्वाच्या व्यक्तींच्या भेटी

- **मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई**

अ.क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१	गुरप्रित नेवाल कंग, एडनबर्ग विद्यापीठ	०८.११.२०१७	आयएलफसी येथील सोयीसुविधा पाहण्याकरीता
२	डॉ. ए. एम. पातुरकर, मा. कुलगुरू, मपमविवि, नागपूर	०३.०२.२०१८	सत्कार समारंभ
३	डॉ. ए. एम. पातुरकर, मा. कुलगुरू, मपमविवि, नागपूर	१६.०६.२०१७	कार्यालयीन भेट

१९.ब. नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर

अ. क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१	मा. डॉ. एन. एस. राठौर, डिडिजी (शिक्षणΩ भा.कृ.अ.प., नवी दिल्ली	१२.०६.२०१७	एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस चे उद्‌घाटनसोहळा
२	मा. प्रो. ए. के. मिश्रा, कुलगुरू महोदय. म.प.म.वि.वि., नागपुर		
३	डॉ. एस. एन. एस. रंधावा, माजी संचालक संशोधन, लुधीयाना	१५.०६.२०१७ ते १६.०६.२०१७	एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस ची अंतर्गत आढावा बैठक
४	डॉ. सहदेब डे, प्रमुख संशोधक, औषधशास्त्र, इज्जतनगर,बरेली		
५	डॉ. एम.डी. गुप्ते, राष्ट्रिय साथरोगशास्त्र संस्थंचे संस्थापक सदस्य तसेच झुनोसीस समितीचे अध्यक्ष		
६	मा.श्री. विश्वासजी देशमुख, सचिव, पशुसंवर्धन खाते	२९.०७.२०१७	विभागास भेट
७	डॉ. यु.डी. गुप्ता,निदेशक ,जे,ए,एल,एम,ए, आग्रा		
८	डॉ. प्रशांत जोशी,विभागपमुख, क्लीनीकल मेडिसीन, इंदिरा गांधी शासकीय रूग्णलय व महाविद्यालय	१७.०७.२०१७	जागतिक झुनोसिस दिननानिमीत्तय आयोजीत कार्यक्रमात ''मानवांत टिपॅनोसोमिएसिसचा प्रादुर्भाव-केस स्टडी'' या विषयावर व्याख्यान
९	डॉ. अंजनेलु, माजी प्रमुख संशोधक व विभागप्रमुख पशुजन्य पदार्थ व तंत्रज्ञान विभाग, इज्जतनगर,बरेली	२१.०८.२०१७	एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस प्रयोगशाळेस भेट
१०	डॉ. बी. एम. नवीन, वरीष्ठ संशोधक, राष्ट्रिय मांस अनुसंधान केंद्र,हैद्राबाद		
११	डॉ. व्हि. पी. सिंग,निदेशक,राष्ट्रिय उच्च सुरक्षा पशुरोग संस्थान, भोपाळ	२४.०८.२०१७	
१२	डॉ. के. एन. भिलेगांवकर,प्रभारी अधिकारी,भारतीय पशु चिकित्सा अनुसंधान संस्थान, पुणे		
१३	डॉ. मोहन वाणी, वैज्ञानिक-जी.,एन.सी.सी.एस.पुणे	२८.०८.२०१७	
१४	डॉ. अमरेश कुमार, माजी डीन/व्हीसी, कॉलेज ऑफ व्हेटर्नरी सायन्सेस, जी.बी. पंत कृषी आणि तंत्रज्ञान विद्यापीठ, पंतनगर	२८.०८.२०१८	शैक्षणिक

१५	डॉ. एम.डी. गुप्ते, राष्ट्रिय साथरोगशास्त्र संस्थंचे संस्थापक सदस्य तसेच झुनोसीस समितीचे अध्यक्ष	२२.०९.२०१७	एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस प्रयोगशाळेस भेट
१६	डॉ. अनुप चक्रवर्ती, संचालक संशोधन, ए. ए. यु.,गुवाहाटी	२८.०९.२०१७	एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस प्रयोगशाळेस भेट
१७	डॉ. निरूपा डांगे, जिल्हा अधिकारी	०२.११.२०१७	कुक्कुटपालन संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र भेट
१८	डॉ. विक्रांत दत्ता,बायोमेरिक्स, यु. एस. ए.	१०.११.२०१७	एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस प्रयोगशाळेस भेट
१९	डॉ. विजय घुगे, निसर्गमित्र स्वयंसेवी संस्था एनजीओ, नागपुर	१६.११.२०१७	
२०	डॉ. ए. जी. बरूहा, प्राध्यापक, ए.ए.यु.,गुवाहाटी	२२.११.२०१७	
२१	डॉ. करूणानिधी,क्षेत्रिय व्यवस्थापक, अलेम्बिक	१८.१२.२०१७	
२२	डॉ. योगेश शौचे, वैज्ञानिक-जी.,एन.सी.सी.एस.पुणे	०९.०१.२०१८	
२३	डॉ. प्लासिड डि'सुझा,प्राध्यापक व विभागप्रमुख, परोपजीवीशास्त्रविभाग ,अधिष्ठाता, पशुविज्ञान महाविद्यालयतसेच संचालक-सेंटर ऑफ एक्सलन्स	१०.०१.२०१८	"होस्ट पॅथोजन इंटरॲक्शन" पाच दिवसीय राष्ट्रिय कार्यशाळा एन. ए. ई. अंतर्गत सेंटर फॉर झुनोसिस
२४	डॉ. मोहन वाणी, वैज्ञानिक-जी.,एन.सी.सी.एस.पुणे	११.०१.२०१८	
२५	डॉ. अतुल कोलते, वैज्ञानिक, एनआयएएनपी,बंगलुरू	१३.०१.२०१८	
२६	डॉ. विकास डि. दिघे, वैज्ञानिक-डि.,एन.सी.पी.आर. ॲंड जी. टी.,मुंबई	१३.०१.२०१८	
२७	डॉ. उम. एन. ब्रम्हभट्ट, कुलसचिव आणंद कृषी विद्यापीठ,गुजरात	१७.०१.२०१८	सेवांतर्गत आचार्य पदवीच्या विद्यार्थ्यांची परिक्षा
२८	डॉ. एस. के. डे, प्राचार्य विज्ञानशास्त्र, औषधीशास्त्र विभाग, आय. वी. आर. आय., ईझत्तनगर	१०.०३.२०१८	औषधीशास्त्र विभाग भेट
२९	डॉ. डी. एल. नॉरीयल, माजी उपाध्यक्ष, आएसविएम	०८.०३.२०१८	रुमेनॉलोजी प्रयोगशाळा
३०	डॉ. गुप्ते, अध्यक्ष, आयसीएमआर, दिल्ली	२८.०३.२०१८	औषधीशास्त्र विभाग व प्रयोगशाळेला भेट
३१	डॉ. एस एन एस रंधावा, संशोधन सल्लागार, गडवासु, लूधियाना	१०.०३.२०१८	औषधीशास्त्र विभाग भेट
३२	डॉ. एरिका स्टेपपट, एक्सर्ट्ट इन स्मॉल एनिमल इमरन्सी ॲंड क्रिटिकल केअर, सिडनी इन्स्टिटयूट, टीएईएफई, ऑस्ट्रेलिया	१८.०३.२०१७	शैक्षणिक पशुचिकित्सालय संकूल येथे क्रिटिकल केअर मॅनेजमेंट वर्कशॉपमध्ये आपत्कालीन अनुप्रयोग

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी**

अ.क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१.	डॉ. अनिल गोटे, मार्गदर्शक, जैवतंत्रज्ञान विभाग, नवी दिल्ली (विज्ञान व तंत्रज्ञान मंत्रालय, भारत सरकार)	२ ते ०३.०२.२०१८	जैववंत्रज्ञान विभागा अंतर्गत महाविद्यालयातील स्टार कॉलेज स्किमच्या प्रगतीचा आढावा घेणे.
२.	डॉ. एन. एम. कांबळे पोस्ट-डॉक्टेरेट वैज्ञनिक, पिरब्राईट संस्था, जैवतंत्रज्ञान व जैविक विज्ञान संशोधन परिषद, पिरब्राईट युनाईटेड किंगडम (यु.के)	१६.०२.२०१८	चार्ल्स डार्विन यांचे जीवन व कार्य या संदर्भात व्याख्यान व महाविद्यालयास भेट.
३.	डॉ. मोहन वाणी, वैज्ञानिक जैवतंत्रज्ञान विभाग, राष्ट्रीय पेशीशास्त्र केंद्र, पुणे	२७.०९.२०१८	जैववैद्यकिय संशोधन क्षेत्रातील राष्ट्रीय पेशीशास्त्र केंद्राची भूमिका.

४.	डॉ. विकास दिघे, वैज्ञानिक “ड” व विभागप्रमुख, पूर्व वैद्यकिय प्रसुतीशास्त्र व जनुकिय विषशास्त्र संबंधी राष्ट्रीय प्रसुती आरोग्य संशोधन संस्था, मुंबई	२७.०९.२०१७	मेझेक्कायमल स्टेमसेल व त्यांचा पशुप्रतिकृतीतील आमवाता संदर्भात वैद्यकिय उपयोग.

- **पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ.क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१	डॉ.व्ही.व्ही.कुलकर्णी, संचालक, एनआरसी मीट, हैदराबाद	२२.७.२०१७	कार्यालयीन भेट
२	मा. श्री. महादेवजी जानकर, पशुसंवर्धन,दुग्ध आणि मत्स्य विकास मंत्री, महाराष्ट्र राज्य	१६.०८.२०१७	संशोधन प्रकल्प, रोगनिदान प्रयोगशाळा आणि शवविच्छेदन कक्षाचे उद्‌घाटन
३	मा. कुलगुरू प्रा. ए.के.मिश्रा, मपमविवि, नागपूर		
४	मा. आमदार श्री. सुधाकर भालेराव, विधानसभा सदस्य, उदगीर		
५	डॉ. बी. ए. सटाले, विद्यापीठ कार्यकारीणी परिषद सदस्य, मपमविवि, नागपूर	२९.०१.२०१८	परसातील कुक्कुटपालन प्रात्यक्षिक युनिटचे उद्‌घाटन

- **क्रांतिसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय शिरवळ**

अ. क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१	प्रो.एस.थिलागर, कुलगुरु, तनुवास,चेन्नई	१७ एप्रिल २०१७	२३ वी वार्षिक परिषद - भारतीय पशुवैद्यकीय प्रतिकारशक्ती शास्त्र व जैविकतंत्रज्ञान परिषदेमध्ये सहभाग
२	डॉ.आर.के.सिंग, संचालक,आय.व्ही.आर. आय,ईज्जतनगर, उत्तरप्रदेश		
३	डॉ.एस.एन.पुरी,माजी कुलगुरु, सी ए यु,इनफाल		
४	डॉ.एम.एल.मदान,माजी उपनिदेशक, आयसीएआर आणि माजी कुलगुरु, पंजाबराव देशमुख Ñषि विद्यापीठ, अकोला व पं. दिनदयाळ उपाध्याय,पशुवैद्यकीय विद्यापीठ, मथुरा		
५	प्रो.ए.के.मिश्रा, कुलगुरु,मपमविवि, नागपूर		
६	डॉ.ए.एस.बन्नाळीकर, संशोधन संचालक, मपमविवि,		
७	डॉ.के.एस.पालानीस्वामी, उपाध्यक्ष, आय एस व्ही आय बी		
८	डॉ.ए.थंगावेलू, सदस्य सचिव, आय एस व्ही आय बी		
९	डॉ.मोहन वाणी,शास्त्रज्ञ, एन सी एल, पुणे		
१०	डॉ.संजय गावकरे,कार्यकारी सदस्य, मपमविवि, नागपूर		
११	डॉ.लिने पायनेडा व डॉ. स्वामी हल्दी, ट्राऊ न्युटेशन, नेदरलॅड	१८.०५.२०१७	क्रांनापापवैम, शिरवळ, भेट
१२	पद्मश्री डॉ. शरद पी. काळे, माजी संचालक, बायोसायन्स समुह, बीएआरसी, मुंबई व संचालक सिंबायोसिस केंद्र कचरा व्यवस्थापन	१३.०६.२०१७	जागतिक पर्यावरण दिवस कार्यक्रम
१३	डॉ.के.एन.भिलेगावकर, प्रमुख शास्त्रज्ञ, आय व्ही आर आय, प्रशिक्षण केंद्र, पुणे	१३.०६.२०१७	जागतिक पर्यावरण दिवस कार्यक्रम
१४	डॉ.विजय मखेजा, सदस्य,पोल्ट्री फेडरेशन ऑफ इंडिया	०३.०७.२०१७	

१५	डॉ.प्रदिप नाईक, डी एस एम, न्युट्रीशनल प्रोडक्टस		आहारातील अंडयांचे महत्त्व याविषयी जनजागृती कार्यक्रमासाठी
१६	श्री.विनय हस्तक, प्रमुख मॅकडोनॉल्ड		
१७	डॉ.जावेद मुलाणी, मिस्टा फुड्स		
१८	डॉ.एन.पी.दक्षिणकर, संचालक (शिक्षण),मपमविवि,नागपूर	२४.०७.२०१७	क्रांनापापवैम, शिरवळ, भेट
१९	डॉ.शिरीष निगम, कार्यकारी संचालक,ई डब्ल्यु न्युटेशन इंडिया प्रा.लि.	२५.०७.२०१७	कार्यक्रमासाठी
२०	डॉ.के.एन.भिलेगावकर,डॉ.ऐथल,डॉ.दास. आय व्ही आर आय, प्रशिक्षण व शिक्षण केंद्र, पुणे	०८.०८.२०१७	कार्यशाळेसाठी
२१	डॉ.एन.सी.प्रकाशरेड्डी, प्रमुख बोहरींगर इंगेलहिम प्रा.लि.	२२.०८.२०१७	सेमिनारसाठी
२२	श्री.अनुप कुमार, कुलगुरु, मपमविवि,नागपूर	०७.१०.२०१७	क्रांनापापवैम, शिरवळ, भेट
२३	श्री.ओ.पी.सिंग, कार्यकारी संचालक, एच एस प्रा.लि.	१३.१०.२०१७	जागतिक अंडी दिवस कार्यक्रम
२४	श्री. विकास देशमुख, मा.सचिव, महाराष्ट्रशासन		
२५	डॉ.एस.व्ही.वैद्य, नोबल ॲग्रोव्हेट प्रा.लि.		
२६	डॉ.लक्ष्मीकांत घोडे, झायडस ॲनिमल हेल्थ प्रा.लि.		
२७	डॉ.शिवकुमार पाटील, राहुरी वीर्यकेंद्र, राहुरी. जि.अहमदनगर	०९.११.२०१७	सेमिनारसाठी
२८	श्री. रितेश तिवारी, राहुरी वीर्यकेंद्र, राहुरी. जि.अहमदनगर	०९.११.२०१७	सेमिनारसाठी
२९	डॉ.ब्रुनो पेरोनी, इटली	२२ ते २४.११.२०१७	श्वानांच्या अस्थिभंग दुरुस्ती कार्यशाळा भाग – ३ साठी
३०	डॉ.डॅनिअल दामुर, स्वीझरलॅड		
३१	डॉ.मॅथिस फ्रंक		
३२	डॉ.बर्नाड.डयुवर्णे, स्विझरलॅड	१३.११.२०१७	सेमिनारसाठी
३३	ॲड.मेघना शेंडे, ॲड.पौर्णिमा बामणे, खंडाळा, जि.सातारा	१०.११.२०१७	सेमिनारसाठी
३४	श्री.नरहर के. देशपांडे, व्यक्तीमत्व विकास प्रशिक्षक	०८.१२.२०१७	सेमिनारसाठी
३५	डॉ.वोल्फगॅग लॉबर, यु एस ए	१८ ते १९.०१.२०१७	कार्यशाळेसाठी
३६	मा.महादेव जानकर, पशुसंवर्धन दुग्ध व मत्स्य विभाग, महाराष्ट्र शासन	०३.०१.२०१८	क्रांनापापवैम, शिरवळ, भेट
३७	डॉ.ए.एस.बन्नाळीकर, संशोधन संचालक,मपमविवि, नागपूर	०७.०१.२०१८	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी
३८	डॉ.ए.एस.बन्नाळीकर, संशोधन संचालक,मपमविवि, नागपूर	२०.०१.२०१८	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी
३९	डॉ.व्ही.एल.देवपूरकर, माजी अधिष्ठाता व संचालक, मपमविवि, नागपूर	२०.०१.२०१८	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना प्रकल्प प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी
४०	डॉ.डी.एम.चौहाण, उपायुक्त, पशुसंवर्धन विभाग, महाराष्ट्रशासन	२०.०१.२०१८	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना प्रकल्प प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी
४१	डॉ.वोल्फगॅग लॉबर, जर्मनी	१८ ते १९.०१. २०१८	सेमिनारसाठी
४२	श्री.संजय देसाई, मा. सचिव, जर्मन शेफर्ड डॉग फेडरेशन	१८ ते १९.०१. २०१८	सेमिनारसाठी

४३	प्रो. लक्ष्मण दास सिंघला, लुधियाना	२१.०२.२०१८	डॉ.बी.एल.पुरोहीत, ओरिएशनसाठी
४४	डॉ.ए.एम.पातुरकर, कुलगुरु,मपमविवि, नागपूर	२१.०३.२०१८	वार्षिक स्नेहसंम्मेलन, महाविद्यालयीन भेट
४५	डॉ.श्रीनिवास विश्वासराव, रिटायर्ड सहाय्यक प्राध्यापक, पशुशल्यक्रियाशास्त्र आणि सदस्य, पी.पी.ए.एम	२२.०३.२०१८	प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी
४६	डॉ.दिनेश विन्हेरकर, पाळीव प्राणी चिकित्सक, मुंबई	२२.०३.२०१८	प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी
४७	डॉ.इरिका स्टेपट, चिकित्सक, ऑस्ट्रेलिया	२२.०३.२०१८	सेमिनारसाठी

- **स्नात्कोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला**

अ. क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१	प्रा. ए. के. मिश्रा, कुलगुरू, मपमविवि, नागपूर, डॉ. एन. पी. दक्षिणकर, संचालक शिक्षण, मपमविवि, नागपूर	०८.०४.२०१७	नवीन पदवी महाविद्यालयाचे जागेच्या पाहणी करीता
२	डॉ. ए. एस. बन्नाळीकर, संचालक, शिक्षण, मपमविवि, नागपूर	२५.०५.२०१७	वार्षिक पशुविज्ञान संशोधन परिषदे करीता
३	डॉ. विनोद हरणे, नामांकित अश्व चिकित्सक, दोहा, कत्तार	१२.०७.२०१७	घोडयामधील भृणप्रत्यारोपन या विषयावर अधिकारी व विद्यार्थ्यांसाठी व्याख्यान
४	मा. खा. संजयजी धोत्रे, सन्माननीय खासदार अकोला	२४.०८.२०१७	नर बोकड प्रदर्शनीच्या उद्घाटन कार्यक्रमाकरीता
५	मा. रणधीरजी सावरकर, आमदार अकोला पुर्व	२४.०८.२०१७	नर बोकड प्रदर्शनीच्या उद्घाटन कार्यक्रमाकरीता
६	श्री विजयजी अग्रवाल, महापौर, मनपा, अकोला	२४.०८.२०१७	नर बोकड प्रदर्शनीच्या उद्घाटन कार्यक्रमाकरीता
७	डॉ. व्ही. रविंद्र रेड्डी, संचालक शिक्षण, पशु व मत्स्य विज्ञान विश्वविद्यालय, हैद्राबाद	३१.०८.२०१७	राष्ट्रीय कृषी विकास प्रकल्पांतर्गत कुक्कुट प्रशिक्षण केंद्रास भेट
८	डॉ. विकास वोरा, प्रमुख शास्त्रज्ञ, एनबीजीआर, कर्नाल	०१.०९.२०१७	भारतातील म्हैस विविधता या विषयावर व्याख्यान
९	श्री अजय लहाने, आयुक्त मनपा, अकोला	०७.१०.२०१७	श्वांनांमधील जनन नियंत्रण प्रकल्पासंदर्भात चर्चा करण्याकरीता
१०	डॉ. जी. पी. राणे, सह. आयुक्त पशुसंवर्धन, आयुक्त कार्यालय, पुणे	०८.१०.२०१७	राष्ट्रीय कृषी विकास प्रकल्पाकरीता बैठक
११	डॉ. डी. बी. मोंडल, प्रमुख वैद्यानिक, पशुस्वास्थ्य विभाग, इज्जतनगर, बरेली	२२.०१.२०१८	शिक्षक व विद्यार्थ्यांना व्याख्यान करीता

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरुड**

अ. क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१.	मा. श्री.राजेश वानखडे, सदस्य कार्यकारी परिषद, मपमविवि, नागपूर	०१.१२.२०१७	माऊली मुलींचे वसतीगृह व दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालयास भेट

२.	मा.श्री. एस. जी. कोरडे, उपजिल्हाधिकारी, वाशिम जिल्हा	२७.११.२०१७	विद्यार्थी प्रशिक्षण दुग्धशाळा व महाविद्यालयास भेट व शेतकरी प्रशिक्षणाबाबत चर्चा
३.	मा. श्री.एम.एन. डोंगरे, सदस्य कार्यकारी परिषद, मपमविवि, नागपूर	०८.०२.२०१८	माऊली मुलींचे वसतीगृह व दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालयास भेट

- **दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ. क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१	१) डॉ. शरणगवडा बी. पाटील, (सहयोगी अधिष्ठाता) २) डॉ.एच. मंजुनाथ, (विशेष अधिकारी डेअरी सायन्स कॉलेज गुलबर्गा)	१६.०५.२०१७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालयाचा डेअरी प्लांट व सोयीसुविधा पाहणी करण्यासाठी
२	डॉ. आर. आर. भाटकर सदस्य, कार्यकारी परिषद, महाराष्ट्र पशू व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ (माफसू) नागपूर	०५.०७.२०१७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या प्रगतीचा आढावा घेण्यासाठी
३	डॉ. एन.पी. दक्षिणकर अधिष्ठाता व श्री. वैद्य, विद्यापीठ अभियंता महाराष्ट्र पशू व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ (माफसू) नागपूर	१०.०७.२०१७	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या बांधकामासाठी जागा निश्चित करण्यासाठी

- **मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर**

अ. क्र.	भेट देणाऱ्या व्यक्तिचे नाव व हुद्दा	दिनांक	भेट दिल्याचे कारण
१	श्री. राजीव भाटकर, कार्यकारी परिषद सदस्य, मपमविवि, नागपूर	११.०६.२०१७	महाविद्यालयाचा दैनंदीन कामकाजाचा आढावा व प्राध्यापक व कर्मचारी सोबत संवाद साधला.

अति महत्वाच्या व्यक्तींच्या भेटी

मा. कुलगुरू श्री. अनुपकुमार (भाप्रसे) यांची पशुचिकित्सालयास भेट

डॉ. अनिल गोरे यांची परभणी पशुचिकित्सालयास भेट

डॉ. व्ही. व्ही. कुलकर्णी यांची पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर येथील प्रयोगशाळेस भेट

डॉ. राजेश वानखेडे यांची महाविद्यालयास भेट

मा. कुलगुरू प्रा. ए. एम. पातुरकर यांची महाविद्यालयास भेट

नागपूरच्या मा. महापौर श्रीमती नंदा जिचकार यांचे विद्यापीठ मुख्यालयास भेटी प्रसंगी भाषण

१८

बांधकामे

१८.१. पुर्ण झालेले बांधकामे

अ. क्र.	बांधकामाचे विवरण	निधी (रू. लाखामध्ये)	आर्थिक सहाय्य
१	महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर करीता बाबू जगजीवनराम योजनेअंतर्गत अनुसुचित जातीच्या मुलींचे वसतीगृहाचे बांधकाम करणे.	२७९.३७	बाबू जगजीवनराम योजना व विद्यापीठ महसूल
२	मपमविवि, नागपूर अंतर्गत चारचाकी व दुचाकी वाहनतळाचे बांधकाम करणे.	६३.५३	विद्यापीठ महसूल
३	मपमविवि, नागपूर अंतर्गत वाहन चालकाकरीता रूमचे बांधकाम करणे.	१४.४२	विद्यापीठ महसूल
४	मपमविवि, नागपूर अंतर्गत वाहन चालकाकरीता रूमचे विद्युतीकरण करणे.	१.६४	शासन निधी
५	मपमविवि, नागपूर अंतर्गत चारचाकी व दुचाकी वाहनतळाचे विद्युतीकरण करणे.	४.९४	विद्यापीठ महसूल
६	पशुवैद्यक महाविद्यालय, परभणी येथील अस्तित्वातील रस्त्याची दुरूस्ती व डांबरीकरण करणे.	१३.९०	महाविद्यालयीन महसूल
७	क्रा.ना.पा. पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ येथे ई-टाईप क्वार्टरचे नुतनीकरण करणे.	२८.००	शासन निधी
८	दुग्धतंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड येथील रस्त्याची दुरूस्ती व नुतनीकरण करणे.	२०.००	शासन निधी
९	स्नातकोतर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था येथील पशुचिकीत्सालय, अधिष्ठाता कार्यालय, पॅथॉलॉजी विभागाचे विद्युतीकरणाचे नुतनीकरण.	२.८२	आय.सी.ए.आर.
१०	स्नातकोतर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था येथील जुने लेयर शेड २, ३, ४ आणि ब्रडर शेडचे विद्युतीकरणाचे नुतनीकरण.	२.७६	आर.के.व्ही. वाय व आय.सी.ए.आर.
११	महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर करीता बाबू जगजीवनराम योजनेअंतर्गत अनुसुचित जातीच्या मुलींचे वसतीगृहाचे फर्निचर पुरविण्याचे काम करणे.	२८.४२	विद्यापीठ महसूल
१२	एन.सीसी. कार्यालय व स्टड फार्मची दुरूस्ती चे काम करणे.	५.००	शासन निधी
१३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला येथे लेअर शेडचे बांधकाम करणे.	९.६३	आर.के.व्ही. वाय
१४	आंतरराष्ट्रीय वसतीगृह इमारतीसाठी फर्निचर पुरविण्याचे काम करणे.	१६.९०	विद्यापीठ महसूल
१५	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला येथे लेअर शेडचे विद्युतीकरणाचे काम करणे.	२.०४	आर.के.व्ही. वाय
१६	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालयांतर्गत एपी१ व एपी६ निवासस्थान तसेच एल१ व एल६ निवासस्थानातील री-वायरींगचे काम करणे.	३.९६	विद्यापीठ महसूल
	एकूण	४९७.३३	

१८.२ सुरू असलेले बांधकामे :

अ.क्र.	बांधकामाचे विवरण	निधी (रू. लाखामध्ये)	आर्थिक सहाय्य
१	पशुवैद्यक महाविद्यालय, परभणी येथे गोकुळ वसतीगृहाची दुरूस्तीचे काम करणे.	७०.०६	आय.सी.ए.आर.
२	पशुवैद्यक महाविद्यालय, परभणी येथे गोकुळ वसतीगृहाची विद्युतीकरणाचे काम करणे.	२०.९५	आय.सी.ए.आर.
३	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर येथे डॉ. पंजाबराव देशमुख यांचे पुतळ्याचे नुतनीकरणाचे काम करणे	९.३९	आय.सी.ए.आर.
४	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला येथे प्रशासकीय आकारातील नविनीकरणाचे काम करणे	९.९३	आय.सी.ए.आर.
५	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला येथे रस्त्याची दर्जोन्नती करणे.	९.८४	आय.सी.ए.आर.
६	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उद्‌गीर येथील मराठवाडी म्हैस प्रकल्पाअंतर्गत लुज हाउसिंगचे बांधकाम करणे.	६६.५७	मराठवाडा विकास कार्यक्रम
७	क्रा.ना.पा. पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ येथे सुरक्षा दाराचे बांधकाम करणे.	१७.७३	
८	मपमविवि नागपूर येथे मा. कुलगुरू महोदयांचे व कॉन्फरन्स हॉलचे स्वच्छतागृहाचे बांधकाम करणे.	७.९१	
९	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उद्‌गीर येथील मराठवाडी म्हैस संशोधन प्रकल्पाअंतर्गत प्रयोगशाळेचे बांधकाम करणे.	६१.००	
१०	क्रा.ना.पा. पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ येथे पोच रस्त्याचे बांधकाम करणे.	१४१.००	
११	मु.प. म. परेल येथे युजी व पीजी होस्टेल नुतनीकरण करणे.	२७९.००	राज्य निधी योजना
१२	मु.प.म. परेल येथे ॲनॉटॉमी, मेडिसिन, ॲनीमल जेनेटिक्स प्रयोगशाळेचे नुतनीकरण करणे.	१३३.७८	
१३	पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उद्‌गीर गेस्ट हाउस चे बांधकाम करणे.	५२०.००	
१४	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर करीता प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम करणे.	३५४.४१	
१५	मपमविवि नागपूर येथे मा. कुलगुरू महोदयांचे निवासस्थान व कार्यालयाचे बांधकाम करणे.	२५३.५२	
१६	पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई गोरेगाव येथे ३०० मुलांचे वसतीगृहाचे बांधकाम करणे..	१०६१.९७	
१७	पशुवैद्यक महाविद्यालय, परेल, मुंबई येथे पहिल्या मजल्यावर मुलींचे वसतीगृहाचे बांधकाम करणे.	४००.००	
१८	पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई गोरेगाव येथे द्रुतगती मार्गास समांतर संरक्षक भिंतीचे बांधकाम करणे.	२१.८०	राज्य निधी योजना
१९	पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई येथे तिस-या मजल्यावर मुलींचे वसतीगृहाचे बांधकाम करणे.	२१३.००	
२०	पशुवैद्यक महाविद्यालय, उद्‌गीर येथे मुलींचे वसतीगृहाचे बांधकाम करणे.	५२८.०९	
२१	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालयाकरीता पशुचिकीत्सालयाचे दुरूस्ती व नुतनीकरणाचे काम करणे.	४०.९३	आर.के.व्ही.वाय व विद्यापीठ महसूल
२२	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर येथे उपहारगृहाचे बांधकाम करणे.	१९.५८	विद्यापीठ महसूल
२३	मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, गोरेगाव येथे पशुचिकीत्सालयाचे नुतनीकरण व ट्रेनींग हॉल चे बांधकाम करणे.	५५.९६	आर.के.व्ही.वाय व विद्यापीठ महसूल
२४	पशुवैद्यक महाविद्यालय, परभणी येथे उपहारगृहाचे बांधकाम करणे.	१७.७५	विद्यापीठ महसूल

२५	पशुवैद्यक महाविद्यालय, परभणी येथे पशुचिकीत्सालयाचे नुतनीकरण व ट्रेनींग हॉल चे बांधकाम करणे.	५४.४३	आर.के.व्ही.वाय व विद्यापीठ महसूल
२६	पशुवैद्यक महाविद्यालय, परभणी येथे पोस्ट मॉर्टेम रूमचे बांधकाम करणे.	२०.०७	विद्यापीठ महसूल
२७	क्रा.ना.पा. पशुवैद्यक महाविद्यालय, शिरवळ येथे वराह रूमचे बांधकाम करणे.	३२.४२	आय.सी.ए.आर विद्यापीठ महसूल
२८	पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई गोरेगाव येथे चिकीत्सालयाचे विद्युत संच नुतनीकरणाचे काम करणे.	१३.१०	आर.के.व्ही.वाय व विद्यापीठ महसूल
२९	नागपूर पशुवैद्यक महाविद्यालय, नागपूर येथे चिकीत्सालयाचे बांधकाम करणे.	१९१.७९	आर.के.व्ही.वाय व विद्यापीठ महसूल
३०	पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई येथे तिस-या मजल्यावर मुलींचे वसतीगृहाचे विद्युतीकरणाचे काम करणे.	१३.९४	राज्य निधी योजना
३१	पशुवैद्यक महाविद्यालय, मुंबई येथे पोस्ट मॉर्टेम रूमचे बांधकाम करणे.	२२.६२	विद्यापीठ महसूल
३२	मुंबई पशुवैद्यक महाविद्यालय, गोरेगाव येथे पशुचिकीत्सालयाचे नुतनीकरण व ट्रेनींग हॉल चे बांधकाम करणे.	५५.९६	आर.के.व्ही.वाय
३३	मपमविवि नागपूर येथे मा. कुलगुरू महोदयांचे निवासस्थान तसेच व कार्यालयाचे बांधकाम करणे.	२०.२९	राज्य निधी योजना
	एकूण	४७३८.७९	

१९

लेखा व वित्त

१९.१ महाराष्ट्र शासनाकडून प्राप्त अनुदान

अ.क्र.	विवरण	प्राप्त अनुदान (रू.)	खर्च (रू.)
अ	**योजनेत्तर - योजना**		
१	वेतन व भत्ते	६६,४६,१३,०००	६६,४६,१३,०००
२	निवृत्ती	२१,६२,०४,०००	२१,६२,०४,०००
३	आकस्मीक निधी	३,६३,१८,०००	३,६३,१८,०००
	एकूण रू. (अ)	**९१,७१,३५,०००**	**९१,७१,३५,०००**
ब	**योजना**		
१	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर	५,६०,००,०००	५,६०,००,०००
२	मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर		
३	दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर		
	एकूण रू. (ब)	**५,६०,००,०००**	**५,६०,००,०००**
	एकूण रू. (अ)+(ब)	**९७,३१,३५,०००**	**९७,३१,३५,०००**

१९.२ भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांचे कडून प्राप्त अनुदान

अ.क्र.	विवरण	प्राप्त अनुदान (रू)	खर्च (रू)
१	भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद अंतर्गत विकास निधी	६,४७,६३,०००	६,३७,८९,३२५
२	एनएई प्रकल्प अंतर्गत झुनोसीस केंद्र	५९,८४,०००	५९,८३,०००
	एकूण रू.	**७,०७,४७,०००**	**६,९७,७२,३२५**

मुंबई पशुवैद्यकिय महाविद्यालय

नागपूर पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर

पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, परभणी

क्रांतीसिंह नाना पाटील पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, शिरवळ

पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर

स्नातकोत्तर पशुवैद्यक व पशुविज्ञान संस्था, अकोला

दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वरूड

दुग्ध तंत्रज्ञान महाविद्यालय, उदगीर

मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, नागपूर

मत्स्य विज्ञान महाविद्यालय, उदगीर

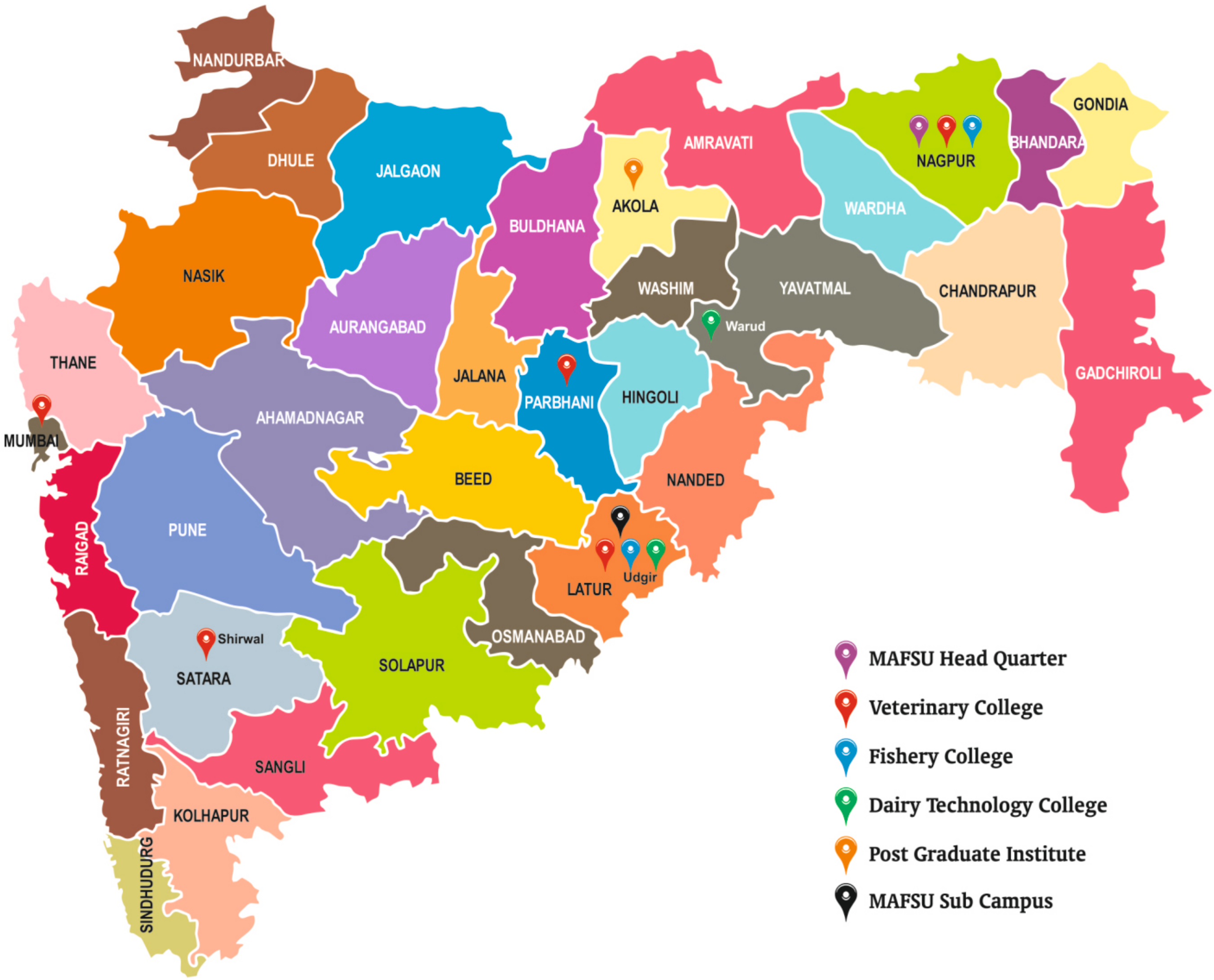

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर

फुटाळा तलाव मार्ग, नागपूर ४४० ००१ महाराष्ट्र

फोन + ९१ ७१२ २५११७८४ ईमेल registrarmafsu@yahoo.com वेब www.mafsu.in

टोल फ्री नंबर : १८००-२३३-३२६८

Tissa Graphics Studio 8600998691